

TEORİde *doğrultu*

27

Eylül-Ekim

2007

İÇİNDEKİLER

27 Nisan'dan 22 Temmuz'a Kriz Derinleşiyor	2
Cepheleşme Siyaseti: Kendini Hissettiren Bir İhtiyaç.....	11
Yeni Dönemin Habercisi: "Orta Sınıf" Ve Faşizm	24
Antiemperyalist Mücadelenin Kapsamı Ve Güncel Önemi ...	35
Lübnan Hizbullahı Ve Direniş.....	45
Kadınlar Arasında Komünist Çalışmanın Örgütlenmesi Üzerine: Tarihten Deneyimler Dersler... ..	52
Milliyetçi-Faşist İşçi Partisi.....	61
Kapitalizm Ve Yoksulluk Teorileri	71
Ufuk Çizgisi'nin Grupçu Ve Sosyal Şoven Sayıklamaları	81
Alternatif Tarih Okumaları II - İslam Komüncüleri: Karmatiler.....	87

27 Nisan'dan 22 Temmuz'a Kriz Derinleşiyor

2007'nin geride kalan ayları, gerek egemenler, gerekse de işçi sınıfı ve ezilenler için önemli gelişmelere sahne oldu. Egemen sınıf ve güçler Çankaya somutunda şiddetlenen rejim krizinin ateşini düşürebilmiş değiller. İşçi sınıfı ve ezilenlerin öncü bölükleri ise, Hrant Dink uğurlaması ve Taksim zaferiyle elde edilen politik ve moral kazanımlara dayanarak daha ileri bir hamleye girişmediler. 22 Temmuz seçimlerinin ve ardından gelen Çankaya seçiminin sonuçları rejim krizini derinleştirmekten başka bir sonuç vermedi. Gerek egemenlerin iç mücadelesi, gerekse de egemenler ile ezilenler arasındaki mücadele sertleşerek sürüyor.

Çankaya Muharebesinde Taraflar Ve Sonuçlar

Egemenler cephesi bakımından, beklendiği gibi sürece Çankaya sorunu damgasını vurdu.

Bu eksenlerdeki mücadelede generaller partisinin odağında durduğu Çankaya, CHP, yüksek yargı kurumları, YÖK, üniversite yönetimleri, MHP vb. bloku 27 Nisan askeri-faşist müdahalesiyle durumunu sağlamlaştırdı, TÜSİAD-AKP merkezli bloku çatlattı. Ancak 22 Temmuz seçimlerini merkezine alan bir siyasal kampanyayla sermaye oligarşisi ve AKP, ABD ve AB emperyalizminin de desteğiyle süreci yeniden kendi lehlerine döndürmeyi başardılar.

Generaller partisi, 27 Nisan muhtırasıyla Gül'ün Cumhurbaşkanlığını veto ederek, faşist MGK rejimi içindeki yerini bir kez daha gözler önüne

serdi. TÜSİAD, bu iradeyle mücadele halinde olsa da henüz onunla nihai sonuca varılacak bir çatışmaya hazır olmadığını gösterdi. AKP'yi bir erken seçime zorlayarak orduyla hesaplaşmasını bu zeminde gerçekleştirdi. Generallerin; kontrgerilla provokasyonları, bayrak mitingleri, ABD'yle kirli sınırötesi pazarlıkları, Kürt halkına yönelik "kitlesel refleks" çağrılarını gibi araçlar eşliğinde geliştirdiği 27 Nisan müdahalesi, amaçladığı sonuçlara ulaşamadı.

Dalaşın ilk perdesinde, AKP, meclisten bir AKP'li seçme yolundan "bir adım geri iki adım ileri" denemesine girişmek yerine, "önüme çıkan fırsatı kaçırmam için bir neden yok" tutumuyla etkisizleşti. 27 Nisan muhtırası karşısında geri adım atmak ve mevcut Meclisi feshederek genel seçimlere gitmek durumunda kaldı. ABD, bu aşamada, generaller partisiyle mevcut devlet biçimi içindeki yerinin sorunlaştırılması temelinde ciddi bir sürtüşmeye girmeyeceğini ortaya koydu. AB ise, ABD'den farklı olarak, darbe yaparsan AB üyeliği riske girer uyarısında bulunarak, muhtıralara itiraz etti.

Generaller partisi, Çankaya konusundaki görüşlerini birçok defa ortaya koymuştu. Son olarak 12 Nisan'daki basın toplantısında Yaşar Büyükanıt şöyle diyordu:

"Bir diğer önemli husus, seçilecek cumhurbaşkanı, aynı zamanda TSK'nın başkomutanıdır. Bu yönüyle Silahlı Kuvvetleri yakından ilgilendirir. Bu nedenle biz hem Cumhurbaşkanımızın, hem de başkomutanımızın Türk Silahlı Kuvvet-

leri ve Türk milletinin sahip olduğu cumhuriyetin temel değerlerine, Anayasamızda ifadesini bulan laik, demokratik ve sosyal hukuk devleti idealine, devletin üniter yapısına bağlı, ama sözde değil özde ve bunu davranışlarına yansıtacak şekilde bağlı bir cumhurbaşkanının oraya seçileceğine olan inancımı burada belirtmek isterim.

Tabii ki yasal mevzuatı, Anayasa'yı, hukukunu, cumhurbaşkanı nasıl seçiliyor bunları biliyoruz.” “Cumhuriyetimizin temel değerlerine sözde değil, özde sahip olan bir kişinin seçilecek olmasını umut ediyoruz. Bunu biz bilemeyiz. Karar meclisin kararıdır. Cumhurbaşkanlığı konusunda zaten bundan başka bir şey söyleme durumunda değilim.”

Bu sözlerin anlamı, hukuki sosa rağmen yeterince açıktı. Ancak gerek AKP'den, gerekse de holding medyasından, özellikle de politik İslamcı basından “hukuka bağlılık”, “Meclis iradesine saygı” adına epey alkış aldı. Bir gün sonra Ahmet Necdet Sezer'in yaptığı konuşmayla kıyaslanarak Genelkurmay'ın Çankaya'dan çok daha “demokrat” olduğu iddia edilebildi! Oysa ortada aynı şarkının iki yorumundan başka bir şey yoktu. Üstelik söz ve beste generaller partisine aitti.

12 Nisan tehdidi dikkate alınmayan generaller partisi, Abdullah Gül'ün adaylığının burjuva meclise getirilmesine 27 Nisan muhtırasıyla cevap verdi. Gül'ü veto etti! Merkezinde durduğu blokun bileşenlerinden CHP ve Anayasa Mahkemesi aracılığıyla “367 şart” komedisini sahneye koyarak, halihazırdaki burjuva meclisin Çankaya seçimi yetkisini “yasal olarak” da elinden aldı. Hükümet, “27 Nisan muhtırası seçimleri” için çaresizce gün belirledi.

Bu gelişmeler içinde AKP'nin, TÜSİAD ve ABD'nin “uzlaş” uyarılarını yok sayarak giriştiği birinci Çankaya hamlesi, 27 Nisan duvarına çarparak akamete uğradı. AKP'nin egemenler cephesindeki mevcut güç ilişkileri koşullarında Gül'ü Çankaya'ya çıkarmaya soyunması, böyle bir risk almak için şartların esasen uygun olduğunu düşünmesi, onun durumu iyi kavramadığını gösteren bir sürprizdi. Çünkü generaller partisinin AKP'nin kurmaylarından birinin Çankaya'ya çıkmasını önlemek için “darbe dahil her yola başvuracağı” öngörülemeyen değildi. AKP, ilk olarak işbirlikçi sermaye oligarşisinin ve uluslararası sermayenin servetlerine servet katkılarını “istikrar ortamı”nı feda etmeyeceği saptanmasına kapıldı. İkincisi, mevcut iç ve uluslara-

rası koşullara güvenerek, generaller partisinin özerk davranma imkanlarını tek yanlı biçimde küçümsedi. Üçüncüsü, burjuva meclisteki gücünden ve Anayasa'ya uygun davranıyor olaktan doğduğuna inandığı meşruiyete aşırı bir değer atfetti. Dördüncüsü, ABD'nin ve TÜSİAD'ın “uzlaşma” çağrılarının; onların, generaller partisinden faşist MGK diktatörlüğü içindeki yerini kabullenmeyi sürdüreceklerini gösterdiğini anlamak istemedi. Sonuç, 27 Nisan muhtırasıyla, AKP'nin Çankaya hayallerinin engellenmesi oldu. Hem de zaferin artık önlenemez olduğuna en fazla inandığı bir anda!

TÜSİAD ve holding medyasının 27 Nisan muhtırasının ardından seçim sürecinin işletilmesinden desteğini çekmesine karşın AKP, Gül'ün adaylığı ve seçim turları konusunda geri adım atmayacağını bizatihi Abdullah Gül'ün ağzından duyurdu. Bu, koşulların elverişliliğine güvenerek risk alma veya bir kuvvet denemesi değildi. Anayasa Mahkemesi'nden çıkacak sonucun bilincinde yapılan bir prestij kurtarma manevrasıydı. Ancak yığınlar nezdinde bir anlamı ve işlevi olduğu 22 Temmuz seçimlerinde açığa çıktı.

Çankaya'da kendi adayımı, burjuva “değişim” programının yanında yer alacak, emperyalist küreselleşmeye entegrasyon ve AB sürecini hızlandıracak birini görmek isteyen TÜSİAD, yine de generaller partisinden tehditlerini ciddiye alan bir hatta yürümeyi tercih etti. Çankaya'ya çıkacak kişiyi mevcut Meclis seçmeli, fakat aday generaller partisinden vetosuna yol açmayacak biri olmalıydı. TÜSİAD, “Cumhurbaşkanlığı seçimleri toplumsal uzlaşma içinde olmalı. Bu toplumsal huzur için önemli”, “Cumhurbaşkanlığı bir uzlaşma ve uzlaştırma makamıdır” diyordu, Şubat sonunda. Bunlar AKP'ye çağrılardı. Nisan'da Tayyip Erdoğan'ın adaylığını tercih etmediklerini ve aday olmayacağına inandıklarını, buna karşın adaylığını koyarsa da meclis iradesine saygılı olmak gerektiğini açıkladılar. 25 Nisan'da Gül'ün adaylığı kesinleştikten sonra ise, “Köşk sürecinde Meclise saygı demokrasinin vazgeçilmez gereğidir” açıklamasını yaptı TÜSİAD. Bunlar generaller partisine, süreci engellemeye çağrısıydı. Fakat bir işe yaramadı.

27 Nisan muhtırası karşısında, TÜSİAD AKP'den, Çankaya hevesini ve manevra projelerini bir yana bırakıp, “hemen erken genel seçime gidileceğini ilan etmesini” istedi. Bunu,

“mevcut durumun demokrasiye zarar vermeme- si için” zorunlu gördüğünü açıkladı.

Muhtıraya dair ilk açıklamasında, “biz taraf tutmuyoruz” diyen ABD, sonraki günlerde, “Türkiye'nin laik demokrasinin anayasal süreçlerini desteklediğini” ilan etti. ABD'nin tutumu, nesnel olarak 27 Nisan muhtırasının meşrulaştırılmasına tekabül ediliyordu. Böyle bir sorun üzerinden sermaye ordusuyla ilişkilerini bozmaya hiç mi hiç niyetli değildi.

AB ise, “Türk ordusunun profesyonelliğinin ve uluslararası barış gücü misyonlarına katkılarının takdire şayan olduğunu” vurguladı, “Ancak AB üyesi olmak isteyen bir ülkede demokratik işleyişe müdahale etmemeleri gerektiğini bilmeleri gerekiyor” diyerek, muhtara karşısında taraf oldu. Ne var ki, AB, bu “taraflılığını, görüş beyanının ötesine taşımadı.

Daha önceki örneklerden farklı olarak, hükümet ve TÜSİAD, 27 Nisan muhtırasını halk önünde eleştirme cesareti gösterdiler. Hükümet, “Bu açıklama hükümete karşı tutum olarak algılanmıştır. Demokratik bir düzende bunun düşünülmesi dahi yadırgatıcı” sözleriyle tepkisini ortaya koyarken; “bir ulusal krizle karşı karşıyayız” açıklamasını yapan TÜSİAD, “Genelkurmay Başkanlığının açıklamasıyla yaratılan fiili durum demokratik teamüllere uygun değildir, Türkiye her türlü sorunu demokrasi içinde çözme gücüne sahiptir” diyor, fakat ekliyordu; “Öte yandan, karşı karşıya olduğumuz fiili durumun kökeninde iktidar partisinin toplumda git gide yükselen ve TÜSİAD'ın da paylaştığı laik rejimi koruma kaygısını yeterince dikkate almamasının yattığını da söylemeliyiz.”

Bu tepkiler, burjuva ideolojik hegemonya altındaki yığınlar içinde generaller partisinin eylemini ve konumunu tartışılır hale getirme potansiyeli bakımından elbette kayda değerdi. İlerleyen günlerde bu tutumu, AKP'nin seçim başarısına götüren politik kampanya izledi.

TÜSİAD ve ABD'nin isteklerinin aksine, Çankaya seçimlerine bir muhtırayla müdahale eden generaller partisi, Gül'ü veto ettiğini, MGSB'ye “sözde değil, özde bağlı” olduğuna inandığı bir aday gösterilmedikçe tavrını sürdüreceğini ortaya koydu. Dolaysız biçimde, iç hizmet kanunu 35. maddeden aldığı “cumhuriyeti kollama ve koruma” görevini hatırlattı! Bu durum burjuva meclisin “temel sorunlar”da generaller partisini

hesaba katmadan hareket edemeyeceğini, bir faşist MGK rejimi altında yaşandığını bir kez daha doğruladı. Geniş yığınlarca da görüldü ki, burjuva mecliste hükümet olmakla devlette iktidar olmak aynı şey değildir. Keza generaller partisinin, ABD'ye, TÜSİAD'a rağmen özerk inisiyatif gösteremeyeceği genellemesinin aşırı tek yanlı, başka bir ifadeyle kaba materyalist olduğu, 27 Nisan muhtırası veya Gül vetosuyla da açığa çıktı. Burjuva cumhuriyetin yapısal özelliklerinden gelen etkisi bir yana, esasen 12 Mart 1971'den itibaren siyasi rejim içinde “merkez” haline gelişinin, anayasal, yasal, kurumsal yapıyı bu temelde düzenleyişinin yarattığı zeminde, ordunun özerklik alanı bir hayli genişlemiştir. AB'ye giriş süreci sorunları bunu yeterince ortaya koydu ve koymaya devam ediyor. O; ayrıcalıklarını, alışkanlıklarını ve ideolojik mantığını terk etmeye hiç istekli değil. Son beş altı yıldır attığı kimi geri adımlara karşın temel mevzilerinde tutunmayı sürdürüyor.

Ele alınan kesitte olayların akışı, generaller partisinin odağında durduğu blokun arzuladığı rotaya girse de, süreç aynı zamanda burjuva ordu dahil, rejimin tüm kurumlarının ve düzen partilerinin yıpranmasıyla karakterize oldu.

Cumhuriyet Mitingleri Ve Hedefler

Generaller partisi bu dönemde faşist diktatörlüğün kitle tabanını genişletmek, bu kitleyi kendi programı etrafında harekete geçirmek için açık bir rol üstlendi. Tandoğan, Çağlayan, Gündoğdu ekolünden mitinglerle dönemsel hedeflerini ortaya koydu. Özel Harp Dairesi'nin organize ettiği mitingler, “laik-şeriatçı” saflaştırması üzerine kurulmuştu ve bunda başarılı da oldu. AKP üzerinde politik-psikolojik baskı kuran, holding medyasının kendisine “çeki düzen vermesini” sağlayan, burjuva ordunun “Cumhuriyet'i koruma ve kollama görevine” meşruiyet yaratma çizgisindeki mitinglerin, bunlardan ayrı olarak biri seçimlere, diğeri ulusal demokratik ve devrimci mücadeleye dönük iki hedefi daha vardı.

Politik İslamcılarının gelişiminden duydukları tedirginlik ve korku zemininde, Türk halkımızın ilerici bölüklerinin ve Alevi inancından ezilenlerin enerjisini “laik-şeriatçı” saflaştırmasıyla kendi politik planlarına bağlamaya girişen faşist generaller partisi, Tandoğan mitingi sonrası ateşi bu oyuna gelmeyen demokratik kitle örgütleri üzerinde yoğunlaştırdı. Holding medyasın-

daki, geçmişte “ilerici”, “antifaşist” olarak tanı-
nan, şimdinin şoven burjuva milliyetçisi kimi
köşe yazarlarını bu işe memur etti. DİSK'i,
KESK'i, TTB'yi, TMMOB'u bu mitinglere ka-
tılmaya zorladılar. DİSK, Türkan Saylan'ın ke-
rameti kendinden menkul boş bir “Darbeye de
karşımız” sözünün arkasına gizlenerek baskılara
boyun eğdi. İlerici, demokrat bazı sanatçıların
ardından, DİSK de Özel Harp işi bu mitinglere
katılacağını açıklayarak, darbeci generallerin
planlarına kan taşıdı.

Mitinglerdeki görsel simgeler, kürsü konuşma-
ları, bazı pankartlar ve öteki veriler Çankaya
sorunundan başka, ulusal meselede, inkarcı, “ez
ve çöz”cü çizginin güçlendirilmesi hazırlığına
işaret ediyordu. Gerek katılan, gerekse de med-
yada izleyen Türk halk yığınlarına şovenist ze-
hir şırınga eden bu mitingler; “laik üniter yapıyı
korumak”, “tehlikedeki cumhuriyeti korumak”
demagojileriyle Kürt ulusal demokratik hareke-
tini olduğu gibi, “teröre karşı topyekûn mücade-
le” adına devrimci hareketi hedefleyecek bir
kitle desteği hazırlıyordu.

Mitinglerin seçimlere dönük yüzü ise, burjuva
meclisin yeni bileşiminde AKP'nin eski konu-
munu elde etmesini engellemek, en azından
onun Çankaya ve anayasal değişiklikler konu-
sunda kendi başına hareket edebileceği bir nice-
liğe ulaşmasının önüne geçmek, AKP karşısında
CHP'yi güçlendirmek ve destek gücü olarak da
MHP'nin barajı aşmasını sağlamaktı. Mitingle-
rin kimi sözcülerinin “Oylar ya CHP'ye, ya
MHP'ye” sloganları bunun dolaysız ifadesi oldu.

Doğaldır ki, generaller partisi, ulusal demokra-
tik hareketin bağımsız adaylar yarığında sö-
mürgeciliğin meclisine sızmasını, orada ulusal
kimlikli bir grup kurmasını düşünmek bile iste-
miyordu. Bu konuda sömürgeciliğin partileriyle
tam bir uyum içinde olduğundan, bağımsız
adayların adlarının birleşik oy pusulasına yazıl-
ması yasası büyük bir gayretle çıkarıldı ve hızla
Çankaya'nın onayından geçti. Dikkate değer
öteki gerçek ise, Alevi inancından ezilenlerin,
devrimci, antifaşist ve ulusal demokratik hare-
kete yöneliminin engellenmesi, onlardaki ezilen
olma durumlarından beslenen ve geleneksel
özellikler kazanmış politik eğilim ve refleksleri
aşındırmak, tahrip etmek için tüm düzen partile-
rinin, holding medyası destekli “Alevi aday”
furyasına girişmeleriydi. Bunun bir tesadüf de-
ğil, tıpkı “cumhuriyet mitinglerindeki ve oy

pusulaları oyunundaki gibi faşist MGK rejimi-
nin planlarıyla bağlı olduğu ortadadır.

22 Temmuz Ve Sonrası

Ordu, sürecin genel seçimler rotasına girdiği
andan itibaren, bir sınırötesi saldırı yolundan
ülkeyi savaş atmosferine sokarak seçimleri en-
gelleme ya da en azından etkisi altına alma tak-
tiğini izledi.

27 Nisan'ın birincil hedefi olarak, Gül'ün cum-
hurbaşkanlığının engellenmesinin ardından as-
keri faşist cephenin okları Kürt halkına ve onun
mücadelesine çevrildi. Ankara'da Ulus-
Anafartalar Çarşısı provokasyonuyla Kürt hal-
kına yönelik kitlesel bir linç atmosferi yaratıl-
mak istendi. Generaller bunu 6 Ağustos açıkla-
malarıyla Türk halk yığınlarına yönelik bir “kit-
lesel refleks” çağrısı biçiminde ifade ettiler.
Diğer yandan Hudson Enstitüsü'nde Amerikan
emperyalizminin askeri ve siyasi temsilcileriyle
yaptıkları kirli pazarlıkta sınırötesi kilidini hangi
kontrgerilla provokasyonlarıyla aşabilecekleri-
nin pazarlığına tutuştular. Büyükanıt, Harp
Akademisi'nde yaptığı konuşmada, Barzani'nin
de savaş menziline olduğunu ilan etti. Sömür-
geci ordu, Güney Kürdistan sınırına yapageldiği
yığınağı yoğunlaştırdı.

Bu yoğunlaşmanın iki özgül hedefi; DTP'nin
Meclis'e girişini engellemek ve AKP'yi zayıflat-
maktı. Ancak 27 Nisan'ın aksine, bu kez general-
lerin halka yönelik çağrısı yanıt bulmadı. Ne
Perinçek'in Kürdistan'ın başkentine yönelik pro-
vokatif mitingi ne de asker güdümlü “sivil” ör-
gütlerin ikinci bir Çağlayan mitingi denemesi işe
yaradı. Askeri faşist cephenin sözcüleri bu kez
boş meydanlara hitap etmek durumunda kaldılar.

Diğer yandan, ABD emperyalizmi Irak'ta kendi
özgül çıkarlarına aykırı gördüğü sınırötesi saldı-
rı planlarını boşa çıkartmak için Hudson toplan-
tısını deşifre etti. Generallerin caniyane planları,
bu çatlaktan basına sızdı.

AKP sınırötesi konusunda açıktan tavır almayan
belkemicsiz bir siyaset yoluyla, generallerin
taleplerini sürüncemede bıraktı. Generallerin
provokatif eylem planlarının uygulayıcısı
“Kuvvacı” politik-askeri örgütlenmenin bazı
halkalarını açığa çıkardı. Nihayetinde generalle-
rin seçim sathı mailini savaş basıncı altına alma
yönelimleri tutmadı. Bir sınırötesi saldırıyı ör-
gütleme gücünü gösteremeyen generaller cephe-

si, egemen sınıflar arasındaki güç dengesinde inisiyatif kaybetmeye başladı. Bunu 22 Temmuz seçimlerinin bilinen sonuçları izledi.

En genel hatlarıyla söylenebilir ki; 22 Temmuz seçimlerinde askeri-faşist cephe kaybetti, sermaye oligarşisi, AKP, ABD ve AB kazandı. Ezilenler cephesinden seçimlerin en önemli ve anlamlı sonucu ise Kürt halkının politik temsilcilerinin yüzde 10 barajını delerek Meclis'e girmesiydi.

Seçim sonuçları, halkın generallerce pişirilen CHP-MHP koalisyonu seçeneğine itibar etmediğini, halkın darbecilere oylarıyla destek vermediğini ortaya koydu. CHP, faşist rejimin tüm temel kurumlarından aldığı desteğe, DSP ve SHP'yle yaptığı ittifaka rağmen hezimet yaşadı. Bu cephede yer alan MHP de seçimlerden başarıyla çıkmakla birlikte, MHP'nin yükselişinin sınırlı düzeyi de medya tekellerinin “milliyetçi yükseliş” konusundaki abartılı tespitlerinin yanlışlığını ortaya koymaktadır.

AKP, seçime giden süreçte aday listelerinde gerek ABD emperyalizmini ve TÜSİAD'ı memnun edecek, gerekse de generallerin tepkilerini yatıştıracak düzenlemeler yaptı; seçim bildirgesinde türban sorununu dışta bıraktı; polise yeni yetkiler veren kanunu çıkardı; generallerin talep ettiği kimi savaş araçlarının alımında gayretkeşlik gösterdi; Erdoğan Barzani'yle görüşmeyeceğini, onun bir “kabile reisi” olduğu açıkladı; Güney'e işgalci saldırı konusundaki söylemlerini değiştirmeye başladı; seçim mitinglerinde “tek”çi vurgularla milliyetçi histeriden pay kapmaya çalıştı.

AKP şahsında seçimlerden galip çıkan ABD ve AB emperyalizmidir, TÜSİAD'dır. Tekellerin ve emperyalizmin AKP'ye verdiği bu desteğin karşılığı, emperyalizme siyasi ve ekonomik uyum programının sonuna değin vardırılması olacaktır. Bu, emperyalist neoliberal saldırı programının pervasızca uygulanacağı, sınıf mücadelesinin keskinleşeceği bir dönem olacaktır.

AKP, ezilen halk kitlelerinin “mazluma” destek olma duygusunu oya dönüştürme hamlesiyle seçimlerde kendi çekirdek tabanının ötesinde bir oy oranına ulaştı. Aynı zamanda, burjuva partiler içinde, demagogileriyle yığınlarda belli bir umut yaratma gücüne sadece AKP'nin sahip olduğu ortaya çıktı.

AKP, seçimlerin ardından yenilgiyi yaşayan ve iç birliği parçalanmış askeri faşist cephe karşısında elde ettiği üstünlüğü kullanarak Gül'ü ye-

niden aday gösterdi ve seçtirdi. Burjuva siyaset arenasını saran gerilim havasına karşın, generaller bu kez Gül'ün seçilmesine karşı bir askeri müdahale gerçekleştirecek koşulları bulamadılar. 27 Nisan muhtırası etrafında toplanan cephenin de önemli ölçüde dağılmış ve demoralize olmuş olması, bunda rol oynadı. Ancak hem Meclis'in açılışını hem de Gül'ün yemin törenini boykot eden generaller, bu Meclisi ve onun seçtiği Cumhurbaşkanı meşru görmediklerini açıkça ilan ettiler. Generallerin sözcüsü olarak CHP, Gül'ü tanımadığını ilan etti.

Sezer de yeni hükümeti onaylamayı yeni cumhurbaşkanına havale etti. Böylece egemen sınıflar arasındaki iç dalaşın bir tür “yıpratma savaşı” ya da “soğuk savaş” biçiminde sürdürüleceği yeni bir dönem başladı. Generaller, Çankaya seçimini engellemekle birlikte yeni bir müdahale için koşulları kollayacakları, imkan biriktirecekleri bir sürece girdiler.

Çatışmanın Yeni Odağı Anayasa

Diğer yandan, egemenler arasındaki çatışmanın öncelikli konusu, “yeni anayasa” tartışmaları haline geldi. AKP'nin başlıca seçim vaadi olan “sivil anayasa” yeni Meclisin de ilk gündemi olacak. Anayasa, her şeyden önce bir siyasi ve sosyal düzen anlamına geldiğine göre; anayasa tartışmalarının özü itibarıyla sermaye oligarşisi ve generaller, AKP ile CHP ve MHP arasında burjuva düzenin yeniden yapılandırılması tartışması olarak gerçekleşeceği açıktır.

Öyleyse, yeni anayasa, ancak bu gerçek güç ilişkisinin sonucunu yansıtan bir belge olabilir. Yani bu Meclisin, yapacağı en “ileri” anayasa, yönetici sınıfların statükocu, militarist ve şoven kanadı/kesimleri ile AKP-TÜSİAD kesiminin (AB'yi de ekleyebiliriz) “değişim” çizgisini uzlaştırmak olabilir.

Anayasanın tek tek maddeleri ve bütünü egemen sınıf fraksiyonları arasındaki sert çatışmalardan geçerek belirlenecektir. Faşist rejimin bazı alanlarda geriletilmesi mümkün olmakla birlikte, bu anayasanın 12 Eylül'ün getirdiği kurumsal yapıyı tasfiye etmeyi hedeflemediği, daha bugünden ortadadır. Demokrathğin asgari bir kıstası olarak, Kürt ulusunun varlığının tanınmasının gündemde olmadığı da biliniyor.

“Sivil anayasa”, “demokratik anayasa” vb. faşist rejimle/statükoyla uzlaşma çizgisi, işçi sınıfı ve

ezilenlerin, halklarımızın özgürlük ve demokrasi istemini yanıtlayamaz. Yapısal krize, egemen yönetici sınıflardan kaynaklanan çözüm arayışları, daima düzen içi seçenekler etrafında oluşmaya mahkumsa, tersinden halkçı, devrimci çözüm de işçi sınıfı ve ezilenleri, halklarımızı faşist rejimin uluslararası desteklerine ekonomik, toplumsal temellerine ve faşist rejimle hepsaplaşmaya yöneltmekle yükümlüdür.

“Sivil anayasa”, “demokratik anayasa” vb. talepler işçi sınıfı ve ezilenlerin, halklarımızın özgürlük ve demokrasi talep ve mücadelesini egemen sınıfa yedeklemek ve düzen içine çekmek için kurulmuş tuzaktır. Özgürlük ve demokrasi, egemen sınıfların “sivil anayasa” olmasına takılarak değil, faşizme karşı ezilenlerin mücadelesini büyüterek kazanılacaktır. Egemen sınıfın “değişim” programının ve “sivil anayasa” talebiyle işçi sınıfı ve ezilenleri faşist rejimle uzlaştırma çizgisinin teşhiri ve parçalanması, halkçı devrimci çözüm hattının geliştirilmesinin doğru yoludur.

Kerkük Referandumu

Generaller partisi, Güney Kürdistan Bölgesel Yönetimine ya şimdi (Kerkük Referandumundan önce) bir darbe vurulacağı ya da sonra çaresiz kalınacağı ekseninde hükümeti sıkıştırırken, başta Türk halkımız olmak üzere, işçi sınıfı ve ezilenleri sömürgeci savaşa ikna etmek için yoğun bir propaganda yürütüyor. Dolayısıyla Güney'e girişin Kuzey ulusal demokratik güçlerini hedeflemekle sınırlı kalmaması, Kerkük sorununda irade kıracak bir çap kazanması isteniyor. Generaller partisi, “ez ve çöz” planına bağlı öldürücü darbelere hazırlanmakta, bunun için işçi sınıfı ve ezilenlerin “Türk-Kürt” biçiminde saflaştırılmak isteneceği gerici bir iç savaş dahil her yola başvurmayı meşru görmektedir. Bu çapta bir faşist sömürgeci saldırının Güney bölgesel yönetimini de kapsayacak biçimde genişletilmesiyle hem ulusal demokratik hareketin, hem de daha genelde “Kürt tehlikesinin epey geriye itileceği görüşüyle hareket etmektedir. AKP, TÜSİAD ve ABD bu plana “ikna” edilemedi.

“Ez ve çöz” planlarına bağlı yeni durumun neredeyse iki yıldır hazırlandığı unutulmamalıdır! Mersin bayrak provokasyonu ve “sözde vatan-daşlar” açıklaması, generaller partisinin ulusal demokratik mücadele karşısında yeni bir süreç

başlattığının ilanıydı. Kuşkusuz bu salt ulusal demokratik güçleri değil, devrimci ve antifaşist güçleri de hedefleyen planın girişiydi. Söz konusu planın ayırt edici özelliği, “ez ve çöz”cü karargahın, halklarımız arasında ulusal saflaşmayı koşullayacak iç savaş taktikleriyle ilerleme yöneliminde somutlanıyordu.

“AB'ye giriş-demokrasi” söylemleriyle pompalanan hayaller ortasında yeni TMY'nin çıkarılması, “Sauna”, “Atabeyler”, vb. adlarla deşifre olan, Şemdinli'de suçüstü yapılan veya değişik ırkçı-şoven derneklerle örtüldükleri açığa çıkan kontrgerilla birimleri, Amed serhildanının bastırılma tarzı ve çocuk katliamının savunulup anaların tehdit edilmesi, generaller partisi baş sözcüsünün “silahsız terör” sözüyle hedef genişletmesi, değişik kentlerde linç güruhlarının saldırıları ve nihayet Güney sınırına yapılan yığınak, sürecin hangi yönde geliştirildiğinin önemli işaretleri oldu.

Hrant Dink'in katledilmesi, Şemdinli iddianamesini hazırlayan savcının meslekten atılması, Nokta Dergisi'nin 2003 ve 2004'teki darbe planlarının gözler önüne serdiği için basılması, kapısına kilit vurulmaya mecbur edilmesi, 12 Nisan'da Yaşar Büyükanıt'ın “ez ve çöz”cü stratejiye bağlılıklarını kuvvetle vurgulaması, başarı için Kuzey Kürdistan'ın ilçe ve kentlerindeki destekçilerinin de “etkisizleştirilmeleri” gerektiği sözleri; “Atabeyler” gibi kontrgerilla birimlerinin mahkeme süreçlerine atıfta bulunup, “Ne oldu, hiçbir şey çıkmadı işte” biçiminde onları sahiplenmesi ve nihayet Güney'e saldırmak gerektiğini ilan etmesi yürütülen hazırlıkları ve yaptıkları işlerin içeriğini-amaçlarını ortaya koyuyordu.

AKP Hükümetini kuşatmak, ona yönelik her türlü askeri baskıyı ve “pratiği” meşrulaştırmak için düzenlenen kontrgerilla yapımı “cumhuriyet mitingleri”, aynı zamanda şovenist enerjiye yeni kanallar açılması, yedeklerin canlandırılması, ezilen ulusun “son başkaldırısının en vahşi yöntemlerle de olsa bastırılmasına kitle desteği yaratma planlarının önemli bir adımıydı. Aynı zaman dilimine tekabül eden 27 Nisan muhtırasındaki, “Ne mutlu Türküm demeyen Türkiye'nin düşmanıdır ve öyle kalacaktır” sözleri ve son olarak da 8 Haziran'daki “kitleselel refleks” çağrısı, Mersin bayrak provokasyonu ile başlayan sürecin yeni bir evresine varıldığını göstermektedir. Kuzey Kürdistan'da şiddetlenen sö-

mürgeci askeri saldırılar, üç ilde ilan edilen fiili olağanüstü hal, resmi militarist kuvvetlere tanınan yetkilerin artırılması, yeni baştan organize edilen ve tırmandırılan faşist psikolojik savaş, Güney'e dönük topçu saldırıları ve sınır ihlalleri, TÜSİAD'ın kendini, "Ekonomi önemli ama ülke güvenliğinden de önemli değil" açıklamasına mecbur hissetmesi, hükümetin Güney işgali sorununda "seçimden sonra olur" noktasına gelmesi; ABD'de Hudson Enstitüsü'nde yapılan, Genelkurmay bünyesindeki SAREM temsilcilerinin ve askeri ataşenin katıldığı bir toplantıda Güney'e saldırının bahanesi yapılacak kontrgerilla provokasyonları konusundaki görüş alışverişi, son olarak da burjuva medya temsilcilerinin Eğirdir kampı, orada Yaşar Büyükanıt'ın köyün muhtarının, imamının "teröristliği", dağda bir gerillanın kalması için köyde-kasabada on "işbirlikçi" gerektiği gibi sözler eşliğinde yeni yetkiler talebi, ordunun komando gücünün 2009'a değin profesyonel hale getirileceği açıklaması, Güney'in bir kez daha hedef gösterilmesi ve o toprakları da kapsayan bir "tampon bölge"nin Genelkurmay haritalarına işlenmiş oluşu, generaller partisinin önümüzdeki iki-üç yıla nasıl "yaklaştığına" ayna oldu.

Bu plan, tıpkı 1991 ve 1996'daki gibi bir "faşist topyekün savaş"a endekslidir. Peki egemenler cephesinin iki bloku, inkarcı "ez ve çöz" çizgisine bağlı böyle bir "faşist topyekün savaş"ı sonuçlandırıcaya dek sürdürmekte, rejim krizine böyle bir yoldan çözüm bulmakta konsensüs sağlayabilirler mi? Her şeyden önce, gerillanın etkinlik düzeyi, elde ettikleri politik-moral üstünlük, ulusal demokratik kitle hareketinin güçlü dinamikleri, devrimci ve anti faşist kuvvetlerin sergileyeceği direnç, bu konsensüsü akamete uğratacak engellerdir. İkincisi, AB'ye giriş sorunları; üçüncüsü, ABD'nin bölge politikaları ve ihtiyaçlarıyla sürtünen özgün devlet çıkarları; dördüncüsü, generaller partisini değil, TÜSİAD'ı memnun eden yeni burjuva meclis tablosu ve Çankaya muharebesinin sonucu; beşincisi, bu mecliste oluşturulan ulusal demokratik grup faktörü, konsensüsün uzun ömürlü olmasına izin vermeyecek öteki etkenlerdir.

Tüm bu nedenlerle generaller partisi çizgisinde yaz boyu sürecek ve Güney'e saldırıyı da kapsayacak bir konsensüs sağlansa da, bunun inkarcı "ez ve çöz" programının egemenliğine dönüşmesi beklenmemelidir. Rejim krizinin ulaştığı

boyut, ona eklenmekte olan yeni unsurlar, daha keskin bir iç mücadelenin koşullarını hazırlamaktadır. Özgürlük, adalet, halklara eşitlik savaşımının kendini güçlü tarzda ortaya koyması ölçüsünde, egemenler cephesindeki çatlak ve iç mücadele daha da büyüyecek, rejim krizine çözüm olarak ortaya çıkan "değişim" ile inkarcı "ez ve çöz" blokları daha dolaysız mücadelelere girişeceklerdir.

Diğer yandan ABD emperyalizmi de Türk burjuva ordusunun sınırötesi saldırı basıncını düşürmek ve AKP Hükümetinin elini rahatlatmak amacıyla Kerkük referandumunu erteleterek bir hamle yaptı. Sözüm ona "Irak Meclisi"nin kararıyla, Kerkük referandumu 2008'in Mayıs ayına ertelendi.

Devrimci, Antifaşist Ve Ulusal Demokratik Hareket

İşçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci antifaşist ve ulusal demokratik kuvvetleri bakımından Hrant Dink uğurlaması ve 1 Mayıs Taksim zaferi gibi iki önemli başarı elde edildi. Hrant'ın uğurlanması, inkarcılığa, ırkçılığa, şovenizme karşı birleşik, kitleysel bir meydan okuma olarak ve elbette "Hepimiz Hrant'ız, hepimiz Ermeni'yiz" şiarındaki tarihsel cesaretle; 1 Mayıs Taksim kararlılığı ise, ileri yürüme, kabından taşma isteği, devrimci meşruiyet anlayışının anti faşist, ilerici kesimler içinde de yankı bulması ve birleşiklik özellikleriyle özgün bir önem kazandı.

8 Mart'tan, Newroz'a ve '71 devrimci hareketi önderlerinin anmalarına uzanan değişik anlarda işçi sınıfı ve ezilenlerin öncü dinamikleri tarihsel günleri takvimsel-törensel bir çerçevede dışında günün- sürecin politik ihtiyaçlarına, burjuva milliyetçiliğine, şovenizme, ırkçılığa, faşist MGK diktatörlüğüne karşı mücadele görevlerine bağlamakta başarılı örnekler sergilediler. Birleşiklik arayışı ve adımları sürecin ayırt edici özelliklerinden biriydi.

Tek yanlı ateşkes fiilen bitse de resmen sürdürüldüğü için saldırı taktiği yerine savunma-aktif savunma taktikleri arasında salınan gerilla, sergilediği pratikle politik mücadeleyi keskinleştirdi ve rejim krizini şiddetlendirdi. Bilindiği gibi; tek yanlı ateşkes karşısında, T. Erdoğan'ın "Durduk yere operasyon olmaz" sözü, generaller partisi tarafından daha ertesi gün açıklamalar ve saldırılarla boşa çıkarılmıştı. Aylardır gide-

rek tırmandırılan, alanı genişletilen ve yoğunlaştırılan sömürgeci saldırılar “Son terörist yok edilinceye kadar” sözlerinin tekrarıyla el ele yürütüldü. Ancak gerillanın geçmişten farklı bir pratiğe yönelmesi, başarıyla uyguladığı teknik ve taktik yenilenmeyle politik- moral üstünlüğü ele geçirmesi, generalleri çok zor duruma düşürdü. “Yönetme kapasitesi”, “önlemede ciddiyet”, hatta “ölenler arasında neden hiç rütbeli ya da zengin çocuğu bulunmadığı”, “neden hep yoksul gençlerin öldüğü” türü sorular ve bu konular etrafındaki polemiklere yol açacak, generaller partisini savunma ruh haliyle kayıpların izahını yapmaya mecbur edecek sonuçlar elde eden gerilla, politik önemini bir kez daha gösterdi. Sömürgecilik üzerinde büyük bir baskı oluşturarak rejimin iç ve uluslararası gündemlerinde baş sıraya oturdu. “Terörün” kimin döneminde azaldığı-arttığı, gerçekte bitirilip bitirilmediği, hainlik kavramlarına varan tartışmalarla burjuva politikacıların birbirleriyle kamuoyu önünde yaptığı polemiklere girdi. Önümüzdeki süreçte sömürgeciliğin yeni savaş planlarını uygulamaya sokmasıyla, gerilla hareketinin saldırı taktiğine geçerek düşmana önemli politik-moral darbeler vurmaya kadar, ulusal kitle hareketini ateşlemesi de beklenmelidir.

Faşist muhtıra ve “cumhuriyet mitingleri” de sürecin önemli olguları arasında yer aldı. Bu mitingler Türkiye ve Kuzey Kürdistan'a has toplumsal karşıtlıkların gerici temelde kullanılmasına yeni bir örnek oluşturdu. Devrimci, anti-faşist ve ulusal demokratik hareket, muhtıra ve “cumhuriyet mitingleri” karşısında birleşik-kitlesele duruş imkanlarını değerlendiremedi. Muhtıra, kısmen basın açıklaması tarzında protestolar ve politik kitle ajitasyonu, “cumhuriyet mitingleri” ise esasen teşhire dönük açıklamalarla yanıtlandı. Oysa Hrant'ın uğurlanması ve 1 Mayıs'tan alınan kuvvetle birkaç kentte devrimcileri, anti-faşist yasal partileri, sendikalarından meslek odalarına, demokratik kitle örgütlerini tek tek anti şoven, ilerici sanatçıları kapsayacak “muhtıraya, şovenizme karşı özgürlük ve halkların kardeşliği” mitingleri düzenlenebilir, emekçi semtlerde aynı muhtevada gösteriler örgütlenebilirdi. Böylelikle işçiler ve ezilenlere, generaller partisinden Çankaya sorunu, dolayısıyla “cumhuriyet mitingleri” arkasına gizlediği faşist ırkçı, şoven amaçları daha iyi gösterebilir, ilerici yığınların belirli kesimlerini etkisine alan yanılısına en dar sınırlarına hapsedilebilirdi.

Yeri gelmişken vurgulayalım ki, “laik-şariatçı”, “Türk-Kürt” saflaştırmaları eksenindeki “cumhuriyet mitingleri” ve “kitlesele refleks” çağrıları, Birlik Kongresi'nin kararlaştırdığı “Strateji ve Taktik” belgesinde, sınıf mücadelesinin Türkiye ve Kuzey Kürdistan somutunda alabileceği biçimlere dikkat çeken, egemenlerin iç savaşları hangi biçimler altında yürütmeyi deneyeceklerini ortaya koyan Marksist Leninist Komünistlerin haklılığına güncel bir kanıt oldu.* Tersinden, yaşadığı toprakların toplumsal maddi gerçeği üzerine ciddi biçimde düşünme gücü göstermeyenlerin kitabi tahlillerinin ve boş suçlamalarının ise sınıf mücadelesi gerçekleri karşısında herhangi bir hükmü bulunmadığını ortaya koydu. Görüldü ki, faşist MGK rejimi, isteklerini gerçekleştirmek, planlarını uygulamak için başvurması nispeten güç olan “laik-şariatçı” karşıtlığını -muhtıra koşullarında bile- ilerici güçleri yedeklemek için çok iyi kullanabiliyor. Öyle ki, bu akıntı, kendine devrimci, komünist diyen kimi yasal partileri sürükleyecek kadar etkili olabiliyor. İşte mitingci HKP, işte hayırhah TKP!

Devrimci, anti-faşist ve ulusal demokratik hareket açısından sürecin üzerinden atlanamayacak bir gerçeği de; 22 Temmuz seçimleri vesilesiyle birleşik, anti-faşist-antişovenist mücadele imkanlarına yaklaşımda somutlandı. Politik koşullar, diktatörlüğün plan ve hedefleri gözler önündeydi. Bu şartlarda seçimleri politik bakımdan önemli görmeyen ve süreci kitlelerin faşizme, kapitalizme, sömürgeciliğe, emperyalizme karşı aydınlatılması, örgütlenmesi ve seferber edilmesi için parti ve grupların kendileriyle sınırlı amaçlardan hareket etmemeleri gerekirdi. Dönemin ihtiyaçları ve görevleri, anti-faşist, antişovenist bir seçim bloku imkanlarını dikkatle gözetmeyi gerektiriyordu. Seçim çalışmaları şoven, ırkçı, faşist ablukanın dağıtılması yolunda güçlü bir politik ve moral enerji yaratmalı, Türk halkımızın saflarında şovenizmden kopuşu örgütlerken, Kürt halkımızın saflarında emekçi çözüm düşüncesini güçlendirmeliydi. Çalışmalar, gerek birleşik mücadelenin geliştirilmesi ve zeminin sağlamaştırılması, gerekse de güçlü bir kitle hareketinin örgütlenmesi için 22 Temmuz sonrasını gözetken bir çizgide yürütülmeliydi. Bütün bunlar için bir seçim bloku oluşturulabilir, kapsayacağı güçler ve mesajı açısından bu seçim ittifakına, örneğin “emekçi-ezilenler bloku” adı verilebilir, adaylar faaliyetlerini onun adına yürütebilirlerdi. Böyle bir blokun önünde,

muhatap parti ve grupların salt kendileriyle sınırlı amaçlarından hareket etmeleri dışında bir engel yoktu. Seçimler için oluşturulacak bir “emekçi ve ezilenler bloku” Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın tüm kentlerinde coşkulu çalışmalar gerçekleştirebilirdi. Sokak sokak, ev ev, kahve kahve, meydan meydan yürütülecek görkemli bir kitle çalışmasıyla toplantılar, şenlikler, mitingler ve güncel politik gelişmeler karşısındaki reflekslerle özgürlük, adalet, halkların eşitliği ve kardeşliği özlere, talepleri dalga dalga yayılabilirdi. Doğal olarak, işçi sınıfı ve ezilenlerin öncü bölüklerinin güç toplamasını ve moral üstünlük elde etmesini sağlayacak bu çalışmalar, 22 Temmuz sandıklarında faşist rejimin protestosunu simgeleyecek blok oylarının bir düzeye ulaşmasını sağlamak ve burjuva meclise sözcüler göndermek bakımından da hedeflenen başarılar sağlayabilirdi. Yalnızca hazır enerjiyi değil, potansiyel enerjinin de en tam biçimde harekete geçirilmesini mümkün kılacak bu faaliyetlerde, tek tek blok bileşenleri, partilerine, gruplarına ait düşünceleri ve programı yığınlara götürmesi bakımından da önemli imkanlara sahip olacaktı.

Ne yazık ki, böyle bir blok oluşturulamadı. Ulusal demokratik hareket başarısız sınavın başta gelen sorumlusudur. Burjuva meclise girmeyi, orada bir grup oluşturmayı her şey haline getiren ve sürece dar ulusalcı bir mantıkla yaklaşan DTP, içinde yer aldığı platformun bileşenleriyle bile bir irade birliği aramadı. Birleşik mücadele veya bir seçim bloku yerine tek tek partilerle sembolik “anlaşmalar” yapmayı esas aldı. Bu arada şovenizme karşı mücadelede tutarlılıkları sınanmış belirli Türk halk aydınlarıyla sağlıklı bir ilişkileneş de sergilenmedi. Murat Karayalçın SHP'siyle blok kurmuş, onun sembolleriyle seçime girmişken, devrimci ve antifaşistlerin yer alacağı bir bloktan uzak durdu, ciddiyetsiz ve sorunlu tutumlar sergiledi.

Ortaya çıkan tablo, ezilenler cephesindeki potansiyel güçleri harekete geçirmeyi ve kazanmayı bir yana bırakın, 2002 seçimleriyle kayıt altına alınmış hazır kitle tabanından dahi geriye düşülmesine yol açtı. Özellikle Batı'da seçim sonuçları bu bakımdan oldukça çarpıcıydı.

22 Temmuz sonrası gözetmek, bir “antifaşist, antişovenist platform”un temel taşlarını döşemek bakımından herhangi bir başarıdan söz

edilemez. Aksini iddia etmek salt kendini kandırmak olmaz, aynı zamanda geleceğe ilişkin sağlıklı bir yürüyüşü de sakatlar.

Kuşkusuz tüm bunlar, DTP'li vekillerin burjuva Meclis'e taşınmış olmasının politik önemini karartmaz. DTP'nin bir grup oluşturacak tarzda Meclis'e girişi, aynı zamanda Kürt ulusunun inkarına vurulmuş bir darbedir.

Meclis'teki DTP Grubu, ezilenlerin mücadelesinde kazanılmış bir mevzidir ve halkın oylarıyla seçilen bu vekillerin halklarımızın temel demokratik ve sosyal talepleri doğrultusunda tutum almasını istemek ve bunu denetlemek halk saflarındaki güçlerin görevidir. Tersinden, burjuvazinin de DTP Grubunu sokaktan ve dağdan, yani köklerinden koparıp cılızlaştırmak istediği görülüyor. Sert mücadeleler yılı olarak gelişen ve aynı yönde akmakta olan 2007'nin geriye kalan döneminde devrimci, antifaşist ve ulusal demokratik hareketi önemli sınavlar ve sorumluluklar bekliyor. Rejim krizinde debelenen, bırakalım özgürlük ve adalet talebine, kitlelerin ekonomik, demokratik istemlerine bile şovenizm uyuşturucusu ve devlet terörü reçetesinden başka bir şey yapamayan düzen koşullarında devrimci hareketin büyütülmesinin nesnel imkanları yeterince güçlüdür. Mesele; sürekliliği sağlanmış, politik faaliyet içinde, halkın aklıyla olduğu kadar yüreğiyle de bağ kurabilmekte ve umut olmayı başarabilmektedir. Bunun irade ve esnekliği birleştiren, politik mücadelenin zengin araç ve biçimlerini kaynaştıran bir “niteliği” gerektirdiği ise sınanmış bir doğrudur.

*Strateji ve Taktik belgesinin şu bölümü onlarca eleştiri ve iftira yazısına konu oldu:

“Teori ve programımızın, Türkiye'nin toplumsal maddi gerçeği, tarihsel, toplumsal, siyasal, kültürel, geleneksel vb. kendine has özelliklerini incelemesinden ortaya çıkan sonuçlar, stratejimizin devrimin gelişme çizgisini, en azından genel hatlarıyla ortaya koymasına olanak vermektedir. Bu genel hatları şu biçimde özetlemek mümkündür:

Birincisi, Türkiye'yi antiemperyalist demokratik devrime ve bu devrimin zaferine götürecektir olan yolun burjuvazi-proletarya, devlet-halk vb. açık sınıfsal ve siyasal karşıtlikların yanı sıra faşist diktatörlüğün kışkırtıp örgütleyeceği Türk-Kürt, Sünni-Alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen gerici bir iç savaş ya da iç savaşlar serisinden geçerek gelişecektir.” (MLKP 3. Kongresi tarafından bazı ifadeleri düzeltilmiş biçimi).

Cepheleşme Siyaseti: Kendini Hissettiren Bir İhtiyaç

“Cephe sorunu”, son aylarda giderek ilerici, devrimci hareketin ilgi odağı konulardan birisi haline geldi. Nisan ve özellikle Mayıs ayında ilerici-devrimci hareketimizin değişik bileşenleri, bir şekilde cepheleşmek ihtiyacını dillendirdiler, benzer ya da farklı görüşler ileri sürdüler. Hatta çağrılar yapıldı.

Kuşkusuz “cephe sorunu”, yeni gündeme gelen bir konu/sorun değildir. Değişik koşullar altında cephe sorunu güncelleşmiş, çağrılar, girişimler yapılmış; genellikle sonuç alıcı olmayan çabalar harcanmıştır. Şunun altı çizilebilir: Ezenler ile ezilenler arasındaki mücadelenin sertleştiği ve ezilenlerin kendini yakın bir tehdit altında gördüğü ya da ezenlere karşı mücadele isteğinin büyüdüğü koşullar altında; siyasal savaşında “savunma” ya da “saldırı” aracı olarak cephe sorunu hem işçiler ve ezilenlerin ileri, mücadele bilinci uyanmakta olan kesimleri arasında, hem de ezilen sınıfların ve toplumsal kesimlerin öncü örgütlenmeleri düzeyinde güncelleşmekte, tartışmalara ve arayışlara neden olmaktadır.

Bugünkü cepheleşme tartışmalarının 2006 yılının Eylül-Ekim sürecinden başladığı tespit edilebilir. Bunun nedenlerinden birisi, Terörle Mücadele Yasası'nda yapılan değişikliklerin ilk uygulama örneği olarak geliştirilen Eylül saldırılarının göğüslenmesi ve püskürtülmesi sorunudur. İlerici-devrimci hareket Atılım-ESP vb. şahsında saldırıların kendisini hedeflediğini sezmiş ve anlamış,

dayanışma biçimi altında birleşik bir yanıt vererek cepheleşme istek ve eğilimini yansıtmıştır. Yine cepheleşme eğiliminin aynı süreçte PKK'nin ateşkes ilanını takip eden dönemde de belirgin bir şekilde açığa çıktığı tespit edilebilir. Ateşkes, barış ve siyasi çözüm söylemi etrafında özellikle genişleyen bir aydın kesimi arasında cepheleşme eğilimi çarpıcı biçimde kendini Ocak-Şubat süreci boyunca gösterir. “Türkiye Barışını Arıyor” Konferansı, bu eğilimin kendini ortaya koyuşunun bir göstergesidir.

Hrant Dink'in alçakça katledilişine karşı bir protesto, bir sahipleniş, bir yüzleşme ve ırkçılığa karşı antifaşist bir meydan okuyuş olarak uğurlama töreni, cepheleşme eğiliminin kendisini bir kitle tavrı düzeyinde güçlü bir şekilde ortaya koyuşudur. Diğer yandan buna paralel olarak bu görkemli gösteriden güç ve umut alan aydınlar tarafından ırkçılığa ve faşizme karşı cepheleşme ihtiyacı yaygın biçimde dile getirilir. “Faşizme karşı omuz omuza” sloganını ve talebini vurgulamaları dikkat çeker.

Bu dönem özellikle, faşist sömürgeciliğin bir yandan gerillaya karşı imha-tasfiye saldırıları geliştirmeye çalışırken, diğer yandan da ulusal kitle hareketini DTP şahsında ezerek sindirmeye çalıştığını görüyoruz. Cepheleşme eğilimi en başta Newroz kutlamaları gelmek üzere Mart sürecindeki etkinliklerde az-çok belirgin biçimde yansır.

Eylül saldırıları karşısında ortaya çıkan ve cepheleşme eğilimini yansıtan dayanışmacı birleşik karşı koyuş duruşu, kendisini hem HÖC'e yönelik Aralık saldırıları karşısında gösterir; hem de bu aynı eğilim, 13 Nisan yargılanmasında, sokakta ve mahkeme salonunda geliştirilen, yargılayan savunma tavrıyla dayanışma biçiminde kendini ortaya koyar.

Cepheleşme eğiliminin, bu dönemde kendini en çarpıcı biçimde İstanbul 1 Mayıs Taksim kutlama hazırlıkları ekseninde ortaya koyduğunun altını çizmeliyiz. Burada cepheleşme eğilimi hem işçilerin-ezilenlerin mücadele bilinci uyanan kesimleri arasında ve hem de özne-örgütler (siyasal parti ya da sendika vb.) düzeyinde güçlü biçimde yansımaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yaşamakta olduğu süregelen yapısal kriz, bu defa da cumhurbaşkanlığı mevzisi için mücadele ekseninde bir rejim krizi biçiminde patlar. Ordu partisi verdiği muhtırayla cumhurbaşkanlığı seçimini engelleyerek yeni bir darbe sürecinin temel adımını atar. AKP bunu, erken seçim ve cumhurbaşkanını halka seçtirecek anayasa değişikliği ile göğüslemeye çalışırken, egemen sınıfların safları arasında süregelen mücadele ve dalaş, iki ayrı cepheyi daha keskin hatlarla belirginleştirir. Bir yandan Irak-Kürt Bölgesel Yönetimi üzerinde askeri tehdidin tırmandırıldığı, keza gerillaya karşı imha-tasfiye saldırılarının yaygın bir şekilde sürdürüldüğü; diğer yandan Kürt ulusal kitle hareketini faşist sömürgeci terörle boğma, büyük kitlelerin umudunu kırma amaçlı ırkçı saldırıların devam ettiği ve keza %10 barajı yetmezmiş gibi yasalarla oynanarak Kürtlerin temsiliyetinin engellenmeye ve sınırlandırmaya çalışıldığı; Terörle Mücadele Yasası'nı takiben Batı'da devrimci-ilerici hareketi ezme, tasfiye yöneliminin geliştirildiği; Kürt-Türk, dinci-laik kutuplaşmalarının tırmandırıldığı, özellikle Kürt-Türk kutuplaşması ekseninde bir gerici iç savaş tehlikesinin yükseldiği koşullar altında seçim sath-ı mahalline girilmesiyle birlikte, bir "üçüncü cephe" ihtiyacı, istek ve yönelimi ilerici-devrimci hareketin hemen belli başlı kesimleri tarafından dilendirilmiştir.

Gerek yapısal krizin rejim krizi biçiminde patlak vermesi, egemen yönetici sınıfların iki kesimi/"cephesi" arasında şiddetlenen çelişkiler; gerek devletle özgürlük isteyen toplumsal kesimler, ezilenler arasında sertleşen çelişkiler;

gerekse de seçim sath-ı mahalline girilmesinin politikaya ilgi ve duyarlılığı hem işçiler ve ezilenler, hem öncüler arasında arttırması nedeniyle "cephe" tartışmalarının en yüksek düzeyde güncelleşmiş olmasında bir terslik yoktur. Bilakis politik mücadelenin toplumsallaşma ve keskinleşme gidişatına ve mantığına uygundur. Örneğin, seçimler sonrasında cephe tartışmalarında bir geriye düşüş ve öncelik kaybı olması bu gerçeği değiştirmez. Bununla birlikte önderlik ve iktidar mücadelesi iddiasında olan güçler bakımından yukarıda çok ana hatlarıyla tablosunu çizdiğimiz nesnel bir toplumsal politik gerçeklik olarak "cepheleşme eğilimi" gündemde kalmaya devam edecek, keza iddia sahipleri bu eğilimin devrimci önderlikten beklentilerini düşünsel ve eylemli düzeyde yanıtlama görev ve sorumluluğuyla karşı karşıya olacaklardır.

"Cepheleşme eğilimi"nin ve "sorunu"nun gündemde kalmaya devam edecek oluşu, bu yazının amacını da belirlemektedir. Marksist Leninist komünistler, nesnel toplumsal politik bir gerçeklik olarak "cepheleşme eğilimi"ni daima hesaba kattılar, politik savaşımın gelişim seyri içerisinde her somut durumda bu eğilimin komünist öncüden beklentilerini, taleplerini düşünsel ve pratik olarak yanıtlamaya çalıştılar. Burada "cepheleşme eğilimi"nin öncüden beklentilerinin daha etkin, daha bilinçli ve kasıtlı, daha iradi biçimde yanıtlanması için "sorun" belli başlı yönleriyle incelenecek, komünist öncünün "cepheleşme siyaseti" açıklanacaktır. Kuşkusuz önderleşme hattını güçlendirmenin de bir gereğidir bu.

Tarihsel Perspektif

'60'lı yıllarda ilerici-devrimci halk hareketindeki yükselişin güçlü yanlarından birisinin içerdiği, barındırdığı cepheleşme damarı olduğunu söyleyebiliriz. TİP gerçeği bu eğilimi yansıtır, Dev-Genç de öyle. İşçi, gençlik ve köylü hareketlerini kapsayan yükselen halk hareketi içerisinde devrimcilik- reformculuk eğilimlerinin döllenip olgunlaşması, iki eğilimin ayrışması ve kopuşması biçiminde cereyan eder. Bu doğal ve kaçınılmaz olduğu kadar anlaşılır bir durumdur da. '70'lerin başlarında cereyan eden devrimci çıkış, iktidar bilincinde ve yöneliminde bir sıçrayış anlamına da gelir. '71 devrimci hareketinin sözüyle eyleminin birliğinde cisimleşen devrimci iradesinin sarsılmazlığı, onun en güçlü yanları

nın önde gelenidir. Keza iktidar iddia ve perspektifi için de geçerlidir bu. '71 devrimci çıkışını, bilindiği gibi yenilgi izler. Devrimci yapıların önderliklerinin imhası, bu yenilginin devrimci hareketin daha sonraki süreçlerinde derin etkiler yaratan temel bir özelliğidir. Devrimci hareketin önderliklerinin imhasının yarattığı kırılma, yenilgi sonrası yeniden şekillenen '74-'80 antifaşist devrimci yükselişinde yer alan devrimci yapılarda iktidar perspektifi ve devrimci irade zaafı; devrimci kendiliğindencilik biçiminde yansır. Devrimci-ilerici hareketin değişik kanallarında birleşme ve cepheleşme eğilimleri yer yer ortaya çıksa da, bu dönem devrimci hareketler için bir bölünmeler, parçalanmalar dönemi olarak tarihe geçer.

12 Eylül faşist darbesinin açtığı dönemde, ağır saldırılar altında bir anti-faşist direniş cephesi görevi ve sorunu gündeme gelirse de, harcanan değişik çabalara ve hatta “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi” ilan edilmiş olmasına karşın, devrimci hareket bu dönemde de cepheleşme yeteneği gösteremez.

Cephe sorunu, işçi hareketi ve Kürt ulusal hareketinin atılım içerisinde olduğu '90'ların başında ve daha sonra '90'ların ortalarında tartışma gündemine gelir. Onun da ötesinde, '90'ların ikinci yarısında cepheleşmeyi çağrıştıran kimi girişimler ilan edilir. Bütün bunlara karşın denilebilir ki, '74'lerden günümüze devrimci-ilerici hareket, cepheleşme yeteneksizliğiyle maluldür. Esasen cepheleşme yeteneksizliği bir sonuçtur. Daha temeldeki zafiyet, iktidar iddiası, bilinç ve yöneliminin büyük ölçüde zaafa uğratarak, iddiasızlaştırılmış olmasıdır.

Politik mücadelenin bütün belli başlı sorunları kuvvet kullanılarak çözülür. Kuşkusuz bu, sömürücü sınıflar egemenliğinin, iktidarının kırılması/yıkılması söz konusu olduğunda daha da çok geçerlidir. Amaçlarına ulaşabilmek için durmaksızın kuvvetlerini büyütme, siyasal partilerin temel bir özelliğidir. Partilerin amaç birliği içerisinde oldukları başka parti ve güçlerle değişik kapsam ve içerikteki işbirliği biçimleri de ihtiyaç duyulan kuvvetleri oluşturmaya yöneliktir. Bu nedenlerledir ki, bir bakıma daha büyük kuvvetleri birleştirmek, daha büyük sorunların çözümüne el atmak ve büyük mücadelelere girmek anlamına da gelen cepheleşme perspektifine sahip olmak ve cepheleşme yeteneğini geliştirmek; iktidar iddiası, hedef, yöne-

lim ve perspektifi olan her akımın “olmazsa olmaz” temel bir karakteristik özelliğidir. İktidar iddia ve yönelimindeki derin zaaf, mücadele biçimlerine yaklaşımdan tutalım da örgütlenme sorunlarına, politika yapış tarzından politik düşünüş tarzına değin politik mücadeleyle ilgili hemen tüm alanlara yansır. Taşlaşmış grupçu bencillik, kitlelerden kopuk yapılar, kendini amaçlaştırmak ya da devrimci amaçlara bağlılığın erozyona uğraması ve giderek cepheleşme yeteneği yoksunluğunun gelenekselleşmesi, adeta politik kültür haline gelir.

Devrimci hareketin kimi zaaf ve zayıflıklarını yansıtan yukarıdaki tabloya “cephe sorunu”na doktriner yaklaşımları da eklemeliyiz. Devrimci-ilerici hareketin kimi kesimleri iktidar iddia ve perspektifinden yoksunluğun bir yansıması olarak, cephe konusunda ilgisiz iken diğer kimi kesimlerine ise reçeteci, dogmatik ya da doktriner yaklaşımlar egemendir. Teorik körlük de çok ciddi bir sorundur. Kimileri dogmatik, doktriner yaklaşımları nedeniyle cephe sorununu bilinmez bir geleceğe ertelemiş, kimileri yerli yersiz “emek cephesi” çağrıları yapabilmüş ya da cephe sorununun ortaya atıldığı yerde “sınıfa karşı sınıf” lafazanlığıyla günün devrimci görevlerini anlamaktan ve yanıtlamaktan ne denli uzak olduklarını göstermişlerdir.

Devrimci kendiliğindenciliğin bütün bu görün-gülerinden kopuşmak ve devrimci yenilenme, devrimci-ilerici hareketin iddialı hale gelebilmesinin ön koşulları arasındadır. Esasen cepheleşme sorununun bir siyasi nesnellik olarak öz-nelerin gündemine geldiği her durum, aynı zamanda böyle bir devrimci yenilenme ve değişim ihtiyaç ve gerekliliğini zorlamaktadır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Bugün siyasi bir nesnellik olarak devrimci-ilerici hareketin gündeminde olan ve öznel olarak çözücü şekilde yanıtlanamayan cepheleşme sorunu demek ki, diğer şeylerin yanı sıra devrimci-ilerici hareketin iktidar iddiası, perspektif ve yönelimi kazanması, keza içinden gelmekte olduğu tarihi aşma, kopuşma ve ileri sıçrama, aynı zamanda devrimci-ilerici hareketin politik zihniyetinin yenilenmesi sorunudur. Bütün bunlar, devrimci-ilerici hareketin cepheleşme yeteneği kazanma yolundaki gelişiminin oldukça ağır ve sancılı ilerleyişini de açıklayıcıdır.

Cepheleşme Eğiliminin Farklı Görünümleri

Yukarıda ana çizgileriyle özetlediğimiz devrimci-ilerici harekete dair en çarpıcı etkinliklerin 8-10 aylık tablosunda farklı biçim ve düzeyleriyle cepheleşme eğiliminin yansımalarını görüyoruz. Cepheleşme eğilimi, kendini işçilerin ve ezilenlerin mücadele bilinci uyanan kesimlerinin siyasal refleksi ve duruşu olarak gösteriyor. Bu, işçilerin ve ezilenlerin mücadele bilinci ve azminin, kendini eylemli bir şekilde ortaya koyan, ileri çıkış anlarında gerçekleşiyor. H. Dink katliamının olduğu günün akşamı harekete geçen 10-15 bin kişi ve keza uğurlama törenine katılan yüzbinlerin duruşu, cepheleşme eğiliminin kitle düzeyinde açığa çıkan çok çarpıcı bir görünümüdür.

Tarihi Ermeni katliamı sorunuyla yüzleşen, yüzleşmeyi göze alan ve ırkçı-faşist rejime meydan okuyan onbinler ve yüzbinler, ne sınıfsal açıdan ve ne de ideolojik-politik bilinç ve duruşu açısından homojendir. Tam da bu nedendir ki, kitle hareketi bazında cephesel bir fotoğraf sunar. Kitlesele bazda da, ama kuşkusuz ki, yapısı içerisinde değişik özne-örgütleri ve bunların hareketin oluşumuna etki ve katkılarını da barındırır.

H. Dink uğurlamasında sahneye çıkan yüzbinlerin, toplumumuzda muazzam bir özgürlükçü demokratik potansiyelin var olduğunu göstermiş olmasının altı kalınca çizilmelidir.

Günümüzde devrimci önderlik adına hareket eden politik öznelerin önünde duran cepheleşme sorunu; diğer şeylerin yanı sıra bir boyutuyla, özünde, toplumumuzdaki işte bu büyük potansiyelin harekete geçirilmesi ve aktive edilmesiyle, devrimci-ilerici hareketin büyük atılımının ateşlenmesi ve örgütlenmesi sorunudur.

Kitle düzeyindeki cepheleşme eğilimi, hemen her önemli politik kitle hareketinde görülür. 2007 İstanbul-Taksim eksenli 1 Mayıs kutlaması aynı zamanda kitle düzeyindeki türden cepheleşme eğilimini de açığa çıkardı. Kürt ulusal demokratik hareketi açısından ele alındığında Newroz gösterileri kitle/halk düzeyinde cepheleşme eğiliminin çok çarpıcı örnekleridir.

Cepheleşme eğiliminin kendisini ortaya koyduğu diğer bir düzey, devrimci-ilerici politik özneler dahil sendikalar, yöre dernekleri, kadın ya da

gençlik örgütleri vb. örgütler ve örgütlü güçler arasındaki ortak iş yapma, eylem birliği, birlikte mücadele, kısa ya da nispeten uzun vadeli işbirlikleri biçiminde yansıyan eğilimdir. Geride kalan 5-10 yıllık dönemde, özellikle de son yıllarda faşist sömürgecilğe karşı mücadelede belli roller oynayan envai çeşit platformları, ikinci düzeydeki cepheleşme eğiliminin yansımaları olarak değerlendirmek gerekir.

Bu eğilimin bileşenleri, parçaları durumundaki özne-örgütleri var olan toplumsal-sınıfsal karakterlerle bağıntılı biçimde düşünmek, Marksist materyalizmin gereğidir. Toplumda kitle hareketi olarak var olan, siyasal-sınıfsal eğilimleri temsil etmek iddiasındaki politik, sendikal vb. örgütlü kuvvetler arasındaki işbirliklerinde somutlaşan cepheleşme eğilimi, bu “birleşik özne”nin yaratılması/inşası yönelimi olarak algılanabilir ve algılanmalıdır. Cepheleşme sorununun bu yönünü anlaşılır ve daha da anlamlı kılan, cepheleşmenin konusu olan toplumsal hareketlerdir. Şimdi onlara biraz yakından bakalım.

Cepheleşmenin Konusu Olan Hareketler

Belirli zaman ve mekan koşulları altında cephe sorununun ele alındığı her durumda öncülerden ayrı bir nesnellik olarak bir kitle bilinci ve mücadele eğilimi olarak değişik toplumsal talepler ve hareketler üzerinde durulması gerekir. Çünkü esasen cepheleştirilmesi gereken, tam da söz konusu toplumsal hareketlerdir. Örneğin, mevcut koşullar altında Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da cephe sorunu söz konusu olduğunda şu hareketlerin üzerinde durulmalıdır.

Sermayenin neoliberal saldırı programına ve faşist diktatörlüğe karşı işçilerin ve emekçi memurların, işsizlerin ve kent yoksullarının hem işsizliğe yoksulluğa karşı durumlarını iyileştirmek, sömürüyü geriletmek ve insanca bir yaşam için, hem de sendikalaşma ve sendikal haklar, söz, basın, örgütlenme ve demokratik eylem hakkı yani politik özgürlük için giriştikleri mücadelelerin ve hareketlerin karmaşık toplamı olarak işçi-emekçi hareketi. Dağınık ve parçalı olması, ilerici- devrimci bir önderlikten yoksunluğu işçi-emekçi hareketini zayıf düşürmektedir. İşçi-emekçi hareketinin kitlesele tabanının darlığı ve öncülük iddiasında olan yapılardan kopukluğu en zor sorunlar olarak çözüm istemektedir.

Kürt ulusunun en başta kır ve kent yoksulları olmak üzere, Kürt halkının büyük kitlesini kap-

sayan ulusal varlığının ve ulusal demokratik haklarının kabulü için yürüttüğü mücadelenin ve örgütlenmelerin toplamı olarak Kürt Ulusal Demokratik Hareketi. Ulusal demokratik hareket bugünkü Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da faşist sömürgecilğe karşı özgürlük mücadelesinin hareket halindeki en etkin ve en büyük gücüdür. Ulusal demokratik hareketin kendisini demokratik barış talebi ekseninde ortaya koyduğu, kolektif varlığını ve ulusal demokratik haklarını kabul ettirmeye çalıştığı vurgulanmalıdır.

Demokratik Alevi hareketi de cephe sorununa konu olan bir diğer toplumsal harekettir. Gerek Alevi inancının ve varlığının kabulü, gerekse de demokratik taleplerinin kabul edilmesi için Alevilerin geliştirdikleri örgütlenmelerin ve mücadelelerin toplamı olarak tanımlanabilir. Hareketin yükselen, düşen, dalgalanan yapısı belirgindir.

Kitle gücü ve örgütlülük düzeyi dalgalansa da başta YÖK ve eğitim düzenine olmak üzere faşist rejime, emperyalizme ve işbirlikçi kapitalizme karşı gençliğin örgütlenmeleri ve mücadelelerini kapsayan demokratik gençlik hareketi; konumuz bağlamında ek olarak alınması gereken bir diğer toplumsal gerçekliğimizdir.

İşçi-emekçi, aydın kadınların, ikinci cins olarak kadınların eşit haklara sahip olması ve toplumsal eşitliği için çifte baskı ve sömürüden kurtuluşu yolunda giriştikleri örgütlenme ve mücadelelerin toplamının oluşturduğu demokratik kadın hareketi de cephe sorununun kapsamı içerisindedir.

Keza kırdaki neoliberal politikaların yarattığı yıkım ve tasfiyeye karşı kır yoksullarının ve emekçi köylülerin giriştikleri mücadeleler, örgütlenmeler, cephenin kapsamını kırsal alana doğru genişleten, cephenin kırdaki ihmal edilemez güçlerine işaret etmektedir.

Bütün bu hareketlere Filistin, Irak, Afganistan emperyalist-siyonist işgaline karşı ve direnişler ile dayanışmak için girişilen mücadeleler, keza NATO'dan çıkılması, emperyalist üslerin sökülmesi, emperyalist baskı ve sömürüye karşı gelişen emekçi yurtseverliğinde somutlaşan antiemperyalist hareket ve çevre hareketi, nükleer karşıtı hareketler, savaş karşıtı hareketler vb. de eklenmelidir. Yukarıdan beri vurguladığımız gibi “cephelenin siyaseti” toplumsal siyasal bir sorun olarak, bütün bu hareketlerin yön ve hareket birliğinin sağlanması, taleplerinin belirginleştirilmesi ve bir program şeklinde bir-

leştirilmesi, keza taleplerin karşılanması, sorunların köklü ve kesin çözümü hedefine yöneltilmesi vb. gibi konular, cepheleşme çalışmasının düşünsel ve pratik olarak çözmesi gereken sorunlardır.

Cepheleşmenin konusu olan bütün bu toplumsal hareketlerin her biri farklı, özgün toplumsal siyasal yapılardır. Bunların hepsinin cepheleşme sürecinde benzer ya da eşit roller oynayabileceği de söylenemez. Geniş tabanının harekete geçtiği koşullar altında Batı'da gelişecek, yükselişe geçecek işçi-emekçi hareketinin birleştirici ve sürükleyici gücünün başat olacağından kuşku yoktur. Zaten denilebilir ki, bir politik nesnellik olarak cephe eğiliminin en zayıf yanı tam da burada, Batıdaki işçi-emekçi hareketinin zayıflığı biçiminde ortaya çıkmaktadır. Devrimci ilerici öznelerin kitle bağlarının ve kitle desteğinin cılızlığı ise aynı sorunun türevi kabul edilebilir.

Devrimci ilerici hareketimizde cepheleşme sorunu dendiğinde öncelikle akla gelen, ezilen sınıfların ve toplumsal kesimlerin öncü örgütlenmelerinin arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi olmaktadır. Kuşkusuz bu da önemlidir. Ancak bir ilerici devrimci örgütler/partiler cephesi değil, ama onu da içerip aşan iktidar hedef ve perspektifine sahip, yani faşist diktatörlüğü yıkmayı hedefleyen bir özgürlük ve demokrasi cephesini yaratma yönelimi, hesapların yukarıda sıraladığımız gerçek toplumsal-sınıfsal hareketler üzerine yapılmasını gerektirir.

Verili Durumu Değiştirme Aracı Olarak “Cephesel Taktikler”

Tek tek konu ve sorunlar üzerine yerel ya da “ulusal” ölçekte eylem birliklerinden tutalım da, merkezi düzeyde kurulmuş çok taraflı ve nispeten uzun süreli güç ve eylem birliklerine; bir politik parti ve örgütler cephesine, klasik anlamda bir politik cephenin kuruluşuna varıncaya dek siyasal mücadele gerçekliği içerisinde açığa çıkmış sayısız biçimlerdeki güç ve eylem birlikleri, ittifaklar cephesel taktikler olarak anlaşılabilir, tanımlanabilirler. İşçi sınıfı ve ezilenlerin, egemen sınıflara karşı mücadelelerinin ortaya çıkardığı ortak mücadele, demokratik ya da devrimci işbirliğinin bütün değişik düzeylerini ve biçimlerini tanımak, kabullenmek ve pratik bir yaklaşım göstermek devrimci Marksist yaklaşımın gereğidir.

Ezilenlerin farklı siyasal-örgütsel nitelikteki hareketlerinin ve bu hareketlerle özne-örgütlerin ilişkilenişlerini olduğu gibi, farklı formda ve farklı siyasal-sınıfsal nitelikte özne örgütlerin ilişkilenişini ve bu farklı siyasal-sınıfsal nitelikteki toplumsal hareketlerin ve özne-örgütlerin ortak hedef ve amaçlar doğrultusunda birlikte hareketlerini cephesel taktikler olarak tanımlıyoruz. “Cephesel olan”, farklı siyasal-sınıfsal güçlerin kendi varlıklarını, hedef ve amaçlarını, ayrı yapılarını korurken ortak hedef ve amaçlar için birlikte hareket etmeleridir. “Ortak hedef ve amaçlar için birlikte hareket” cepheseldir. Demek ki, “cephesel” kavramı belirli bir nitelikteki politik ilişkileniş biçimini tanımlamaktadır.

“Cephesel taktikler”, siyasal-toplumsal mücadelede çarpışan kuvvetler arasındaki ilişkilerin somut gidişatında güç yetmezliği durumundan ya da daha fazla-daha büyük güç gereksiniminden doğmaktadır. Belki de burada özellikle vurgulamalıyız ki; bütün bu cephesel taktikler ile çarpışan kuvvetler arasındaki ilişkinin verili durumuna müdahale edilmeye çalışılmakta ve durum ileri ci- devrimci güçler, sömürülen ezilen yığınlar lehine değiştirilmeye çalışılmaktadır. İster sömürücü egemen sınıfların sertleşen ve kapsamlılaştıran saldırılarını göğüslemek, püskürtmek ve etkisizleştirmek; isterse de ezilen-sömürülen sınıfların, ilerici-devrimci güçlerin egemen sömürücü sınıflara karşı mücadelesinin atılımı ve ileri sıçrayışını sağlamak üzere gerçekleşsin. Her iki durumda da cephesel taktikler, ezilen-sömürülen sınıfların ve toplumsal güçlerin, ilerici-devrimci siyasi parti ve örgütlerin daha büyük, daha geniş güçlerini, daha büyük çaplı ve sert, daha ileri mücadeleler için birleştirmek anlamına gelir. O halde şu sonucu çıkarabiliriz: Cepheleşme arayışı ve yönelimleri genel olarak mücadele isteğinin, mücadele bilinç ve kararlılığının büyümesinin bir yansımasıdır; çarpışan kuvvetler arasındaki ilişkinin verili durumuna müdahaledir.

Cepheleşme taktikleri, en çarpıcı biçimde klasik örneklerde tanık olduğumuz gibi belli sınıfsal-siyasal güç ilişkilerinin belirli bir andaki dizilişine, verili durumuna etkin bir şekilde müdahale anlamına gelir. Buradan bakıldığında demek ki, cepheleşme çaba ve girişimleri, başarılı cepheleşme taktikleri, irade ve inisiyatif kazanmak demektir. Öyle ki, ezilenler cephesinde kuvvetlerin mücadele mevzilerindeki dizilişin de-

tirme irade ve inisiyatifi, ezenlerle ezilenler arasındaki mücadelenin genel tablosunu değiştirici sonuçlara yol açar. O halde şu da tespit edilebilir ki, cepheleşme taktiklerinin hareketin ilerleyişinin ihtiyaçlarını karşılayan başarılı hamleleri, aynı zamanda ezilenler cephesinde ilerici-devrimci önderliğin sıçrama momentleridir.

Bir başka şekilde anlatmak gerekirse, cepheleşme adına geliştirilen girişimler, “birlikler” eğer çarpışan siyasal kuvvetler arasındaki ilişkiler üzerinde anlamlı değişikliklere yol açmıyorsa, hiç değilse girişimde bulunarak birleşen kuvvetlerin temsil etmek iddiasında oldukları toplumsal sınıf ve kesimlerle ilişkileri bakımından olumlu bir değişimin itici gücü olamıyorsa, bu türden girişimler ve birlikler cepheleşme taktikleri olarak çok da anlamlı değillerdir.

Çarpışan politik kuvvetler arasındaki ilişkilerin verili durumuna müdahale bakımından anlamlı cepheleşme taktikleri ve girişimleri, yalnızca kendisine konu olan kuvvetlerin mücadele mevzilerindeki dizilişinde meydana getirdiği değişikliğin kazandırdığı politik enerji ve mücadele gücü nedeniyle değil, aynı zamanda bizatihi cepheleşme taktiğine ve girişimine başvuran politik öznelerin temsil etmek iddiasında oldukları sınıflar ve toplum kesimlerinde yaratacağı etkinin açığa çıkaracağı “yeni kuvvetler” nedeniyle de çarpışan siyasal-sınıfsal taraflar arasındaki kuvvet ilişkilerini zorlar, değiştirir. O halde şu iki sonucu da çıkarabiliriz:

İlk olarak; demek ki, cepheleşme taktik ve girişimleri, hazır kuvvetlerin ilişkilenişi ve mücadele mevzilerindeki konumlanışlarında meydana getireceği değişikliklerle, onların mücadele gücünü etkinleştirir, güçlerini limitine varan biçimde seferber etmesini ve değerlendirmesini zorlar.

İkinci olarak; demek ki, cepheleşme taktikleri ve girişimleri bizzat böyle bir etkinlik içerisinde olan öznelerin temsil etmek iddiasında oldukları toplumsal sınıfların ve kesimlerin saflarındaki potansiyel imkanları hem büyütmeyi ve hem de açığa çıkartarak harekete geçirmeyi öngörür, hedefler, görev edinir. İlerici-devrimci hareketimizin zayıflıkları dikkate alındığında -örneğin işçilerden, ezilenlerden, kitlelerden kopukluk ve onların gücüne güvensizlik- cepheleşme girişim ve taktikleri söz konusu olduğunda, özellikle bu yanın, yani cephesel taktik ve girişimlerin ana görevinin, işçilerin, ezilenlerin saflarındaki mü-

cadele ve harekete geçme eğilimini, isteğini büyütme, bu istek ve eğilimle birleşerek harekete geçirmek olduğunun altını çizmeliyiz.

Şunu da ayrıca eklemeliyiz: Cephesel taktik ve girişimlerin çatışan toplumsal-siyasal güçler arasındaki ilişkinin verili durumuna müdahale olmasının bir anlamı da karşı tarafın (cephenin) her şeyden önce toplumsal desteğinin azaltılması, kitlelerden tecrit edilmesi olmak üzere güçsüzleştirmek gibi bir görevi ve yönelimi de vardır. Çelişkilerden yararlanmak, hedefi daraltmak vb. gibi yönelimler, cephesel taktiklerin kapsamı içerisinde.

Siyasal Kültürümüzde Yenilenme Eğilimi

Yukarıda özetlediğimiz işbirlikçi kapitalist düzen, sermaye egemenliği ve faşist rejimle çatışan sınıfsal-siyasal ya da toplumsal hareketlerin yansımaları olan öncü ya da kitlesel örgütlenmelerin süreç üzerinde rolleri itibarıyla aynı ya da eşit değildir, ancak mücadelede anlamlı yerler tutan her birini cepheleşme çalışmasının özne-örgüt muhatapları olarak kabul edilmeleri gerekir. Özne-örgütler düzeyinde cepheleşme çalışması ve yönelimi aynı zamanda sınıfsal-siyasal ve toplumsal hareketlerin cepheleştirilmesi siyasetinin türevi olarak görülebilir. Günümüz koşulları altında bu düzeyi ile cepheleşme söz konusu olduğunda hiç kuşku yoktur ki, ilerici-devrimci hareketin siyasal kültürünün radikal biçimde yenilenmesi ihtiyacı yakıcı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde ilerici-devrimci hareketin siyasal kültürünün şekillenmesinde '74-'80 döneminin önemli bir rolü vardır. '70 yenilgisinin bir sorunu olarak yaşanan irade kırılmasının, kendini iktidar iddia ve perspektifinin erozyonunda gösterdiğine işaret etmiştik. 1960-1990 döneminde uluslararası düzeyde yaşanan parçalanma eğiliminin etkisinin de bir yansıması olarak '74-'80 sürecinin bir bölünmeler, parçalanmalar dönemi olarak yaşanması ve keza kendini Marksist, sosyalist, M-L vb. tanımlayan partiler ve siyasal yapılar arasındaki çatışmalara varan sert rekabet ortamı, siyasal kültürümüzde birleşme ve birleştiricilik yoksunluğu ortamı zafiyetini de şekillendirir. İlerici-devrimci parti ve örgütlerde kendilerinden farklı düşünen parti ve örgütlerle işbirliği birlikte çalışma, iş ve güç birliği anlayışı, yönelimi, deneyimi ve kültürü gelişmemiştir. Hatta şu söylenebilir ki; birçok durumda birbiri-

ne daha yakın parti ve örgütler arasında daha agresif bir rekabet ve ilişki, çelişki gerçekliği yaşanmıştır.

'80 darbesinin açtığı azgın gerici dönem, örgüt yapıları daralmış, parti ve örgütlerin kitlelerle ilişkileri tasfiye edilmiş, öyle ki, bir konservatif durum içerisinde '74-'80 döneminde şekillenen siyasal kültürün kimi sivrilikleri kendiliğinden törpülense de ana yapıları adeta ki-reçlenmişti. '80'lerin ikinci yarısından sonra gençliğin, işçi sınıfının mücadelesindeki gelişmelerle de bağıntılı biçimde devrimci ilerici yapıların toparlanma, örgütsel-siyasal çıkış arayışına yöneldiği koşullar altında, ilerici-devrimci parti ve örgütler arasında temaslar-eylem birlikleri gündeme gelmiştir. '90'lı yıllardan günümüze devrimci-ilerici hareket bir geçiş dönemi yaşamaktadır. En genelde devrimci hareket, yapısal kriz koşullarında bir yeniden yapılanma sürecinin içerisinde geçmektedir. '70'li, '80'li yıllara damgasını vuran siyasal kültür, '90 sonrası yeni tarihsel koşulları altında değişip çözülmekte, dönüşüme uğramakta ve yeniden yapılanmaktadır. Bu bakımdan, örneğin '90'ların ikinci yarısından itibaren, ama özellikle de 2000'li yıllarda güncel olarak eylem birliği, birlikte mücadele ve ortak çalışmanın en yaygın görünüşü olan platformlar aynı zamanda yeni siyasal kültürün işbirliği ve ortak çalışma, birleşme ve birleştiricilik, ortak çalışma ve mücadele için esneme, belirli sorunlarda ortak paydaları öne çıkarmak vb. unsurlarıyla şekillenmektedir.

Birlikte çalışma, önsel olarak taraflar arasında güveni gerektirir. Birlikte çalışma-ortak mücadele tarafların politika tarz ve anlayışıyla, ilişki tarzıyla birbirlerini tanımaları, karşılıklı güveni oluşturmaları gerekir. Yaygın platform biçimindeki örgütlenmeler bir bakıma ilerici-devrimci parti ve örgütlerin, keza işçi-memur sendikaları ve özgürlükler mücadelesinde yer alan değişik örgütlenmelerin, kadrolarının ilişki içerisinde olduğu, ortak çalışma ve mücadeleyi ürettikleri, cepheleşme kültürünün oluşup şekillenmekte olduğu potansiyel rolünü oynamaktadır.

Burada siyasal kültürümüzün zayıf bir yanı olarak bir gerçekliğe, hatta bir kanamaya parmak basmakta yarar var. Ortak-birlikte düzenlenen (örneğin platformların) eylem ve etkinlikler söz konusu oldu mu, düzenleyici olan özne-örgütlerin her biri bu ortak eylem ve etkinliklerle “kendi” eylem ve etkinlikleri gibi ilişkilendir-

memeleri oldukça düşündürücüdür. Ortak eylem ve etkinliklerin bizzat öznesi olan örgütlenmeler tarafından sahiplenme, seferber olma, asılmada açığa çıkan bu kabul edilemez durum/tavır, derinlere kök salmış bencilce grupçu yabancılaşmayı, aptalca bir dar görüşlülüğü ve bir iddia zafiyetini yansıtmaktadır. Kuşkusuz bunların aşılması bir zorunluluktur. Dahası eylem birliği, ortak çalışma ve mücadele söz konusu oldu mu, bu zaafın aşılması yönelimi özne-örgütler için bir inandırıcılık ve tutarlılık sınavı ve ölçütü olacaktır.

Hegemonya Sorunu

Birden fazla toplumsal siyasal gücün ya da örgütsel-öznenin bir araya geldiği ve birlikte mücadele ettiği, ortak-birleşik çalışmalar geliştirdiği her durum kendi içerisinde bir “hegemonya” sorununu barındırır. Bu durum siyasal-toplumsal bir gerçeklik olarak ve işbirliği yapan kuvvetlerin ya da öznelerin iddiaları, süreçler üzerindeki rol ve etkilerinin, katkılarının eşitsizliği nedeniyle böyledir.

O halde, cepheleşme taktiklerinin gündeme geldiği her durumda hegemonya mücadelesinin meşruiyeti kabul edilmelidir. Yani özne taraflardan herhangi birisi, kendisi için meşru gördüğü “hegemonya” yönelim ve arayışını, iddiasını muhatapları için de aynı derecede meşru bir hak olarak görebilmelidir.

Siyasal savaşında “hegemonya” ve önderlik sorununun söz konusu olduğu her durumda kesinkes bilinmelidir ki; “hegemonya”, önderlik “verilmez”, “bağışlanmaz”, “tartışılmaz”!

İlerici-devrimci hareketimizde belki de en yanlış kavranan ve uygulanan konuların başında “hegemonya sorunu” gelir. Her politik özne-örgüt, kendisi için hegemonya arayışı ve yönelimini doğal ve meşru görmenin ötesinde, bunu yalnızca kendisinin hak ettiğini düşünüp inanmakla da kalmaz, hatta diğerlerinin bunun kendisinin bir ayrıcalığı olarak kabul etmelerini alttan alta, gizliden gizliye ister, bekler! Kuşkusuz bu oldukça sekter bir yaklaşımdır, özsel olarak dayatmacı ve bozgunaçudur.

Marksist teorinin gereği odur ki, devrimci süreçleri aslına uygun açıklayabilme ve bir sürecin öncüden, öznenen beklentilerini anlama ve karşılama yeteneği ve gücü en gelişkin olanlar, en önde ve en iyi mücadele edenler hegemonyayı

üstlenebilirler. Sınıf mücadeleleri tarihi de bunu doğrular. Demek ki, politik iktidar mücadelesinde hakikaten iddialı olanlar “hegemonya” mücadelesi adına ayak oyunlarına, politik entrikalara tenezzül etmek, dönüp bakmak şurada kalsın bunları kesin bir kararlıkla reddederler. İşçi sınıfı ve ezilenlerin kurtuluşu adına önderlik ve hegemonya iddiasına sahip olanların, bu iddialarını işçi sınıfı ve ezilenlerle ilişkileneşlerinde ve keza egemen sınıflara karşı mücadelede duruşları ve tuttıkları yerle mücadelenin devrimci önderlikten beklentilerini anlama, açıklama ve yanıtlama yetenekleriyle ortaya koymaları, hak etmeleri gerekir.

Ezilenler cephesinde yer alan toplumsal-siyasal hareketlerin egemen sınıflara, yürürlükteki düzene ve iktidara yönelmeleri ve keza yürürlükteki düzene ve egemenlik sistemine yönelen ezilen diğer toplumsal-siyasal kesimlerin hareketleriyle birleşme eğilim ve yöneliminde olmaları da tabiidir. Birleşme eğilimi de doğal ve meşru olduğuna göre, ezilenler cephesinde yer alan ve hegemonya mücadelesinin bilinçli tarafı olan örgüt-öznenin hegemonya mücadelesini tam olarak hareketi amaçlarına yöneltmek, hareketin başarısını güvencelemek gibi yüksek ilkesel temellere dayandırmaları, devrimci bakımdan teorik ve pratik olarak doğru ve gereklidir. Özne-örgütlerin kendi varlıklarını ve kendi çıkarlarını hareketin gelişinin ve gidişatının ihtiyaçlarının ve hareketin genel çıkarlarının üstünde tuttuğu her durum bir yabancılaşma içerir. Ve tabii, harekete zarar verir. Grupçu bencillik, örgüt kibri, bahsedildiği türden bir yabancılaşmadır. Bu illetin kötü ünü ve kökleri, ilerici-devrimci hareketimizin birkaç on yıllık tarihine uzanır. Halihazırda devrimci-ilerici hareket kuşkusuz ki, bu grupçuluk yabancılaşmasından yakasını kurtarmış değildir. Büyük işçi, emekçi, ezilen halk kitlelerinden kopukluk, yabancılaşma ve güvensizlik var olmaya devam ettiği sürece, grupçu bencillik güçlü bir yaşam alanı bulmaktadır.

Burada sonuç olarak şunu vurgulamamız gerekir: Cephesel taktikler, özne-örgütler ile ilişkileneşte durumlara göre değişen düzeyde grupçu bencillikle mücadeleyi süregelen biçimde içerir. Fakat bu mücadele mutlaka cephesel taktikleri güçlendirecek tarzda yürütülmeli, hareketin ilerletilmesinin amaç ve gerekleri grupçuluk eleştirisini yönetmesi güvenceye alınmalıdır.

“Hegemonya sorunu” bağlamında burada altı çizilmelidir ki, cepheleşme yönelimi aslında aynı zamanda özne-örgüt tarafların, önderlik iddialarını belirli ölçüler içerisinde birleştirilmesi unsurunu da kapsar. Belki de ilerici-devrimci hareketimizde sorunun en az, en kötü anlaşılabilir yanı da burasıdır. Tarihteki örnekleri cephelerin “kuruluşu”nun, işçi sınıfı ve ezilenlerin bir önderliğe kavuşmalarına denk geldiğine tanıklık eder. Demek ki özne-örgütlerin cepheleşme yönelim ve çabaları ezilenler cephesinin birleşik önderliğinin inşası eğilimini taşır, bu görevi gerçekleştirmeye yönelmiştir. Cepheleşme taktiklerinde, cepheleşme ilişkilenişi içerisine girmekte olan kuvvetler, çarpışan siyasal-sınıfsal güçler ilişkisine yalnızca fiziki kuvvetlerini birleştirerek değil, aynı zamanda harekete önderlik etme kapasitelerini sentezleyerek birleştirme eğilimi içine girerler. Harekete önderlik etme kapasitelerini sentezleyerek, etkinleştirerek birleştirme ve bir ortak irade oluşturma eğilimi, tarafların herhangi birisinin kendisini dayatmasını reddeder.

Cepheleşme taktikleri, bu yoldaki girişim ve çabalar, dayatmaları baştan dışladığı kadar keza daha baştan gönüllü işbirliğini, güveni, güven içinde işbirliği ve ortak çalışmayı, sabırlı inandırma çabasını, birbirinden öğrenmeye, almaya açıklığı vb. kapsar.

Cepheleşme taktikleri, ilişki tarzının bütünüyle hareketin ilerleyişinin/ilerletilmesinin ihtiyaçlarını yanıtlamaya yöneltmeli, cepheleşmenin gerekleri bakımından çözümlenmeli, kavranmalı ve kurulmalıdır. Bu, devrimci önderlik iddiasının gereğidir.

“Üçüncü Cephe” Sorunu

“Üçüncü Cephe” kavramı, güncel cephe tartışmalarının odağına yerleşmiş bulunuyor. ÖDP'den EMEP'e, HÖC'den DTP'ye ilerici-devrimci hareketin yazınında, “Üçüncü Cephe” kavramı Nisan-Mayıs döneminde özel bir önem kazandı. “Üçüncü Cephe” üzerinde kısaca da olsa durmalıyız. “Üçüncü Cephe”den önceki iki cephe, egemen sınıf içerisinde çatışan iki eğilimin taraflarını tanımlamaktadır. Bu “cephe” ya da taraflardan biri, merkezinde TSK'nın durduğu Generaller+CHP+MHP militarist-şoven statükocu güçler “cephesi”dir. Bu “cephe” bir yandan laik-şeriatçı, laik-dinci, diğer yandan aynı zamanda Türk-Kürt kutuplaşmasıyla militariz-

min ve şovenizmin etkisi altındaki toplumsal güçleri Genelkurmay'ın liderliği altında cepheleşmeye, saflaştırmaya çalışmaktadır. Bu cepheyi, statükocu, şoven, faşist, militarist güçler cephesi olarak tanımlayabiliriz.

Diğer cephe, merkezinde gerçekte TÜSİAD'ın durduğu ama güncel siyasal şekillenmede sanki merkezinde AKP duruyormuş gibi görünen TÜSİAD-AKP; AB'ci, küreselleşmeci, “değişimci” güçler cephesidir. DP de bu cephede/tarafta değerlendirilebilir. Kuşkusuz bu cephede yer alan güçler de Türk milliyetçiliği ve şovenizminin ideolojik alanı içerisindedir.

Bununla birlikte, AB'ci, TÜSİAD'cı, emperyalist küreselleşmeci değişim çizgisinin tanımlayıcı ve yönlendirici argümanı değildir şovenizm.

Egemen sınıflar saflarındaki bu iki cenah yeni oluşmuş bir durum değildir. Bu saflaşmanın 2002 seçimlerinden günümüze izi sürülebilir. Bu iki kesim arasındaki iç iktidar mücadelesinin gerilen-gevşeyen, şiddetlenen-yumuşayan gelgitli seyri 2007 içerisinde özellikle

Cumhurbaşkanlığı/Çankaya eksenli mevzi savaşında keskinleşerek en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Denebilir ki, Genelkurmay Başkanının 12 Nisan tarihli konuşması ve AKP'nin simge isimlerinden Abdullah Gül'ü Cumhurbaşkanlığına aday göstermesiyle birlikte Nisan sonunda Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turu ve onu izleyen 27 Nisan muhtırasıyla birlikte egemen sınıflar saflarındaki iki cephe en yalın, en keskin, en çıplak biçimini almıştır.

Kuşkusuz her iki cephe de karşı devrimcidir. Fakat bu nedenle de egemen sınıfların iki cephesini ve aralarındaki farkı önemsiz bir ayrıntı gibi görmek, sunmak yanlıştır. Gerçekte de zaten her iki karşı devrimci cephenin işçi sınıfı ve ezilenlere, halklarımıza karşı oluşturduğu güncel tehlike aynı ya da eşit değildir. İşçi sınıfı ve ezilenler, halklarımız için daha büyük tehlikeyi askeri faşist cephenin oluşturduğu gözden kaçırılmaması gereken temel bir gerçekliğimizdir.

“Üçüncü Cephe” kavramı, işte siyasal güçler tablosunda bu iki karşı devrimci, sömürücü sınıflar cephesinin belirginleştiği koşullar altında, onların alternatifi; bizzat onlara karşı olarak işçi sınıfı ve ezilenlerin özgürlük ve demokrasi güçlerinin “birleşik”, örgütlü mücadelesi olarak anlaşılması ve tanımlanmıştır.

“Üçüncü cephe” kavramı yukarıda özetlediğimiz tablo içerisinde güncel olarak bir tarif ve anlatım kolaylığı sağlamaktadır. Bununla birlikte bazı mahsurlar da taşımaktadır. Tarihsel örneklerde cephelemler genellikle, cephelemlerin varoluşuna neden olan tayin edici sorunlardan hareketle tanımlanmaktadır. “Vatan Cephesi”, “Birleşik Halk Cephesi”, “Emek Cephesi”, “Barış Cephesi” vb. gibi. Kuşkusuz bizce de “Üçüncü Cephe”nin iradi biçimde şekillendiği koşullar altında, onu tanımlayıcı ismi de belirginleşecektir. Burada dikkat çekmek istediğimiz şey tanımın, hareketin gerçekliğini yansıtmaması, gerçeği doğru biçimde kavramlaştırmasının önem ve gerekliliğidir.

Örneğin, günümüzde ezilenlerin faşizme karşı mücadele eden belli başlı güçlerini kapsayan bir cepheleşme, pekala “ezilenlerin özgürlük cephesi” biçiminde tanımlanabilir.

Burada tabii ki, isim konusuna yalnızca bir fikir edinilmesi bakımından değinilmektedir. İsim, ciddi ve sorumlu bir cepheleşme arayış ve yöneliminin çaba ve tartışmasının öncelikli bir konusu olamaz. İsmi onu tanımladığına göre doğaldır ki, cephenin tanımının bizatihi kurucu iradeler tarafından yapılması gerekir.

“Üçüncü Cephe”nin sahneye çağırılması, “Üçüncü Cephe”nin bir ihtiyaç olduğunun vurgulanması, keza “Üçüncü Cephe”nin kurulması, inşası çağrılarında ne anlaşılabilir, ne anlaşılmalıdır?

Örneğin, “Üçüncü Cephe” var mıdır, yok mudur? Hemen ve doğrudan “kurulabilir” mi?

Öncelikle yanıtların ikili bir nitelik taşıdığına altını çizmeliyiz. Günümüzde Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da hareket halindeki çatışan siyasal-sınıfsal güçler gerçekliğinin oluşturduğu resme baktığımızda, nasıl ki belirgin çizgileriyle egeyen sınıfların iki ayrı cephesini görüyorsak, benzer biçimde bir “Üçüncü Cephe”yi de görüyoruz. Demek ki, “Üçüncü Cephe” bir siyasal-toplumsal gerçekliktir, bir siyasal toplumsal gerçeklik olarak var. Bu siyasal-toplumsal gerçeklik iki düzeyde somutlaşmaktadır. Birinci düzeyde; işçilerin, emekçi memurların, işsizlerin, yoksulların işbirlikçi kapitalizme, faşist rejime ve emperyalist küreselleşmeye karşı politik özgürlük ve insanca onurlu bir yaşam mücadelesinin toplamı olarak işçi, emekçi hareketi; Kürt ulusal demokratik hareketi; demokratik gençlik hareketi ve neoliberal yıkım programına karşı köylülüğün direnişini vb. sayabiliriz.

İkinci düzeyde ise, bütün bu ezilenler hareketinin örgütsel yansımaları olan özne-örgütler arasındaki eylem birliklerini, işbirliklerini ve keza bu özne örgütlerin ayrı ayrı her birinin etkinlikleri dahil bütün bunların toplamını sayabiliriz.

Bu iki düzeyde gördüğümüz “mücadelelerin” toplamı, bir siyasal-toplumsal nesnellik olarak, ayrı bir taraf olarak koordine ve organize olmamış olsalar da nesnel olarak aynı tarafta yer almakta, aynı hedeflere yönelmekte ve bir cephe meydana getirmektedirler.

Peki, bu durumda “Cephe Sorunu” nedir?

Cephe sorununun böyle bir nesnellik üzerinde kavranması, çözümlenmeye çalışılması Marksist materyalizmin de gereğidir. Eğer klasik Marksist bir formülasyon kullanmak gerekirse, önümüzdeki gerçekliğin, yani bütün yansımaların ve düzeyleriyle siyasal-toplumsal bir nesnellik olarak var olan cepheleşme eğiliminin bilimsel sosyalizmin, devrimci teorinin aydınlatıcı ışığıyla değiştirilip yönlendirilerek “soylulaştırılması” demektir.

Bu gerçeklik zemini üzerinde cepheleşme sorunu, bu gerçekliğin bir parçasını oluşturan özne-örgütler arasındaki ilişkinin mevcut verili durumunu, ezilenler cephesinin birleşik önderliğini ve omurgasını oluşturacak yönde değiştirerek düzenlemek, özne-örgütler arasında işbirliğini bir cephenin kuruluşuna doğru itmek demektir. Özne-örgütler arasındaki ilişkinin tanımlanan değişimi, bunların ortak cephe ve iradelerini yansıtan öznenin cephesel düzeyini (“Cephesel özne düzeyi”), amaç ve hedef birliği olan öznenin kendi varlıklarını devam ettirenken aynı zamanda bir birleşik varlık, “birleşik özne” meydana getirmeleri demektir. Bu birleşik öznenin inşa süreci tarihsel bir anda cepheye konu olan toplumsal-siyasal hareketlerin, yukarıda özetlediğimiz işçi-emekçi hareketi; Kürt ulusal hareketi, demokratik kadın hareketi, vb. taleplerinin belirginleştirilmesi ve formülasyonu, bu hareketlerin ortak amaç ve hedefler doğrultusunda ortak bir merkez altında koordinasyonu ve birleştirilmesi, cepheleşme hareketinin dayanağı cephesel omurganın örgütsel inşası, hareketin taktiklerinin ve mücadele tarzının saptanması keza birleşik bir hareketten bahsettiğimize göre, birleşik bir iç hukukunun oluşturulması vb. gibi sorunların tümünün bir süreç içerisinde düşünsel ve pratik çözümünü kapsar. Demek ki, “Cephe sorunu”nun öyle bir hamlede, bir girişimde üstesinden gelmek mümkün değildir.

Bu gerçekler ışığında baktığımızda demek oluyor ki, “Üçüncü Cephe” ilerici-devrimci hareketimizin, özne-örgütlerin önünde uzanan temel bir görev, diğer bir ifadeyle de, kazanılınca kadar elde edilecek bir amaçtır. Bunun bir hamlede elde edilemeyeceği besbellidir. Keza bu sorun çağrılarla da çözülemez. Hatta zamansız çağrılar, tam tersine süreç üzerinde olumsuz roller de oynayabilir. Elbette ki kimin, kimlerin çok fazla “gelin cephe kuralım” çağrısının da çok özel bir anlam ve değeri yoktur. Bu sorunun/konunun muhatabı herhangi bir özne-örgütün durumu- konumu ancak onun düşünsel ve pratik etkinliklerinin toplamında, cepheleşme/cepheleştirme yönelim ve yeteneğinde çözümlenebilir.

Sonuç olarak, burada herhalde şunun altını çizmeliyiz: Komünist öncü günlük çalışmalarında belli başlı yönleriyle kapsamlı ve tutarlı bir “cepheleştirme siyaseti” geliştirir ve belli koşullarda süreci hızlandıracak hamleler yapar. Cephe sorununun aydınlatılmasına yönelik propaganda çalışmasından ve cepheleşme / cepheleştirme siyaseti bağlamında günlük çalışmalarında alabileceği ve atması gereken pratik durumlardan ayrı olarak, özne-örgütler düzeyinde bir cephenin merkezinin ve omurgasının kuruluşu ve cephenin kuruluşunun ilanı anlamında somut bir cephe çağrısını yapmak söz konusu olduğunda, bu siyasi hamlenin önem ve ağırlığına uygun bir hareket planının hazırlanması ve sorunun doğasına uygun bir hareket tarzının gidilmesi elzemdir.

Cepheleştirme Siyasetinin Üç Yönü- Üç Bileşeni

Marksist Leninist komünistlerin kendi varoluş gerçekliğini devrimci ve komünist hareketin Rönesans'ı olarak tanımlamalarının, kimi ilerici-devrimci çevrelerde rahatsızlıklara yol açtığı biliniyor. Bunu anlayabiliyoruz. Fakat vurgulamak zorundayız ki, Birlik Devrimi, devrimci-ilerici hareketimizin varoluş formu olan devrimci kendiliğindencilikle sistematik hesaplaşmanın kopuş ve sıçrama momentini oluşturmaktadır. Devrimci amaçlara bağlılığı kötürümleştiren, kireçlenmiş, kendi kendisinin amacı haline gelmeye yüz tutmuş, gününü doldurmuş eski grup yapılarının atomizasyonu, devrimci amaçlara bağlılığın tutku düzeyinde yeniden inşası, kazanılan iktidar perspektifi ve iddiası vb. devrimci

hareketin Rönesans'ı olma gerçekliğinin yansımalarıdır. Kazanılan birleştiricilik yeteneği Birlik Devrimi'nin mayasının oluşturucu kimyasal maddelerinden birisi olduğu kadar, yukarıda sıraladığımız karakteristik özelliklere de içerilmiştir. Marksist Leninist komünistlerin cepheleşme, cepheleştirme yeteneğinin temelinde işte bu birleştiricilik harcı bulunmakta, devrimci amaçlara tutkulu bağlılığın yeniden kuruluşu ile ve kazanılan iktidar iddia, yönelim ve perspektifi tarafından olgunlaştırılıp tamamlanmaktadır. Bütün bunlardan olarak şunu söyleyebiliriz: Cepheleşme, cepheleştirme yaklaşım ve yönelimi, marksist leninist komünist partisinin kuruluşundan itibaren onun varoluşunun bütün süreçleri boyunca tanımlayıcı çizgilerinden birisi olarak kendini gösterir. Cepheleşme, cepheleştirme yeteneği, yönelim ve pratiği, politik önderlik ve politik mücadele tarzının ayırıcı bir çizgisidir.

Marksist Leninist komünistler cepheleşme, cepheleştirme çalışmasını bütün tarihleri boyunca üç ana doğrultuda sürdürmüşlerdir. Bunları sırayla özetleyebiliriz:

İlerici-devrimci parti ve örgütler, keza sendikalar, çok değişik form ve içerikteki dernek örgütlenmeleri vb. özne-örgütler arasındaki ilişkilerin cepheleşme yönünde düzenlenmesi, itilmesi ekseni.

İşçi-emekçi hareketi, Kürt ulusal demokratik hareketi, demokratik kadın ve gençlik hareketi; emperyalist savaşa, işgale, NATO'ya, üslere, vb. karşı anti-emperyalist hareket, çevre ve emekçi köylü hareketleri, toplumumuzdaki bütün bu demokratik-ilerici hareketlerinin gelişimlerinin desteklenmesi, amaç, talep ve hedeflerinin netleşmesi, oportünist gerici etkilerden kurtulmaları, bütün bu demokratik-ilerici toplumsal hareketlerin karşılıklı etkileşiminin koordinasyon ve hareket birliğinin sağlanması çaba ve yönelimi olarak cepheleştirme; eleştiri hakkını koruyarak moral ve eylemli bir biçimde destekleyerek her birinin yanında cepheleşme hattı korunmuştur.

İşçi sınıfı ve ezilenlerin saflarındaki mücadele potansiyelinin büyütülmesi, açığa çıkartılması ve harekete geçirilmesi, yani demek ki, bir bütün olarak ezilenlerin mücadelesinin kitlesel temelini genişletilmesi yönelimi düzeyinde de cepheleşme çalışması sürdürülmüştür. Burada, bu üçüncü nokta üzerinde ayrıca durma gereği duyuyoruz.

Her politik öznenin az-çok kitleleri kazanma yönelimi vardır. Biz, cepheleşme çalışmasının bu boyutunda, bu gerçekliği de kapsamanın yanı sıra, öncü ile kitlelerin ilişkilenişi tarzında daha özel bir duruma işaret etmek istiyoruz. Komünist öncünün kuruluş belgelerinde, “öncü, ileri işçilerin birliği”ne ve keza, “kitlelerle birlikte politika”, “kitle politikası”na yapılan vurgular bunu anlatmaktadır. Öncü-ileri işçilerin birliği kuşkusuz ki, işçi sınıfının içerisindeki pozisyonu böyle olan, ama ideolojik-politik birliğinde de olmayan işçilerin, işçi sınıfının en acil ve en yaşamsal çıkarları için sermayeye, ya da sermaye iktidarına karşı birliği “cephesel” bir nitelik taşır. Komünist öncü kendisi gibi düşünmeyen öncü, ileri işçilerle, işçi sınıfının çıkarları için işbirliği yapmayı, birlikte-ortak çalışmayı öngörmektedir. Yani kendisi gibi düşünmeyen ileri-öncü işçileri, işçi hareketinin “atomik özne”leri olarak kabul etmekte, onlara kendisini sekter ve buyurganca dayatmak yerine sınıf demokrasisi zemininde bulaşarak işbirliği ve ortak çalışmalar içerisinde sosyalist sınıf bilincini geliştirmeyi, komünist öncünün ideolojik-politik çizgisine kazanarak örgütlemeyi içermektedir.

Komünist öncünün öncü-ileri işçilerle işbirliği, birlikte, ortak çalışmalar zemininde dönüştürme, kazanma yönelimi varoşlar/semptlerdeki çalışmalar için de geçerlidir. Semptler farklı toplumsal kesimlerden ezilenlerin bulunduğu yerleşim alanları olduğu içindir ki, bu sorun daha karmaşıktır. Ama semptlerde ezilen, sömürülen toplum kesimlerinin öne çıkan mücadeleci öncü, ileri öğelerinin “birleştirilmesi” sorunu vardır. Burada da “işbirliği”, “birlikte çalışma” vb. kitle politikası geçerlidir. Keza aynı şekilde ortak çalışmalar zemininde dönüştürme, değiştirme, kazanma çizgisi için de geçerlidir bu.

Buraya “kitlelere hücum”un aynı zamanda mücadele bilinç ve isteği uyanmakta, kitleleşmekte olan işçiler ve ezilenler ile komünist öncünün somut mücadeleler zemininde buluşmasını, işbirliğini kapsadığını da eklemeliyiz. Öncünün kitlelerle buluşması hemen ve doğrudan kitlelerin öncünün program ve çizgisine kazanılması anlamına gelmez. Önce, öncü ile kitlelerin işbirliği, bir çeşit eylem birliğinin açığa çıkması, böyle bir zeminde kitlelerin öncüyü sınaması çok daha mümkündür. “Kitlelere hücum” rotası öncünün kitlelerle bu tür işbirliğini olabildiğince geliştirmeyi öngörür, gerektirir.

Cepheleşme, cepheleştirme çalışmasının üç ana doğrultusu Marksist Leninist komünist öncünün bütün kolektif yapılarının ve denebilir ki, hatta bütün yapıcılarının önüne ancak her günkü devrimci çalışmalar içerisinde ele alınabilecek sayısız görevler koymaktadır. Yani demek oluyor ki, komünist öncünün hiçbir yapısı ve yapıcısı kendini cepheleşme, cepheleştirme siyasetinin dışında göremez. Burada özellikle vurgulamak istediğimiz, komünist öncünün işçi sınıfı ve ezilenlerle, kitlelerle sürekli temas halinde olduğu “sinir uçları”nın, “uç beylik”lerinin, bütün günlük çalışmaları bakımından kitlelerdeki mücadele potansiyelinin büyütülmesi, var olan mücadele eğilimleri ile onları ilerletebilecek bir tarzda birleşmesi çalışması, yalnızca cepheleşme, cepheleştirme yöneliminin değil, ama aynı zamanda öncünün önderleşmesi çizgisinin patlama noktasıdır. Tam da burada cepheleşme, cepheleştirme çalışmasının üçüncü başlık altında vurguladığımız doğrultusu, öncünün kitlelerle ilişkisinin ilkesel olarak doğru kuruluşunu tanımlar, vurgular. Komünist öncü kendisini kitlelere dayatmaz, dikte etmez. Kitlelere tepeden bakan kibirli, kendini beğenmiş, kitleleri sürü gören bürokratik önderlik anlayışını reddeder. Komünist öncünün önderlik anlayışı, kendine olduğu gibi işçi sınıfı ve ezilen milyonlara, uyanıp harekete geçme eğilimindeki kitlelere güvenir. Kitle kuyrukçuluğunu, kitlelerin geri eğilimleriyle uzlaşmayı reddeder. Komünist öncünün önderlik anlayışı özsel olarak kitlelerin harekete geçirilerek, mücadeleye sokularak devrimci bakımdan dönüştürülebileceği, ancak bu yoldan sosyalist sınıf bilinci ve örgütlülüğünün geliştirilebileceği gerçekliğine dayanır.

Fabrikalar, işletmeler ve atölyelerde, semptlerde, okullarda ve köylerde devrimci kitle çalışmasında ve sınıf mücadelesinde komünist öncünün “sinir uçları” ve “uç beylik”lerinin kitlelerle temas halinde olduğu bütün bu alanlarda cepheleştirme siyaseti üç ana doğrultusuyla birlikte, günlük devrimci çalışmanın gündemi ve konusudur. Komünist öncünün kitleler içerisinde kök salacak yapıları cepheleşme çalışmasının kendi alan ve düzeylerinde özne örgütlerle ilişkilerini düzenlenmesi düzeyinde ve özne örgütlerin işbirliğini sürekli kitlelere yönelterek de sürdürmekle yükümlüdürler. Kuşkusuz aynı şey, cepheleşme çalışmasının ikinci başlığı altında verdiğimiz toplumsal hareketlerle ilişkilenme, onlarla işbirliği ve destekleme, onları öngörülen

hatta doğru itme vb. çalışmalar bakımından da geçerlidir. Bununla birlikte konunun, temel bir yönüne ayrıca dikkat çekmek gereğini duyuyoruz.

Yukarıda yeri geldikçe üzerinde durduğumuz toplumsal hareketler, farklı siyasal sınıfsal niteliktedir. Doğal olarak komünist öncü, işçi hareketi dışındaki hareketlerle cepheleşme siyasetinin gerektirdiği şekilde ilişkilendirilir. Komünist öncü kendini işçi sınıfına ait gördüğü içindir ki, temsil ettiği sınıfın hareketine bağlanması, sınıf temeline oturması, ideolojik-teorik ve siyasal sınıfsal varlık koşulu olduğu kadar, cephe siyasetinin başarısının koşulları arasındadır.

Deneyimler, cepheleşme siyasetinin özne-örgütler düzeyinde eylem birlikleri vb. biçimindeki uygulamasında yer yer; zaman zaman görüşmeler-tartışmalar sonuçlanıncaya değin bekleme, hareketsiz kalma biçiminde tutukluğa neden olduğu ya da böyle anlaşıldığı örnekler açığa çıkarmıştır. Komünist öncü, diğer özne-örgütler ile mücadelenin her somut durumunda eylem birliği, işbirliği, ortak çalışma imkanlarını zorlarken, aynı zamanda duraksamadan kendi kuvvetlerini harekete geçirir. Komünist öncü, aynı sorun zemininde zamandaş olarak geliş-

cek kendi güçlerine dayalı eylemler, hareketler ile gerektiği her durumda diğer özne-örgütler ile birlikte-ortak geliştirilecek eylem ve etkinliklerin eşgüdümünü sağlar. Cepheleşme siyasetinin müttefikleri bekleme biçimindeki bir oportünist tuzağa dönüşmesine izin verilemez, verilmemelidir.

Diğer yandan deneyimler, cepheleşme siyasetinin sanki öncünün bağımsız çizgisinden ayrı bir şeymiş, onun alternatifiymiş gibi algılayan yaklaşım ve tavırlara da tanıklık etmektedir. Kuşkusuz “cepheleşme siyaseti” komünist öncünün “bağımsız çizgisi”nin yansımasından, türevinden başka bir şey değildir. “Cepheleşme siyaseti” ile “bağımsız çizgi”, biri diğerinin alternatifi iki farklı şeymiş gibi anlaşılması kimi durumlarda “çizgi bağımsızlığı” adına “cepheleşme siyaseti” adına öncünün kendi kuvvetlerini harekete geçirmesinde zaafa yol açabilir.

“Cepheleşme siyaseti”, Komünist öncünün ezilenlerin mücadelesinin tam merkezine konumlanma yönelimidir. “Kitlelere hücum”un olduğu gibi, önderleşme iddia ve yöneliminin de gereğidir.

Yeni Dönemin Habercisi: “Orta Sınıf” Ve Faşizm

Ferat Deniz

İlki Nisan ayında Ankara Tandoğan Meydanı'nda gerçekleştirilen, ardından İstanbul ve İzmir'de düzenlenen yüz binlerin katıldığı “Cumhuriyet Mitingleri”, tüm burjuva basında ve ilerici, devrimci yayınlarda önemli bir tartışma konusu yapıldı.

Kontrgerillanın Özel Harp faaliyetinin planlı bir eylemi ve açık bir faşist tertip olan mitinglerin bu niteliği, birçok burjuva liberal yazar tarafından göz ardı edildi. Oysa aynı dönemde, mitingi düzenleyen kuruluşların ya birer kontrgerilla birimi ya da onlar tarafından desteklenen ve teşvik edilen kuruluşlar olduğu Genelkurmay resmi gizli belgelerine dayanılarak Nokta Dergisi'nde deşifre edilmişti.

Burjuva liberal yorumcuların çoğuna göre bu mitingler, “orta sınıf”ın kendiliğinden, doğal bir tepkisinin ifadesiydi. Bu eski değil, “yeni orta sınıf”tı ve bu “yeni” düne göre hem daha genişlemiş, hem de zenginleşmişti.

İlginçtir, Hrant'ın katledilmesinin ardından da benzeri bir tartışma yaşanmıştı. Cinayetin devletin resmi ve gayri resmi birimleri tarafından planlandığı bütün çıplaklığıyla açığa çıkmış olmasına rağmen, burjuva yorumcular bambaşka bir telden çalıyordu. Katil Trabzonluydu, Trabzon'da yaygın işsizlik vardı, “orta sınıf” çökmüştü, bu nedenle bu tip yerler kolaylıkla suç batağına dönüşebilirdi. Burjuva yazarlara inanacak olursak, “çöken orta sınıf” Hrant'ın katledilmesine neden olurken, birkaç ay sonra “yükselen orta sınıf” ırkçı-milliyetçiliğin kitle

tabanı haline geliyordu. “Orta sınıf” yükseliyor muydu, çöküyor muydu? Sorun bilimsel analizdeki yanlgılar değildi; onlar, her koşulda mitinglerin “orta sınıf”ın kendiliğinden tepkisinin ürünü olduğunu ispatlamaya vakfetmişlerdi kendilerini.

İlerici, devrimci basının önemli bölümünde mitinglerin perde arkası deşifre edilirken, nasıl olup da milyonların faşist illüzyona kapılarak laiklik savunusu üzerinden alanlara aktığı izah edilemiyordu. Dahası bazı şehirlerde KESK ve TTB gibi ilerici, antifaşist demokratik kitle örgütleri mitingleri şubeler bazında da olsa desteklemiş, DİSK, merkezi olarak Çağlayan'a katılma kararı almış; ilerici, antifaşist kimi grup ve bireyler de ya mitinglere katılmış ya da katılmak gerektiğine dair tartışmalar yürütmüştü.

Nasıl oluyor da sınıf çelişkileri bu kadar keskinleşmişken, toplum “laik-antilaik” çelişkisi ekseninde saflaştırılabilir ve milyonlarca insan başka bir şey için değil de “laiklik” için sokağa dökülüyordu? Ve nasıl oluyordu da, aynı kurumların örgütlediği “teröre karşı” mitinglere bu kez katılım bin-iki bine düşüyordu?

Sorunu az-çok açığa kavuşturulabilmek için her şeyden önce “orta sınıf” kavramına açıklık getirmek gerekiyor. Dünyada ve Türkiye'de “orta sınıf”ın ne olduğu da tespit edilmesi gereken konular arasında. Son olarak da Türkiye'nin toplumsal maddi gerçeği, konumuz çerçevesinde mercek altına yatırılmalı.

“Orta Sınıf” Nedir?

“Orta sınıf”, kendi başına muğlak bir tanımlamadır. Bu tıpkı üst sınıf, alt sınıf gibi genel geçer, söz konusu edilen sınıf ilişkilerinin tablosunu vermekten uzak bir kavramdır. Bütün sınıflı toplumlarda üst, orta, alt sınıflar vardır; toplumun sınıflara bölünmesinin kaçınılmaz sonucudur bu.

Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin bulunduğu bütün sınıflı toplumlarda birbiriyle uzlaşmaz çelişkiler içinde olan ama varlıkları birbirini koşullayan, biri olmadan diğerinin düşünülmeceği iki temel sınıf baş gösterir: Kölelerle köle sahipleri, feodal toprak beyleri ile serfler, burjuvazi ile proletarya. Bu iki temel sınıf arasında egemen sınıfa yaklaştıkça azalan, en alttaki sınıfa yaklaştıkça çoğalan farklı katmanlara ayrılan bir ara tabaka her zaman var olmuştur. Buna karşın ara tabakalar, hiçbir toplumda üretim ilişkileri ile uzlaşmaz çelişki içinde olamazlar. Bundan dolayıdır ki, “tarihin motoru”ndaki konumları her zaman “tali” önemde olmuştur.

Kendi kendilerine yeterli, onların temel karakteristiği olduğu için sayıları ne denli çok olursa olsun, toplumsal maddi üretimin belirleyici unsuru haline gelemeyenler. Dolayısıyla, bu maddi üretim biçiminin üzerinde yükselen üst yapının -din, devlet, eğitim, hukuk vb.- oluşumunda, yıkımında ve yeniden oluşumunda bağımsız, belirleyen olamazlar. Fakat onların yaygınlığı ölçüsünde onları hesaba katmayan hiçbir temel sınıf, ne düzeni ayakta tutabilir, ne de yeni bir düzen kurabilir.

Ara tabakalar, en genel anlamda, geçimlerini kendi emekleriyle sağladıkları ölçüde emekçi, ancak üretim araçlarına sahip oldukları için de mülk sahibi konumundadırlar. Onlar bir yandan egemen sınıfların baskı ve sömürsü nedeniyle düzene karşı öfke içindeyken, diğer yandan mülklerini kaybetme ve alt tabakalara savrulma korkusuyla düzene dört elle sarılırlar.

Kapitalizm, kendine yeterli kapalı küçük ekonomileri -hem şehirde, hem kırdaki- tarumar eder. Kırsal etkinliği burjuvalaşma düzeyine bağlı olarak zayıflar. Buna karşın feodal toprak beylerinin ortadan kaldırılışı, olduğu kadarıyla kırsal tabakalaşmaya neden olur. Nüfus şehirlerde yoğunlaştıkça, kapitalistleşme yayıldıkça ara tabakalar zayıflar, bunlar giderek daha büyük bir basınçla proletarya saflarına itilir. Örneğin,

gelişmiş kapitalist ülkelerde nüfusun yaklaşık yüzde 80'inin geliri ücret biçimindedir. Yine de sadece bu açıdan bakmak yanıltıcı olur. Her şeyden önce dünya; gelişmiş kapitalist ülkeler ve geri kapitalist ülkeler, emperyalist devletler ve yeni sömürgeler olarak ayrılır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde ara tabakalar etkisizleşse de, yeni sömürgelerde geniş bir orta tabaka nüfusun çoğunluğunu oluşturur. Bunlar bir yana gelişmiş kapitalist ülkelerde de, ücretlilerin bir kısmı ara tabakalardan sayılır. Alt ve orta tabaka devlet memurları, şirketlerde alt ve orta düzeyde yöneticilik yapanlar bu çerçevede tanımlanabilir. Fakat gelişmiş kapitalist ülkelerde “orta sınıf”ı asıl şişiren ve etkinliğini büyüten, işçi sınıfının üst tabakalarıdır. İşçilerin bir bölümünün emperyalist sömürden elde edilen geliri bir kısmı karşılığında yaşam ve düşünüş biçimleri “orta tabaka”larıinkiyle örtüşür. İşçi sınıfı emek gücünü satarak geçinmektedir, buna karşın “dünyanın kırı”ndan emperyalist zorbalıkla çekip alınan karlardan elde ettiği kırımlarla kapitalist düzenle ilişkisinde küçük burjuvalaşır. Bir yandan düzenle çelişkileri vardır, fakat diğer yanda düzenin devamı onun işine gelir. Böylelikle gelişmiş kapitalist ülkelerde ara tabakalar zayıflarken, işçi sınıfının üst tabakası küçük burjuvalaşarak düzenin dengesini sağlar.

Ara tabakalar -serbest meslek sahipleri, kent ve kırsal küçük mülk sahibi devlet memurları vb.- farklı gelir türleriyle geçinseler de az çok ortak özellikler taşıdıkları için bir “sınıf” gibi görünebilirler ve buradan bakınca onların kendilerine özgü “sınıf çıkarları” olduğu söylenebilir. Bu nedenle kimden bahsedildiği belli olduğu sürece, küçük burjuva tabakaların genel bir tanımlaması olarak politik literatürde “orta sınıf” kavramı kullanılabilir. “Orta sınıf eğilimi” küçük burjuvazinin burjuvaziyle uzlaşma, onun programına angaje olma anlamında, özellikle onun üst kesimlerinin eğilimi anlamında kullanılabilir. Bununla birlikte üretim ilişkilerinin temel unsurlarından biri olmadıkları, iki temel sınıf arasında birçok tabakaya ayrıştıkları; birbirinden kopuk, böyle oldukları için de sıkı bir ilişkiden yoksun olmaları nedeniyle bunlar bilimsel tanımıyla “sınıf” değil, “ara tabaka” olarak nitelendirilir ve kapitalizm altında onlar küçük burjuva tabakalar biçiminde tanımlanırlar.

Emperyalist Küreselleşme Süreci Ve Ara Tabakalar

Bir avuç süper tekelin üretim, ticaret ve finans alanında dünya egemeni haline geldiği; sermayenin ve malların sınır tanımaksızın dolaşımı önündeki engellerin bu süper tekellerin çıkarları doğrultusunda kaldırıldığı; bir avuç süper tekelin ve onların çıplak silahı haline gelmiş devletlerin, yine bu tekellerin kolektif çıkarlarının araçları olan uluslararası mali kuruluşlarını da kullanarak dünyanın geri kalanını mali-ekonomik olarak sömürgeleştirdiği ve bu yenden sömürgeleştirmeye bağlı olarak dünyanın süper tekeller arasında yeniden paylaşıldığı ve bu paylaşım uğruna tekeli rekabetin -askeri, siyasi, ekonomik- kızıştığı emperyalist küreselleşme süreci, sınıf ilişkilerinde önemli değişiklikler meydana getirdi ve getirmeye devam ediyor.

Kapitalist emperyalist devletlerde ayrıcalıklarının yitirmeye başlayan işçi sınıfı, küçük burjuva bağlarından çözüyor ve bu nedenle onun üst katmanları ara tabaka özelliğini daha fazla kaybediyor. Süper tekeller, üretim amacıyla bir başka ülkeye işgücü çok daha ucuz bir bölgeye kolaylıkla gidebiliyor; üretim için yatırım yapmak yerine parayı başka ülkelerin borsalarında değerlendirerek o ülkelerdeki artı-değeri çok daha zahmetsizce hortumlayabiliyor. Tekeller, yeniden sömürgeleştirilen ülkelerden elde ettiği karların bir kısmını işçi sınıfını satın almak için harcamak gereğini duymuyorlar artık. Bunun yerine işçileri, fabrikaları başka ülkelere taşımakla tehdit ediyorlar. Yalnızca bu değil; eğitim ve sağlık zorunlu devlet hizmeti olmaktan adım çıkarılıyor, sermaye için yeni değerlendirme alanlarına dönüştürülüyor. Bu ve benzeri alanlarda devlet hizmetlisi olarak çalışan, ara tabaka özelliği taşıyan nispeten geniş kesim proleterleştiriliyor. Sosyalizmin basıncı ve işçi sınıfının güçlü politik-ekonomik örgütleri ve mücadelesi sonucu kapitalist sistem içinde kendini ve çocuklarının geleceğini güvende gören bir işçi sınıfı yok artık. Kronikleşmiş işsizlik, çalışma saatlerinin artırılması, düşük ücret, iş güvencesinin buharlaşması, kayıt dışı-güvencesiz-kuralsız-esnek çalışma; “sosyal devlet”in çözümlenmesi, işçi sınıfının yaşam koşullarının durmaksızın kötüleşmesi anlamına geliyor. 20. yy. boyunca, özellikle de yüzyılın ikinci yarısından itibaren çok daha geniş bir tabana yayılan işçi sınıfının (yaşam tarzı itibarıyla) “küçük burjuva-

laşması” bugün tersi bir yönde, proleterleşme doğrultusunda ilerliyor.

Sömürge ve yarı-sömürgelere göre kapitalistleşme hızı görece daha yüksek olan yeni sömürgelerde de üretim ilişkilerinde kapitalizm yönünde köklü devrimci dönüşümler değil, tedrici, yavaş tempoda bir değişim yaşanıyordu. Yeni sömürgeler kapitalist emperyalistlerin hammadde ve tarımsal ürün deposu özelliğini korudular, sermaye ihracı yoluyla emperyalistlerce soyuldular. Doğaldır ki, bu, kapitalistleşmenin görece yavaş seyirde izlemesine yol açıyor, kırdı çözümlenme ve proleterleşme hızı düşük kalıyordu. Bu nedenle ağırlığını kırın oluşturduğu geniş bir küçük burjuva ara tabaka nüfusun çoğunluğunu oluşturuyordu. Buna devletin ekonomik yaşamda etkinliği nedeniyle kamu işletme idarecileri ve devlet memurları da eklendiğinde, küçük burjuva tabakaların bu ülkelerde nasıl etkin oldukları daha iyi anlaşılır.

Emperyalist küreselleşmeyle birlikte, yeniden sömürgeleştirmenin bir sonucu olarak, görece korunaklı ve kapalı yeni sömürge ekonomilerinin “tam açık pazar” haline gelmesi; finans ve üretim sektörlerinin emperyalist tekellerin doğrudan denetimine geçmesi, tarıma yönelik korumacı önlemlere son verilerek bu alanın uluslararası rekabete açılması, kırdı çözümlenmeyi ve şehirde işçileşmeyi hızlandırdı. Emperyalist devletlerden çok daha hızlı ve yaygın biçimde devletin ekonomik-mali faaliyetten uzaklaştırılması; devletin hizmetlerinin -eğitim, sağlık-sermaye için karlı yatırım alanlarına dönüştürülmesi de bu alanlarda çalışan geniş bir kesimin işçileşmesine yol açtı. Kırın kente baskın, küçük burjuva tabakaların işçi sınıfından çok daha kalabalık, sınıflar arası geçirgenliğin nispeten yavaş olduğu geçmişteki durum, bugün giderek değişmektedir. Emperyalist mali sömürgeleşme yoğunlaştıkça, süper tekeller daha çok “ev sahibi” oldukça, kırdı çözümlenme hızı yükseldi ve şehir küçük burjuvazisinin varoluş temelleri daha çok sarsıldı. Yalnızca küçük üretici ve tüccarlar değil, bütün serbest meslek sahipleri bundan payı aldı. Yüksek eğitilmiş olmanın ayrıcalığı giderek azaldı, zira bunların önemli bölümü ya işsiz kaldı, ya da kendi mesleği dışında bir işte çalışmak ve yoksulluk sınırında bir ücrete razı olmak zorunda kaldı.

Banka, borsa, turizm, ticaret vb. sektörlerde çalışanların maddi üretim alanlarında çalışan-

lardan biraz daha fazla artmasına bakarak “orta sınıf”ın genişlediğini ileri sürmek büyük bir yanılgıdır. Bu yanılgı, hizmetler sektöründe çalışanları işçi sınıfı içinde ya da üretken olarak değerlendirmekten kaynaklanıyor. Oysa sermaye yatırımının konusu olduğu sürece, hizmet sektöründe çalışanlar da sanayi işçileri kadar üretken konumdadır. Kapitalizmde üretkenliğin yegane koşulu sermaye için artı-değer üretimidir. Bunun hizmet alanında mı, sanayi alanında mı, para satarak mı gerçekleştiği fark etmez. Bundan dolayıdır ki, geliri sermaye yatırımının konusu olarak sermaye için kullanım değeri taşıyan her ücretli, işçi sınıfı içinde sayılır. Sermaye, işçinin emek gücünü tüketerek kendini üretir. Buna karşın bir emekçi olmasına rağmen, ücreti sermayeden değil de, gelirin tüketilmesinden karşılanan kişiler, üretken emekçi değildir. Bunlar sermaye üretmezler, emekleri karşılığında oluşmuş servetten pay alırlar. Bütün bireysel ev hizmetleri böyledir. Aynı ev hizmetlileri, bir şirketin ücretli işçileri olarak ev temizliğine gittiklerinde, patronları için artı-değer üreten işçi konumuna gelirler.

Devlet hizmetlisi -işçileşmemiş emekçi memurlar- ya da ev hizmetlisi olarak çalışan yani artı-değer üretmeyen emekçiler de gelir durumları, yaşam biçimleri nedeniyle işçi sınıfının içinde sayılmalıdırlar.

Emeğin üretkenliğinin artması ile birlikte, artan üretim ve yükselen yaşam düzeyi, büyüyen şehirler ve yoğunlaşan toplumsal ilişkiler doğal olarak hizmet sektöründe genişlemeye neden olur. Bu aynı zamanda sermaye için yeni değerlendirme alanları demektir. Yine emeğin üretkenliğindeki artış sonucu işin giderek basitleşmesi nedeniyle, kafa ile kol emeği arasındaki açılar daralır, dün ayrıcalıklı olan bugün sıradanlaşır; bu aynı zamanda sermayenin aşırı derecede yoğunlaşmasının ve merkezileşmesinin ifadesidir. Bunun da kaçınılmaz sonuçlarından biri; dün “serbest” meslek sahibi olanların, bugün “zorunlu” olarak işçileşmesidir.

Görülüyor ki, gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi emperyalizmin birer mali-ekonomik sömürgesi haline dönüştürülmekte olan geri kapitalist ülkelerde de genel eğilim “orta sınıf”ın genişlemesi, yaşam düzeyinin yükselmesi değil, tam tersine bu küçük burjuva tabakaların geçmişe göre daha hızlı bir erimeye tabi olması ve yoksullaşmasıdır. “Orta sınıf” artmıyor, azalı-

yor; zenginleşmiyor, yoksullaşıyor. Erime ve yoksullaşma öyle bir boyuttadır ki, mülklerinden ve ayrıcalıklarından yoksun kalan insanların bir bölümü için, bir iş bulmak ve ücretli çalışmak bile şans haline gelmiştir.

Türkiye'de “Orta Sınıf”

Türkiye hala bir küçük burjuvalar ülkesidir, ama bu tablo değişiyor. 1980'de nüfusun yaklaşık olarak yüzde 65'i kırdaki ve yüzde 35'i kentte yaşıyordu. Bugün durum neredeyse tam tersinedir; kırdaki nüfus yüzde 40'ın altına ve kent nüfusu yüzde 60'ın üstüne çıkmıştır. Sadece 1990-2000 arasında 800 bin tarım işletmesi kapanmıştır. 2000-2006 yılları arasında tarım sektöründe çalışanların sayısı 2 milyon azalmıştır. Başka bir rakamla ifade edersek; 1980'de tarımda çalışanların sayısı 9.8 milyondan 2006'da 6.8 milyona inmiştir. Kır küçük burjuvazisinin görece daha iyi yaşam koşullarına sahip kesimi küçük-orta üretici köylülük, eski günleri arar hale geldi. Bunlar bir yandan uluslararası tekellerle rekabete zorlanırken, diğer yandan geçmiş yıllardaki devlet desteğinden mahrum kalınca çok zor duruma düştüler. Fındıktan çaya, pamuktan tütüne, zeytinden pancara kadar üretim yapan küçük-orta köylülüğün, iflaslar ve yoksullaşma ile birlikte mülksüzleşmesi hız kazandı.

Mülksüzleşerek şehre akan dünün köylüleri için şehrin eski cazibesinden de söz edilemez. Şehrin küçük mülk sahiplerinin durumu da farksızdır. Yalnızca üretim ve toptan ticaretin değil, perakende ticaretin denetimi de tekellerin eline geçti. İflas ve yoksullaşma kent küçük burjuvazisinin de her an başında sallanan bir kılıç haline geldi. Kendi geçimini sağlayanlar bir yana 1980'de 10 kişiden az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanlar toplam işçilerin yüzde 38'i iken, 2001'de bu yüzde 21'e düştü. Bu işletmelerin aldıkları pay da yüzde 12'den yüzde 4'e geriledi. 1990-2001 arası patlayan ekonomik-mali krizler, bu tabakanın erimesinde önemli rol oynadı.

Serbest meslek sahiplerinin -mimar, mühendis, avukat, doktor vb.- kendi işini koruma ve yeni gelenlerin “serbest” iş kurma olanağı giderek zayıflıyor. Bunların çoğu ücretli işçi haline geliyor; bir bölümü, kendi mesleklerinde iş bulma olanağından da yoksun kalıyor. Örneğin; mimar ve mühendislerin yüzde 25'i işsiz, yüzde 45'i kendi mesleği dışında bir işte çalışıyor ve bütün mimar ve mühendislerin yüzde 75'i yoksulluk

sınırının altında bir ücretle çalıştırılıyor. Yüksek eğitilmiş meslek sahiplerinde görülen bu işçileşme, onların meslek örgütlerinde, hukuki statülerinde de karşılık bulmaya başladı. Hazırlanmakta olan “işçi avukatlık yasası”, uygulanmak istenen “yetkin mühendislik”, sağlık alanındaki bir dizi yeni yasa ve yönetmelik, bu ara tabakayı burjuvazi ve proletarya olarak iki uca ayırıştırmanın, fiili olanın yasallaştırılmasının tipik örnekleridir.

Küçük burjuvazinin önemli bir tabakası olan memurlara da değinmekte fayda var. Alt kademe memurlar özellikle 1970'lerden itibaren gelir ve yasama düzeyleri itibarıyla işçi sınıfının bir bölümü haline gelmişti. Yine de önemli bölümü, işçi sınıfının ayrıcalıklı tabakasına daha yakındı. Bugün emekçi memurların büyük bölümü asgari ücretin biraz üstünde açlık sınırına yakın, yoksulluk sınırının çok altında bir ücretle çalışmak zorunda bırakılıyor. Bunlar, yaşam düzeyleri bakımından işçi sınıfının yoksul tabakalarından farksız hale gelmiştir. 1999 yılına göre milli gelirin yüzde 37 büyüdüğü belirtiliyor, aynı dönemde (1999-2005) memur maaşları yüzde 10 düşüyor. Emekçi memurların işçileşmesi yalnızca yaşama biçimlerinden gelmiyor. Eğitim, sağlık vb. alanların paralı hale getirilmesi ölçüsünde emekçi memurlar da artı-değer üreten işçi haline dönüşüyor. Özel eğitim ve özel sağlık hizmetlerinin yaygınlaşması bir yana, devlet hizmetlerinin kar esasına göre yeniden düzenlenmesinin sonucudur bu. Doğal olarak emekçi memurlar hizmetleri karşılığında standart ücret almak yerine, “performansa göre ücret”lendirilmeye başlıyor. Emekçi memurların iş güvencesi de adım adım tasfiye ediliyor. Sözleşmeli öğretmenlik, hatta ondan da daha kötü koşullardaki “vekil öğretmenlik” gibi güvencesiz çalışma biçimleri yaygınlaşıyor.

Gelir düzeyleri ve yaşama biçimleri ile ortalama işçiden ayrışarak küçük burjuva özellikler taşıyan dünün kafa emekçileri ve az çok ayrıcalıklı işçi sınıfının en üst tabakası için de nehir tersine akıyor. Örneğin; 1997=100 kabul edildiğinde, üretim endeksi 2004'de 131'e ulaşmışken, ücretler 90'a düşmüştür. “Yüksek maaşlı garantili iş”, özelleştirmeler sonucu ortadan kalkmıştır.

Türkiye'de küçük burjuvaların, onların deyimiyle “orta sınıflar”ın yaşama düzeyinin yükseldiği, yeni bir “orta sınıf” oluştuğuna dair kanıtlardan biri de tüketim kalıplarındaki değişim ve kredi

kartı kullananların sayısındaki artıştır. Nüfusun büyük çoğunluğunun yoksulluk sınırının altında yaşadığı, iç tüketim kısılarak ihracatın artırıldığı bir ülkede, tüketim kalıplarının değişiminden bahsetmek açık ki, zırvalamaktan başka bir anlama gelmez. İnsanların evinde buzdolabı, çamaşır makinesi vb. en sıradan aletlerin bulunmasını bile “büyük değişim” sanma saçmalığına değinmeye dahi gerek yok. 70 milyonluk nüfusa karşılık 80 milyon kredi kartı kullanıcısı olduğu belirtiliyor. Bu, kredi kartı borçlularıyla ele alınabilir ancak. “Kara listelere” alınmış milyonlarca insan var. Yıllık enflasyon yüzde 10-12 iken, kredi kartlarında faiz yüzde 100-120 civarında seyrediyor. Açık ki, kredi kartı kullanımındaki artış “orta sınıf”ın zenginleşmesi anlamına gelmiyor, tam aksine zengin sınıfların diğer toplumsal katmanları soyması, zengin-fakir uçurumunun yükselmesi anlamına geliyor.

Borsa da, “orta sınıf”ın genişlediğine dair gösterilen kanıtlardan biri. Borsa, küçük tasarrufların bin bir hileyle büyük soyguncular tarafından yenilip yutulduğu alanlardan biridir. Borsa, küçük bir azınlığı diğerlerinin aleyhine zengin eder, geri kalan varlıklarını kaybeder, çünkü birinin zenginleşmesi, diğerinin kaybının sonucudur. Halihazırda bugün borsada 927 bin yatırımcı var, bunların yalnızca 6 bini uluslararası sermayedardır, geri kalan 921 bin “yerli” yatırımcıdır. Uluslararası sermayedarların değerli kağıtlardaki payı ise yüzde 71'dir. Yani borsa sermayedarlarının binde 6'sı, değerli kağıtların yüzde 71'ini elinde bulunduruyor. 921 bin kişinin payı ise yalnızca yüzde 29. Bu “yerli”lerin payının ana kısmının da büyük burjuvalara ait olduğu bir sır değil.

Banka hesapları üzerinden de “orta sınıf”ların durumu incelenebilir. Türkiye'de 70 milyon adet tasarruf mevduatı hesabı var. Bu, aşağı yukarı kişi başına 1 mevduat hesabı demek. Bu 70 milyon adet hesabın 65 milyonu 50 YTL'den düşük tasarruf hesaplarından oluşuyor. Demek ki, daha baştan 65 milyon hesap defteri “hesap dışı” kalıyor. 50 YTL üzerinde hesap sayısı sadece 5 milyon adet. Bunun da yüzde 60'ı 50-5000 YTL arası hesaplardan oluşuyor. Ki bu 3 milyon hesap demek, bu 5 milyondan düşüldüğünde elde yalnızca 2 milyon mevduat hesabı kalıyor. “Bankada parası var” denilebilecek 2 milyon kişi var yalnızca. Bu 2 milyon hesabın yalnızca 150 bini, toplam mevduatın yüzde 40'ına sahip.

Sanayide, tarımda, ticarete, bankada, borsada görülen sermayenin küçük bir azınlığın elinde toplanması, nüfusun ezici çoğunluğunun sefaletle sürüklenmesi, genel tablonun özeti. Örneğin 2002'de 244 milyon dolar faaliyet karı açıklayan Koç Grubu, 2006'da 2 milyar dolar açıklamıştır. Türkiye'de 2002'de 6 olan dolar milyarderi sayısı, 2006'da 26'ya yükselmiştir. Aynı dönemde işsiz sayısının arttığı, işçilerin ve memurların gerçek ücretlerinin düştüğü, sanayi ve tarımın küçük üreticisinin mülksüzleştiği göz önüne alınırsa, tablo daha berrak hale gelir.

Olgular, kuşkuyla yer bırakmayacak tarzda küçük burjuva tabakalarda bir genişlemenin değil daralmanın, zenginleşmenin değil yoksullaşmanın; ortada birleşmenin değil, sınıfsal uçlarda kutuplaşmanın karakteristik olduğunu kanıtlıyor.

Kutuplaşma gerçeğini başka olgularla da destekleyebiliriz. 1987'de ücret ve maaşların hane halkı geliri içindeki payı yüzde 17.5 iken, 2003'te bu oran yüzde 52.8'e yükseliyor. Kendi hesabına çalışanların payı ise yüzde 46.8'den yüzde 25.1'e geriliyor.

Ya ücretlerin durumu nedir? 2006 yılı itibarıyla Türkiye'de 12.6 milyon ücretli var. Bu sayıya 8 milyon emekliyi eklersek (bunlardan 4 milyonu SSK'lı, 1.8 milyonu Emekli Sandığı, 1.5 milyonu Bağ-Kur'lu, 1 milyon da 65 yaş üstü aylığı alıyor) toplam olarak 20 milyondan fazla insanın ücret ve emekli aylığı ile geçindiği sonucuna ulaşırız. Ücretlilerin yarıya yakını asgari ücretli, bir o kadarı da kayıt-dışı. Bu da ücretlilerin ezici çoğunluğunun yoksulluk sınırının çok altında, önemli bölümünün açlık sınırında bir ücretle çalıştırıldığını gösterir. Emekli aylıklarının bu tablonun bir diğer yansımasından başka bir önemi yok. Bu 20 milyon ücretli ve emekliye 3 milyonu resmi, 3 milyonu sayılamayan 6 milyon işsiz eklendiğinde mülksüzleşen küçük burjuva tabakalara ne olduğu daha iyi görülür. Açık ki, "orta sınıf"lar yoksullaşıyor, işçileşiyor, işsizleşiyor.

Bütün bu anlatılardan tipik iki temel sonuca ulaşmak mümkündür. Birincisi, nüfusun kentlerde birikme düzeyindeki yükseliş; ikincisi, kentlerdeki sınıf kutuplaşmasının keskinleşmesidir.

"Orta Sınıf" Ve Bilinç Biçimleri

Buraya kadar anlatılanlar, küçük burjuva tabakaların üzerinde yükseldiği zemin ve bu zeminin hangi yöne kaymakta olduğuna dairdir. Böy-

le bir zemin tanımlaması o dönemin sınıf mücadelesini kendiliğinden, otomatik olarak açıklamaz. Sınıf mücadelesi bilincin, iradenin kapsamına girer. Zemin sınıf mücadelesinin aktörlerini belirler, fakat bu aktörlerin nasıl kavga edeceklerini, zeminin hareketine bağlı olarak, bu aktörlerin iradeleri tarafından belirlenir; ya da bu aktörlere etki edecek iradeler tarafından.

Her çağın fikirleri, egemen sınıfın fikirleridir. Doğaldır ki, sınıf çelişkileri ne denli keskinleşirse keskinleşsin, bu egemen sınıf iradesine boyun eğdirecek karşıt irade ortaya konmadıkça, zemin kendiliğinden sınıf bilinci yaratmaz.

Ara tabakalar, küçük burjuvazi hep ikili karakterde olmuştur, bu karakter onun sınıf niteliğinden gelir. Bir yandan mülk sahibi olarak düzene sıkı sıkı sarılır, diğer yandan mülksüzleşme saldırısı altındaki bir emekçi olarak isyan eder. Ama o bütün mülkünü kaybedip bir işçi haline dönüştüğünde bile yeniden eski günlere dönme hayaliyle yaşar, işçi olarak geçmiş küçük burjuva bilinci bir müddet taşımaya devam eder.

Küçük burjuvazi ne mülk sahibi olarak, ne de üretici güç olarak maddi üretim tarzının belirleyici unsuru değildir. Böyle olduğu için egemen bilinç birimlerinin -din, hukuk, milliyet vb.- oluşumunda da belirleyici rol oynamazlar. Eğer karşıt sınıf tarafından etki altına alınmamışlarsa egemen sınıflara yapışırken de, ona isyan ederken de egemen sınıfın bilinç biçimlerini kendilerine bayrak yaparlar, hem de egemen sınıflardan çok daha muhafazakar biçimde. O nedenle din, ulus, gelenek vb. egemen sınıf fikirleri en konsantre biçimde küçük burjuvazi içinde varolur ve kendini üretir.

Küçük burjuvazi kendi başına bir sınıf olmadığı için kendisi için bir "sınıf bilinci"nden söz edilemez. O, ya burjuvazinin, ya proletaryanın fikirlerini kendi küçük dünyasına uygular. Onun kendiliğinden bilinci her zaman "geçmiş bilincidir. Bugünkü bilinci, bu "geçmiş bilince" müdahale eden iradelerin şiddetine göre şekillenir. İradeli müdahale boşluğunun bulunduğu her durumda bu "geçmiş bilinç biçimleri"ne -din, mezhep, milliyet, ırk vb.- sarılır ve geçici olarak sürükleyici irade haline gelebilir.

Bu nedenlerdir ki, küçük burjuvazinin az çok yaygın olduğu bir toplumda geçmişten miras kalan bilinç biçimleri hesaba katılmadan sınıf mücadelesinin etkin iradesi haline gelmez.

Buradan bakınca, küçük burjuva ideolojinin karşılığını faşizmde bulduğu görüş açısı kesin kes yanlıştır. Küçük burjuva tabakalarda yoksullaşmanın arttığı dönemler faşizmin bu tabaka içinde çok daha hızlı kitleselleştiği doğrudur, fakat aynı zemin devrimci fikirler için de geçerlidir. Faşizm, kitle desteğini öncelikle küçük burjuvazi içinde yaratabilir. Ama İran'da Humeyni, Lübnan'da Hizbullah, Afganistan'da Taliban, Nepal'de devrimci gerilla hareketi de küçük burjuvazi içinde kitle desteği yaratabildi.

Küçük burjuvazi eski bağlarından ne denli hızlı çözülmüşse ona göre radikal çözüm getiren çözümlere daha sıkı sarılmıştır; bu faşizm, şeriat ya da devrim olabilir. Küçük burjuvazinin pozisyonu bakımından Türkiye bugün böyle bir süreçten geçiyor. Onun yönünü ona müdahale edecek iradeler belirleyecek. Doğaldır ki, bu tabakaların yalnızca ekonomik durumu değil, onlar üzerinde etkili olan bilinç biçimleri de hesaba katılmak zorundadır. Bu yapılmadığı takdirde benzer nesnel zemine sahip küçük burjuva tabakaların Çeçenistan'da, Nepal'de, Lübnan'da, Somali'de, Arjantin'de neden birbirinden farklı tepkiler verdiği anlaşılabilir. Buradan yola çıkarak tartışmamızın yönünü değiştiriyoruz.

Türkiye Toplumunun Bilinç Biçimleri

Türk burjuva cumhuriyeti çok dinli, çok mezhepli, çok uluslu feodal, yarı-sömürge Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıntıları üzerinde yükseldi. Kuşkusuz feodalizmin yıkıntılarından doğan her burjuva cumhuriyetin çok devletli, dinli, mezhepli bir geçmişi olması muhtemeldir. Fakat bu burjuva cumhuriyetler eski düzenin iktisadi temelini yıkararak, burjuva demokratik devrimci dönüşümlerini gerçekleştirerek eskinin reddi üzerinden yeni bir düzen kurdular.

Olgunlaşmamış Türk kapitalizmi ve onun ifadesi olan Türk ticaret burjuvazisi çok zayıftı ve toplumsal devrimci dönüşümler yapma yeteneğinden yoksundu. 1908'de yukarıdan burjuva devrimle varlığını hissettirdi. Ve 1920'lerde emperyalist işgal karşısında elde kalandan yeni bir devlet yaratmaya girişti.

İktisadi temelde köklü değişimlere gitmeden yukarıda burjuva dönüşümler yaparak egemenliğini inşa etmek, M. Kemal'in de temel düsturu oldu. Bu nedenle toprak reformu yapılmadı, aksine feodal toprak sahipleri ile ittifak kuruldu. Padişahlık ve hilafet kaldırıldı, fakat burjuva

devrimci- demokratik dönüşümler gerçekleştirilmedi.

Feodal toprak sahipleri ile ittifak halinde, burjuva demokrasisi yönündeki en küçük girişimi dahi büyük bir şiddetle bastırarak egemenliğini kurmaya çalışan Türk burjuvazisinin bunu ancak daha da gericileşerek başarabileceği açıktı. Çok ulustan tek ulus, çok mezhepten tek mezhep "yaratmak"; Sünni İslamcılığı devlette merkezileştirerek kontrol altına almak, gayrimüslim nüfusu mümkün olduğunca tasfiye etmek egemen sınıfların öncelikli politikasıydı. İktidarı ele geçiren güçsüz burjuvazi -1908'de olduğu gibi 1920'lerde de politik temsilcilerini esasen ordu içinde bulmuştu- devlet eliyle burjuvaziyi güçlendirmek zorundaydı. Bir "devlet ulusu", "devlet mezhebi", "devlet dini-laikliği" yaratmadan bunu başaramazdı. Aşağıdan -iktisadi temel ve devrimci demokratik dönüşümler- olamayan, yukarıdan zorbalıkla gerçekleştirilecekti.

Farklı ulus, din, mezhepten oluşan toplumsal yapının bir araladığını sağlayacak iktisadi ve politik zeminini oluşturmak yerine, yukarıdan, salt devlet zoruyla yapmaya kalkışırsanız, tam da en başarılı olduğunuzu sandığınız anda, dibe doğru sıkıştırılmış sorunların üzerinize patladığını görürsünüz.

Bu gerçeklik, Türk burjuva cumhuriyetinin tarihsel serüvenlerini anlatır. Zorla Türkleştirme, zorla Sünnileştirme, zorla laikleştirme her defasında gelip toplumsal gerçeklerin duvarına toslayacaktı. Kemalist burjuva diktatörlük, halk yığınları üzerinde sömürünün en barbar biçimlerinde sürdürülmesi anlamına geliyordu. İsviçre'den çarçabuk Medeni Hukuk getiren M. Kemal, en kötü haliyle bile olsa çalışma hayatını kurallara bağlayan bir İş Yasası çıkarmak için 14 yıl beklemişti. Köylüler ise devlet vergileri ve toprak ağalarının ağır sömürüsü altında inletiliyordu. Türk burjuvazisi, sermaye birikimini bir an önce çoğaltmak için emekçilere yüklenirken yükleniyordu. Bu ancak şiddetin düzeyini artırarak sağlanabilirdi. Nasıl herkes Türk ve Sünni olmak zorunda bırakılıyorsa, farklı sınıftan olmak da yasaklanmıştı(!) Çünkü Türkiye, "sınıfsız kaynaşmış bir toplum"du(!)

Bu "tek"çilik Türk burjuva cumhuriyetinin temel kuruluş felsefesidir. Denilebilir ki, cumhuriyet, bu dört "tek" kolon üzerinde inşa edilmiş bir binadır; tek dil, tek din, tek mezhep, tek sınıf.

Burjuva iradesinin bu biçimde ortaya konması karşıt iradelerin buna kolaylıkla boyun eğeceği anlamına gelmez. Daha baştan politik özgürlük yadsındığı için Kemalist burjuva diktatörlüğünün iktisadi ve politik zorbalığına karşı her başkaldırı, bu zorla “tek”leştirmeye -ulus, din, mezhep- bir isyan biçiminde karşılık bulacağı açıktır. Sınıf mücadelesinin ruhu kimi zaman ulusal, kimi zaman mezhepsel, kimi zaman dinsel bir bedende göründü.

Toplumsal farklılıklar-çelişkiler ekseninde patlak veren sınıf mücadelesi, cumhuriyet öncesi dönemden kalan bir mirastı. Türk köylülüğü, Baba İshak'tan yüzyıl süren Celali İsyanlarına kadar Aleviliği bayrak edinerek ayaklanmıştı. Osmanlı zorla Sünnileştirme, korkunç katliamlar ve kitlesel sürgünle yanıt vermişti onlara. Lale Devri'nde olduğu gibi Patrona Halil benzeri ayaklanmalar, İslamiyetin daha halkçı yorumunu kendilerine rehber edinmişlerdi. Burjuvalaşmaya bağlı olarak uluslar, ulusal kurtuluş bayrağı açıyorlardı. Cumhuriyet bu mirası devraldı, fakat bu sorunları çözecek kudretten yoksundu.

Daha cumhuriyetin ilk bir-iki yılında ulusal haklarını talep eden Kürtler, kıyıma ve sürgüne tabi tutuldu, varlıkları inkar edildi. Emekçi köylülüğün sömürü ve zorbalığa karşı taleplerini dile getirebileceği en küçük politik özgürlük kanalı açılmamıştı, ne parti kurulabilirdi, ne de söz, örgütlenme, yürüyüş özgürlüğünün başka biçimleri tanınmıştı. Doğaldır ki, Kemalist burjuva diktatörlüğüne karşı çıkan köylüler, diğer bütün kanallar kapalı olunca onu var eden geçmiş bilince, İslamiyete sarılarak taleplerini dile getirdi. Keza Alevi emekçi yığınları, Kürtler için de benzer bir durum vardı. Yok sayılan Aleviler ve inkar edilen Kürtlük, politik özgürlük mücadelesinin temel konuları haline geliyordu. Politik özgürlük yoksunluğu işçi sınıfının da temel mücadele zeminiydi. En büyük işçi eylemi olan 15-16 Haziran bu zeminde patlak vermişti.

1923'te iktidarı ele geçiren Türk ulusal burjuvazisi, feodal toprak sahipleri ile egemen sınıfları oluşturdu. Sanayinin çok az gelişmesi, proletaryanın çok az olması, yoksul ve küçük köylülerin geniş bir tabakası, dönemin sınıf tablosunu veriyordu.

Yetersiz sermaye birikiminden ve köklü devrimci dönüşümler gerçekleşmemesinden dolayı, kapitalizm de yavaş, toplumsal yapıyı altüst

ederek değil, kemirerek ilerliyordu. Bu güçsüz geri kapitalist yapı, İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın ardından emperyalizmin yeni sömürgeci haline geldi. Bu andan itibaren, kapitalist gelişme önceki süreçten daha hızlı oldu. Buna karşın emperyalizme bağımlılık nedeniyle, bu gelişme hızı toplumsal ilişkileri köklü değişikliklere zorlayacak düzeyde değildi. Kırdaki çözümler biraz daha hız kazandı, işçi sayısı ve kentlerin sayısı arttı. Yine de kırsal nüfusun çoğunlukta olduğu geri kapitalist ilişkiler devam etti. Üst yapıda da köklü değişimler gerçekleşmedi.

Bu doğaldı. Zira emperyalizme yeni sömürgeci bağımlılık, işbirlikçi tekeli burjuvazinin oluşması, kırdaki az çok hızlanan çözümler, şehirlerin artan önemi ve işçileşme düzeyinde yükselme, sınıf çelişkilerini daha da keskinleştirdi. Emekçi sınıfların politik özgürlüklerin önünün açılmasına dönük basıncı, egemen sınıfların en büyük korkusuydu. Örneğin Menderes'i yerinden etmek için can atan İsmet İnönü, Menderes karşıtı öğrenci gösterilerine destek vermekten çekinmişti. Çünkü bu gösterilere karışan öğrencilerin, daha sonra memleketlerine, özellikle “Doğu”ya döndüklerinde bu kez Kürt sorunu için aynı yola başvurmalarından korkmuştu.

Mezhepsel, Dinsel, Ulusal Çelişkiler Ve Egemen Sınıflar

1960'lı yıllardan başlayarak 1980 Askeri Faşist Darbesine kadar işçi sınıfı ve emekçilerin düzene başkaldırıları sürece damgasını vurdu. Egemen sınıflar buna iki biçimde yanıt verdi; birincisi iki darbe ile devleti faşistleştirerek, ikincisi dinsel, mezhepsel, ulusal vb. çelişkileri kışkırtarak sınıf mücadelesinin yönünü saptırmak. Görülüyor ki, bu çelişkiler -Alevi-Sünni, Kürt-Türk, laik-antilaik- iki biçimde sınıf mücadelesine etkide bulunuyor:

Bunlar toplumsal yaşamın çözülmemiş gerçek sorunları olduğu için düzene karşı başkaldırının konuları haline gelebiliyor.

Egemen sınıflar düzene yönelen emekçi hareketin yönünü saptırmak için bu çelişkileri kışkırtıyor.

Devletin bu çelişkilere müdahale ederek kapitalist sisteme ve faşist rejime yönelmekte olan kitle hareketini bu çelişkiler ekseninde bölerek saflaştırmasına dair birçok örnek verilebilir.

Örneğin; 1970'lerin devrimci yükseliş döneminde Sünni mezhebinden emekçilerin gericiliğin safına çekilmesi için siyasal İslama destek verildi, Alevi-Sünni çelişkisi kışkırtıldı.

1984'te başlayan Kürt gerilla mücadelesi karşısında da devlet benzer taktiklere başvurdu. Türk burjuva sömürgeci faşist diktatörlüğü, ayaklanmanın Türk emekçilerine sıçramasını önlemeyi, o dönemin temel stratejisi olarak belirledi. Devlet, Alevi emekçileri bu sıçramanın ve iki halkın birleşik devriminin köprüsü olarak görüyordu. Bu köprü havaya uçurulmalıydı. Bu yalnızca Türk ve Kürt Alevi inancından emekçilerin, devrimci-sosyalist fikirlerin potansiyel kaynağı olmasından değildi. Aleviler, bir bakıma Türkiye ve Kürdistan'ı birbirine bağlayan “iç sınır” kuşağında yoğunlaşmıştı. Bu nedenle de Alevilerin Kürt hareketiyle bağlaşmasının engellenmesi önemliydi. Hem bu bölgelerde, hem de Batı'da Alevilerin devlet denetimine alınması, iki halkın devrimci birliğinin önlenmesi; Batı'da devrimci cephenin etkisizleştirilmesi, şovenizmin bilinçleri esir alması açısından, devlet için hayati önemdeydi. Bu amaçla Alevilere yönelik iki uçlu operasyon gerçekleştirildi. Birincisi, bütün burjuva partilere Alevi kökenlileri milletvekili seçim listelerine alma talimatı verildi. Aynı planın parçası olarak Alevi kökenli bakanlar atandı ve bu bakanlar aracılığıyla devlet kadrolarına daha fazla Alevi yerleştirildi. Cemevlerinin açılması, Alevi derneklerinin kurulması engellenmedi. Alevilerin geleneksel şenliklerine devletin en üst makamlarından kişiler katılmaya başladı. İkincisi, Sivas ve Gazi katliamlarında olduğu gibi yoğunlaştırılmış devlet saldırılarıyla Alevi hareketinin devrimci kanala akması engellenecekti.

MGK'nın gizli anayasasında ifadesini bulan bu plan uygulamaya kondu. Böylelikle Aleviler hemen sistem içine çekilecek, aynı zamanda Alevi-Sünni çekişmesi yeniden kızıştırılacak, devrimci yönde gelişme boğulacaktı. Alevi emekçi hareketini bu biçimde bastırmak ve terbiye etmekle devrimci hareketin kadro ve kitle kaynağı kurutularak etkisizleştirilecek ve onların Kürt ulusal başkaldırısıyla birleşmesi önlenecekti.

Komünist hareket dışında, devrimci hareketin hiçbir bileşeni süreci bu yönde kavramayı başaramadı. Ne “iç sınır”da örgütlenmenin, ne Alevi hareketine müdahalenin, ne de ikinci cephe çağrılarının içeriğini kavramadı.

Faşist diktatörlük, Kürt ulusal hareketiyle Batı'nın işçi emekçi hareketinin birleşmesini engellemeyi başardı. Ama bu kez ne denli sistem içine çekilmiş olursa olsun, uyanan demokratik Alevi hareketinin devletin tek mezhep dayatmasına karşı sesini daha gür yükseltmesini engelleyemedi.

Tek ulus (din-ırk) direğindeki çatlağın yıkıma yol açmasını engellemek için Alevi hareketine müdahale edince, bu kez tek mezhep direği de çatırdamaya başlıyordu.

Aslında İslamcı hareketle devlet arasındaki ilişkide de benzer bir kriz yaşanıyor. 1960-70'li yıllar boyunca işçi sınıfı ve emekçi hareketini bölmek, saptırmak için bir yanda İslamcı, diğer yanda tekçi-ırkçı hareket devlet merkezli olarak pompalanmış ve örgütlenmişti. İlericiler laikliğe sarılırken, İslamcılık politik gericiliğin bayraklarından biri haline getiriliyordu. Kuran kurslarından tatalım da imam hatip okullarının art arda açılması, '71 darbesi ve ardından 12 Eylül'ün politik kararları çerçevesindeydi.

12 Eylül Askeri Faşist Darbesi ile İslamcılık ve Türk ırkçılığı birleştirilerek Türk-İslam Sentezi formunda, devletin resmi ideolojisi katına yükseltildi. Ne var ki, Kürt ayaklanması burada da krize yol açtı. Ayaklanmayı bastırmak için dinsel gelişmenin önü alabildiğince açıldı, dahası bu amaçla kontra örgütler dahi kuruldu (Hizbullah). Savaşın ağır ekonomik yükünün tetiklediği ekonomik krizlerle artan yoksullaşma, ilerici hareketin şiddetli baskı ve terör altında tutulması, yığınlar içinde politik İslamın cazibesini artırdı. Hareket devlet kontrolünü aştı ve resmi devlet politikasını sarstı. İslamcı kadrolar devlet yönetiminden pay isteyecek noktaya gelmişti. 28 Şubat, devletin bu direğinde meydana gelen krize bir müdahaleydi aynı zamanda. Böylece Türk-İslam sentezi yerine yeniden “laiklik” vurgusu öne çıktı.

Fakat bu müdahale de krizi derinleştirmekten öte bir rol oynamadı. İslamcı partilerin kapatılması ile onun içinden daha ılımlı kanat parlamentoyu ele geçirdi ve bununla da yetinmeyerek, Cumhurbaşkanlığı'nı istedi.

Yeni Dönem, Dinsel, Ulusal Çelişkiler Ve “Orta Sınıf”

Aleviler eskisi gibi yaşamak istemiyor; rejimin tek mezhep elbisesi her tarafından parçalandı.

İslamcılar devlet İslamcılığının sınırlarında yaşamak istemiyor, o sınırlar da aşıldı. Fakat rejim krizinin asıl kaynağı, Kürt ulusal hareketidir, çünkü onlar eskisi gibi yaşamamayı neredeyse çeyrek yüzyıldır silahlı eleştiriyiyle dile getiriyorlar.

Krizi çözemeyen egemen sınıfların, kendi aralarındaki birliği çözüldü, iki cephe oluştu. Artık eskisi gibi yaşamak istemeyenleri düzen içinde tutmak için kısmi reformlardan başka çaresi olmadığını düşünenlerle, kısmi reformların dahi her tarafından çürümüş rejimi yıkıma sürükleyeceğini savunanlar cepheleşti. Kısaca bir taraf rejimi tamir etmek istiyor, diğer taraf çatlaklara çimento dökerek sorunu çözeceğine inanıyor. Egemen sınıflar arasındaki bu çelişki yeni değil. Ama artık bir yol ayrımı kaçınılmaz hale geliyor.

Tarihte birçok örneği vardır; egemen sınıflar birbirlerine karşı üstünlük sağlayamadıklarında halk desteği ile dengeyi kendi lehlerine çevirmeye çalışırlar. Genelkurmay'ın bunca “halk desteğinden” söz etmesinin nedeni budur.

Emperyalist küreselleşme doğrultusunda sürece daha etkin dahil olmak ve sermaye için “istikrar” sağlamak isteyen işbirlikçi tekeli burjuvazi, AB'yle ilişkiler ekseninde rejim krizini aşmayı hedefliyor. Ki bu generallerin devlet üzerindeki egemenliklerini sınırlamadan başarılamaz. Onlar için de bu, kitleleri arkalayarak gerçekleştirilebilir ancak.

Kitleleri kendi programları etrafında toplayarak egemenliklerini koruma ya da güçlendirme çabası içine giren her iki gerçek parti, yüzünü sokağa dönecekti. TÜSİAD'ın AB'ci hayaller yaparak kitleleri kazanmaya çalıştığı açık. Ya generaller ne yapacaktı? Elbette psikolojik harekâtın, kontrgerilla taktiklerinin bütün unsurlarını bir arada kullanarak toplum saflaştırılacaktı; laik-antilaik ekseninde siyasi İslamın etkisi altında olmayan milyonlar tek şiar etrafında birleştirilecek, ırkçı milliyetçilikle Türk-Kürt ayrışması sağlanarak laik-ırkçı cephe içinde dünün birbirinden çok farklı politik aktörleri bir araya getirilecekti.

1971 Askeri Faşist Darbesi ile devlet faşistleştirildi. Bu, aşağıdan kitle hareketinin sonucu değil, devlete doğrudan müdahale sonucu gerçekleştirilmişti. Bugüne kadar bu böyle süregeldi. Egemen sınıflar arası ittifak bozulunca durum değişti. TÜSİAD burjuva demokratik bir çizgiye geldiği için değil; eski devlet yapısıyla ne rejim

krizini aşmak mümkün, ne de emperyalizme yeni tipte entegrasyonu gerçekleştirmek. TÜSİAD, askeri egemenliği sınırlamaktan ve rejim krizini aşmaya hizmet edecek sınırlı reformlardan yana. Düne kadar faşist rejimin baş ortağı olan TÜSİAD, faşizmden vazgeçtiğinden değil, bu rejimde daha fazla ilerlenemeyeceğinden yeni adımlar atmak istiyor. Bu adımların niteliği, emperyalizmle entegrasyon yönünde devletin yeniden yapılandırılmasıdır. Generallerin buna yanıtı, faşist rejimi olduğu gibi korumak için faşist kitle hareketi yaratmaktır, iktidarını faşist kitle hareketi üzerine oturtmaktır.

Generaller bu amaç doğrultusunda uzun zamandır hazırlık yürütüyor. Özel Harpçilerin istifa ettirilerek, bunlara dernekler kurdurulması, yaygın askeri eğitim, faşist kitle hareketini yönetmek için ordu olanaklarının sınırsızca kullanılması, basın üzerinde dolaylı denetimin ötesinde TV kanalları satın alarak (Kanaltürk vb.) doğrudan propaganda, provokatif silahlı eylemler, örgütlenmiş linç saldırıları vb. peş peşe sıralanabilir.

AB hayallerinin sönmesi, küçük burjuvazinin çöküşe sürüklenmesi, Alevilerin şeriatçılıktan duyduğu tarihsel korku, modern yaşama biçiminin ortadan kaldırılacağını düşünen şehrin çeşitli katmanlarından insanlar ve bütün bunlarla birlikte hükümete karşı birikmiş öfkelerini haykırma isteği; generallerin yarattığı faşist illüzyona sarılmalarına yol açtı. Görüldü ki laik-antilaik; Türk- Kürt ve Alevi-Sünni çelişkileri toplumu saflaştırmanın konusu olmaya devam ediyor. Generaller bu çelişkileri kullandılar. Bu, Kürt ulusal hareketinin yarattığı basınla birleşince yüzbinler mitinglerde yan yana geldi.

Generallerin çağrısıyla laiklik sorunu üzerinden yüzbinlerin toplaşması elbette önemlidir. Fakat bunu abartmak, yaratılmak istenen illüzyon etkisine girmekten başka bir anlama gelmez. O mitinglere gidenlerin ezici çoğunluğunu emekçilerin oluşturduğu doğrudur. Fakat o mitingleri tertipleyenler emekçilerin yaşamsal sorunlarının çözümüne dair sunabilecekleri bir programdan yoksundurlar. Diğer şeylerin yanı sıra bu gerçeklik de “Teröre karşı mitingler”in tam bir fiyasko ile sonuçlanmasında rol oynamıştır. Bu fiyasko da aldatıcı olmamalı. Türk-Kürt çelişkisi üzerinde geliştirilecek planlı-organize bir hareket çok daha büyük kitleleri harekete geçirebilir.

Burada dikkatin asıl çekilmesi gereken bir başka nokta var: Yığınlar sokağa çıkmak istiyor, poli-

tikleşme düzeyi ve isteği yükseliyor. Generaller kitleyi sokağa dökabiliyor. Fakat orada tutma yeteneği göstermiyor. Bunu yapamazlar çünkü bunların çoğu işbirlikçi tekелci burjuvaziyle kader birliği içinde. Onca “ulusalcılık” yaygaresından sonra OYAK Bank'ın satışı bunun örneklerinden biri. Mitinglerde atılan “Bağımsız Türkiye” sloganının dahi generaller cephesine sadık köşe yazarlarında nasıl bir korku yarattığı görüldü. İşbirlikçi tekелci burjuvazinin de programı AKP tarafından az çok uygulanıyor. Ve sonuçları emekçiler için tam bir yıkıma yol açıyor. Evet, kitleler sokakta ya da gözü kulağı sokakta;

fakat umutsuz, hedefsiz. Bu, kitleleri devrimci bir program etrafında toplamak için koşulların nesnel olarak bir hayli olgun olduğunu gösteriyor.

Ara tabakaların hızla çözüldüğü bütün dönemlerde, bu yığınları birleştiren eski ideolojik bağlar çözülür. Bu arayış daha radikal çözüm isteklerine yerini bırakır. Burjuvazinin her iki cephesi de bu çözümü sunmaktan yoksundur. Fakat devrimci çözüm, yeni bilinç biçimleri kitlelere mal edilmezse arayış içindeki yığınlar şu ya da bu burjuva cephenin arkasında saf tutmaya devam edecektir.

Antiemperyalist Mücadelenin Kapsamı Ve Güncel Önemi

Bir yanda antiemperyalist pratikler, tavırlar (Venezuela, Irak, Lübnan); bir yanda ABD'nin ezme- boyunduruk altında tutma isteklerine, dayatmalarına direniş (Suriye, İran); bir yanda ise ırkçı faşist, şoven, burjuva milliyetçi demagogiler var. Komünist ve devrimcilerin tutarlı antiemperyalist mücadelelerini bir an için bir yana bırakırsak, ABD'ye karşı yürüttüğü söylem ve pratiği ile etkili olan Chavez hareketi, Irak'ta ABD ve işgalci ortaklarına karşı savaşım veren direnişçiler, Lübnan'da ABD ve Siyonizme kafa tutan Hizbullah, Filistin'de Siyonist İsrail ve ABD'ye direnen Hamas, Afganistan'da işgalci ABD ve NATO'ya karşı mücadele eden Taliban, dünyanın değişik köşelerinde emperyalist küreselleşmeye itiraz eden değişik grupların farklı içerikteki tepkileri yer küremizde etki yaratırken, tek tek devletlerdeki özgün gerçek ve sorunların farklı çehreler kazandığı ırkçı-faşist, şoven, burjuva milliyetçi partilerin, grupların, çevrelerin demagogik “vatanseverlik” söylemleri de güçlenmekte, örneğin burada bunların bir kolu ilerici güçler, işçi ve emekçiler içinde ideolojik hegemonya kurmaya yönelmektedir. Hatta inanacak olursanız; MHP, BBP, bilumum kuvvacı, vatansever güçbirlikçi kesimler, Genelkurmay, Çankaya “vatanseverlik” nedeniyle “küreselleşmeye”, Türkiye'yi bölüp parçalamak isteyen Batı'ya karşıdır! “Bağımsızlık” istemektedirler!

Türkiye'de daha dün ilerici-demokrat tutum içindeki birçok aydın ve sanatçı antiemperyalizm adına Genelkurmay bayrağının altına sığındılar, ilerici-demokratik talepli mücadeleyi yükseltenleri 'emperyalistlerin oyununa gelmek'le eleştiriyor; Kıbrıs'ta işgalin, Kürdistan'da

sömürgeciliğin sürdürülmesini antiemperyalizmin gereği ilan ediyorlar.

Antiemperyalizm sorununda ortaya çıkan bu belirsizlik ve karmaşıklık, karşıt saflara geçişteki baş döndürücü hız, içinden geçmekte olduğumuz sürecin bir tarifidir aynı zamanda. Kapitalist sistemde, onun emperyalist hakimiyet biçiminde öylesine değişimler yaşanıyor ki, hiçbir olgu birkaç on yıl önceki kavram içerikleri ya da düşünce kalıpları ile açıklanamaz. Egemenlik biçimlerindeki değişim, kaçınılmaz olarak sınıfların karşılıklı ilişkilerinde kimisi geçici, kimisi köklü ve geri dönülmez sonuçlara yol açan sarıntılar yaratmaktadır.

Meselenin bu yanı incelemeye tabi tutulmadan, olgular keyfiyetten bütünüyle uzak, kendi gerçekliği içinde ve aynı dönemdeki başka olgularla ilişki ve etkileşimi dikkate alınarak değerlendirilmeden, bilimsel bir yaklaşım sergilemek olanaksızdır.

Önsel fikirlerin hayat içindeki kanıtlarını aramak değil, somut koşulların somut tahlilini yaparak gerçeğin bilgisine ulaşmak, materyalist yaklaşımın ve diyalektik yöntemin bilimsel sosyalizmdeki karşılığıdır. Gerçeğin bu bilgisinden hareketle sınıf mücadelesine, mevcut duruma işçi sınıfı cephesinden müdahale etmek ve süreç yön veren etkin bir irade oluşturmak Marksizm'in tayin edici düsturudur.

Her olay ya da olgu, içinde olduğu tarihsel çevre (en geniş anlamda ekonomik, politik ve toplumsal çevre) tarafından belirlenir. Ya da bir başka deyişle onun ürünüdür. Bir kez ortaya çıktıktan sonra bu olgu ya da olay onu yaratan

tarihsel çevre üzerinde, sınıf çelişkilerinin keskinlik düzeyine bağlı olarak, şu ya da bu düzeyde, az ya da çok etkide bulunur.

Geçmişteki herhangi bir olay, oluştuğu koşullar dikkate alınarak değerlendirilebilir. Geçmişteki olgu ve olaylar bugünkü tarihsel çevre kantarına vurarak yeniden tarif edilemeyeceği gibi, bugünkü benzer olaylar, biçimsel benzerlik nedeniyle çarpıcı olursa olsun geçmiş tarihsel koşullara göre tanımlanamazlar. Çünkü her şey gibi sınıflar ve sınıf ilişkileri de akışkandır ve sürekli yeni biçimler alarak değişime uğramaktadır.

Kapitalist emperyalizm ve onun yüzyıldan fazla süredir geçirdiği değişimler tanımlanmadan antiemperyalizmin günümüzdeki içeriği ve politik mücadeledeki yeri belirlenemez. Örneğin; 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi ya da hemen sonrası dünya ile bugün arasında, özel bakımdan, her iki dönemin de kapitalist emperyalizm olması anlamında bir fark yoktur. Buna karşın hiçbir şey aynı değildir; ne emperyalist tekeller, ne işçi sınıfı, ne köylülük, ne de diğer tabakalar yüzyıl önceki durumundadırlar.

Kuşkusuz, kapitalist emperyalizmde meydana gelen değişimler ve bunun sınıf mücadelesine dolaysız etkileri incelenmeye değer. Ne var ki burada sadece konumuzu ilgilendiren sınırlar dahilinde meseleyi ele alacağız.

Emperyalist Küreselleşme Sürecinde Yeni Sömürgecilik'ten Yeni Tipte Yeniden Sömürgeciliğe

SSCB 1991'de yıkıldı. Bu aynı zamanda, Varşova Paktı'nın dağılması ve iki kampa bölünmüş dünyanın sonu anlamına geliyordu. 1956'dan sonra girilen kapitalist yol, 1991'de SSCB devletinin ortadan kalkmasına yol açmıştı.

Kapitalist emperyalizmde 1970'lerden itibaren önemli değişiklikler belirmeye başlamıştı. Değişiklikler giderek daha ayırt edici bir hal aldı. Üretim ve sermayenin yoğunlaşma düzeyi yükseldi. Uluslararası tekellerin etkinliği büyüdü, mali oligarşinin hakimiyeti perçinlendi. Bunlara bağlı olarak tekelci rekabet şiddetlendi. Muazzam miktarlara ulaşan sermaye fazlasının mevcut pazar yapısı ve pazar bileşenleri ile kendini yeniden üretmesinin, düşen kar oranlarını telafi etmesinin olanakları yoktu. Sermaye için yeni değerlendirme alanları, yüksek karlar elde edebileceği yeni pazarlar bulmak, ya da var olanları bu

amaca uygun olarak dönüştürmek zorunluydu. Gerçi, birbirine sıkıca bağlanmış bir dünya pazarı oluşmuştu, yine de bu farklı pazarların iç içe geçmiş sıkı birliğini ifade ediyordu. Yüksek gümrük duvarları, iç pazarı korumaya dönük bir dizi mevzuat, sermaye transferine konan engeller, sermayenin isteklerine artık yetmeyen bir düzeyi ifade ediyordu. Sermaye daha fazlasını istiyordu. Mali sermaye için ihtiyaç olan şey, sermayenin engelsiz dolaşım özgürlüğünü olanaklı kılan bütünlüklü bir dünya pazarıydı. Bu bütünleşme rekabetin tükenmesine değil, tam tersine çok daha yıkıcı bir hal almasına yol açacaktı. Çünkü var olmak için dünya pazarında söz sahibi olacak bir sermaye kuvvetine ulaşmak gerekiyordu.

Yeni sömürge devletler, emperyalist sisteme olan bağımlı hale gelmişlerdi ki, tekelci sermayenin bu sınırsız dolaşım isteğine karşı koyamazlardı. Az çok karşı koymaya yeltenenler ya da az çok farklı politikalar izlemeye kalkanlar, askeri faşist cuntalarca alaşağı edildiler. İşbirlikçi tekelci burjuvalar da emperyalist tekellerin çıkarına tabi şekilde yeni sömürgelelerin dönüştürülmesinin başlıca unsurlarındandı. Çünkü bu aynı zamanda onların da çıkarıydı. Devlet destekli palazlanmanın sonuna gelinmişti. Bu haliyle iç pazar tıkanmaya başlamış, uluslararası sermayenin sınırları açma zorlamasına karşı 'dünyaya açılmak' dışında bir yol kalmamıştı. Devlete ait işletmeler, mülkler özelleştirme adı altında uluslararası tekellere ve işbirlikçi burjuvaziye peşkeş çekilmeli, toplumsal faydalı işler kategorisine giren eğitim, sağlık yine aynı güçlere kar alanı olarak devredilmeli, sermaye akışı ve dolaşımının önündeki tüm engeller kaldırılmalı, iç pazarı korumaya yönelik mevzuat kökten değiştirilmeliydi.

SSCB'nin yıkılması, başlamış olan süreci daha da hızlandırdı. SSCB'den ve revizyonist kampa geriye kalan devletlerin kapitalist emperyalist sisteme entegrasyonu, kapitalistler için muazzam önemde tarihsel bir fırsattı. Balkanlar'da meydana gelen trajik olaylar, emperyalist rekabetin ve gerici milliyetçiliğin halkları nasıl birbirini boğazlamaya sürüklediğini bir kez daha gösterdi. Çin'in kapitalist dünyaya etkin entegrasyonu da emperyalist küreselleşmeyi hızlandıran faktörlerden biri olarak kaydedilmelidir. Böylelikle 20 yy. boyunca kovulduğu bütün mevzilere kapitalist emperyalizm yeniden nüfuz etti.

SSCB'nin yıkılması, Yugoslavya'nın parçalanıp emperyalistler arasında paylaşılması, diğerlerinin emperyalist sisteme entegre edilmesi ile sonuçlanmadı yalnızca. Düne kadar SSCB'ye karşı, antikomünizm temelinde örgütlenmiş bağımlı devletlerin de dönüşüme uğratılmasına yol açtı.

Bir avuç emperyalist devletin dünyayı yeniden düzenleme -yeni tipte sömürgeleştirme- hamlesi emperyalist devletlerle bağımlı ülkeler arasında bir dizi yeni çelişkinin doğmasına neden oldu. Konuyla ilgili verilebilecek tipik örneklerden biri; Yugoslavya ve Miloseviç'tir. Miloseviç, Yugoslavya'nın emperyalizme entegrasyonunun başlıca figürlerinden biriydi. SSCB'nin dağılmasının ardından iştahı kabaran Avrupalı emperyalistlerin Yugoslavya'yı parçalayıp yutma girişimi karşısında daha da keskin bir Sırp milliyetçisi olarak boy gösterdi. Hırvat ya da Sloven ayrılıkçı milliyetçiliği ulusal kurtuluşçu bir milliyetçilik olmadığı gibi, Miloseviç'in ileri sürdüğü gibi Sırp milliyetçiliği de en küçük bir antiemperyalist öz taşıymıyordu; birinciler emperyalizme iltihak, ikincisi ise başka ulusları zorla egemenlik altında tutma girişimiydi. Miloseviç'in gerici milliyetçiliğini antiemperyalizm söylemi ile maskeleyen durumu değiştirmiyordu. Ne böyle bir rolü, ne tutumu, ne de programı vardı. O, Sırp egemen sınıflarının bir kesiminin milliyetçi sözcüsüydü. Bu milliyetçilik baştan aşağı gerici milliyetçilik. O, ne kapitalizme karşıydı ne de emperyalizme. Emperyalist sistem içinde "büyük" devletlere rağmen ve onların çıkarına aykırı olarak kendi çıkarlarını elde tutma mücadelesi veriyordu. Başka ulusları Sırp burjuvazisinin egemenliği altında tutarak Yugoslavya'nın emperyalist sistem içindeki yerini sağlamlaştırılmaktan yanaydı.

Benzer bir durum Irak'ta yaşandı. Irak, emperyalist yeni tipte entegrasyona karşı direnişin en çarpıcı örneklerinden biridir. Bir dönem SSCB etkisi altında burjuva bir devlet olan Irak, Saddam'la birlikte AB ve ABD emperyalizmine yanaştı. İran'la savaşında Saddam'ı emperyalistler etkin biçimde destekledi. Saddam, Güneybatı Asya'da (Ortadoğu) bağımsız bir politik aktör olarak kalabileceğini düşünüyordu. Oysa bu petrol coğrafyasında emperyalistler, bütün devletlere ekonomik-politik entegrasyonu dayatıyordu. Saddam, ezilen Irak halkları üzerinde gerici bir diktatörlük kurmuştu. Emperyalistlerin entegrasyon dayatmasına Saddam direnince,

hatta bunun da ötesinde, Kuveyt'i ilhak etmeye kalkışınca, emperyalist saldırganlık yeni bir boyut kazandı. İki safhalı bir emperyalist saldırı sonucu Irak işgal edildi. O ana kadar zorba rejimi korumaya dönük gerici milliyetçi bir savunuda içinde olan BAAS'çılar, işgalin ardından emperyalist işgale karşı direniş cephesinde yer aldılar. İşgale karşı aktif tutumları nedeniyle nesnel olarak antiemperyalist bir rol oynuyorlar.

Bu kategoride ele alınabilecek bir diğer örnek, Afganistan'dır. SSCB'nin ülkeyi işgal etmesine karşı politik İslami direnişi destekleyen ve büyüten ABD ve diğer emperyalistlerdi. Talibanlar, ABD'nin yeni sömürgeci Pakistan tarafından eğitildi ve organize edildi. Onlar bu desteği arkalayarak ülkenin büyük bölümünde iktidarı ele geçirdiler. Daha sonra onlar da ABD'den bağımsız hareket etmeye yeltendi ve entegrasyona kafa tuttu. Bunun üzerine, Afganistan emperyalist işgale uğradı. Taliban kuvvetleri diğer ABD karşıtı kuvvetlerle birleşerek direnişe geçti. Dün emperyalizmin gerici vurucu kuvvetlerinden biri olan Taliban, direnişteki tutumundan dolayı nesnel olarak antiemperyalist bir rol oynuyor.

İran ve Suriye devletleri de emperyalist zorbalıkla karşı karşıyadırlar. Tıpkı Saddam Irak'ında olduğu gibi bu ülkenin egemenleri bu dayatmaları kabul ettikleri an, altlarındaki iktidar toprağının kayıp gideceğini biliyorlar. Bu nedenle emperyalist yaptırımlara karşı içte baskıları arttırmak ve dışta gerici işbirliğine girmekten çekinmiyorlar. Kürtlere karşı zorbalık, ezilenlerin politik özgürlük talebini gerici tahakkümü yoğunlaştırarak yanıtlama, bölge gerici devletleriyle ortaklık girişimleri bunun başlıca örnekleridir. Emperyalizmin dayatmaları kadar onların gerici burjuva diktatörlüklerini tahkim ederek sürdürme gayreti de kabul edilemez. Bu gerici burjuva diktatörlüklere antiemperyalist politik aktörlük atfetmek, abesle iştiğal etmektir. Bu ülkelerin devletsel varlıklarına karşı emperyalist saldırı girişimlerine karşı çıkmak, her antiemperyalistin görevidir. Çünkü böylesi bir işgal ya da bu devletlere diz çöktürmek, bu ülke ezilen halklarına onulmaz zararlar vereceği gibi, böylelikle bütün bölgeyi tehdit edecek emperyalist karşı devrim üslerinin oluşturulmasına yol açacaktır. Emperyalist zorbaları durduracak ya da onları güçten düşürecek tutumlar objektif olarak işçi sınıfı ve ezilen halkların yararına. Çünkü onların bu direnişi kendi gerici hakimiyetlerini

korumaya hizmet etse de, emperyalizmin planlarını bozdukları ölçüde direnen halkların güç toplamasına ve yeni mevziler kazanmasına olanak yaratıyorlar. SSCB'nin yıkıldığı 1991 yılına kadar emperyalistlerin Güneybatı Asya politikası bambaşka bir seyir izlemişti. Petrol yataklarının kapitalist emperyalistlerin denetiminde tutulması, SSCB'nin bölgede etkinlik kazanmasının engellenmesi, var olduğu kadarıyla etkisinin kırılması, her türden devrimci girişkenliğin daha başlamadan ezilmesi için dinsel gericiliğe, feodal despotizme dayalı gerici diktatörlükler kuruldu ve desteklendi. SSCB'nin ortadan kalkmasıyla durum değişti. Dünyanın iktisadi ve politik yapılanması yeni tipte emperyalist entegrasyona, petrol yatakları üzerinde doğrudan denetime engeldi. Hızlı ve etkin entegrasyonla birlikte bölge hakimiyeti için keskinleşen emperyalist rekabet değişimi zorluyordu. Petrol ve diğer hammadde kaynakları üzerinde devlet mülkiyeti ve denetimi kaldırılmalı, özelleştirmeler yapılmalı, sermaye dolaşımının önündeki engeller yok edilmeliydi. Yukarıda da değinildiği gibi bazı devletler bunu kabul etmediler. Emperyalizmin buna yanıtı işgal oldu. İşgal amaç değil, himayeci sömürge düzenini kurmanın askeri yöntemidir. Emperyalizmin planları bakımından himayeci sömürgecilik de bir geçiciliği ifade eder. Himayeci sömürgecilik, emperyalizme yeni tipte entegrasyon sürecinin geçici biçimlerinden biridir.

Yeni sömürgelerin emperyalizme yeni tipte entegrasyona tabi tutulması -sömürgeleştirme süreci- şu ya da bu devletle, şu ya da bu bölgeyle sınırlı olmayan genel bir durumu ifade eder. Bu nedenledir ki, yine en genel anlamıyla emperyalizmin sömürgeci yöntemleri, emperyalist devletlerle yeni sömürge devlet ilişkileri, yeni sömürge egemen sınıflarının birbiriyle ilişkileri, kapitalist emperyalist devletlerin ve yeni sömürge emekçi sınıflarının birbiriyle ilişkileri keskin değişime uğramıştır.

Yeni sömürgelerde devletin ekonomik fonksiyonu en alt düzeye indirilmekte, sermayenin sınırsız dolaşımını engelleyen her türden bariyer kaldırılmakta, ekonominin ve maliyenin yönetimi, bütçe oluşturulması dahil, uluslararası finans kuruluşlarınca kotarılmakta, Merkez Bankaları özerkleştirilerek hükümetlerin politik tercihlerinden tamamen uzak tutularak uluslararası finans kuruluşlarının denetimine verilmekte,

tahkim vb. yollardan iç hukuk işlevsizleştirilmektedir. Bu koşulların oluşturulma düzeyine bağlı olarak uluslararası tekeller fabrikaları buralara taşımakta ya da yeni fabrikalar açarak bu bölgelerdeki ucuz işgücünü rekabet olanaklarını artırmak için kullanmakta; banka, borsa vb. ele geçirmekte, ticaretin denetimini tekeline almaktadır. Kısaca yeni sömürge pazarları emperyalist tekeller için bir “dış pazar” değil, dünya pazarına açıldıkları bir üs, engelsizce faaliyet yürüttükleri, kendileri için bir “iç pazar” haline gelmektedir. Emperyalist tekeller dolaylı değil, doğrudan hakimiyeti sağlamaktadır.

İşbirlikçi tekeli burjuvazi yeniden sömürgeleştirme sürecinin başlıca yerel aktörüdür. O, uluslararası tekellerin ilhakına kapıyı sonuna kadar açtığı gibi, kendisi de uluslararası tekellere iltihak etmiştir. Böylece işbirlikçi burjuvazi, uluslararası tekellerin organik uzantısına dönüşmüştür. Bu, işbirlikçi tekeli sermaye ile emperyalist tekeller arasında bir çelişki olduğu anlamına gelmez. Tam aksine, yeniden sömürgeleştirme süreci, işbirlikçi tekeli burjuvaziye çok daha palazlandırmakta, ona başka pazarlarda yeni olanaklar yaratmaktadır. Ama bunu “kendi başına” değil, uluslararası tekellerle daha sıkı bir entegrasyona girerek, onun bir parçası haline gelerek yapabilir.

Bundandır ki, işbirlikçi tekellerle emperyalist tekellerin “ortak çıkarları”ndan değil, “çıkartılığından”; işbirlikçi tekellerin çıkarlarının, emperyalist tekellerin çıkarlarına tabi olmasından söz edilebilir. Bu, işbirlikçi tekellerin kompradorlaşması değil, onların emperyalist tekellerin organik parçası haline gelmesi demektir. İşbirlikçi tekeli burjuvazi yeniden sömürgeleştirme sürecinde emperyalist tekellerin ortağı, aracı, sömürgeleştirme saldırısının unsurlarından birisidir.

Yeni sömürge sistemde orta burjuvazi işbirlikçi tekeli burjuvazi ile çelişkili bir bütün oluşturuyordu. Fakat çelişki uzlaşır nitelikteydi. Zira orta burjuvazinin kaderi tekeli burjuvaziye bağlanmıştı. İşbirlikçi tekellerin hakimiyetinin sınırlandırılması, devlet olanaklarından daha çok pay, hareket alanının genişlemesi için mücadeleye yürütüyordu. Bugün durum değişti. Ne pay alabileceği bir devlet, ne de tekelleri sınırlayabilecek bir gücü var. Yeni dönemde üretimin parçalanarak taşeronlaştırılması, fason ve basit emeğe dayalı parça tedarikçiliğindeki artış, bu burjuva tabakanın varlık alanını genişletti.

Buna karşın onun bağımsız var oluş olanaklarını büsbütün ortadan kaldırdı. Onlar, uluslararası tekellerin bir nevi “parça-patron”u ya da aynı anlama gelmek üzere “parça-işçisi” konumuna geldiler. Onlar, uluslararası tekellerin ve onların hakimiyetindeki dünya pazarının bir bileşenine dönüşmüştür. Kendi başlarına bir hiçtirler. Bağımsız üretim ve ticaret olanakları her geçen gün biraz daha tükenmektedir. Ekonomideki en küçük bir sarsıntıda iflas tehlikesiyle burun buruna gelirler. Bu nedenle, varlıklarını ancak emperyalist sermayenin kesintisiz akışı ile ikame etme şansını yakalarken, tekellerin etkinliği arttıkça kendilerine düşen payın azalması çelişkisini yaşarlar. Bu çelişkilerin keskinleşmesi ölçüsünde, bir emekçi hareketi söz konusuysa, emperyalist tekellerin etkinliğinin sınırlandırılmasına yönelik bazı kısmi önlemlerin bayraktarlığını yapabilir ya da onlardan bazıları gerici milliyetçi hezeyanların sözcüsüne dönüşebilirler.

Kentin ve kırsal küçük burjuvazisi ve genel olarak orta sınıf tabir edilen bütün küçük burjuvalar, büyük bir mülksüzleştirme ve işsizleştirme saldırısıyla karşı karşıya kaldılar. Emperyalist tekellerin iç pazara doğrudan girmesi, iç pazarın dünya pazarına dolaysız entegrasyonu, bir başka deyişle iç pazarın “açık pazar” haline gelmesi küçük burjuva tabakaların varlığını sürdürme olanaklarını günbegün tüketti. Önceki süreçte kısmen devlet desteği, sosyal devlet uygulamaları, sermaye yoğunlaşma ve merkezleşmesinin görece düşüklüğü küçük burjuvaziye “yaşam alanı” yaratıyordu. Kuşkusuz kapitalist gelişme önceki süreçte de onu çözüyordu, fakat daha yavaş, tedricen ve daha az 'acıtarak'. Yeni durumda devlet desteğinden yoksunluk, uluslararası tekellerin rekabeti karşısında düşülen çaresiz durum, bu tabakaların çözülmesine baş döndürücü bir ivme kazandırdı. Yalnızca kent ve kırsal üretici ve tüccarları için değil, eğitim görmüş, serbest meslek sahibi küçük burjuva tabakalar için de manzara az çok aynıdır.

Sömürgeleşme sürecinin başında nasıl ki 'boş topraklar'a fetihler düzenleniyor, nüfus (Beyaz) yerleşimi ile koloniler oluşturuluyordu, bugün aynı şey sermaye yerleşimi yoluyla gerçekleştiriliyor. Engel olana ordular gönderiliyor. Bu sermaye kolonizasyonu nedeniyledir ki, yeni sömürgelerin çehresi değişiyor. Tek ürün ihracatına dayalı, kapitalist metropollerin tarımsal ürün tedarikçiliği dönemi sona erdi. Bu ülkeler

tekellerin üretim ve ticaret “üs”leri haline geldikçe, ihracat sınai ürün ağırlıklı oluyor ve tarım ürünleri ticareti tersine işliyor.

Mali oligarşi fethettiği her ülkede sermaye kolonileri kurdukça ve yerleşimini güçlendirdikçe, o ülke halklarının ezici çoğunluğunu köleleştirecektir. İşçi sınıfı ve küçük burjuvazinin de başına gelen budur. Üretim ne denli artarsa artsın, burjuva ekonomik göstergeler ne denli iyi çıkarsa çıksın yoksulluk, işsizlik, sefalet artacaktır. Devletle halk arasındaki en küçük 'sosyal' bağ bile sökülüp atılacaktır. Bir yandan büyüyen mülksüzleştirme, diğer yandan daha az işçiyle daha düşük ücretle, daha çok çalıştırarak, daha çok üretim durmadan, üretim arttıkça çoğalan bir 'fazla nüfus' yaratacaktır. Bunlar, bugünden görülen ve giderek belirginleşen olgulardır. Yalnızca yeni sömürgelerde değil, emperyalist metropollerde de benzer bir durum vardır. 'Fazla nüfus' oluşumu oranının da karakteristik görünümüdür. 19. yüzyılın sonunda olduğu gibi onları yerleştirecek 'boş topraklar' da yoktur. Çünkü o topraklara nüfus yerleştirmek yerine, sermaye kendisi yerleşmektedir. Proletarya için de durum geçmişe kıyasla genel olarak çok farklıdır. Klasik emperyalizm çağında sömürgelerden (yarı ve yeni sömürgeler dahil) elde edilen yüksek karlar, sömürgeci ülkelerin işçi ve emekçilerine bir ölçüde de olsa pay ediliyordu. Proletaryanın üst tabakası küçük burjuva bir karakter kazanmıştı. Emperyalizm savunucusu, burjuvaziyle uzlaşan, burjuva egemen ulus bayrağını sallayan, şoven ve sosyal şoven etki altında kalan üst tabaka bir işçi sınıfı oluşmuştu. Oysa bugün durum bambaşkadır. Emperyalist küreselleşme döneminde, emperyalist tekellerin ezilen-bağımlı ülkeler üzerindeki boyunduruğu sıkılaştıkça, kapitalist metropol işçileri zenginleşmek bir yana, daha da yoksullaşmaktadır. Yeni sömürgelerde işgücü çok daha ucuzdur. Kapitalistler fabrikalarını buraya taşıyorlar ya da taşıma tehdidi ile ücretleri aşağıya çekiyorlar. Hammade kaynaklarına yakın yere gidiyorlar. Onları engelleyen hiçbir şey yok. Gittikleri yerden diledikleri gibi ticaret yapabiliyorlar. İşçi sınıfını eskisi gibi emperyalist haraca ortak etmenin bir gereği kalmadı.

İşçi sınıfı gibi kapitalist metropollerin orta sınıfları da bu sürecin dolaysız etkisini iliklerine kadar hissettiler. Bundan da öte, bütün emekçi tabakaların alışlagelen yaşam tarzlarında derin

sarsıntılar meydana geldi. Eğitim, sağlık, işsizlik, çalışma saatleri, ücretler vb. hiçbir şey eskisi gibi değil artık. Eğitim paralı hale geliyor, ücretsiz sağlık hizmetleri kısıtlanıyor, işsizlik ödentileri ve zamanı eksiltiyor, çalışma saatleri yükseltiyor, ücretler düşürülüyor. Bu durum sınıf çelişkilerini keskinleştirdiği gibi, dünden farklı olarak emperyalizmin işçi sınıfı ve emekçiler arasındaki nesnel dayanaklarını da buharlaştırıyor.

Bütün bunlardan da görülmektedir ki, işçi sınıfı ve emekçiler arasında ulusal dar görüşlülüğün son temelleri de yıkılıp gitmektedir. Emperyalist küreselleşme bu temellere son darbeyi indirmektedir. Proletarya için enternasyonalizm ne geleceğe dair bir ülkü, ne de salt bir dayanışma çağrısıdır. Proletarya için enternasyonalizm, güncel ekonomik ve politik mücadelenin bir konusudur. Bu nesnel bir durumdur. Nesnel olduğu kadar bir zorunluluğu ifade eder. Ücret artışı, işsizlik sigortası, çalışma saatleri, sağlık ve eğitimle ilgili hak mücadelesi dahi enternasyonal savaşımın konusu yapılabildiği ölçüde burjuvaziye karşı bir saldırıya dönüştürülebilir. Ancak bu yoldan yeni haklar elde edilebilir. Emperyalist küreselleşmeyle birlikte kapitalistler, iktisadi sınır çitlerini söküp atarken dünyanın her yerinde işçiler için olduğu kadar diğer emekçiler için de ulusalcılık, ulusal refahçılık, ulusal kalkınmacılığın temellerini de yıkıp atmıştır.

Emperyalizm karşıtlığı, antiemperyalist sömürge ya da yeni sömürgelerin ilhak ve mali boyunduruğa karşı bir güncel savaşım sorunu olmaktan çıkmış, dünyanın bütün işçi ve emekçilerinin ortak güncel savaşım sorunu haline almıştır.

Gerici Milliyetçilik Ve Halkçı Yurtseverlik

Tekelci sermaye, ulusal iktisadi çitleri yıkarak dünyayı tek bir pazar olarak birleştirirken, şiddetlenen tekelci rekabetin gereği çok daha güçlendirilmiş devletlere ihtiyaç duyar. Uluslararası tekeller adına işgalci ordulara, işçilerin karşı çıkışını bastırarak polise, halkı vergi yoluyla haraca bağlayacak memurlara, tekelci sermayenin çıkarları için kulis yapacak diplomatlara ihtiyaç duyarlar. Yeni sömürgeleri de “açık pazar” haline dönüştürüp yeniden sömürgeleştirirken bu devletleri de çıkarları doğrultusunda yeniden inşa ederler. Bütün bunları ulusal ve uluslararası hukukla güvenceye bağlarlar.

Yeni sömürgeler, emperyalizmin iktisadi ve siyasi ablukası altında tam teslimiyete zorlanır-

lar. Serbest ticaret; serbest soygundan başka bir şey değildir. Bölgesel serbest ticaret anlaşmaları bunun biçimlerinden biridir. Bu yolla güçlü mali tekeller, yeni sömürge ve bağımlı devletler üzerinde hakimiyetini çok daha ileri bir noktaya taşır. Bölgesel birlikler yoluyla emperyalist devletler kendi hinterlandını yaratıyor, bu da sömürgeleştirme sürecine yeni bir boyut katıyor.

Emperyalizmin yeniden sömürgeleştirme politikalarına karşı iki politik refleks, iki politik eğilim gelişti: Gerici milliyetçilik ve halkçı yurtseverlik. Birincisi eski pozisyonlarını kaybeden devlet bürokrasisinin ve burjuva sınıfların politik tepkisi, ikincisi halk tabakalarının gelişme eğilim gösteren antiemperyalist hareketini tarif ediyor.

İki tipik örnek olarak Türkiye ve Venezuela'yı ele alabiliriz.

Türk egemen sınıfları, emperyalizme iktisadi entegrasyona karşı çıkmadıkları gibi, bunun gerçekleşmesi için gerekli bütün şartları hazırladılar. 12 Eylül darbesinden beri süreç bu minvalde devam ediyor. Ekonomik entegrasyon için -ekonomik ilhak kadar, ekonomik iltihak anlamına da gelir- belli başlı bütün adımlar atıldı. Emperyalist tekellerin organik uzantısına dönüşmekte olan sermaye oligarşisi ve emperyalizmin çıkarları doğrultusunda devleti yönetme ayrıcalığını elinde bulunduran ordunun çıkarları, emperyalist tekeller ve devletin hedefleriyle örtüşüyordu. Devlet, bu amaca uygun olarak dönüşüme uğratıldı. Buna karşın siyasi entegrasyon aynı hızda gelişmedi.

Ordu, devleti yönetme ayrıcalığını kaybetmek istemiyor. Bu nedenle milliyetçiliği, mevzilerini korumanın manivelası olarak kullanıyor. Gerçekte AB 'karşıtlığı', yönetme ayrıcalığını sürdürmeye yöneliktir. AB'ye girmeye evet, ama ordunun devlet üzerindeki vesayetini korumak kaydıyla; istedikleri budur.

Ekonomik olduğu kadar siyasi entegrasyon da bütün yeni sömürgeleri kapsayan emperyalizmin dayattığı genel bir konsepttir. Daha önce sözü edildiği gibi; gümrük duvarları ardında işbirlikçi burjuvazi ve onun devletinin iç pazarı denetlediği; dış ilişkilerde ABD uydusu, SSCB karşıtı, içerde antikomünist bürokratik, ABD'ci ordunun yönetsel ayrıcalıklarla donatıldığı devlet yapılanması yeni sürecin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktı. Her şeyden evvel bu devlet

yapılanmasının olduğu şartlar değişmişti. Emperyalist tekeller ekonomide olduğu gibi politikada da tam teslimiyeti dayatıyor, mevcut devletin “Yönetişim”e uygun olarak yeniden düzenlenmesini talep ediyorlardı. “Yönetişim”, yeni sömürge devletlerde belirgin olan devlet bürokrasisinin görece güçlü özerk yapısına ve ordunun yürütme tekeline son vererek, merkezi devlet yetkilerini en aza indirerek, en genel anlamda parlamentonun ve devletin diğer yönetsel aygıtlarının hareket olanaklarını olabildiğince kısıtlayarak, devlet denetiminin emperyalist tekellere -elbette onların iştirakçisi, ortağı, uzantısı haline gelen işbirlikçi burjuvazi üzerinden devrinin adıdır. Bu yoldan devleti uluslararası tekellerin ve finans kuruluşlarının bir uzantısı, organik bir kolu haline getirmeyi amaçlıyorlar. İşbirlikçi burjuvazi nasıl emperyalist tekellere entegre edildiyse, işbirlikçi devlet de emperyalist sisteme öyle entegre edilecekti.

Devleti yöneten geleneksel faşist bürokrasi buna razı olmadı. ABD emperyalizmine askeri, mali, siyasi olarak tam bağımlılık içinde olan ordu ve onun sivil bürokrasi içindeki uzantıları, mevzilerini terk etmemeyi, buna direnmeyi zaman zaman antiemperyalist söyleme başvurarak vatanseverlik makyajlı demagojik ve ırkçı söylemlerle gerekçelendirdiler. En küçük antiemperyalist öz ve niyet taşımayan bu faşist bürokratik tabaka, kitlelerdeki bilinçli, sezgisel, tepkisel ABD, IMF, AB karşıtlığını kullanarak yabancı müdahalelere karşı olduğu demagojilerinin propagandasıyla ilericilerin, ezilenlerin emperyalizm karşıtı duygularını politik çıkarlarına tedavül etmeyi amaçlıyor. Doğrudan ABD tarafından teşkilatlandırılmış kontrgerilla ve onun mafyatik uzantıları demokratik haklara düşmanlığı, Kürtlere karşı koyu faşist ırkçılığı antiemperyalizm sosuyla halklarımıza yutturmaya çalışıyorlar.

Yalnızca ordu değil, emperyalist istihbarat örgütlerince kontrgerillanın sivil uzantısı olarak örgütlenmiş MHP-BBP gibi faşist militer partiler, milliyetçi faşist cephenin temel kuvvetlerindedir. Keza CHP de aynı sulara kulaç atıyor. O, '70'lerdeki uzlaştırımacı “ortanın solu” çizgisini de tasfiye edip, 1930-'40'lardaki misyonuna uygun bir rotaya girdi. 1930'larda faşist yasalar ve ırkçı faşist Türkleştirme kampanyaları ile ülkeyi tek parti diktatörlüğü altında yöneten bu parti, bugün de ordunun kanatları altında benzer bir rol arıyor.

Ordu, MHP, CHP ve aynı paralelde hareket eden diğer bütün parti ve örgütlerin ırkçı, şoven burjuva tez ve programlarını kimi emperyalist devletlere karşı vatansever tavırlar alarak gösterme sahtekarlıkları, gerici milliyetçiliğin örtüsünden başka bir şey değildir. Kemalizm, bu milliyetçiliğin şemsiyesidir. Bu şemsiyenin altında faşist Türk milliyetçileri toplaşmaktadır.

Dün devrim ve komünizm düşmanı, emperyalizmin çocuğu, emperyalizmsever konumda olan faşist milliyetçilik, iktidara tutunmak ve varlığını sürdürmek için antiemperyalizmin kimi söylemlerini de kullanarak gerici bir refleks örgütüyor.

Ordu ve onun sivil faşist uzantıları için antiemperyalizm ne denli sahtekarlıksa, onların peşine takılan Türk halkımızın antiemperyalistliği o kadar sahicedir.

Uluslararası tekellerin pervasız saldırganlığı küçük mülk sahibi sınıfları derinden sarstı, onları adeta sersemletti. Mülksüzleşmeyle atbaşı giden işsizleşme, süregiden hayat tarzlarının altüst olmasına neden oldu.

Orta burjuvazinin bazı kesimleri de dahil küçük mülk sahiplerinin, genel olarak günbegün yoksullaşan orta sınıfların feryadı, ordu merkezli cephe tarafından faşist milliyetçiliğin politik gücü olarak örgütlenmeye çalışılıyor. Dünün ilericiler demokrat birçok aydını da umutsuzluk ve karamsarlık içinde, laik yaşam tarzının elden gideceği korkusuyla faşist milliyetçiliğin ideolojik çekim alanına kayıyorlar.

Faşist Türk milliyetçiliği, toplumu, “ülkeyi bölmeyi amaçlayan” emperyalistlerin savunucuları liberaller ve laikliği ortadan kaldırmaya yeminli dinciler ittifakı ile emperyalist planlara pabuç bırakmamaya ant içmiş, laik kemalistler olarak saflaştırmak istiyor.

Buradan da görülüyor ki, emperyalizme yeni tipte entegrasyon, yeni tipte bir nasyonalizm - ırkçı, şoven, faşist milliyetçilik- doğuruyor. Bu, devlet yönetme ayrıcalığı elinden alınmak istenen, bürokratik kastla, mülksüzleştirme saldırısına maruz kalarak bu kastın peşine takılan küçük burjuvaların gerici milliyetçi refleksini ifade eder. Daha tam bir deyişle yeni tipte bu nasyonalizm, devlet yönetiminden uzak tutulmak istenen ordu ve uzantılarının; tekellerin hakimiyetinin bir nebze de olsa sınırlandırılması yanlısı bir kısım orta burjuvanın, hızlı bir mülksüzleş-

meye tabi olan küçük burjuvanın tepkilerinin, emperyalizme siyasi entegrasyonun kimi biçimlerine gerici çıkarları uğruna direnmenin ideolojik kılıfıdır. Bu nasyonalizm, Türkiye'de her şeyiyle faşist bir niteliktedir.

Faşist Türk nasyonalizmi, içerde Kürt halkına ve diğer ezilen milliyetlerden halklara karşı ırkçı, inkarcı, saldırgan konumdadır. Dışta da ezilen halklara karşı gerici ittifaklar peşinde koşan, Kıbrıs'taki işgalin sürgit devamını savunan, Kerkük üzerine fetihçi-yayılmacı planlar yapan, İsrail ve ABD çıkarları doğrultusunda hareket ederek gerçek niteliğini ele veren, hiçbir demokratik içeriği ve hedefi olmayan bir milliyetçiliktir.

Yeni tipteki bu faşist-gerici nasyonalizm - yıkılmakta olan tabakaların gerici refleksi- Türkiye'ye özgü değildir. Ve yalnızca Türkiye gibi sömürgeleşme sürecindeki ülkelerde değil, emperyalist metropollerde de görülmektedir. Bu, emperyalist küreselleşme ile birlikte eski yaşam tarzlarını kaybeden umutsuzluk içindeki küçük burjuvaların tepkisini ifade eder. Avrupa'daki bir çok faşist parti, bu tepkinin politik ifadesidir.

Kuşkusuz gerici milliyetçilik ortaya çıktığı her ülkenin tarihsel koşullarına bağlı biçimde farklı söylemlerle dile getirilecektir. Buna karşın öz hep aynıdır: Emperyalist küreselleşmeden canı yanan burjuva tabakaların, ayrıcalıklı bürokrasinin, gerici diktatörlüklerin, yönetsel ayrıcalıklarının sürdürme gayretleri ve bunun halk sınıflarının tepkilerini arkalama çabası. Bu anlamda İran'da, dün Irak Saddam'ında, bugünün Türk ordusu merkezli nasyonalizm arasında, onun gerici niteliği açısından herhangi bir fark yoktur. Dün emperyalizmin en sadık uşağı kimi devletlerin egemen sınıfları, emperyalist küreselleşme saldırıları karşısında çıkarlarının tehlikeye girdiğini görerek egemen emperyalist bloka tavır alabilirler. Diğerleri gibi onlar da antiemperyalizm demagojisine başvurabilirler. Antiemperyalizm, bütün bu gerici sınıfların çıkarlarının, saltanatlarını sürdürmenin bir maskesi olur. Böyle olmakla birlikte hepsi aynı kefedele alınmaz, örneğin İran'la Türk generalleri arasında bir eşit işareti konamaz. İran, görece bağımsız tutumuyla ABD'nin Güneybatı Asya (Ortadoğu) planlarını bozmakta, onun gerici niteliği ne olursa olsun nesnel olarak antiemperyalist mücadele alanının genişlemesinde rol oynamaktadır. Oysa Türkiye'deki ırkçı, şoven, burjuva milliyetçi güruh hem ABD'nin imalatı-

dır/işbirlikçisidir, hem de sermaye oligarşisinin bir aleti olagelmıştır. Bugün ordu merkezli bu kesimin emperyalist ABD ve sermaye oligarşisiyle kimi çelişkileri olsa da, onun özü değişmemiştir. O, emperyalizmin ve sermaye oligarşisinin çıkarları doğrultusunda işbirlikçi, saldırgan savaş aleti görevlerine dört elle sarılmaktadır.

Emperyalist küreselleşmeye karşı gerici milliyetçiliğin tam tersi yönde başka bir tepki hareketi daha gelişmektedir: Halkçı yurtseverlik. Bunun da tipik örneği, Chavez liderliğindeki Venezuela'dır. Halkçı yurtseverlik de emperyalist küreselleşme ile birlikte hızlı yıkım sürecine girmiş toplumsal tabakaların tepkisini ifade eder. Fakat o, ilerici bir ekseninde gelişmektedir. İrkçılığı, milliyetçiliği reddetmekte, aynı bölgede yaşayan diğer halklarla kardeşleşmeyi, gönüllü, eşit, demokratik birliği rehber edinmektedir. "Yurt"u yaşadığı ülkeyle sınırlamayıp, Latin Amerika'daki komşu halklarla da kardeşleşmeyi ve bölge halkları ile emperyalizme karşı birlikler kurmayı hedeflemektedir. Emperyalistlerin serbest ticaret antlaşmaları ve bölgesel birlikler yoluyla, büyük bölgesel sömürge alanları yaratma çabalarına karşı kendine kapanmayı değil, başka halklara demokratik genişleme yolundan direnilebileceği bilinciyle hareket ediyor. Bu açıdan da halkçı yurtseverliğin halklar arasında bölgesel işbirliği eğilimi ilerici, demokratik, enternasyonalist bir içerik taşır. Halkçı yurtseverlik, yaygın demokratik örgütlenme ve politik özgürlükçülükle de ilerici karşı duruşun ifadesidir.

Halkçı yurtseverliğin liderlerinden biri olan Chavez ve uyguladığı program, yukarıda tarif edilen olumlu özelliklerine rağmen tutarlı antiemperyalist bir içerikten yoksundur. Örneğin, finans kapitale karşı etkin önlemler almaktan uzaktır. Emperyalistlere karşı ne denli sert açıklamalarda bulunursa bulunsun, sorunun bu yanı itibarıyla Chavez'de somutlaşan antiemperyalizm sınırlıdır.

Bu anlaşılır bir durumdur. Hem gerici milliyetçilik, hem de halkçı yurtseverlik geçiş dönemi ürünüdürler. Nasyonalizm yıkılmakta olan, erimekte olan sınıf ve tabakaların zavallı çılgılığıdır. Erime hızlandıkça çılgılık bir feryada dönüşecektir. Yine de iktisadi olduğu kadar siyasi olarak da eriyip gitmekten kendini kurtaramaz. Gerici milliyetçiliğin hiçbir geleceği yoktur. Fakat onun gerçek niteliğini, halk düşmanı gerici özünü açığa çıkartacak politik akımlar etkili olmaz-

larsa, emperyalist küreselleşme saldırısı altında inleyen milyonları peşinden sürükleyebilirler. Böyle bir gelişmenin işçi ve ezilenler için nasıl bir felakete yol açacağı aşıkardır. Elbette gerici milliyetçiliğin de, halkçı yurtseverliğin de geçiciliği bugünkü biçimlerine dairdir. Kapitalist emperyalizm yıkılıp yok edilmedikçe yeni koşulların yeni siyasal refleksler yaratacağı açıktır.

Halkçı yurtseverlik de bu bağlamda geçicidir. Sosyalist devletlerin bulunmadığı, proleter enternasyonalizminin etkin olmadığı bir dönemde ezilenlerin ilerici toplumsal tepkisidir bu. Gelişmesi ve geliştirilmesi gereken bir eğilimdir. Onun yüzü enternasyonalizme dönüktür. Bir ülkedeki ezilenlerin emperyalizme ve her türden işbirlikçilerine karşı birliğini ifade eder.

Ezilenlerin bölgesel ve daha ileri ittifaklarını savunur. Bu eğilim geliştikçe kaçınılmaz olarak ayrışacaktır. Ya proletaryanın basıncıyla sosyalizme ve proleter enternasyonalizme evrilecek, ya da daha ileri gitmekten çekinen tabakaların etkisiyle emperyalizmle uzlaşma siyasetine çakılacaktır. Proletarya, bu eğilime güç vererek onu ileri taşıyabilir. Halkçı yurtseverlik, işçi sınıfı ile diğer ezilenler arasında antiemperyalizm temelinde asgari buluşma zemini.

Devrimci Ve Sınırlı Antiemperyalist Mücadele

Günümüzde antiemperyalizmi tanımlarken kavramları güncel içeriklerine bağlı olarak kesinkes birbirinden ayırmak gerekir. Örneğin, antiemperyalist programı olan bir parti ile ondan çok uzak olmasına karşın sınırlı antiemperyalist bir programa sahip bir hareket ideolojik konumlanmaları ne denli farklı olursa olsun pekala antiemperyalist mücadele zemininde bir araya gelebilirler. Örneğin, Lübnan Hizbullah'ı ile Lübnan Komünist Partisi'nin İsrail işgali ve ABD'nin bölge politikalarına karşı ittifakı bu zemindedir. Ama buradan yola çıkarak iki partinin de antiemperyalizm programı, ya da antiemperyalizme verdiği içerik aynılaştırılmaz. O nedenle ilgili kavramları buraya kadar anlatılanı önsel bilgi kabul ederek şu biçimde tasnif etmekte yarar vardır.

Devrimci antiemperyalist program: Klasik emperyalizmin sömürgecilik döneminde, antiemperyalist programın asgari zemini, emperyalistlerin kovulup kompradorların iktidarına son

vererek bağımsızlık elde etmektir. Klasik emperyalizmin yeni sömürgecilik döneminde, emperyalistlerle ilişkilerin kesilerek, işbirlikçi tekellere birliklerin yönetimine son vererek devrimci demokratik (siyasal özgürlük ve toprak sorununun çözümünü program edinmek) iktidar kurmak, devrimci programın asgari zemini oluşturuyordu.

Emperyalist küreselleşmenin yeni sömürgeleri yeniden sömürgeleştirme siyaseti, devrimci antiemperyalist programın asgari zemini kimi yeni unsurlar eklemektedir. Yeniden sömürgeleştirme sürecindeki devletlerde ekonomi uluslararası tekellerin doğrudan kontrolüne girmiştir. İşbirlikçi burjuvazi gibi onun devleti de emperyalist entegrasyona tabi tutulmaktadır. Bu nedenle "emperyalizmle bağımlılık ilişkilerini kesmek", borçları iptal etmek ya da birkaç yabancı sermaye şirketini kapatmaktan çok öte bir anlam kazanmıştır. Onların ve işbirlikçilerinin mallarına el koymak demek, daha baştan ekonominin büyük bölümünü devletleştirmek demektir. Küçük burjuvazinin hızla eridiği, proleter tabanın hızla genişlediği hesaba katılırsa, devletleştirmenin toplumsallaştırma anlamına geleceği açıktır. Bu bakımdan devrimci antiemperyalizm her zamankinden çok daha fazla anti-kapitalizmdir.

Ama teoride olanın politikada hemen karşılık bulmasını beklemek, safdillik olur. Yeni sömürgecilikten, yeniden sömürgeciliğe geçiş nasıl ki bir "geçiş" süreci ise antiemperyalist demokratik devrimin asgari zemininin antikapitalizme doğru ilerlemesi de bir "geçiş"i ifade eder. Mali oligarşiyi de hedef tahtasına koymuş bir halkçı yurtseverlik antiemperyalist programın asgari zemini olarak kabul edilebilir. Buradan da anlaşılıyor ki; henüz tüm içeriği ile antikapitalist olmayan fakat dünkü burjuva demokratik devrim zemininden daha ileri bir noktada olan (devletleştirmenin toplumsallaştırmayla iç içe geçtiği ve bölgesel birlikleri daha baştan hedefleyen), sosyalizme ilerleyişi çok daha hızlı olabilecek (proleter öncünün örgütlülüğü ve gücü oranında) bir asgari zemindir bu.

Sınırlı antiemperyalist program: Devrimci antiemperyalist programdan yoksun olmakla birlikte sınırlı antiemperyalist hedefleri düzen içinde tedrici önlemlerle (ulusallaştırma, üs kapatma, bazı anlaşmaları iptal, borç ödememe gibi) gerçekleştirme çabası içine girenler bu kategoride

ele alınmalıdır. Örneğin, ABD'nin serbest ticaret anlaşmasına karşı mücadele eden Chavez, bu konumdadır. Chavez, ABD emperyalizmine karşı açık ve net bir tutum almaktadır. Buna karşın tutarlı devrimci antiemperyalist bir programdan yoksundur. Venezuela'da finans tekellerinin faaliyetine son vermeye yönelik, bunların tamamen kovulmasına dönük bir program henüz uygulanmamaktadır. Elbette bu durum fazla devam edemez. İlerlemek için finans oligarşi engeli aşılmalıdır. Ya halk mali oligarşiyi defedecek ya da onlar halkı ezecektir. Chavez'in devrimci bir antiemperyalist programdan yoksunluğu onunla dönemselsel taktik ittifaklardan uzak durmayı asla gerektirmez. Fakat bundan öteye bugünkü haliyle onunla stratejik ittifak, devrimci hedeflerden vazgeçmekle eş anlamlıdır. Chavez hareketi kitle basıncıyla devrimci antiemperyalist bir programa doğru çekilebilir. Onunla ittifakın asıl içeriği de bu amacı gerçekleştirme çabası olmalıdır. Sınırlı antiemperyalist hedefleri program edinenlerle proletaryanın ittifakı, kısa ya da uzun, dönemseldir. Mücadele gündemine gelen emperyalist politikaların bertaraf edilmesine endeksli bir birlikteliktir.

Nesnel olarak antiemperyalist karaktere bürünenler: İşgalci ya da hegemonyacı bir emperyalist devlet ya da emperyalist ittifaka karşı, devrimci ya da sınırlı bir antiemperyalist programdan yoksun olmakla birlikte, mücadelenin nesnel ilerliciliği, devrimciliği temelinde antiemperyalist karaktere bürünenler bu çerçevede ele alınabilir. Irak Yurtseverleri, Hamas, Lübnan Hizbullah'ı (aynı zamanda sınırlı antiemperyalist hedefleri program edindiği de söylenebilir), Taliban vb. bu kategorinin içindedir.

Emperyalist küreselleşmeye karşı uluslararası mücadele mevzilerinde de bu kategorileşmeye şu ya da bu düzeyde denk düşen bir farklılaşma söz konusudur. Devrimci antiemperyalist mücadele içinde olanlarla, sınırlı antiemperyalist hedefler peşinde koşanlar ve bugünkü duruşlarıyla nesnel olarak antiemperyalist rol oynayanlar aynı mücadele cephesinde yan yana gelebilmektedirler. Proletarya, tereddütsüz biçimde emperyalizmin güncel politikalarına karşı, onu taktik yenilgilere uğratmak, belirli savunma mevzileri kurarak onu durdurmak için bir dizi farklı güçle zayıf ya da kuvvetli ittifaklar kuracaktır. Bu

ittifak bileşenlerinin mevzisi hangi ülkede, hangi cephede oluşmuşsa onun rengini alacağını, içindeki güçlerin buna göre belirleneceği açıktır. Önemli olan bu güçlerin emperyalizme karşı direniş içinde olup olmadıklarıdır. Dün emperyalizmle işbirliği içindeki kimi politik İslami akımlar bugün direniş mevzisine geçmişlerse onlarla bu mevzi düzeyinde taktik ve bazı durumlarda stratejik (işgalcinin kovulması temelinde) ittifaklardan geri durmak, proletaryanın öncülerini güncel mücadeleden koparmak ve geniş yığınları bu akımların etkisine terk etmek dışında bir sonuç doğurmaz.

Dikkat edilecek temel nokta, süreci statik kavramamaktır. Geçirgenliğin ve geçişkenliğin yüksek düzeyde görüldüğü bugün, somut durumun somut tahlili, somut politikalar üzerinden taktik oluşturmak her zamankinden çok daha önemlidir.

Diğer bir nokta ise, emperyalist politikalara karşı kendi gerici emelleri için politika geliştirmeye yeltenen gerici milliyetçilere prim vermemek, onların gerçek yüzlerini her durumda açığa çıkarmayı başarmaktır. Emperyalizme karşı mücadele gerici milliyetçiliğe, nasyonalizme karşı mücadeleden ayrı ele alınamaz. Emperyalizme karşı mücadelede onların gerici ideolojik etkisinden özenle kaçınılmalıdır. Demokratik her ilerlemeyi emperyalizmin komplosu olarak mahkum etmeleri karşısında, onların gerçek niyetlerini kitlelere göstermek ve demokratik haklara sahip çıkmak bunlardan biridir.

Emperyalistlerin politikalarına karşı olmak, onun hedeflediği ülkeyi ya da durumu mutlak biçimde savunmayı gerektirmez. Örneğin, emperyalistlerin İran politikası kesinlikle mahkum edilmelidir. Fakat bu, gerici Ahmedinejad yönetimini desteklemek anlamına gelmez. Suriye için de aynı şey geçerlidir. Bu devlet yönetimleri, egemenlik yürüttükleri ülkelerinde işçi ve emekçileri, sömürge ve bağımlı halkları acımasızca ezmektedirler. Gerçekten antiemperyalist bir duruş sergileyeceklerse, emperyalizme karşı bütün işçi ve emekçilerin özgürce örgütlenme ve mücadele hakkının önünü açmalıydılar. Oysa onlar bunu yapmak yerine baskıyı artırıyorlar. Bunun dışında bir emperyalist saldırı karşısında, elbette bütün dikkatler emperyalist saldırgana yöneltilmelidir.

Lübnan Hizbullahı Ve Direniş

Hizbullah, 12 Temmuz 2006' da İsrail zindanlarındaki Lübnanlı ve Arap esirlerin kurtarılması için 2 İsrail askerini esir almıştı. Bunu bahane eden İsrail; Lübnan'ı işgale yeltenmiş, vahşi devlet terörü uygulayarak Hizbullah ile kitleler arasındaki bağları kopartmak istemiş, Kana katliamında olduğu gibi yüzlerce çocuğu bir anda hunharca öldürmekten çekinmemiş, Lübnan'ın alt yapısını günlerce süren bombardımanla tahrip etmiş, misket, kimyasal ve biyolojik olarak adlandırılan ve bir kısmı ilk kez denenen kitle imha silahları kullanmıştı.(1) Bu öylesine yıkıcı ve yıpratıcı bir saldırıydı ki, 34 günlük işgalin ardından İsrail yenilgiye uğratılmış olmasına karşın Hizbullah lideri Nasrallah, "Bugün 11 Temmuz olsaydı ve askerleri esir almanın böyle bir savaşa yol açabileceğine yüzde 1 ihtimal verseydiniz yine o emri verir miydiniz diye sorsaydınız; kesinlikle hayır derdim (...) Buna kesinlikle karşı çıktım"(2) demek gereğini duymuştu.

İsrail gibi dünyanın en modern silahlarıyla donatılmış, en güçlü istihbarat ağlarına sahip, emperyalist devletlerin mali, askeri, siyasi, diplomatik tam desteğini arkalamış, Arap devlet ordularıyla girdiği savaşlarda "şok saldırı"larıyla rakiplerini alt etmiş, sivil kitlelere yönelik vahşetiyle nam salmış bir ordu, bu avantajlardan hiçbirine sahip olmayan direnişçiler karşısında nasıl olmuştu da yenilgiye uğramıştı? İsrail'in beklenmedik ölçüde kapsamlı ve sert saldırıları karşısında "Bu kez Hizbullah'ın işi bitti" diye avuç ovuşturuların hevesi, bir aydan fazla sü-

ren dişe diş bir direnişle kursaklarında kalmıştı. Direnişe bu gücü veren neydi? Hizbullah'la kitleler arasındaki bağı koparmak, Lübnan'ı emperyalizmin sorunsuz bir üssü, "Yeni Ortadoğu"nun örnek ülkesi haline getirmek isteyenlere, nasıl olmuştu da, kitleler Hizbullah etrafında daha sıkı kenetlenerek yanıt vermişti?

İran Ve Suriye İle İlişkiler Belirleyici Neden Olabilir Mi?

1978'de İsrail Lübnan'ı işgal etmişti. Güney Lübnan'a yönelik bu saldırının ardından bu kez 1982' de işgalin ikinci perdesi açıldı. İsrail birlikleri Batı Beyrut'u da kontrol edecek tarzda Lübnan'ın önemli bölümünde denetimi ele geçirdi. 1982'deki işgalin ardından İran devrim muhafızları İsrail işgali karşıtı direnişi desteklemek amacıyla Suriye toprakları üzerinden Lübnan'a geçti. Kimi kaynaklarda 3000, kimilerinde 1000 olarak verilen Lübnan'a giden Devrim muhafızlarının görevi "İsrail işgaline karşı Lübnanlı gönüllülerin askeri eğitimine yardımcı olmaktı (...) Hizbullah'ın nüveleri işte bu şekilde atılmış oldu."(3) Yalnızca bu değil, Hizbullah ve İran İslam Cumhuriyeti aynı ideolojik kaynaktan beslenirken, her ikisi için de dünya çapında tek bir meşru liderlik vardır. İkisi de Velayet-i Fakih teorisine inanır.(4) Humeyni'den sonra Ayetullah Ali Hamaney, Velayet-i Fakih makamını üstlenmiştir. Nasrallah da onun şer-i vekili olarak adlandırılır.

Hizbullah'ın İran dışında Suriye ile de çok yakın bağları bulunmaktadır. FKÖ tarafından desteklenen Ulusal Hareket'le Hristiyan kökenli gerici-faşist güçler arasında iç savaş patlak verdiğinde Hristiyan gericiler dengeyi sağlamak amacıyla Suriye'den yardım istemişlerdi.(5) Çok geçmeden Hristiyan güçler Suriye aleyhine dönüp İsrail'le işbirliğine girdi. Suriye ordu güçleri 1976'da Lübnan'a girdi. Başlangıçta Suriye ile Hizbullah arasındaki ilişkiler pek sıcak değildi. Suriye birlikleri Beyrut'ta Hizbullah üyesi silahsız 27 kişiyi bir binada katletmişti. Buna karşın Suriye ile Hizbullah'ın ilişkileri daha sonra gelişme kaydetti. Hizbullah'a göre Suriye hükümeti ile ilişki, "direniş hesaplarına dayalı bir ilişkidir". Çünkü "İsrail'le savaşta taviz vermeksizin mücadele eden ve destekleyen tek Arap devleti Suriye idi."(6)

Suriye ile olan ilişkileri de açıklıkla ifade eden Hizbullah'a göre, "Lübnan, zayıf bir devlet olması sebebiyle tarih boyunca bireysel ve uluslararası siyasetin med cezirleri arasında yaşamıştır. Bu durum ülkelerin daima sınırlı ve doğrudan doğruya komşu ülkeler üzerinde yansımalarına bağlı kalmıştır. Tarihin bu döneminde ise iki seçenektan birini tercih etmek durumundadır: Suriye yahut İsrail."(7)

Gerek İran'la gerekse Suriye ile olan bağlar Hizbullah'a önemli avantajlar sağlamıştır.

Fakat bu her şey değildir. Bu tip ilişkiler ne denli güçlü olursa olsun aslolan içinde yaşadığın toplumla kurduğun sıkı bağlardır; bir politik hareketi gerçek manada güçlü kılabilecek olan da budur. Emperyalistlerin baskısıyla Suriye birlikleri Lübnan'dan çekilmek zorunda kalınca, Hizbullah'ın desteksiz kaldığını düşünen emperyalistler, siyonist İsrail'i ilk fırsatta Hizbullah'a saldırttılar. Siyonist işgalcilerin yenilgiye uğratılmasıyla bir kez daha ortaya çıktı ki, Hizbullah, Lübnan toplumsal gerçekliğinin bir parçasıdır ve o işgalcilere karşı mücadelesiyle yoksul Lübnan emekçileriyle yaygın ve derin bağlar kurmuştur. İsrail işgaline karşı girişilen amansız direnişte İsrail ordusuna 500'ün üzerinde kayıp verdirilmiş, en gelişmiş zırhlı tanklarından 147'si, 2 savaş gemisi tahrip edilmişti. 1 milyona yakın İsraili (ki bunlar gerçekte silahlı, yarı askerî yerleşimcilerdi) Katyuşa füzelerinden kaçarak iç bölgelere göç etmek zorunda kalmıştı.

Hizbullah Hangi Toplumsal Maddi Gerçeğin Ürünüdür?

Lübnan, 1920'de Fransız mandasına verildi. Fransız sömürgeciler, Hristiyan Marunilere politik ve sosyal imtiyazlar tanıyarak egemenliklerinin yerel dayanaklarını yarattılar. Bağımsızlık mücadelesinin ardından 1946'da Fransız birlikleri ülkeyi terk etti.

Bağımsızlıktan sonra da Maruniler'in ayrıcalıkları devam etti.

Lübnan, 18 din ve mezhepten insanların bir arada yaşadığı çok dinli-mezhepli bir toplumdur. Bunların en büyük grubunu Şiiler (yüzde 35)* oluşturur. Onlarla birlikte Sünni Müslümanlar (yüzde 30), Hristiyan Maruni (yüzde 30), Dürzi (yüzde 5) olmak üzere dört büyük dinsel-mezhepsel topluluk vardır.

1975'te başlayan iç savaş, 1989'da Taif anlaşmasıyla** son buldu. Anlaşma gereği Lübnan Cumhurbaşkanı Maruni, Başbakan Sünni, Meclis Başkanı ise Şii olmak zorundaydı. Troyka olarak anılan bu yönetim biçimi bütün devlet kurumlarında dinsel-mezhepsel kadrolaşmayı kurula bağlamıştı. Örneğin, Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Hristiyan Ortodoks; ordu komutanı, jandarma ve istihbarat başkanı, Merkez Bankası Başkanı Maruni; Emniyet Genel Müdürü, Başsavcı Sünni; Genelkurmay Başkanı, Polis Müdürü Dürzi olmak zorundaydı.

Lübnan'da dinsel-mezhepsel ayrışma gibi sınıf farklılaşması da keskin ve sert bir görünüm arz ediyor. Şiilerin yoğunlaştığı Güney Lübnan, aynı zamanda ülkenin en yoksul bölgesidir. Maruniler ise geçmişten bu yana imtiyazlı kesimi oluşturmuştur. Elbette her din ve mezhebin kendi içinde de sınıfsal kutuplaşma var olageldi. Fakat bu yine de zenginlik ve yoksulluğun belirli dinsel-mezhepsel mensubiyete göre yoğunlaştığı gerçeğini değiştirmez. 1975'te, içinde Filistinlilerin bulunduğu bir otobüsün faşist Hristiyan Falanjistlerce taranması üzerine patlak veren Lübnan İç Savaşı, Lübnan Ulusal Hareketi ve Filistinlilerin karşı hücumuyla devrimci bir iç savaşa dönüştü. Bu, Lübnan'ın mezhepçi politik yapısını ve dolayısıyla Maruni burjuvazinin ayrıcalıklarım savunan, faşist, İsrail-ABD yan-daşı Falanjist ve Hristiyan gericiliğiyle; mezhepçi politik sisteme karşı laik ve demokratik bir Lübnan'ı savunan, geniş Arap ulusalcısı, demokratik, antiemperyalist iki cephenin sava-

şıydı. Bu bir Müslüman-Hristiyan savaşı değildi. Ulusal Hareket içinde Hristiyan halk kesimleri de bulunduğu gibi, Dürzi nüfus da neredeyse tamamen Ulusal Hareket cephesindeydi. Falanjistler, savaşı gerici Hristiyan-Müslüman ekseninde tutmaya çalışırken, Lübnan Ulusal Hareketi ve Filistin Direnişi, savaşı mezhepçi düzen karşıtı ve antiemperyalist bir savaşa dönüştürdüler.

Bu iki cephenin savaşı, Falanjistlerle Lübnan Ulusal Hareketi (+Filistinliler) savaşında somutlaşıyordu. 1976'da Ulusal Harekete bağlı güçler Falanjistlere karşı belirleyici bir hücumla kalkmışken, Suriye, İsrail'in de onayıyla ülkeyi işgal etti. Suriye'nin birinci önceliği devrimci gelişmeyi bastırmaktı. Ulusal Hareketin mevzileri düşürüldü. Lübnan Ulusal Hareketi kendisini iki ateş arasında buldu ve duraksadı. Böylece giderek iç savaşın başlangıçtaki faşist-demokrat, emperyalizm-İsrail işbirlikçisi/antiemperyalist saflaşması bozulmaya uğradı.

İsrail'in 1978 ve 1982 işgalleri, Filistinli ve Lübnanlı direniş güçlerine ağır darbeler vurdu. Ama güçlü bir ulusal direnişin de gelişmesine neden oldu. 1982 yılında Hristiyan Falanjistlerin işgalci İsrail ordusu ile birlikte gerçekleştirdiği, çoğu Filistinli binden fazla mültecinin katledildiği Sabra ve Şatilla katliamı, belleklerde hala bütün canlılığıyla yerini koruyor.

Ulusal Hareket'in yenilgisi ve devrimin bastırılması, iç savaşın giderek yön değiştirmesine ve mezhepler, güç grupları arasında çıkar kavgasına dönüşmesine neden oldu. Bir yandan da İsrail'e karşı işgal karşıtı direniş sürüyordu. Suriye yanlısı Sünni İslami Birlik Hareketi ile Alevi kökenli Arap Demokratik Partisi'nin silahlı kanadı Arap Kızıl Şövalyeleri arasındaki çatışmalarda da 100' den fazla insan ölmüştü. 1983 yılında FKÖ, Arafat yanlıları ile Arafat karşıtı Filistin Ulusal Selamet Cephesi arasında bölündü ve bu iki grup arasında şiddetli bir kavga patlak verdi. Yine aynı yıl Şii Emel Örgütü, Sabra, Şatilla, Bovij-El-Baranyeh mülteci kamplarındaki FKÖ gerillalarına karşı saldırıya geçti. Emel-FKÖ çatışmasından sonra bu kez Emel, Lübnan Komünist Partisi'ne hücum etti. LKP'nin merkez komite üyelerinin bir bölümü kaçırılarak öldürüldü. 1986'da Emel'in Filistin mülteci kamplarına uyguladığı gıda ve ilaç ambargosu korkunç trajedilere neden oldu. 1988'de Emel-Hizbullah çatışması patlak verdi. Emper-

yalizm ve gericiliğin etkisiyle ortaya çıkan bu gruplar arası çarpışmalar 1989'a kadar sürdü.

Hizbullah, yukarıda özetlenen koşulların içinde 1982'de doğdu ve 1985'te varlığını ilan etti. 1985'teki ilk Genel Kurulda**** belli başlı üç amaç tespit edilmişti.

- İsrail işgali sona erinceye kadar direniş,
- Batılı emperyalist güçlerin Lübnan'dan kovulması için "elinden geleni" yapmak,
- İslami bir sistem kurarak Lübnan halkı arasında eşitliği ve adaleti sağlamak. Sonraki yıllarda daha da pekiştirilen iki temel ilke bu ilk genel kurulda belirlendi.

1- Hiçbir biçimde iç savaşın tarafı olunmayacak, bütün dikkatler ve kuvvetler işgalcilerle mücadelede yöneltililecek.*****

2- Mezhepçi ve dini ayrıma dayalı yapının ilgası, herkesi eşitleyen vatandaşlık esasının kabul edilmesi.***** "Hesaplar vatandaşlık esası üzerine yapıldığında hiçbir sorun kalmayacaktır. Çünkü vatandaşlık zemini herkes için geçerli olacaktır. Burada aslolan ülke menfaatinin dinsel grupların kendilerine tahsis edilen kotalara kurban edilerek ziyan edilmesinin önüne geçmektir."(8)

Görülüyor ki, Hizbullah, Şah'ın devrilmesiyle kurulan İran İslam Cumhuriyeti'nden ideolojik ve politik güç alan, iç savaş ve İsrail işgali karşısında bölünmüş ve onulmaz acılar çeken Lübnan halkının bütün dikkatini iç savaşı sona erdirmek ve işgalcileri kovmaya yönelten, asıl olarak Lübnan'ın en yoksulları arasında örgütlenen ve taraftar bulan, İsrail ve emperyalist işgal karşısında nesnel olarak antiemperyalist bir tutum alan, sınırlı kimi antiemperyalist hedefleri program edinmiş politik İslamcı bir partidir.

Hizbullah Nasıl Güçlendi?

1979' da Şah rejiminin yıkılmasıyla ABD karşıtı politik İslam, İran' da iktidar olmuştu. Anti-komünizm temelinde ABD işbirlikçisi haline dönüştürülmüş politik İslamın hakim pozisyonu bakımından bu bir dönüm noktasıydı. Antikomünist karakter değişmemiş, fakat ABD karşıtlığı politik İslami harekette belirleyici ikinci çizgi haline gelmişti. Politik İslam bakımından bu yalnızca Şii mezhebinde değil, emperyalizm ve Siyonizmin saldırılarına maruz kalmış bütün

İslam coğrafyasında derin bir etki yarattı. Güneybatı Asya (Ortadoğu) coğrafyası bakımından bu çok daha belirleyici bir etkiydi.

Irak'ta bağımsızlık mücadelelerinin ardından iktidarı ele geçiren burjuva milliyetçiler Irak ezilenlerinin toplumsal sorunlarını çözmede ilerleme sağlayamamış, nüfusun çoğunluğunu ve aynı zamanda Irak'ın en yoksullarını oluşturan Şiiiler, devlet yönetiminden de uzak tutulmuştu.

Lübnan Şiiileri'nin de durumu farklı değildi. Onlar da Lübnan'ın en büyük grubunu oluşturuyordu. Tıpkı Irak'ta olduğu gibi Lübnan'da da Şiiiler toplumun en yoksul kesimiydi. Şiiiler, siyasal ve sosyal alanda ikinci sınıf muamelesine tabi tutuluyorlardı. Filistin sorunu ise bütün bölge coğrafyasını en derinden etkilemeye devam ediyordu. 1948'den sonra 1967 işgali ile topraklarını olabildiğince genişleten, milyonlarca Filistinlinin mülteci konumuna düşmesine neden olan İsrail saldırganlığı bölge ezilenlerinde İsrail ve onu destekleyenlere karşı büyük bir öfke birikimine neden oluyor, buna karşı Filistin direnişi ezilenlere umut ve cesaret veriyordu. İsrail işgali sonrası Ürdün'e sığınan yüzbinlerce Filistinli, burada Suriye ve Ürdün birliklerinin saldırıları sonucu ağır kayıplara uğratılmış, Filistinliler Lübnan'a sığınmak zorunda kalmıştı. İsrail, Filistinlileri orda da barındırmamak için Lübnan'ı işgal etmiş ve Filistinlilerin birçoğu katliamlar ve ambargolar sonucu ordan da sürülmüştü. Filistin direnişinin liderliğini yapan FKÖ'nün Lübnan'dan çıkmayı kabul etmesi, daha sonra İsrail'le varılan anlaşmaların Filistin sorununun çözümünde yığınları ferahlatacak bir gelişmeye neden olmaması, İsrail'e karşı mücadelede yeni arayışları gündeme getirmişti. Genel olarak Arap coğrafyasında emperyalizme karşı mücadele sonrasında bağımsızlık elde edilen devletlerde iktidarı ele geçiren burjuva milliyetçiler, ezilen yoksul milyonlar için bir gelecek vaat etmekten uzaktı. Sosyalist yahut komünist olarak tanımlanan partiler de burjuva milliyetçilikten kendilerini ayırtmamış, yeni bir gelecek için işçi ve emekçileri harekete geçirmek yeteneğinden yoksun kalmışlardı. İran, Irak ve gerekse de Lübnan'da sosyalist ve komünist olarak adlandırılan politik akımlar başlangıçta yoksulların, ezilenlerin öncelikli tercihleri iken, bu durum giderek değişmeye başlamıştı. Filistin ulusal kurtuluş mücadelesinde de benzer bir

durum yaşanmaktaydı. Burjuva milliyetçiliğin çıkmazı ve burjuva milliyetçilerle bir çok yerde stratejik işbirliğine varan ilişkiler bir yana, SSCB'nin dağılması, ezilenlerin kurtuluşu için yeni bir topluma ulaşma ümidinin başarısızlığı olarak kitle bilincine yansiyordu. Aynı süreç içinde artan emperyalist-Siyonist saldırganlık ve kapitalist barbarlık, kitlelerin politik eğiliminde politik İslamın etkinliğini büyütüyordu. İran politik İslami devriminden***** sonra çok daha belirgin biçimde politik İslam iki kutba ayrılmıştı: Emperyalizmle işbirliğini sürdürenler ve bu yolda derinleşenler ile emperyalizmin çeşitli politikalarına karşı mücadele edenler. Burjuva milliyetçilikten ve sosyalizmden ümidini kesmiş milyonların ABD emperyalizmine ve Siyonist İsrail'e karşı etkin mücadele eden politik İslamın bu kutbunun ideolojik etkisi altına girmesinde şaşılacak bir yan yoktur.

Bu ideolojik atmosfer altında, neden bir başka İslamcı grubun değil de Lübnan'da Hizbullah ya da örneğin Filistin'de HAMAS'ın kitlelerin desteğini aldığı sorusu yanıtlanmaya muhtaçtır.

Lübnan'da Hizbullah ekseninde politik İslamın giderek egemen ideolojik akım haline gelmesinde yukarıdaki gerçekler bir yana, asıl belirleyici olan, onun politik pratik duruşudur. Hizbullah, Lübnan somutunda iki temel sorun konusunda doğru tutum belirleyerek diğerlerinden ayrılmıştır. Birincisi; yaşanmakta olan iç savaşa karşı "iç çatışmaya hayır, her şey ve herkes İsrail'e karşı direniş için" demiştir. İkincisi; dinsel mezhepsel gruplar esas alınarak bölüşülen devlet yönetimi yerine vatandaşlık esasının geçirilmesini savunmuştur. Hizbullah, bu programı, 1976'da yenilen Lübnan Ulusal Hareketi'nden devralmıştır.

Hizbullah nezdinde, başta ABD olmak üzere emperyalizmin askeri ve siyasi desteğiyle İsrail işgaline karşı direniş, politik mücadelenin başat ögesidir. Hizbullah, bu konudaki kararlılığıyla söylemleri konusundaki samimiyetini ortaya koymuştur. Hizbullah'ın düzenlediği birçok etkili feda eylemi ve sistematik askeri saldırılar(9), İsrail işgalinin sona ermesinde birinci derecede rol oynamıştır. Örneğin, 1990'da İsrail işgal hedeflerine 19 saldırı olurken, 1993'te saldırı sayısı 158'e, 1994'de 344'e çıkmıştır. İsrail'e karşı aman verilmeksizin yürütülen bu direniş savaşı sonucunda "yenilmez" sayılan, girdiği her savaşı kazandığı iddia edilen İsrail

ordusunun kovulması, doğal olarak Hizbullah'ın kitleler üzerindeki etkisini büyütmesinin, perçinlemesinin temel nedenidir.

Bu etki öyle bir noktaya erişmiştir ki, ideolojik olarak politik İslamla ilgisi bulunmayan ya da farklı dine, mezhebe, ideolojiye mensup olanlar dahi savaşçı olmak için Hizbullah'a başvuruyorlardı. Hizbullah bu talebi dikkate alarak İsrail'le savaşmak isteyen Lübnanlıların siyasal, dinsel, mezhebi aidiyetlerine bakılmaksızın kabul edildiği "Lübnan Direniş Tugayları"nı kurdu. Bu tugaylara katılanların yalnızca yüzde 20'si Şii idi. Geriye kalanların yüzde 38'i Sünni, yüzde 20.5'i Dürzi, yüzde 17'si Hristiyanlardan oluşuyordu. Keza katılımcıların yüzde 60'ı - çoğunluğu üniversite mezunu olmak üzere- lise ve lise üstü eğitim sahibiydi. Tugaylara savaşçı olmak için kayıtlarını yaptıranların yüzde 44'ü daha önce hiçbir siyasal deney yaşamamıştı. Yüzde 7'ye yakını halen bir gruba mensuptu. Diğerleri daha önce başka siyasal gruplar içinde yer almıştı.(10)

Yalnızca bu örnek bile, doğru bir rotaya oturmuş politik mücadele yürüten bir akımın nasıl bir çekim gücü yarattığını yeterince göstermektedir. Bu örnek, aynı zamanda değişik örgütsel biçimlerin belirli şartlar altında kitleleri örgütlemeye ne derece önemli olabileceğini de kanıtlamıştır.

Hizbullah'ın örgütsel yapısı ve ilkeleri, onun kitlelerle bağ kurmasını ve bu bağları sıkılaştırmasını kolaylaştırmıştır. "Kendini geliştirme, gereken zamanı ayırma ve üstlendiği görevleri yerine getirme liyakati" olan profesyonel üyelere oluşmuş direnişi yürüten ve örgütü yöneten bir çekirdek; geniş özerklik yetkileri olan fakat merkeze bağlı yerel örgütler; "katkıları kendi şartları ve katkıları çerçevesinde olacak" muhtelif köy ve semtlerde partiye katılmak isteyenleri kabule hizmet eden yerel üyelik, partiye bağlı ama "görevlilerini seçmede kendi kıstaslarına göre hareket eden", "en alt durumda da olsa kültürel ve sosyal bilince sahip ve iç güvenliği zedelememek" dışında koşul aranmaksızın herkesin katılabileceği partiye bağlı ama iç esneklikleri olan örgütler; "faaliyet programları kendi meslek veya uzmanlıklarının ilgililerine göre kendileri tarafından belirlenen, partinin genel siyaset ve hedefleriyle uyum içinde olmak dışında partiye bağlı olmayan" sendika, meslek örgütleri vb. dolaylı esnek örgütler ve "kuruluş

ve iç sistemleri itibarıyla özel bağımsızlığa sahip dernek, kurum vb"(11) oluşumlar partinin bir yandan güçlü askeri direnişçi yapısını örgütlemeye olanak tanırken, bununla birlikte kitleleri parti ile buluşturmada, onları şu ya da bu düzeyde sürece katmaya hizmet etmektedir.

Bu örgütsel yapılanmaya yol gösteren temel ilkeler, Hizbullah'ın politik ve ideolojik etkinliğini büyütme imkan sağlamıştır. Örgütsel yapı, partiye en uzak alanların dahi parti şemsiyesi altında toplanmasına hizmet edecek biçimde oluşturulmuştur. "Teşkilatlanmada izlenen bu yöntem, partinin hedeflerine inanan birçok toplum kesimini partinin şemsiyesi altında toplamış, bunlar arasındaki makul farklılıklara saygı göstermiştir. İçeride kapanarak, diğer grup ve partilere sırt çevirme sorunu yaşanmamıştır. Bunun yanı sıra sempatan ve destekçilerden daha iyi istifade edilebilmesinin, kitleleşme ve halkı daha fazla çekmek, mevcut potansiyeli değerlendirmenin yolları"(12) bulunmaya çalışılmıştır.

Üyeler ve sempatanlar arasında olası herhangi bir ayrıma izin verilmemesi (bu nedenle parti üyelik kartı çıkarılmasına karşı çıkmıştır), "kadınlarla ilgilenmek ve kadınlara yönelik muhtelif faaliyetler yürütmek üzere kadın kolları kurulması" yolundan kadınlar arasında özel çalışma yapılması da Hizbullah'ın kitlelerle buluşmasında rol oynamıştır.

"Gerçekten Hizbullah'ın başarısı; toplumdaki farklı potansiyelleri toplayıp roller dağıtan, cemaati birbirine bağlayan, cihat meydanında somut bir tecrübe gerçekleştiren, sağlıklı İslami muhtevayı hayata taşıyan faal bir çerçeve veya platform olmasında gizlidir." Bu onu, "azlıktan çokluğa, izolasyondan toplumla bütünleşmeye doğru" itmiştir. Nuem Qarsam'ın yaptığı bu değerlendirme durumu özetliyor. Burada ana unsur, "cihat meydanındaki somut tecrübe", yani işgalcilere karşı sürdürülen direniştir. Bu direnişin sonucudur ki, İsrail orduları Mayıs 2000'de Lübnan'ı terk etmişti. Direnişin belirleyici unsur olmasına karşın Hizbullah salt bir direniş örgütü değildir, ya da onların deyimiyle Hizbullah, "Sadece sınırda mücadele veren askeri timlerden ibaret değildir. Bilakis, insanımızın sosyal, siyasal ve kültürel dokusunun bir parçası olmuştur. (...) Hizbullah için artık mezhep ve bölge sınırları da kalkmıştır."(13)

Sosyal Hizmet Faaliyetlerinin Politik Mücadeledeki Önemi

Direnişle paralel yürütülen sosyal hizmetler, “Direniş üzerindeki yükü büyük ölçüde hafifletmiş, insanların işgal ve saldırıların sonuçlarını daha rahat aşmalarını sağlamıştır. Bu çalışmalar sayesinde oluşan insancıl sosyal yardımlaşma atmosferi direnişe katkıda bulunan halkı sosyal felaketlerden korumuştur.”(14)

Sosyal hizmetlere verilen bu önemin Hizbullah’la halk kitleleri arasındaki bağları güçlendirdiğinden kuşku yok. Yoksulluğun yarattığı yıkım, İsrail işgal ve saldırılarının yol açtığı korkunç felaketler karşısında halk dayanışmasını örgütlemenin halkın manevi çöküşünü engellediği, ona güç ve savaşıma cesareti verdiği açıktır. Hizbullah deneyi bu konuda yeterince veri sunuyor. Sosyal hizmetlerdeki çeşitlilik, halkın her türlü sorunu ile yakın ilgi bunu kanıtıyor.

Örneğin, inşaat ve imar kurumunun üstlendiği ilk iş, İsrail bombardımanı ardından yıkılan binaların onarılması ya da yeniden yapılmasıdır. Aynı kurum, 1987 yılında yaşanan sel felaketinin yol açtığı zararları gidermiştir. 1991’deki İsrail saldırıları ardından yenilenmeyen ev kalmamıştır.

Yarım milyondan fazla insanın yaşadığı Güney Banliyösü’nün çöp transferini de Hizbullah üstlenmiştir. Günlük ortalama 65 ton çöp transfer edilmektedir. Yine bu banliyöde içme suyu ulaşmayan yerlere bu hizmeti Hizbullah karşılamaktadır. 15 bin ailenin temiz su ihtiyacı temin edilmektedir. Bu hizmetler herhangi bir ücrete tabi değildir.

Sağlık ve eğitime dair hizmetler de verilmektedir. Örneğin; İslami sağlık merkezine bağlı 9 sağlık merkezi, 16 sabit poliklinik ve 3 seyyar poliklinik vardır. Seyyar poliklinikler düzenli olarak köylere sağlık hizmeti götürmektedir. Genel aşı kampanyaları, sigara ve uyuşturucuya karşı bilgilendirme, köylerde ücretsiz ilaç dağıtımını yoksullara yönelik diğer sağlık hizmetleridir. Binlerce öğrencinin (1998’de 17 bin) eğitim giderleri karşılanmakta, binlerce öğrenciye (1998-6500) aylık burs yardımı yapılmakta, yine binlercesinin kitap-defter vb. kırtasiye ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Hizbullah, bakıma muhtaç olan yoksullara da yardım ulaştırmaktadır. Binlerce aile (1998-

4000) yardım almaktadır. Ev, gıda, eğitim gibi yardımların yanı sıra engelli çocuklar için 3 rehabilitasyon merkezi açılmıştır.

Gazilere ve şehit yakınlarına yönelik özel bir ilgi olduğu söylenebilir. 2307’ si direnişte, diğerleri savaş sırasında yaralanan ve sakat kalan siviller olmak üzere 3000’i aşkın gaziye aylık dağıtılıyor, tedavi masrafları karşılanıyor, sakat kalanlara mesleki eğitim veriliyor, eğitim ve rehabilitasyon ihtiyaçları gideriliyor. Dul, yetim ve ebeveynlerden oluşan bini aşkın şehit yakınına yardım yapılmakta, şehit çocuklarının giyim, eğitim, sağlık vb. ihtiyaçları karşılanmakta, ailelere mesken temin edilmektedir. Ayrıca şehit ailelerine hizmet veren bir hastane ve eğitim kompleksi vardır.(15)

Kimileri, Hizbullah’ın başarısını, yürüttüğü bu sosyal hizmetlere bağlıyor. Bu tip hizmetlerin günümüz koşullarında büyük önemi var. Bu yalnızca işgal altındaki bir ülkede değil, yoksulluk ve sefaletin halkın günlük hayatını perişan ettiği her yerde geçerlidir. Özellikle emperyalizme bağımlı yeni sömürge ülkelerde emperyalist küreselleşmenin bir sonucu olarak devletin toplumsal faydalı işlerden giderek daha fazla elini çekmesi, bu hizmetlerin sermayedarlar için yeni kar alanlarına dönüştürülmesi, yoksullar için dünden çok daha ağır çöküntüye varan sosyal sorunlar yaratmaktadır. Bu koşullar altında halkı perişan eden güncel sosyal sorunlara dair bazı kısmi çözümler için harekete geçmek, toplumsal dayanışma ile bu sorunların hafifletilmesine ön ayak olmak, bu çerçevede örgütler oluşturmak, burjuva devletin çekildiği toplumsal faydalı işleri halk dayanışması yoluyla bir ölçüde de olsa üstlenmek başlı başına önemli bir konudur. Fakat bu can yakıcı önem, salt bu işlerle meşgul olarak halkın örgütlenebileceği gibi bir yanılgıya neden olmamalıdır. Hizbullah’ın başarısı, bütün bu sosyal hizmetleri politik mücadeleye hedefleri bağıntısı içinde ele almasından gelmektedir. Doğru olan da budur. Aksi takdirde emperyalist burjuva ideologlarının tam da istediği gibi, devletin çekildiği alanlarda yoksulluğa ve sefalete mahkum edilenlere yardım örgütleyen, bu yoldan toplumsal patlama potansiyelinin açığa vurmasını engelleyen “sosyal gruplar” haline gelmek kaçınılmaz olur.

Sosyal hizmetler ancak devrimci mücadelenin devrimin bir unsuru olarak ele alındığında devrimci amaçlara hizmet edebilir. Tersine de geçerli-

dir elbette. Sosyal hizmetlere yönelik bir çaba içine girilmediğinde, kitle bağları daha zayıf ve güçsüz olacaktır. Günümüz koşullarında devrimci mücadele, bu mücadeleyi sürdürürken halkın can yakıcı sosyal sorunlarına sahip çıkmayı, bu amaçla halk arasında dayanışmayı örmeyi, halkın manevi çöküntüsünü engelleyecek kültürel, eğitsel, sosyal önlemler almayı zorunlu kılmaktadır. Bunun halk yığınlarının, sisteme muhalif olma adına, birbirinden kopuk, kendi içine kapanmış, sisteme yönelik direniş ve örgütlenmeden uzak otonom-anarşist birliklerle ilgisi yoktur. Umudu ayakta tutan sosyal hizmetler değil; düzene, rejime ya da işgale karşı direniştir. Sosyal hizmetler bu direniş içinde, bu direnişi güçlendiren, bu direnişle birlikte halkla devrimin kaynaşmasına hizmet edebilir.

Dipnotlar

1- 34 gün süren bu saldırıda 60 bin ev yıkıldı. 1 milyonun üzerinde Lübnanlı mülteci haline getirildi. Üçte biri 12 yaşın altında olmak üzere yüzlerce cana mal oldu. (Hizbullah-İşgalcilerin Korkusu, Ortadoğu'nun Yeni Ordusu, Birey Yayıncılık, s. 97)

2- age. s. 123

3- Hizbullah-Bir Hareketin Anlatılmamış Öyküsü, Naem Qassam, Kesit Yayınları, s. 263. N. Qassam, Nasrallah'ın sağ kolu ve Hizbullah'ın ikinci adamı olarak biliniyor. Doğaldır ki, bu kitap, Hizbullah'ın resmi tarih kitabı ve resmi tezlerin anlatımı sayılabilir.

4- "Her halükarda son söz Velayet-i Fakih'in olup, onun kararı (kendisine biat eden) bütün Müslümanlar için bağlayıcıdır." Age. s. 66 (Velayet-i Fakih, Bilgin'in önderliği anlamına gelir.)

5- İç savaş 1975'te başladı. Suriye ordusu, ulusalçı güçlere karşı 14 aydır savaşan Hristiyan gericilerin çağrısı üzerine 1976'da Lübnan'a girdi. (El Fetih ve HAMAS, Yıldırım Boran, s.

216, Mep Kitap)

6- Hizbullah-Bir Hareketin Anlatılmamış Öyküsü, s. 262

7- age. s. 266

8- age. s. 262

9- ABD Beyrut Büyükelçiliği'ne ve yine aynı yıl (1983) ABD Deniz Piyadeleri'ne bombalı kamyonla saldırı ilk etkili eylemleri arasındaydı. (Hizbullah ve HAMAS, Murat Erdin, Sarmal Yayınları s. 47-48)

10- age. s. 154

11- age. s. 68-69

12- age. s. 70

13- age. s. 289

14- age. s. 97

15- age. s. 94, 95, 96

*Oranlar yaklaşık olarak verilmiştir. (Hizbullah-İşgalcilerin Korkusu, Ortadoğu'nun Yeni Ordusu)

** Suriye ve Suudi Arabistan'ın gözetiminde ABD himayesinde varılan anlaşma. Belge daha sonra ülkenin sözleşmesi ve Anayasası olarak kabul edildi. (Hizbullah- Bir Hareketin Anlatılmamış Öyküsü)

*** Başlangıçta yılda bir toplanan Genel Kurul, daha sonra iki yıl, ardından da üç yılda bir toplandı. Genel Kurul'da 9 kişilik -sonra 7- yönetici, bu yöneticiler de kendi aralarında genel sekreteri seçiyor.

**** Hizbullah gerçekten de iç savaşın (Müslümanlar arasında) dışında kalmayı başarmış. Bunun tek istisnası, kısa süren Emel'le olan çatışmadır. Ki bu da Hizbullah'ı silahsızlandırmaya yönelik girişime verilen tepkidir.

***** Bu konu özellikle Taif Anlaşması'ndan sonra dile getirilmiştir.

***** Böyle başlamasa da devrim süreç içinde belirli bir aşamadan sonra politik İslami bir nitelik kazandı.

Kadınlar Arasında Komünist Çalışmanın Örgütlenmesi Üzerine: Tarihten Deneyimler Dersler...

GİRİŞ

Kadın sorunu ve özgürleşmesi/kurtuluş mücadelesini, ideolojik-politik temelini kadınlar arasında komünist çalışmanın özel olarak bugünden örgütlenmesi oluşturur. Kadın sorununa yaklaşımda temel ilke sorunun ortaya çıkışı ve çözüm önerileri noktasında somutlaşır.

Ezilen cins olarak her sınıftan ve katmandan kadınların, erkek karşısında ikinci sınıf insan statüsüne sahip olmaları, burjuva kadın hareketlerinin sorunu flulaştırma, sınıflar mücadelesinin dışında ya da üzerinde bir sorun olarak sunma çaba ve eylemlerine de neden olur. Ancak, en nihayetinde cins olarak erkek tarafından baskı altına alınan her bir kadın, mensubu/parçası olduğu sınıfın kadına sunduğu koşullar içerisinde kadın sorununu yaşar. Ezilen ve ezen sınıftan kadınlar, bu toplumsal gerçeklik içerisinde kadın sorununu farklı biçimlerde yaşarlar.

Aslında ezen sınıftan kadınların sahip oldukları ayrıcalıklar da, yine ezilen milyonlarca işçi, emekçi, ev emekçisi, ve genç kadınların köleliği üzerinde yükselir.

Bu soruna dair hiç kuşkusuz bir dizi teorik-politik tartışma yapmak mümkün. Ancak, 1980'li yıllarda Birleşmiş Milletler'in Danimarka'nın Kopenhag kentinde topladığı Uluslararası Kadın Konferansı'nda yoksul bir madenci eşi olan Meksika Delegasyonundan Domitila'nın yaptığı konuşma öyle sanıyoruz ki, bu konuda yapılabilecek bir dizi tartışmayı gereksiz kılma-

ya fazlasıyla yeter.

Domitila konuşma yapmak için kürsüye çıktığında, Meksika delegasyonundan burjuva sınıfa mensup delege kadına seslenir.

Günlerdir bu kadının özel lüks bir araçla gelip gitmesi, her gün gayet şık ve bakımlı olması, değişik elbise giymesi gibi ayrıntılardan başlar konuşmasına. Kendisi gibi yoksul kadınlarla kıyaslar, burjuva kadının durumunu. Yine Meksika'da madenci ailelerinin yaşadığı izbe kulübeleri, eş ölünce bir ay sonra bu kulübeleri boşaltmak zorunda kaldıklarını anlatır. Ve yeniden kadına dönerek, "Sinyora" der; "Siz ve ben bu kadar farklıyken, kadın olmak dışında hiçbir ortak yönümüz bulunmadığı halde hangi ortak sorunumuzdan söz edebiliriz ki?"

Madenci eşi Domitila'nın özetlediğimiz bu sözleri de aslında çok basit günlük yaşamdan gerçeklerle kadın sorununun sınıf sorunundan/mücadelesinden koparılmayacağını işaret etmektedir. Bu nedenle, özel mülkiyet dünyasının erkeğe tanıdığı ayrıcalıklara; Engels'in ifadesiyle "evdeki küçük patrona" karşı verilecek mücadeleyle, genel olarak proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü iktidar mücadelesini iç içe geçmek, birlikte yürümek zorundadır. Çünkü kadının bugünkü köleliği de tıpkı bütün sınıflı toplumlardaki ezilen sınıfların ezilmişliklerinin/ezilmişliklerinin temeli olan özel mülkiyet üzerinde yükselir/var. Bunun içindir ki, kadın sorununa da tıpkı proletaryanın sorunu (ki, proletarya da kadın ve erkeklerden oluşur) gibi,

kapitalizmin, kapitalist gelişmenin bir ürünüdür. Ve her ne kadar içerisinde siyasi, ahlaki, kültürel unsurları taşısa da doğası gereği sorun, ekonomik bir sorundur.

Kadın sorunu ve kurtuluşunun temeline dair yaklaşım, ilkesel bir sorun olarak kendini bu noktada somutlaştırır. Ancak, sorunun temeline yaklaşım ve çözüm önerilerinin ilkesel bir sorun olarak bilince çıkarmak kadar, kadın sorununun çözümüne ilişkin perspektife de, sorunun çözümünün güncel politik bir görev olarak görülmesi doğrusu damgasını vurmalıdır.

Özcesi, kadın sorununa ve çözümüne sınıf perspektifiyle bakmak kadar, sorunu bugünün bir sorunu olarak görmek/algılamak ve hareket geçmek işin temelini oluşturur.

Komünist enternasyonal 3. Kongresinde “Kadın hareketine ilişkin” sunduğu raporda Clara Zetkin, “...görüşümce eğer her ülkenin komünist partisi erkekleri devrime yönlendirmede olduğu gibi aynı enerjiyle proletaryanın vereceği meydan savaşları için kadınları da kendine çekmez, devrimci eğitimden geçirmezse, bu devrime ve devrim için kitlelerin harekete geçirilmesine muazzam zarar verecektir. Kadınları da bilinçli üyeler olarak devrime katmak ve eğitmek için çaba göstermeyen tüm yoldaşları, devrimin bilinçli baltalayıcıları olarak adlandırıyorum” der.

Clara’yı bu sözleri söyleten koşullara geçmeden bir kez daha altını çizmekte yarar gördüğümüz şey şudur: Bu sorun bir iktidar meselesidir. Ve en az erkek işçiler, emekçiler kadar yüzyılların çifte baskı ve sömürüye hapsettiği işçi-emekçi kadınlar bakımından iki kat daha fazla iktidar sorunu olarak görülmek zorundadır.

Clara Zetkin’e bu sözleri söyleten şeye gelecek olursak: Bu, kadınlar arasında komünist faaliyetin özel olarak örgütlenmesi gerektiğine dair 3. Enternasyonal kararlarına, komünist partilerin uymaması, ayak diremesi ve bu tutuculukların ortaya çıkardığı yaklaşımlardır. Oysa her şey bir yana özel mülkiyet üzerinden yükselen kadın cinsinin köleliğinin ortadan kalkması sorunu, ezilen sınıftan kadın ve erkeklerin ortak meselesidir. Ezenlere karşı yürütecekleri iktidar savaşımı her iki cinsin ortak mücadelesiyle güçlenecek, özgürleşmesinin yolu da buradan açılacaktır. Ancak, sınıflı toplumların erkek cinsine tanıdığı ayrıcalıklar her iki cinsin özgürleşmesinin önündeki bir barikat olup ezen sınıfların

iktidarlarını güçlendiren katkıya dönüşmektedir.

Kadınların kurtuluş mücadelesinin uluslararası tarihinde, sorunu güncel-politik bir görev olarak gören başta 3. Enternasyonal gelmek üzere bazı komünist partiler olmasına rağmen, erkek egemen anlayışın kaba görüngüleriyle hareket eden komünist partiler çoğunluktadır. Bu tarihten öğrenmek, pozitif örnekleri büyütme, bugünden varlığını sürdüren yanlışlara karşı mücadelemizi güçlendirecektir. Soruna ve çözüme dair yaklaşımda belirlenecek rota hiç kuşkusuz kadınların özgürleşmesi ve genel olarak proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü iktidar savaşımının büyütülmesi ya da zayıf kalması/ bırakılmasında çok temel bir noktada durmaktadır.

Demek ki, bir kez daha altını çizecek olursak; kadın sorunu ve kurtuluş mücadelesine ilişkin soruna sınıf perspektifiyle bakmak yetmez/yetemez. Yine yalnız başına bazı temel sloganları bayraklaştırmak da politik bakımdan çok anlamlı olmadığı gibi, çok açık ki sorunu çözmez/çözemez. Ezilenlerin ezenlere karşı yürüttüğü savaşımın tarihi; işçi emekçi ev emekçisi ve genç kadınların da bu savaşımında erkeklerle eşit bireyler olarak yer almadıkları, bunun yolları açılmadığı sürece, proletaryanın başarısız kalmaya mahkumdur. Bu mahkumiyet kadınların özgürleşmesi bakımından da geçerlidir. Bunun için proletaryanın örgütlü birlikleri komünist partiler, erkek işçilerin-emekçilerin iktidar mücadelesine seferber edilmesi için yürüttükleri çabayı, kadın işçi ve emekçiler için yürüttükleri çabayı, kadın işçi ve emekçiler için de yürütmedikleri sürece, Clara Zetkin’in ifadesiyle “Devrimin bilinçli baltalayıcıları” olmaksızın kurtulamazlar.

Neden Özel Yöntemler? Neden Özel Araçlar?

Tarihsel materyalizm toplumların tarihini ortaya koyarken, aynı zamanda kadın cinsinin yüzyıllardır sürmekte olan köleleştirilmesinin ve tarih boyunca aldığı biçimleri de açıklamıştır. Bachofen ve Morgan’ın insanlığın tarihsel gelişimine dair yaptıkları araştırmalardan yola çıkan Engels; Ailenin Özel mülkiyetin ve Devletin Kökeni’nde ilk doğal işbölümünün kadın ile erkek arasında yaşandığı sonucuna ulaşmıştır.

Cinsin üretilmesinin doğa tarafından kadına verilmiş olması/kadının doğurganlığı; ilk/doğal

iş bölümünü de koşullandırmıştır. İkel koşullarda daha çok toplayıcılık ve tarım, ev ve çevresiyle hayvanların evcilleştirilmesiyle sınırlandırılan kadının yaşamı ya da bir başka ifadeyle doğal işbölümü, o günün koşullarında kadına pranga olmaktan çok uzaktı. Hatta daha çok avcılıkla uğraşan erkeğin karşısında bu durum, kadına ayrıcalıklı bir konum dahi sağlıyordu.

İnsanlık tarihi bakımından insanın insanı baskı altına almasının ilk adımı da kadın cinsinin erkek cinsi tarafından baskı altına alınmasıyla başlamıştır. Ve bunun temelini de özel mülkiyetin ortaya çıkışı oluşturmuştur. Üretim araçlarının gelişmesiyle ortaya çıkan ihtiyaç fazlası ürün, ilk anda belirli ellerde toplanır. Aynı süreçte üretim araçlarında sağlanan gelişme, erkeğin ev dışındaki üretkenliğini de artırmıştır. Bu durum, bir yandan erkeğin rolünü/durumunu değiştirirken, aynı zamanda fazla ürünün erkeğin elinde toplanması, mirasını kendi soyundan çocuklara bırakma isteği, tek eşli aileyi (gerçekte ise bu; kadına dayatılmış tek eşlilik) doğurur.

Bütün sınıflı toplumlarda ezilen, baskı altına alınana bir cins olarak kadının köleliği, her toplumun ekonomik temelleri üzerinde yükselerek, ona uygun biçimler almıştır. Kapitalizmin dağıtılıp bir kenara attığı dar ev ekonomisinin yerini alan modern sanayi, hem ezilen cins kadınlar, hem de proletarya bakımından farklı koşulların da habercisi olur.

Burjuvazinin daha fazla ve ucuz işgücüne duyduğu ihtiyaç, kendinden önceki sınıflı toplumların dört duvar arasına hapsettiği kadını çekip çıkarmış, kutsal eşliğin dışına fırlatıp atmıştır. İşçiler için, fabrikalarda toplanan kadınlar bakımından kadın sorununun farkına varılması ve aynı şekilde kurtuluş fikri de bu koşullarda ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

Tarihsel gelişim seyri içerisinde kadınların kurtuluşu fikri ilk kez burjuva devrimlerinde ortaya çıkmıştır. 18. Yüzyılda burjuva devrimlerine katılan kadınlar, barikatlardan erkeklerle birlikte savaşmış, onlarla birlikte giyotine de gönderilmişlerdir. Fransız devrimine katılan kadınların önderlerinden Oly mpe de Gouges; “Eğer kadının giyotin altına gitme hakkı varsa, o halde onun konuşma kürsüsüne çıkma hakkı da olmalıdır” diyerek yayınlanan İnsan Hakları Bildirgesi’nde kadınlara yer verilmemesine tepkisini yayınladığı Kadın Hakları Bildirisi’nde bu sözlerle ifade etmiştir. Artık ok yaydan çıkmıştır.

Her ne kadar Olympe de Gouges’in bu karşı çıkışı, O’nu giyotine gönderilmekten kurtarmamış olsa da, kadın cinsinin erkek egemen sistem tarafından köleleştirilmesinin nedenlerini sorgulama sürecinin başlangıcı olmuştur.

Gerek 18. Yüzyıl ve sonrasında ortaya çıkan burjuva kadın hareketleri, gerekse de 19.yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve sonraki yıllarda gerçek teorik ve pratik zeminine oturan proleter kadın hareketleri, modern toplumun çeşitli biçimlerde allayıp pulladığı; burjuva ahlak, töreler ve dinlerin yardımıyla kadının tek ve değişmez yazgısı olarak sınılan kadının köleliğini, erkek egemen sistemi çeşitli görüngüleriyle ve temelleriyle yargılamışlardır. Yasaların, törelerin ahlakın ve dinlerin yardımıyla sosyal, siyasal ve kültürel yaşamın dışına itilen kadınların dünyası bu kez iş, ev ve aileyle sınırlandırılmıştır.

Bu sınırlandırılmışlık, kadını aptallaştıran, düşünce ve yeteneklerinin gelişmesinin önündeki başlıca engeli oluşturur. Daha anne karnındayken ihale edilen kadınlık görevleri, kadının bütün yaşamına da damgasını vurur. Dolayısıyla proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü iktidar mücadelesinde tıpkı, erkek işçi ve emekçiler gibi eşit birer üye olarak kadınların bu savaşıma katılması/çekilmesi oldukça zor olur.

Nesnel bir durum olarak, bu sorunun aşılması, parti çalışmasının toplumun yarısını, hatta demografik olarak birçok ülkede daha fazlasını oluşturan emekçi kadınlar arasında yürütülmesi; aynı zamanda kadınların gerçek özgürlüğüne kavuşmasının temellerinden biri olan erkek egemenliğinin bütün görüntülerine karşı mücadelenin de koşullarını sunacaktır.

Tekrar tekrar vurgulamak gerekir ki, her ne kadar modern sanayi, ev ekonomisinin dört duvarını parçalayarak kadını kutsal eşliğin dışına çıkarmış olsa da; kadını, erkeğin baskısı, koruması ve sorumluluğu altında aile ve aile içi faaliyeti, kadın kitleleri arasındaki çalışmada, kadının psikolojik durumunun/özgünlüğünün hem de onun aile ve toplum içindeki özel konumunun dikkate alınmasını zorunlu kılar. Böylece proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü iktidar mücadelesine katılması sağlanmak istenen bu hedef kitlenin, nasıl bir özelliğe sahip olduğu, duygu ve düşünce dünyaları, isteklerinin neler olduğu yanıtlanmak zorundadır. Yine bu kitlenin hangi toplumsal koşullarda yaşadık-

ları ve hangi koşullar içerisinde sorunun ele alınması gerektiği sorunları da, kendine yanıt arar. Aslında bu ihtiyaçların karşılanması bile, kadınlar arasında komünist faaliyetin neden özel olarak örgütlenmesi gerektiği sorusunun da yanıtı olur. Çünkü burada, emekçi kadın kitlelerinin iş, ev, eş ve çocuklarla sınırlandırılmış olması; kutsal eşliğin dışına çıkmış ya da çıkarılmış kadının hala “dünyasının evi” olmaya devam ettiği gerçeğiyle karşı karşılaşırız. Bu yaşam biçiminin kadının modern köleliğini nasıl yeniden ürettiğini, duygu ve düşünce dünyasını nasıl zapt ettiğini görürüz. Ve nesnel koşulların oluşturduğu bu özel kadın psikolojisine dair gerçek reddedilemez.

Kadın cinsinin erkek egemen sistem tarafından toplumsal, siyasal ve kültürel yaşamın dışına itilmesinin yarattığı özel psikolojiye dair komünist Enternasyonalin IV. Kongresi’nde yaptığı konuşmada, Clara Zetkin bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Geniş kadın kitlelerinin bugün de özel toplumsal koşullarda yaşadıkları ve çalıştıkları şekline tarihsel gerçeği geçiştiremeyiz. Kadın cinsiyetinin toplumdaki özel konumunun özel bir kadın psikolojisi yarattığı tarihi gerçeğini de geçiştiremeyiz. Doğa tarafından cinsiyet olarak verilenle, toplumsal kurumlar ve koşullar tarafından yaratılan, birbirine bağlanmaktadır. Nasıl ki, somut yaşam koşullarından dolayı küçük köylü kitlelerinin özel psikolojisini hesaba katmak zorundaysak, aynı şekilde en geniş kadın kitlelerinin psikolojisini de hesaba katmak zorundayız... “ (Kadın sorunu üzerine, s. 14)

Kapitalist-emperyalist sistemin çifte baskı ve sömürsü altında, kadın cinsin sınırlandırılmış yaşamının kadında yarattığı özel psikolojiyi görmek/anlamak için fazla söze hiç gerek yoktur. Anlamak ve görmek isteyenleri için teorik bir tartışmanın da ötesinde, bütün görüngülerini yaşamın her alanında bulabiliriz. Burada evet, aslolan var olan objektif gerçeği bilince çıkarmak, sınıflı toplumların erkeğe tanıdığı ayrıcalıklardan vazgeçmeyi bilebilmek ve işçi, emekçi, ev emekçisi ve genç kadınların tıpkı erkekler gibi komünist partisinde eşit üyeler olarak örgütlenmesinin özel biçim ve araçlarını yaratmaktadır. Ancak bu yolla yüzyılların köleliğine karşı en geniş işçi, emekçi, kadın kitlelerinin hem kendi özgürlüklerinin, hem de insanlığın kurtuluşu için bayraklaştırılmış sloganlar,

birer ajitasyon sloganı olmaktan çıkarak eylem sloganı haline gelirler.

Uluslar arası komünist hareketin tarihi ve TDH’nin tarihinden okuduğumuz, öğrendiğimiz kadarıyla her ne kadar teorik olarak emekçi kadın kitleleri arasında parti faaliyetinin özel olarak örgütlenmesi gerektiği kabul edilse de; pratikte kaba ya da inceltmiş biçimlerde erkek egemen bakış açısının hakimiyetine dair örnekler fazlasıyla mevcuttur. Bu durumun farkında olan ve bu noktada özel tedbirler almaya ihtiyacı duyan Komünist Enternasyonal’de ve bazı komünist partilerde bu faaliyetin özel olarak örgütlenmesi, araçlarının yaratılması, tüzüksel zorunluluk haline getirilmiştir. Örneğin, RKP(B)’nin 8. Konferansında kabul edilen tüzük maddesinde emekçi kadın kitleleri arasında faaliyetin özel olarak örgütlenmesine ilişkin şöyle denilmektedir: “Parti çalışmasının özel biçimleri için özel kollar yaratılır. (ulusal sorun için, kadınlar arasında çalışma için, gençlik içinde çalışma vs. için) Bu kollar parti komiteleri düzeyinde oluşturulur ve doğrudan onlara tabidir. Bu kolların örgütlenme şeması, merkez komitesi tarafından onaylanan özel yönergelerle tespit edilir.” (Rusya’da 1917 Ekim Devrimi ve Kadınların Kurtuluşu, cilt: 2, Belgeler bölümü, s. 16)

Yine coğrafyamızda Marksist Leninist Komünistlerin bu konuda tüzük sel yaklaşımıyla bu bölümü sınırlandırılalım: “10-MLKP’nin MK dahil bütün organları, kadı çalışmasının bir ihtiyacı olarak kendilerine bağlı kadın komisyonları kurarlar.” (2. Kongre Belgeleri, s. 306)

İster yüzyıl önce, isterse de bugün komünistlerin emekçi kadın kitleleri arasında faaliyetin örgütlenmesine özel bir tüzük maddesi haline getirmelerinin bir tek anlamı vardır. Siyasette, erkek egemenliğine karşı tüzüksel olarak alınmış bir önlemdir bu.

Komünist Enternasyonal’in tarihinden

Kadınlar arasında komünist faaliyetin özel olarak örgütlenmesine ilişkin uluslararası komünist hareketin deneyimleri oldukça öğreticidir. Bu konuda olumlu/pozitif örneklerin yanı sıra, erkek egemen anlayışın ve pratiğin uç örnekleri, aynı süreçte çeşitli komünist partiler şahsında yaşanmıştır.

Dönemin yetiştirdiği komünist kadın önderlerin komünist partiler içerisinde en kabasından, en

inceltmişine erkek egemenliğinin bütün gö-
rüngülerine karşı yürüttüğü mücadeleyi öğren-
mek ve bilince çıkarmak kadınların özgürlük
yürüyüşünde özel bir yer tutar. Yine başta Lenin
ve Bolşevik parti olmak üzere bazı gelişkin ko-
münist partilerin bu alanda yarattıkları örnekler-
in büyütüp çoğaltılması gerekir. Ancak, bu tar-
tışma bakımından, bunlar kadar, aynı süreçte 3.
Enternasyonal'in kadınlar arasında komünist
faaliyetin özel olarak örgütlenmesine dair aldığı
kararı hayata geçirmeyen, bu konuda ayak dire-
yen komünist partilerin tutumları/ pratikleri de
önemli ve ibretlik derslerle doludur. Yine 1917
Ekim Devrimi ve sosyalizmin inşa yılları, ka-
dınların kurtuluşu mücadelesi bakımından çok
daha özel derslerle/deneyimlerle doludur. Fakat
bu yazıda sosyalist inşa v deneyimlerine girme-
yeceğimizi, bunun bir başka yazının konusu
olacağını belirterek devam edelim.

3.Enternasyonal'in 1919 Mart'ında Moskova'da
Kuruluş Kongresi'ni gerçekleştirmesiyle başlar,
örgütlü komünist kadın hareketinin çıkışı. Kur-
tuluş Kongresi, soruna dair belirlenen bazı genel
doğruların yanı sıra, kadın ve erkek proleterlerin
ortak mücadelesinin altını çizdiği ve oy birliğiyle
aldığı kararda şunlar yer alır:

“Komünist Enternasyonal Kongresi, gerek ken-
disi tarafından konulan görevlerin başarısı ve
gerekse de dünya proletaryasının nihai başarısı
ve kapitalist düzenin tümünden ortadan kal-
dırılmasının, işçi sınıfından kadın ve erkeklerin
birbirine sıkı sıkıya bağlı ortaklaşa mücadeleleri
ile güvence edilebileceğini tespit eder.”(Kadın
sorunu üzerine, s. 81) Ve bu karardan hareketle
bütün komünist partilerin önüne kadınlar ara-
sında faaliyetin özel olarak örgütlenmesi göre-
vini koyar. Komünist Enternasyonal'in bu kararı
alırken ki, yaklaşımı; 2. Enternasyonal'in örgüt-
sel olarak gevşek bir yapıda olmasına karşın; 3.
Enternasyonal'in ideolojik ve örgütsel bakımdan
sağlam bir birlik olması ve bunun gereklili-
ğine inanılmasıdır. Komünist Enternasyonal'in
3. Kongresinde 'Kadın hareketine ilişkin Ra-
por'da Clara Zetkin, KEYK'in (Komünist Ent-
ternasyonal Yürütme Kurulu) kadınlar arasında
komünist çalışma yürütme görevine dair yaptığı
bilgilendirmede; komünist partilerin tutumlarına
dair özetle şunlar yer almaktadır: Zetkin, önce-
likle tek tek ülkelerde komünist kadın hareke-
tinde sağlanan gelişmenin sevincini delegelerle
paylaşır. Hemen sonrasında; birçok ülkede ko-

münist kadın hareketinin kaydettiği kazanımların/adımların komünist partilerin desteği olma-
dan hatta çeşitli biçimler altında komünist parti-
lerin desteği olmadan hatta çeşitli biçimler al-
tında komünist partilerin açıktan ya da örtülü
direnişine rağmen elde edildiğini belirtir. Ko-
münist partilerin, komünist kadın hareketinin
gelişimine dair ayak diremelerini Clara Zetkin;
“Kadınlar devrimci mücadelelere bilinçle, hedef
şaşmaz biçimde emin adımlarla fedakarca ka-
tılmadıkları sürece ne proletarya iç savaşla
egemenliği kazanır, ne de kendi diktatörlüğünü
kurduktan sonra komünist toplumun inşasına
başlayabilir” (age. S. 84) gerçeğini anlayama-
dıklarını işaret eder.

Yine aynı Kongre'de “Kadınları arasında yürü-
tülecek komünist çalışmanın biçimleri ve yön-
temlerine ilişkin karar tasarısı”nda en geniş
emekçi kadın kitlelerinin komünizm bayrağı
altında toparlanması ve eğitilmesi için komünist
partilere üye yapılması ve bu alanda belirlenen
azami hedeflere ulaşmak için şu karar alınır;
“Bu amaca ulaşmak için, 3. Enternasyonal'e
dahil tüm partilerin görevi, en alttakinden en
üsttekine kadar tüm organ ve kurumların da
kadın kurulları kurmaktır.”(age, s. 110)

Alınan bu karara rağmen, daha sonraki süreçler-
de birçok komünist partinin bu kararları uygu-
lamadığı ya da zevahiri kurtarmak babından
bazı adımlar attıkları açığa çıkmıştır. Bu tip
tutumlar sergilemekte sakınca görmeyen komü-
nist partilerin bu gerici tutumlarına teorik kılıf
oluşturma, haklı gösterme çabaları da dikkatten
kaçmaz.

Kongrede alınan kararlar karşısında komünist
partilerin tutumlarını 4. Kongre'de değerlendi-
ren Clara Zetkin yaptığı konuşmada özetle şun-
ları belirtir.

- Polonya'da grev ve kitle eylemlerine kadın
katılımını yeterli gören komünist partisi; kadın-
lar arasında çalışmanın örgütlenmesi için
özel organlar yaratmayı reddeder.

- İngiltere Komünist partisi maddi güçlerinin
zayıf olduğu gerekçesiyle işçi kadınlar arasında
sistemik faaliyet yürütmek için oluşturulması
gereken araçları yok denecek kadar az sayıda
oluşturmuştur.

- Fransa'da Marsilya Kongresi'nin attığı olumlu
adımlar aldığı kararlar Paris Kongresi'yle yok
edilir. Parti yönetimi, kadın sekreterliğinin dağı-

tılması ve “Ouvriere”nin(Kadın işçi) yayınının durdurulması kararını alır.

- İtalya’da çok özel engellerle karşılaşmaksızın, gerekli organların oluşturulması gerçekleşir.

- Hollanda’da kadın sekreteryası içerisinde komünist kadınların yanı sıra anarşist ve anarşist eğilimi kadınların bulunması nedeniyle kadın sekreteryası dağıtılır, komünist kadınlar Hollanda Komünist Partisi içerisinde örgütlenirler.

- Norveç’te kadınların komünist partisi içerisindeki yer almaları Komünist Enternasyonal’in direktiflerine tümüyle uygun biçimde gerçekleşmez. Ancak, süreç devam eder. Ve benzer bir durum İsveç’te de yaşanır.

Komünist partilerin pratikteki tutumları bakımından durum; yakın ve Uzakdoğu açısından çok daha fazla özgünlükler ve sorunlar taşır.

Aynı kongrede Almanya’dan Herta Strum’un sunduğu raporda komünist partilerin olumsuz örnekleri dışında kalan Bulgaristan Komünist Partisinin pratiği özel bir yerde durur: “Enternasyonal’in en örnek -elbette ki görevli, Zinovyev’in diliyle konuşursak partisi ile Bulgaristan’ın işletme ve sendikalardaki kadın işçilerin örgütlenmesini en iyi yürüten ülke olması bir tesadüf değildir. Burada, Parti içinde ve Bulgaristan’da tümüyle partinin egemenliği altında olan sendikalarda özel organlar oluşturulmuştur. Burada parti ile sendika komiteleri arasındaki ortak çalışma, tüzük ve talimatlarla tamı tamına düzenlenmiştir; son derece büyük bir özen ve işçi kadınların gereksinimleri ve özel durumları göz önünde bulundurularak Komünist Partisinin işletmelerdeki ve sendikalardaki kadınların seferber etmek için yerine getirilmesi gereken bütün büyük görevler belirlenmiştir.” (age, s. 174)

Bu kısa özetende göreceğimiz gibi, geniş işçi ve emekçi kadın kitlelerinin örgütlenerek mücadeleye çekilmesi; bir kitle hareketi yaratılmasında tüm parti faaliyetinin yarısı oluşturması gerektiği doğrusu yeterince kavranmamıştır. Çoğu örnekte teorik olarak komünist kadın hareketinin gerekliliği ve öneminin kabul edilmesi ise, çoğunlukla pratik yaşamda birleşmeyerek, sözde kalmıştır. Hemen vurgulamalıyız ki; sorunun yalnızca kavrayışla izah edilmesi çok büyük bir yanılgı olur. Bazı bakımlardan kavrayış sorunun etkilerinin olabileceği kabul edilse bile, sorunun esas olarak kaba ve inceltilmiş erkeklikte olduğunu kuvvetli bir şekilde vurgulamalı, altı

kalın çizgilerle çizilmelidir. Tam da bu noktada Lenin’in Clara Zetkin’le yaptığı tartışmayı hatırlatmak/paylaşmak yerinde olacaktır. Partinin kadınlar arasında planlı çalışma için özel organlar oluşturmasını “bunu, kadın haklarının savunuculuğu ve sosyal demokrat geleneklere geri dönüş olarak kınayan”, “Kadınlara, erkeklerle birlikte ve onlarla aynı şartlar altında ulaşılmasını” savunan yoldaşların olduğunu belirten Zetkin’le Lenin arasında sohbet şöyle devam eder: “Neden hiçbir yerde -hatta bizde, Sovyet Rusya’da bile partide erkek kadar kadın yok? Sendikal olarak örgütlü kadın işçilerin sayısı neden bu kadar az? Bu olgular insanı düşündürüyor. Geniş kadın kitleleri arasındaki çalışma için vazgeçilmez olan özel organların reddedilmesi, (abç) Komünist İşçi Partisindeki sevgili arkadaşlarımızın çok ilkeli, çok radikal görüşlerinin de bir uzantısıdır...”(age, s.320)

Siyasal yaşamdaki erkek egemenliğinin komünist partilerindeki düzeyini görmek bakımından rakamların dilinden duruma kısaca göz atacak olursak; karşımıza şöyle bir tablo çıkar:

Komünist Enternasyonal IV. Kongresi’nde yaptığı konuşmada, Almanya’dan Herta Sturm, komünist partilerde kadın üyelerin durumuna ilişkin özetle şu bilgileri aktarır;

Savaş sonrası olması nedeniyle 2045 yaşları arasındaki kadınların, sayısının genel nüfusa oranında erkeklerden daha fazla olmalarına rağmen, komünist partilerdeki erkeklerle oranı en yüksek düzeyinin %10 olduğunu vurgulayan Sturm’un diğer ülkelere ilişkin verdiği rakamlarda şöyle:

- Çekoslavya; 36.000 kadın üyeye, toplam parti üyelerini %20’sini oluşturur.

- Almanya’da bu oran 35.000 kadın üyeye %11.12’dir.

- Norveç’te ise, 15-16.000 kadın üyeye %15’tir.

- Fransa’da 1.800 kadın üyeye bu rakam yaklaşık %15’tir.

- Belçika’da 30 kadın üyeye %16’dır ve;

- İngiltere ise kadın üye sayısı tespit edilememiştir.

Bu rakamlar bize parti faaliyetinin yarısı kadınlar arasında yürütülecek çalışmanın oluşturulması, yine parti üyelerinin yarısının kadınlardan oluşması görüşü açısından çok uzağında olundu-

ğunu söylüyor. Bu durumda, elimizde somut veriler/rakamlar olmasa da, yönetici organlarda kadınların oranı konusunda da çok iç açıcı bir durum olamayacağını söylemek yanlış olmaz herhalde.

Lenin'in Clara'yla yaptığı sohbette sosyalist inşa sürecinde olan Sovyetler'e de atıfta bulunması oldukça önemli. Sürekli, devrim sonrasında kadınların durumunun değiştirilmesine vurgu yapan Lenin; "Her mutfak kadını, devlet yönetmesini öğrenmelidir" derken, yalnızca kadının kağıt üzerindeki bir hak eşitliğinin anlamsızlığına/yetersizliğine işaret ediyordu. Bu nedenle her fırsatta kadının toplumsal yaşamdaki durumunun değiştirilmesinin araçlarının/koşullarının geliştirilmesinin önemini vurguluyordu. Bu nedenle Clara Zetkin'le yaptığı sohbette tutucu yaklaşımlar karşısında komünist partilerde "Ne kadar kadın örgütlü?" sorusunu Lenin'in var olan duruma olan tepkisi olarak algılıyoruz.

Büyük Ekim Devrimi'nin gerçekleştiği sosyalist inşa yıllarında Lenin'in soruları bakımından SBKP(B)'deki ilişkin verilerle devam edecek olursak, durum şöyle: (Tablo 1)

Yıl	Kadın üye sayısı	Yüzde	
1898	-	15	1. Parti Kongresi
1918	30.435	7.8	7. Parti Kongresi
1924	-	9	13. Parti Kongresi
1925	76.494	10.3	14. Parti Kongresi
1927	-	13	15. Parti Kongresi
1930	-	14	16. Parti Kongresi
1934	-	14	17. Parti Kongresi
1939	333.821	21	18. Parti Kongresi
1952	1.318.968	22	19. Parti Kongresi

Rakamlardan da görebileceğimiz gibi, kadın üyelerinin SBKP(B) içerisindeki erkek üyelere oranı en yüksek olduğu zaman bile %22'de kalmıştır. 1898 yılında bu oranın RSDİP'de %15 olmasıyla kaba bir kıyaslama yapmamız bile; devrim yılları/inşa yılları boyunca dahi, Bolşevik parti içerisinde sayısal bakımdan kadınların erkeklerle eşitlenemediklerini görüyoruz. Bu sayısal eşitsizliğin nedenleri hiç kuşkusuz farklı bir tartışma konusu. Ancak siyasette Bolşevik Parti içerisinde erkek egemenliğinin göstergesi olarak görülmelidir. Bu durumun yönetici organlar bakımından ortaya çıkardığı tablonun daha da vahim olduğunu belirtmeliyiz.

"Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim devrimi ve Kadınların Kurtuluşu" kitabından aktardığımız bu verilere göre, Parti Kongrelerinde 1917-1952 yılları arasında kadın delegelerin katılımı ise şöyledir: (Tablo 2)

	Tarih	Erkek	Kadın	Kadın (%)
6. Parti Kongresi	1917	161	10	5.7
8. Parti Kongresi	1919	296	9	3
9. Parti Kongresi	1920	502	28	5.3
10. Parti Kongresi	1921	905	33	3.5
11. Parti Kongresi	1922	671	16	2.3
13. Parti Kongresi	1924	1114	51	4.4
14. Parti Kongresi	1925	635	16	2.4
15. Parti Kongresi	1927	857	41	4.6
16. Parti Kongresi	1930	1113	155	13.9
17. Parti Kongresi	1934	1147	89	7.2
18. Parti Kongresi	1939	1428	143	9.1
19. Parti Kongresi	1952	1192	147	12.3

Yine 1912-1952 yılları arasında MK ve yedek üyeliği bakımından kadınların temsiliyetine rakamların dilinden bakacak olursak, şöyle bir tablo karşımıza çıkar. (Tablo 3)

Bu yazıda başlı başına Sovyetler Birliği'nde kadının durumuna dair bir tartışma yapmayacağımızı belirtmiştik. UKH'nın tercihinde emekçi kadınlar arasında faaliyetin özel olarak örgütlenmesi gerektiğine dair yaptığımız tartışma kapsamında bir bakış açısı bu. Yukarıdaki tablolarda çok net görüldüğü üzere; komünist parti içerisinde kadınların sayısının hiçbir dönem erkeklerle eşitlenmemesi bir yana erkek üyelerinin sayısına bile yaklaşamamış tır. Yönetici organlar söz konusu olduğunda da, yine kadın oranının hızla aşağı doğru düştüğünü görüyoruz. En nihayetinde Merkez Komitesinde kadınların sayısının üçü aşamamış; MK yedek üyelerinde ise, en parlak rakam 6 olmuştur. Devrime ve sosyalist inşaya bütün gücüyle katılan kadınların, siyasal yaşamda Bolşevik parti içerisinde tuttuğu yer bu. Ve tam da bu tabloda Lenin'in öfkeli soruları çok daha anlamlı hale geliyor. Uluslararası Komünist hareketin tarihi bakımından neden ve niçin sorularına dair detaylı bir tartışmayı belki başka bir zaman yapabiliriz. Ancak biz sözü daha fazla uzatmadan Komünist Enternasyonal'in III. Kongresine dönmek istiyoruz.

Kongre ve Konferanslar	Kadın parti üye oranı	Parti kadın delege oranı	Merkez Komitesi			MK yedek üyeleri		
			Toplam	Kadın	Oran (%)	Toplam	Kadın	Oran (%)
6. Parti Konferansı 1912	-	-	7	0	0	5	1	20
7. Parti konferansı 1917	-	-	9	1	11	5	-	-
6. Parti Kongresi 1917	7,8	5,7	21	2	9,5	9	2	22
7. Parti Kongresi 1918	7,8	-	15	2	13	7	1	14
8. Parti Kongresi 1919	-	3	19	3	15,7	8	-	-
9. Parti Kongresi 1920	-	5,3	20	0	0	12	2	16,6
10. Parti Kongresi 1921	-	3,5	25	0	0	15	-	-
11. Parti Kongresi 1922	-	2,3	27	0	0	19	1	5,2
12. Parti Kongresi 1923	-	-	40	1	2,5	17	0	0
13. Parti Kongresi 1924	9	4,4	50	2	4	35	2	5,7
14. Parti Kongresi 1925	10,3	2,4	63	3	4,7	43	3	6,9
15. Parti Kongresi 1927	12,8	4,6	71	3	4,2	68	4	5,9
16. Parti Kongresi 1930	14	13,9	70	1	1,4	63	6	9,5
18. Parti Kongresi 1939	21	9,1	71	-	-	68	-	-
19. Parti Kongresi 1952	22	12,3	125	2	1,6	110	6	5,5

* Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim Devrimi ve Kadınların Kurtuluşu, C. 1, İlk tablo s. 149, İkinci tablo 160, üçüncü ve son tablo s. 161'den alınmıştır

III. Kongrede “Kadın Hareketine ilişkin rapor”da tek tek söz alan ülke delegeleri, kendi partileri bakımından rapor verirler. Fransız kadın delege Luise Coliard’ın konuşması, FKP’nin soruna yaklaşımındaki erkek egemenliğinin düzeyini göstermesi bakımından önemlidir.

“Yoldaşlar, ben burada rapor vermek üzere komünist kadınlar tarafından seçildim: Fakat önce şunu kabul ediyorum ki, ben, hiçbir zaman kadını parti çalışmasına çekmek üzere herhangi bir yapmamış olan bir komünist partinin delegesiyim. Buna rağmen Fransa’da birkaç kadın üyemiz var. Fakat tüm ülkeye dağılmış durumdayız ve birbirimizi hemen hiç tanımıyoruz. Son zamanda kadınlar için özel bir propaganda gerektiğini fark ettik.

Fakat bu konuda partinin desteğini almak istediğimizde bize şu cevap verildi ki, bu iş için bir kadın tayin etmek yeterlidir ve fakat onun görevi salt kadınlar arasında ajitasyon değil, genel propagandayı da yönetmektir. Fakat Merkez Komitesine, kadınların örgütlemesi için özel bir bölüm kurulmasını, tıpkı köylüleri örgütlemek için özel bir bölüm bulunduğu gibi, sonunda kabul ettirdik..” (Kadın Sorunu Üzerine, s. 100)

Fransız delegenin yaptığı bu konuşma bize, FKP’nin emekçi kadın kitleleri arasındaki faaliyetin özel olarak örgütlenmesindeki erkek egemen yaklaşımı sunmakla kalmıyor aynı zamanda, bu bölümde paylaştığımız III. Enternasyo-

nal’e üye komünist partilerde parti çalışmasının yarısını emekçi kadın kitleleri içerisindeki faaliyetin oluşturulması ve kadınların da bu partilerde erkeklerle eşit üyeler olarak örgütlenmedeki başarısızlığının nedenini de açıklıyor.

Yine bu durum bize Lenin’in bir başka sözünü hatırlatıyor. 1919 yılında “Sovyet Cumhuriyeti’nde Proleter kadın hareketinin Görevleri üzerine” başlıklı söylevinde Lenin “İşçinin kurtuluşu, işçinin kendi eseri olmalıdır diyoruz; bunun gibi kadın işçilerin kurtuluşu da, kadın işçilerin eseri olmalıdır. Böyle kuruluşların yaratılmasıyla kadın işçilerin kendileri ilgilenmelidir ve bu etkinlik, kapitalist toplumdakinden tümüyle başka bir konum atmasına yol açacaktır”(age, s. 50-51)

Hiç kuşkusuz her sorunun gerçek sahiplerinin sahiplenmesi, çözümünü noktasında özel bir duyarlılık göstermesi kaçınılmazdır. Cinsler arasındaki bu bölünmüşlük, aslında başından beri tartıştığımız ve tartışılacak kadın ile erkek arasındaki eşitsizliğin temelini oluşturur. Engels’in “evdeki küçük patron” olarak tanımladığı erkek egemenliğine karşı mücadele, her günkü savaşımın bir parçası haline getirilmediği durumda yüzyılların köleleştirdiği kadın cinsinin özgürleşmesi, erkekle yaşamın her alanında eşitlenmesi sağlanamaz. Kaldı ki, hem tarihteki örnekler, hem de içinde yaşadığımız koşullardan ilişkilerden bunu rahatlıkla görüp, bilince çıkarabiliriz. Çok açık ki, bu noktada en büyük gö-

rev de komünist devrimci kadınlara ve yine bu kadınların komünist parti içindeki duyarlılığına düşer diyelim ve uzun olsa da bu bölüme son noktayı yine Lenin’le koyalım..

“Kadın kitleleri arasındaki ajitasyon ve propaganda çalışması, onların uyandırılması ve devrimleştirilmesi, ikinci bir şey, yalnızca kadın yoldaşların işi sayılıyor. Yalnızca onlara, bu iş neden daha çabuk ve sağlıklı ilerlemiyor diye suçlama getiriliyor. Bu yanlıştır, temelli yanlıştır! Gerçek ayrılıkçılık ve Fransızların söylediği gibi, “kadın hakları savunuculuğu, a’rebours (tersinden) kadın hakları savunuculuğudur!” Ulusal seksiyonlarımızın yanlış düşüncesinin

altında temelde ne yatıyor? Sovyet Rusya’dan söz etmiyorum, son tahlilde, kadının ve yaptıklarının küçümsenmesinden başka hiçbir şey değil! Evet! Ne yazık ki, yoldaşlarımızın birçoğu için de şu geçerli: ‘Komünisti birazcık kazı, altından bir filisten çıkar’ Elbette onu duyarlı yerinden kazımak gerekir, kadın meselesiyle ilgili anlayışından. Kadınların o tek ev ekonomisindeki o titiz, tek düze, güç ve zaman tüketen ve yıpratıcı çalışmayla nasıl solduğunu, ruhlarının nasıl daraldığını ve bunaldığını, yüreklerinin uyuştüğünü, iradelerinin zayıfladığını erkeklerin sessizce seyretmelerinden daha çarpıcı bir kanıtı var mı bunun?..” (age, s. 324)

Milliyetçi-Faşist İşçi Partisi

Tandoğan'da, Çağlayan'da, İzmir'de ve diğer bütün Cumhuriyet mitinglerinde boy gösteren politik partilerden biri de İşçi Partisi. O, askeri faşist bir darbe tezgahının sivil taşeronu olma rolünü üstleniyor.

Türk egemen sınıfları, sahte bir antiemperyalizm ve laiklik bayrağı sallayan milliyetçi faşist cephe ile AB'ci değişimin ve demokrasi örtüsü altında emperyalizme yeni tipte entegrasyonun bayraktarlığını yapan burjuva liberal cephe olarak ikiye bölünmüş durumda. Bu iki burjuva gerici cephe arasında devlete egemenlik kavgasının kızıştığı ve rejim krizinin şiddetlendiği bugünkü koşullarda, İP, generallerin liderliğindeki milliyetçi faşist cephenin “sol” kulvarında konumlanıyor. Ve kendini, egemen sınıflar arasındaki iktidar dalaşımına ulaşmış olduğu yeni evreye adapte etmeye yöneliyor. Nasıl? “Vatan savunması” olarak formüle ettiği bir stratejiyi teorize ederek ve parti programını değiştirip bir “Milli Hükümet Programı” ilan ederek... Böylece İP, yüzündeki sahte sosyalist maskeyi de bütünüyle çıkarıp atmış oluyor. Darbeciliği sol etiketle pazarlamada, devletin geleneksel faşist politikalarını ilerici bir ambalajla halka yutturmada, laik-İslamcı ve milliyetçi-hain kutuplaşması yoluyla emekçilerin ve aydınların mümkün olduğunca geniş bir kesimini faşizme yedekleme uğraşında tüm maharetini sergilemeye koyuluyor.

İP, bugün için hem dar bir örgütsel yapıya sahip ve hem de milliyetçi faşist cephenin politik partiler alanındaki başlıca tercihlerinden biri olmaktan uzak. Fakat onun ideolojik ve siyasi argümanları, ordu partisine angaje olmuş sivil

görünümlü çeşitli örgütlerde ve aydınlarda, dolayısıyla da Cumhuriyet mitinglerinde toplanan kitleler üzerinde bir karşılık buluyor. “Vatan savunması”, “Kemalist devrimi tamamlamak” ve “milli hükümet”, bu ideolojik ve siyasi argümanların başlıca halkalarını oluşturuyor.

İP'e göre:

ABD, BOP kapsamında ve AKP eliyle Türkiye'yi bölmeyi ve Türk devletini ılımlı İslam devletine dönüştürmeyi amaçlamakta, bunun için de milli güçleri tasfiye etmeyi istemektedir. Devlet mafyanın ve tarikatların eline geçmiştir, egemenlik ABD'ye ve AB'ye devredilmiştir. Bu nedenle, görev ABD'ye, AKP'ye ve işbirlikçi güçlere karşı vatan savunmasıdır. Zaten emperyalizm çağında burjuvazi-proletarya çelişkisi belirleyici değildir ve gerçekleşen tüm devrimler emperyalizme karşı vatan savunması içeriğinde olmuştur. Türk devriminin 19. yüzyıldan gelen milliyetçi, halkçı ve sosyalist birikimi vatan savunması görevinde ve Kemalist devrimi tamamlamak için birleştirilmelidir. Yüz elli yıldır olduğu gibi, askerin önderliği Türk devriminin yasadır.

“Vatan Savunması” Mı, Faşizmin Savunulması Mı?

Doğu Perinçek şöyle diyor: “Çağımız, öncelikle milli demokratik devrimler çağıdır. Emperyalizmden kurtulmak, milletin ve vatanın oluşması bu çağın en önemli süreçleridir.”(1)

“20.yüzyıl devrimlerinin tunç kanunu vatan savunmasıdır. Çağımızda devrimin içeriği önce-

likle bağımsızlıktır.” Perinçek bu burjuva görüşünü Lenin'e, Stalin'e ve 3. Enternasyonal'e dayandırmaya çalışıyor. Tam bir sahtekarlık!

Emperyalizmi kapitalizmin en yüksek aşaması ve can çekişen kapitalizm olarak tanımlaması, çağımızı da emperyalizm ve proleter devrimler çağı olarak adlandırması, Lenin'in belki de en yaygın bilinen özelliğidir. O, kapitalizmin tekeli aşamaya geçmesiyle birlikte üretimin muazzam boyutlarda toplumsallaşmasıyla karşı karşıya olduğumuzu belirtir ve ardından, “Özel ekonomik ilişkiler ve özel mülkiyet ilişkileri, artık içeriğine uymayan bir kabuktan çıkarılması yapay olarak geciktirilirse kesinlikle çürüyecek olan, bu çürüme durumunu oldukça uzun sürdürse de (en kötü olasılıkla, oportünist çibanın iyileşmesinin uzun zaman alması halinde) sonuçta kesinlikle atılacak olan bir kabuktan ibarettir”(2) der. Yani, çağımızı proleter devrimler çağı olarak nitelemesinin temelinde, tekeli kapitalizm aşamasında üretimin toplumsallığıyla mülkiyetin özel karakteri arasındaki çelişkinin, dolayısıyla proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkinin aşırı keskinleşmiş olması yatar. Bunun sonucu, sosyalist devrimin kaçınılmazlığıdır.

Emperyalizm çağında demokratik devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları, sosyalist dünya devriminin bileşenleridir. Lenin'in bu görüşü, 3. Enternasyonal'in 1928'de kabul edilen programında da yer alır. Komintern'e göre, ulusal kurtuluş savaşları ve sömürge ayaklanmaları “devrimci proletaryanın sosyalist hareketleri niteliğinde olmadıkları halde emperyalizmin egemenliğini sarstıkları sürece nesnel olarak dünya proletarya devriminin bir ögesi haline”(3) gelmişlerdir.

Fakat Perinçek, gerici teorisinde ısrar ediyor: “Ve yine Lenin'in önerisiyle, dünyadaki esas kamplaşmanın proletarya ile burjuvazi arasında değil, ezen ezilen dünya arasında olduğu belirlenmiştir.” “Devrim, bir ülkenin içinde işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki mücadelenin ürünü olmayacaktı.”

Lenin, çağımızı proleter devrimler çağı olarak tarif eder, sosyalist devrimlerin güncelliğini ortaya koyar, emperyalizme karşı demokratik devrimleri ve ulusal kurtuluş mücadelelerini de sosyalist dünya devrimi stratejisine bağlı ele alırken; Perinçek halen daha milli demokratik devrim çağında yaşadığımızı, burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişkinin önemsiz olduğunu, asıl belirleyici çelişkinin emperyalizm ile milletler arasında bulunduğunu iddia ediyor. Hem de

Lenin'i referans göstererek!

20. yüzyılın başında, dünyanın emperyalist devletler arasında paylaşımı tamamlanmış, bir tarafta az sayıda emperyalist sömürgeci devlet ve diğer tarafta sayısız sömürge ve yarı-sömürge ülke toplanmıştı. Bu gerçek, emperyalizmle ezilen halklar ve sömürge uluslar arasındaki çelişkinin dünya çapında keskinleşmesi ve temel bir çelişki halini alması, emperyalizme karşı demokratik ve ulusal kurtuluşçu devrimlerin patlak vermesinin kaçınılmazlığı anlamına geliyordu. Nitekim Çin, Küba, Vietnam gibi devrimler ya da Afrika'nın muzaffer ulusal kurtuluş savaşları bunu kanıtladı. Fakat bu devrimler, çağımızı milli demokratik devrimler çağı yapmadıkları gibi, nesnel olarak proleter dünya devriminin bileşenleri ve devrimci müttefikleri konumunda oldular. Gerçek olan, emperyalist blok karşısında bir milli devletler blokunun değil, sosyalist bir blokun oluşmasıydı. Bugünse, ekonomik ve toplumsal yapıda 20. yüzyıl boyunca yaşanan değişimler, mutlaka altı çizilmesi gereken önemli sonuçlar doğurmuş durumda.

Birincisi; sermayenin ve üretimin büyük boyutlarda uluslararasılaştığı, kapitalist ilişkilerin dünyanın en uzak köşesine dahi girdiği, işçi sınıfının milyarlarla ifade edilen bir büyüklüğe ulaştığı koşullarda, dünya sosyalizme nesnel olarak çok daha yakındır. Atılması yapay olarak geciktirilmiş ve geciktirildiği ölçüde de çürümüş olan kapitalist özel mülkiyet kabuğunun parçalanmasının, yani sosyalist dünya devriminin nesnel koşulları çok daha fazla olgunlaşmıştır.

İkincisi; ulusal sorunun kapsamında bir daralma olmuştur. Zafere ulaşan antifaşist devrimler ve ulusal kurtuluş hareketleri ile sosyalist blokun varlığı, emperyalist sömürgeciliği çöküşe uğratmış ve birçok ulus bağımsızlığını kazanarak ulusal devletini kurmuştur. Böylece, kendi ulusal devletlerini elde eden bu uluslar için, daha sonra yeni-sömürgeci ilişkilerle emperyalist sisteme yeniden bağlanmış olsalar dahi, ulusal bağımsızlık sorunu ortadan kalkmıştır. Günümüzde, ulusal kurtuluşçu devrimler, emperyalistler ve bazı yeni-sömürge devletler tarafından sömürgeci boyunduruk altında tutulan Kürdistan, Kuzey İrlanda, Bask, Batı Sahra gibi ülkeler ile emperyalist işgale uğramış olan Irak ve Afganistan gibi ülkelerde gündemdedir.

Üçüncüsü; yeni-sömürge ülkelerin halkları ile emperyalistler arasındaki çelişki bir ulusal ba-

ğimsızlık sorunu olarak ele alınamaz. Görünüşte kalsa bile devletsel bağımsızlığa sahip bu ülkeler, sosyalist devrimler ya da sosyalizme geçişi hazırlayan antiemperyalist demokratik devrimler ile yüz yüzedir. Bu ülkelerde ulus ikiye bölünmüştür: Sınıfsal çıkarları emperyalizme tam bağımlılığı koşullayan işbirlikçi büyük burjuvazi ile büyük bölümü tekellerin yan kolu durumuna gelmiş olan orta burjuvazi bir yanda; sınıfsal çıkarları emperyalizme ve kendi burjuvazisine karşı mücadelede buluşan işçi sınıfı ve emekçiler diğer yanda. Emperyalizme bağımlılığa son verecek ve işbirlikçi burjuvaziyi tasfiye edecek bir antiemperyalist devrim, yeniden emperyalist sisteme bağlanma dışında “ulusal” çapta bir kapitalizm çerçevesinde artık duramayacağı için, sosyalizme ilerlemek zorundadır. Günümüzde antiemperyalizm, antikapitalizme yakınlaşmıştır.

Demek ki, çağımız -halen daha ve eskisinden de fazla- burjuvazi-proletarya çelişkisinin damgasını vurduğu sosyalist devrimler çağıdır. Aksini iddia eden Perinçek'in ise amacı başkadır: O, “vatan savunması” adı altında işçi sınıfı ve emekçileri burjuvazinin peşine takma çizgisini teorize etmeye çalışmaktadır. Ve bunun için, çoktan bayatlamış sınıf işbirlikçisi Üç Dünya Teorisini güncellemektedir: “Dünyaya bir bütün olarak baktığımız zaman, emperyalizmin milletleri devletsiz kalmakla, vatanları parçalamakla ve insanlığı yeniden Ortaçağ karanlığına itmekle tehdit ettiğini görüyoruz. Bu durumda devletler bağımsızlık, milletler kurtuluş, halklar devrim istemektedir. Bu üç dinamiğin üçü de, esas olarak milli demokratik devrim görevlerine işaret etmektedir.” Emperyalizm vatansızlaştırdığına ve devletsizleştirdiğine göre, işçiler ve emekçiler kendi ülkelerinin burjuvazisiyle ve burjuva devletiyle birleşerek vatanlarını ve devletlerini savunacaklar!

Ne diyor Perinçek? “20. yüzyılda devrim, emperyalist sömürü zincirinin bir ülkede kırılmasıydı. Yani devrim, bir ülkede emperyalizme karşı mücadelenin, başka deyişle vatan savunmasının ürünü olacaktı. İşte Leninizm dedikleri budur.” Leninizm dedikleri, bu ucube burjuva teoriymiş!

Lenin, “Anavatan, yani verili politik, kültürel ve sosyal çevre, proletaryanın sınıf mücadelesinde en güçlü faktördür” diyor ve “Mücadelesinin politik, sosyal ve kültürel koşulları proletarya

için önemsiz olamaz, dolayısıyla ülkesinin kaderi de onun için önemsiz olamaz. Ancak bu kader onu yalnızca, kendi sınıf mücadelesiyle ilgili olduğu ölçüde ilgilendirir, Sosyal Demokratların ağzına hiç yakışmayan bir burjuva yurtseverliğine dayanarak değil”(4) sözleriyle devam ediyor. “Anavatan, yani verili politik, kültürel ve sosyal çevre” proletaryanın mücadele ettiği ülkenin toplumsal maddi gerçeğinin ifadesidir ve devrimci stratejisinin dayandığı başlıca bir temeldir. Ve bu “çevre”de, işçi sınıfı ve emekçiler emperyalizme karşı kendi burjuvazisine yedeklenmiş olarak “vatan savunması” yapmaz, emperyalizme bağlanmış olan kendi burjuvazisine karşı iç-savaş yürütür. Burjuva ulus-devletini kurmuş bir ulusun sorunu artık ulusal bağımsızlık değildir; tersine, bu durum, “ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarının, egemen sınıfın çıkarları anlamına gelen, ulusun çıkarları denen genel kavramdan açıkça ayırt edilmesini”(5) gerektirir. Ve bu durumda, “vatan savunması”, işçi sınıfı ve emekçileri burjuva egemen sınıfın peşine takmanın şiarından başka bir şey olamaz.

Vatan savunması anlamında yorumlanabilecek bir devrimci savaş, ancak sosyalist veya devrimci-demokratik bir devletin emperyalist saldırıya karşı savaşması ya da ülkesi tümüyle işgal altında olan bir halkın işgalci sömürgeci güçlere ve işbirlikçilere karşı savaşması biçiminde gerçekleşebilir. Irak halkı, Kürt halkı ya da Küba, Venezuela halkları vatanını savunabilir. Bunun dışında ileri sürülen “vatan savunması”, sınıf işbirlikçiliğini ve şovenizmi devrimcilik diye yutturmaktadır sadece. Perinçek'in Lenin'e mal ederek ortaya attığı “vatan savunması” sahtekarlığı karşısında, Lenin'in tutumu açıktır: “Devrimci anavatan savunmasını gerçekten haklı gösterebilecek devrimci bir savaş sınıf bilinçli proletarya yalnızca: a) iktidarın proletarya ve ona katılan köylülüğün en yoksul kesimlerinin eline geçmesi; b) yalnızca sözde değil fiiliyatta da her türlü ilhaktan vazgeçilmesi; c) sermayenin tüm çıkarlarıyla gerçekten ve tamamen kopuş koşulu altında onaylayabilir.”(6) Görüldüğü gibi, Perinçek'in Leninizm diye sunduğu laf kalabalığı apaçık şovenizmdir. Ve şoven Perinçek hızını alamıyor. Ekim Devrimini de vatan savunması olarak değerlendiriyor: “1917 Ekim'inde Bolşeviklerin iktidara gelmesinin en önemli nedenlerinden biri, Rusya'nın birliğini korumaktı. Bolşevikler, Rusya'yı birleştirebile-

cek tek güç oldukları için hem Rus milletinin hem de çeşitli milliyetlerin desteğini aldılar ve devrimi başardılar. Devrimin kendisi emperyalizme karşıydı. Yıkılan Rus Çarlığı da emperyalist-feodal bir imparatorluktu. Emperyalizmin ve feodalizmin tasfiyesi, milli demokratik devrimin görevidir ve vatan savunmasıdır.”

Ekim Devrimi, yoksul köylülüğü yanına alan işçi sınıfının, Rus burjuvazisinin iktidarını yıkan sosyalist devrimiydi. Bolşevikler, “Rus milletinin” değil, Rus burjuvazisine karşı Rus işçi ve emekçileri ile ezilen ve sömürge halkların desteğini almışlardı. Emperyalist-feodal bir imparatorluk olan Rus Çarlığını yıkan, 1917 Şubatındaki burjuva demokratik devrimdi. Tarihi gerçekleri çarpıtmakta sınır tanımayan Perinçek'in iddia ettiği gibi, Bolşevikler vatan savunmasıyla Rusya'yı birleştirmemişler, Rus burjuvazisine karşı işçi sınıfı ile yoksul halkı birleştirerek sosyalist devrimi gerçekleştirmişlerdi. Lenin, ancak Ekim devriminin ardından ve emperyalist işgale karşı, Stalin de Nazi Almanya'sının faşist işgaline karşı anavatan savunmasını, ama burjuvazinin milli devletinin egemenliği altındaki anavatanın savunulmasını değil, proletaryanın egemenliği altındaki sosyalist anavatanın savunulmasını dile getirmişlerdi.

Üstelik, tam tersine, Ekim Devrimi, “anavatan savunması” adı altında emperyalist savaştan bir türlü çekilmeyen, sırtına asker üniforması giydirilmiş işçi ve köylüleri cephede kırdıran burjuva Geçici Hükümete karşı Rus emekçilerinin devrimidir. Bolşevikler tam da sömürgeci çıkarları gizleyen sahtekar “Anavatan savunması” sloganına karşı çıkan, emekçi halkın demokratik barış özlemini gerçekleştirebilecek yegane parti oldukları için iktidarı aldılar. İlk iş olarak da Rusya'nın emperyalist savaştan çekildiğini ilan ettiler.

Bolşeviklerin “Rusya'nın birliği” gibi gerici bir sloganları da asla olmadı. Ekim sonrası iç savaş ortamında Bolşevik hükümet bütün sömürge ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanıdı ve pratikte buna uygun davrandı. Çarlık döneminin sömürge ulusları, bu gerçeği gördükleri için, daha sonradan “Rus birliği” değil ama “Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği” altında yeniden gönüllü birliği gerçekleştirdiler.

Perinçek, bir el çabukluğu ile Çarlık Rusya'sını, Lenin ve Stalin'in Sovyetler Birliği'ni ve Putin Rusya'sını, Kuzey Kore'yi, İran'ı, Suriye'yi ve Türkiye'yi “vatan savunması” kapsamında aynı

kefeye koyarak değerlendiriyor. O, hepsinde ortak olanın emperyalizme karşı “vatan savunması” olduğunu söylüyor. Fakat örneğin, Sovyetler Birliği'nin sosyalist, Putin Rusya'sının emperyalist, İran'ın ve Kuzey Kore'nin ABD emperyalizmi ile çatışmalı ve Türkiye'nin ise bir yeni sömürge olduğu gerçeğinin, yani böyle küçük farkların üzerinden atlıyor! Böylece, hem emperyalistlerin her yerde milli devletleri yıkmayı amaçladığı ve dolayısıyla milli devleti ve vatani savunmanın en devrimci evrensel yol olduğu yalanını inandırıcı kılmaya çalışıyor. Hem de Türkiye gibi burjuvazisi ve askeri bürokrasisi emperyalizmin işbirlikçisi olan yeni-sömürge bir ülkeyi, İran ve Kuzey Kore gibi tekellerin istedikleri biçimde emperyalist dünya sistemine eklemlemedikleri ülkeler veya Sovyetler Birliği gibi sosyalist ülkeler kategorisine sokarak, Türk egemen sınıflarının emperyalizme karşı ilerici bir rol oynayabilecekleri palavrasını kanıtlamaya uğraşiyor.

ABD emperyalizminin bütün ulusal devletleri yıkmak istediği koca bir yalandır. İran, Suriye, Kuzey Kore, Küba gibi mali oligarşinin çıkarlarına uygun olarak emperyalist dünya sistemine entegre edemediği devletleri yıkmayı amaçlıyor ABD. Fakat emperyalizmin güdümündeki yeni-sömürgeleri değil! Örneğin, Türk burjuva devletini, askeri ve siyasi açıdan bölgede emperyalizmin jandarması rolünü oynaması için yeniden yapılandırıyor; üstelik bunu, hem sermaye oligarşisine ve hem de generallere dayanarak gerçekleştiriyor. Burjuva ulus-devlet ekonomik alandan çekilirken ve ekonominin kontrolü doğrudan uluslararası tekelci sermayeye geçerken, burjuvazi, sınıfsal egemenlik aygıtı olarak siyasi ve askeri bakımdan güçlendiriliyor.

İP'in “vatan savunması”, açık ki, işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisinin ve Türk burjuva ordusunun faşist devletini ve sınıfsal egemenliğini savunmanın, bu amaçla işçi sınıfı ve emekçileri sınıf düşmanlarının peşine takmanın teorisi. “Vatan savunması” düpedüz, faşizmin savunulmasıdır.

“Kemalist Devrimi Tamamlamak” Ya Da Halkı Şovenizmle Zehirlmek

Perinçek, Türkiye'de vatan savunmasının Kemalist devrimi tamamlamak anlamına geldiğini ileri sürdükten sonra, M. Kemal'in sosyalistliğini keşfediyor; “Bu belgelerde (M. Kemal'in ideolojik görüşlerini yansıtan belgeler kastediliyor

-bn) emperyalizm ve kapitalizmden kurtuluşu amaçlayan bir program, milli hakimiyete dayanan bir halk hükümetinin kurulması, her kademede Şuralarla (Sovyetlerle) hayata geçirilen bir yönetim sistemi, 'Türk komünizminin Rus Bolşevizminden bağımsız olarak gelişeceği' öngörülmektedir." "20.yüzyılın ilk çeyreğinde nasıl Lenin ve Mustafa Kemal, yalnız devrimci pratiklerde değil, teoride de buluştularsa, bugün de demokratik devrimin bilimsel verileri ile Bilimsel Sosyalizmin teorik kazanımları yine aynı buluşma zeminindedir." "Türkiye'miz ise, Kemalist Devrim'i tamamlayamadığı ve Atatürk'ün 'arasız devrimler' çizgisinde sosyalizme ilerleyemediği için, Kemalist Devrim'in kazanımlarını da büyük ölçüde kaybetmiştir." M. Kemal'e sosyalist bir kimlik icat etme uğraşı Perinçek'i gülünç duruma düşürüyor. M. Kemal ve Kemalist rejim, emperyalizm ve kapitalizmden kurtuluşu amaçlayan hangi programı uygulamış ve nasıl önlemler almıştır? Şuralara dayalı bir yönetim sistemini nerede hayata geçirmeye yönelmiştir? "Arasız devrimler" çizgisinde sosyalizme geçme görüşünü nerede gündeme getirmiştir? Hepsinin yanıtı, elbette kocaman bir hiç! "Rus Bolşevizminden bağımsız Türk Komünizmi" ise, M. Kemal'in sosyalist gelişmenin önünü almak için Celal Bayar, Ali Fuat Cebesoy, Yunus Nadi gibi rejimin has adamlarına kurdurduğu ve ihtiyaç kalmadıktan sonra da kapattığı sahte "Komünist Fırkası" olsa gerek.

M. Kemal, ulusal bağımsızlık savaşında Türk ulusal burjuvazisinin temsilcisi olarak yer aldı. Henüz daha bağımsızlık savaşı sırasında, M. Kemal'in siyaseti ikili bir karakter taşıyordu: Türk ulusal burjuvazisinin politik önderi olarak o, bir yandan emperyalist işgal güçlerine karşı savaşı örgütlediği için ilerici bir rol oynuyordu; ama öte taraftan 1921'de Koçgiri ayaklanmasından başlayarak Kürt ulusal hareketlerini kan dökerek bastırırken, işçi sınıfının temsilcisi olan Mustafa Suphileri katlederken veya emekçi köylülüğe dayanan Batı Anadolu direniş çetelerini ve Çerkez Ethem'i tasfiye ederken gerici sınıfsal karakterini gösteriyordu. Ulusal bağımsızlık savaşının zafere ulaşması, Cumhuriyetin ilanı, saltanatın ve hilafetin kaldırılması gibi dönüşümlerden sonra, iktidardaki M. Kemal ve Türk burjuvazisi sınırlı olan ilerici barutunu tüketti ve bütünüyle gericileşti.

İktidardaki M. Kemal'in rolü, temsil ettiği Türk

ulusal burjuvazisinin sınıfsal egemenliğini ve devletini kurmak ve pekiştirmekti. Burjuva askeri ve sivil devlet bürokrasisini örgütleyerek, devlet desteğinde burjuvazinin palazlandırılmasını sağlayarak, emperyalistlerle ekonomik ve siyasi ilişkilerin yeniden geliştirilmesi yoluyla emperyalist-kapitalist dünya sistemine açılarak bunu yapmaya girişti. Türkiye Cumhuriyeti, Kürt ulusunun inkarı ve kitlesel kırımları, ulusal ve dinsel azınlıkların baskı altına alınması, her türlü demokratik örgütlenmenin, grev ve sendika hakkı ile basın özgürlüğünün yasaklanması, ırkçı görüşlerin resmileştirilmesi, politik özgürlüğün en katı biçimde önüne geçilmesi temelinde inşa edildi. Kemalist iktidar ne feodal ağalara ve büyük toprak sahiplerine karşı bir toprak devrimi gerçekleştirdi, ne burjuva-demokratik bir rejim kurdu, ne de Kürt ulusunun herhangi bir demokratik hakkını tanıdı. M. Kemal "sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir toplumuz" sözleriyle, temsilcisi olduğu Türk burjuvazisinin çıkarlarını işçi sınıfı ve ezilen köylülüğe dayatıyordu.

Kemalizm, burjuvazinin sınıf egemenliğinin biçimi olan Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerini ifade eden bir burjuva ideolojisi oldu. Bu niteliklerin başlıcaları, siyasal gericilik ve politik özgürlüğün zincire vurulması, Türk ırkçılığı ve Kürt ulusunun inkarı, burjuvazinin dizginsiz sömürüsü idi. İşçilerin ve emekçilerin, en başından beri burjuvazinin ideolojisi olan Kemalizmi savunmakta bir çıkarı ve "Kemalist devrimi tamamlamak" diye bir derdi yoktur. Kemalizmi devrimcilik diye allayıp pullamak, işçi ve emekçilere ezilmeyi ve sömürülmeyi kader olarak kabul etmelerini öğütlemekten başka bir anlam taşımaz.

Kemalizmin temel özelliği, ırkçı Türk milliyetçiliği olagelmıştır. Bu ırkçılık, Türkleri bütün insanlığın atası olarak tanımlayan Türk Tarih Tezi'nde, Türkçe'yi bütün dillerin kökenine koyan Güneş Türk Dil Teorisi'nde, Türk'ün üstünlüğü söylemlerinde, coğrafyamızın diğer ulus ve ulusal azınlıklarına inkarcı yaklaşımda olanca çıplaklığıyla kendini gösterir. Ulusal bağımsızlık savaşı zafere ulaşınca ve bir Türk ulusal devleti olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulunca, yani Türk ulusal burjuvazisi Kemalist rejimle kendi politik iktidarını sağlar sağlamaz, Kemalist milliyetçilik de sınırlı ilerici özelliğini yitirdi. Çünkü, ulusal bağımsızlığı elde edene kadar geçici çıkar ortaklığı yapan Türk ulusal burjuvazisi ile

Türk emekçileri, artık iki karşıt kutba, birinde iktidardaki burjuvazinin ve diğesinde iktidarın baskısı altındaki emekçilerin durduğu iki kutba ayrılmış oluyordu. Dahası, Kürt ulusu üzerinde sömürge politikası ve gayrimüslim azınlıklar üzerinde ırkçı baskı en koyu biçimde tırmanıyordu. Üstelik, hem 30'larda Kemalist milliyetçiliğin ırkçı içeriğinin ve faşist Almanya yanlısı politikaların ve hayranlığın güçlenmesi, hem de çok uluslu bir coğrafyada egemen ulus milliyetçiliğinin şovenizme dönüşmesi ve Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesine ve diğer ulusal toplulukların baskı altında tutulmasına dayanak olması nedenleriyle, Kemalist milliyetçilik faşizm üretiyordu. O, sonradan da faşist rejimin siyasal dokusunu meydana getiren en önemli ideolojik kaynak oldu.

Perinçek ise işte bu gerici Türk milliyetçiliğini, devrimcilik olarak sunuyor sahtekarca! “Türk devriminin 19. yüzyıldan gelen ve bugün yeniden tarih sahnesinde beliren milliyetçi, halkçı ve sosyalist birikimini vatan savunması görevlerinde ve Kemalist Devrim'i tamamlamak için birleştirmek” gerektiğinden söz ediyor. Onun “birleştirmek” ile kastettiği, generallerin liderliği altında MHP'den İP'e kadar bütün gerici ve faşist milliyetçi güçleri birleştirmektir aslında. Şoven Perinçek, “Çağımızda enternasyonalizm, eğer bir ukalalık ve bazen de hainlik değilse, vatanseverliktir” ve “Vatan savunmasının devrim anlamı taşıdığı günümüz dünyasında, enternasyonalizm vatan savunmalarının toplamından başka bir şey değildir” diyor. En bayağı milliyetçiliği enternasyonalizm olarak satmaya kalkışmak, Perinçek'e özgü bir düşkünlüktür! Enternasyonalizm proletaryanın uluslararası mücadelesinin ve dünya devriminin çıkarlarını her şeyden üstün tutmak, bir ülkedeki sınıf mücadelesini bunun bileşeni olarak görmek, dünya çapında işçi sınıfının birliğini ve ezilen halkların kardeşçe kenetlenmesini savunmaktır. Milliyetçilik ve enternasyonalizm tamamen karşıt iki duruştur ve biri burjuvazinin, diğeri ise proletaryanın dünya görüşünü yansıtır. Enternasyonalizm, milliyetçiliği kesinkes dıştalar.

Gerek Kürt ulusal devrimi, gerek siyasal İslamın yükselişi, gerekse emperyalist küreselleşme döneminin değişen koşullarında emperyalizme yeni tipte entegrasyon sürecinin gerekleri Kemalizmi çözülmeye uğrattıyor. İP, burjuvazinin bir bölümü adına Kemalizmin çözümlüğünü engel-

lemeyi, aslında onu yeniden diriltmeyi görev ediniyor. “Kemalist devrimi tamamlamak” da, siyasal açıdan en gerici ve faşist güçlerin devletin geleneksel faşist yapısını ve politikalarını savunmak için Kızılçeleme koalisyonunda toplaşması anlamına geliyor.

Demagog Perinçek, ırkçı milliyetçiliği enternasyonalizm ve “Kemalist vatan savunması”nı da antiemperyalizm olarak ambalajlarken, övgü dizdiği Genelkurmay ne yapıyor? NATO üyeliğiyle gurur duyuyor, Afganistan'da ABD'nin işgal gücü oluyor, Türkiye'de Amerikan üslerine yataklık ediyor, Siyonist İsrail devletiyle anlaşmalar imzalıyor, emperyalist mali oligarşiyle -örneğin Renault ya da Axa ile- ekonomik işbirliğini sürdürüyor, başkomutanları Büyükanıt göğsünde ABD üstün liyakat nişanı ile geziyor. Hem antiemperyalist nutuklar atacaksın, hem de Amerikancı generallere methiyeler düzeceksin! Hem emperyalizme karşı vatan savunması diye ortaya çıkacaksın, hem de rotayı Rus emperyalizmine yaslanmaya doğru çevirmeyi öğütleyeceksin! “Ordu-millet el ele” sloganına bayılan Perinçek, askerin önderliğini “Türk devriminin de tunç yasası” olarak görüyor. 30 Ağustos 2006'dan itibaren, yani kontrgerillanın başı Büyükanıt genelkurmay başkanlığını devraldıktan sonra, “Silahlı kuvvetlerimizin komutanları, en önemlisi, 'Kemalist devrimi ilerletmek' programını benimsemişlerdir” diyor Perinçek. Bakalım, Perinçek'in adını anmayı kendi gerici teorisini haklı çıkarmak için zorunlu gördüğü Lenin, bu bahiste ne diyor; “Ordu 'dağılmadan' hiçbir büyük devrim olmamıştır ve olamaz da. Çünkü ordu, eski rejimi desteklemenin en kemikleşmiş aleti, burjuva disiplininin, sermayenin egemenliğini payandalamanın, sermaye karşısında emekçilerin kölece bağlılık ve itaatkârlığını koruma ve yönetmenin en sağlam kalesidir.”(7) Üstelik bunu, Ekim Devriminin öngününde, Çarlık Rusya'sı artığı burjuva ordunun yarısını yanına çekmeyi başarmış olan Lenin söylüyor.

Perinçek'in ve İP'in amacı bellidir: “Vatan savunması”, “Kemalist devrim”, “Milliyetçilik-halkçılık- sosyalizm birleşmesi” söylemleriyle faşist devletin mevcut yapısını, generallerin iktidar ayrıcalıklarını, sermaye düzeninin devamını savunmak, işçileri, emekçileri ve aydınları bu milliyetçi faşist çizginin peşine takmak. Böylece, generallerin himayesinde politik iktidarda bir yer kapmayı umuyor Perinçek.

İşçi sınıfımızın, emekçilerin, ezilen halklarımızın birleşeceği asgari ortak payda halkçı-emekçi yurtseverlik olabilir. Halkçı-emekçi yurtseverlik emperyalizme bağımlılığın bütün biçimlerine, emperyalist mali oligarşiye ve işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisine, onun askeri gücü olan Türk burjuva ordusuna karşı olmayı, faşizme karşı politik özgürlüğü, sömürgeciliğe karşı Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını, bütün ulusal ve dinsel/mezhepsel baskıların son bulmasını savunmayı; emperyalizme karşı bölge halklarıyla birleşmeyi içerir. Türkiye ve Kürdistan coğrafyasında emperyalizme karşı bir demokratik devrim olacaktır. Fakat bu, İP'in ortaya koyduğu “vatan savunması” ve “Kemalist devrimi tamamlama”nın tersine, emperyalizme bağımlılığa ve işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisinin iktidarına son verecek, faşist generallerin burjuva ordusunu dağıtacak, politik özgürlüğü getirecek, ayrı devlet kurma hakkı dahil Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını tanıyacak ve böylelikle kesintisizce sosyalizme geçmenin yolunu açacaktır.

“Milli Hükümet Programı”

Kimin Programı?

İP, Aralık 2006'da topladığı kongresinde, 1988'de kabul edilmiş olan programını ve tüzüğünü değiştirdi. Önceden de fiilen varolan ve şimdi parti programı olarak resmileştirilen “Milli Hükümet Programı”nın en göze çarpan özelliği, program kapsamında sosyalizmin lafzının dahi tümüyle terk edilmiş olmasıdır.

Program değişikliği hangi amaçla gerçekleştirildi? Perinçek'in yanıtı şöyle: “Stratejik bir kararla partimizi Türk Devrimi yatağına oturtuyoruz ve Türk Devriminin milliyetçi, halkçı ve sosyalist birikimini iktidar hedefiyle öncü partimizde topluyoruz.” “Böylece partiyi iknada ve toplumu iknada tek bir gönderme düzlemi, tek bir kaynak belirlemiş oluyoruz. Halkı seferber ederken kullandığımız bilimsel kaynaklarla, partinin yolunu belirlemede kullandığımız kaynakları tek bir düzleme indiriyoruz, ikiliği kaldırıyoruz.”

İP, gerçekten de programında ikiliği kaldırmış oluyor: Bir yanda ırkçı milliyetçi bir çizgi ve Türk egemen sınıflarının bir bölümünün sözcülüğü, diğer yanda aldatmaca da olsa sosyalizm lafzı. Şimdi, biçim öze uyduruluyor, sosyalizm lafzı programdan tümünden çıkarılıyor ve yerine “milli hükümet” vurgusu getiriliyor. Böylece İP,

faşist Türk devletine ve ırkçı milliyetçiliğe nedenli bağlı olduğuna dair Türk egemen sınıflarına ve generallere güvence veriyor. Aslında ikna edilmek istenen generallerdir. İkinci olarak da, MHPvari bir programa kavuşan İP, bilumum emekli generali, faşist devlet bürokratını, kıdemli kontracıyı, başka burjuva partilerde bulunan milliyetçi siyaset esnafını kendi saflarında toplamayı kolaylaştırmak niyetindedir. Bunun için, programdaki sosyalizm vurgularından kurtulmak artık şart oluyor. Nitekim, sosyalizm sözcüklerinin boşluğunu vatan, millet, Sakarya, Çanakkale, Ergenekon sözcüklerinin doldurmasında da şaşılacak bir yan bulunmuyor. Tabii, bu siyasetin semboller düzleminde bir karşılığı oluyor: İP'in bayrağındaki sarı yıldız, beyaza dönüştürülüyor, Vietnam'la karışmasını diye! Türk burjuva devletinin bayrağına ve sembollerine uyum sağlanıyor.

İP'in “Milli Hükümet Programı”na daha yakından bakalım.

Ona göre “Türkiye halkına Türk milleti denir”(8) ve “Vatan bir bütündür, bölünemez.” “Türkiye'mizde Kürt meselesi, demokratik hak ve özgürlükler açısından esas olarak çözülmüştür.” O halde yapılması gerekenler, “Kürt kökenli vatandaşlarımızın milli bütünlüğe kazanılması”, “herkese aş ve iş sağlanması”, “bölücü teröre karşı kararlı ve kapsamlı mücadele”, “Irak'ın toprak bütünlüğünün sağlanması” şeklinde sıralanır. Görüldüğü gibi İP, genelkurmayın Kürt ulusal sorunundaki çizgisini, yani PKK'nin askeri yoldan ezilmesi, bunun için bölgenin gerici devletleriyle işbirliği yapılması, Güney Kürdistan'da Kürt devletine izin verilmemesi, Kürtlerin asimile edilmesinde yoğunlaşılması anlayışını bire bir program ediniyor. O, “Anaokulundan üniversite sonuna kadar eğitim ve öğretim dili Türkçe olacaktır” diyerek, Kürtçe eğitime ve öğretime dahi karşı çıkıyor. Bu, Türk halkını şovenizm ile zehirleme, bölünme paranoyası sayesinde Kürt düşmanlığını yayma, Kürt ulusal demokratik taleplerini bastırma, Güney Kürdistan'a askeri saldırı ve işgal çığırtkanlığı yapma çizgisidir. İP, inkar ve imhaya dayanan sömürgeci faşist geleneksel devlet politikasıyla tam bur uyum içindedir.

İP, “Ermeni soykırımı yalanına son” şeklinde bir maddeyi programına koyarak, Ermeni soykırımı gerçeği karşısında faşist generallerle aynı noktada durduğunu program düzeyinde beyan

ediyor. İttihat ve Terakki'nin soykırım faili liderlerini, başta da Talat Paşa'yı büyük devrimci nitelmesi eşliğinde göklere çıkarması, Perinçek gericiliğinin tipik bir özelliği olan Ermeni düşmanlığının bir verisi. İP, Lozan'da ve bazı Avrupa başkentlerinde Ermeni karşıtı kampanyalar yürüterek de, bu ırkçı faşist görüş doğrultusunda canhıraş bir çırpınış içinde olduğunu ortaya koymuştu. O, Ermeni soykırımının suç ortağı, Türk egemen sınıflarının kanlı mirasçısı, ulusal azınlıklara düşmanlığı kışkırtmanın önde gelen oyuncusudur.

“Mafya-tarikat yönetimi Cumhuriyeti yıkıyor” söylemiyle, laik-İslamcı kutuplaşması ekseninde halkı gerici temelde saflaştırma amacı güdüyor, İP. Laikliğin en ateşli savunucusu kesilen İP, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın rolüne ya da Sünni mezhebine dayanan eğitim sistemine ilişkin bir söz söylemiyor. Alevilerin inançlarını gerçekleştirmelerinin ya da cemevleri açılmasının önündeki engellerin hangi biçimlerde kaldırılacağı sorusunun yanıtı da yok, İP programında. Alevi katliamlarının, Çorum'un ve Maraş'ın baş sorumlusu MHP ve generaller ile yan yana gelme, şeriat tehdidiyle korkuttuğu Alevileri ve laiklik duyarlılığına sahip emekçileri generallerin arkasında toplama derdindedir o.

İP, Kıbrıs sorununda da generallerin çizgisini programlaştırıyor. Perinçek'in Kıbrıs işgalini kınadığı ve “hakim sınıfların fetih siyaseti” olarak değerlendirdiği 1974'ün üzerinden çok şeyler geçti.(9) Şimdi İP, “KKTC'nin Türkiye ile bütünleşmesini”, daha doğru bir ifadeyle Türk burjuva devleti tarafından bütünüyle ilhak edilmesini ve Türk ordu birliklerinin adada kalıcılaştırılmasını savunuyor. Kıbrıs halkının iradesini hiçe sayan bu ilhakçı yaklaşımı da, emperyalist planlara karşı durmak şeklinde antiemperyalist sözlerle makyajlıyor. İP, Kıbrıs'ta Türk kontrgerillasının başı olan Denktaş'la omuz omuza, geleneksel faşist devlet politikasını uygulamak için çalışıyor.

İP programı uluslararası tekelci sermayeye, hele de işbirlikçi Türk sermayesine karşı değildir. “Özel girişimin dinamik katılımı”, “Ülke çıkarları ile uyumlu özel sektör yatırımlarının özendirilmesi”, “yabancı sermayenin dolaşım ve faaliyetinin, milli ekonominin gelişimine katkıda bulunma şartına bağlanması” gibi vurgulardan görüldüğü üzere, tekelci sermaye düzeni savunuluyor. İP, sadece orta burjuvazinin tekellerle

lerle çelişkili bir bölümünün, çıkarlarını gözetecek, IMF ile ilişkilerin kesilmesi, bankacılıkta yabancı sermayeye izin verilmemesi şeklinde bazı düzenlemeler dile getiriyor. Ama sanayide, borsada, sigortacılıkta vb. uluslararası tekelci sermayeye kapıları açık tutmayı ve “karma ekonomi” adı altında Türk işbirlikçi tekelci burjuvazisinin yatırımlarını özendirmeyi vadediyor. Onun “millileştirme” dediği, örneğin bankacılıkta, devlet mülkiyetine geçirmek değil, özel yabancı sermaye mülkiyetinden özel Türk sermayesi mülkiyetine geçişi sağlamaktan ibarettir. “Milli ekonomi” diye yutturmaya kalktığı ise, uluslararası tekellere bazı kısıtlamalar getirmekle birlikte, işbirlikçi burjuvazinin egemen olduğu ekonomik yapının korunmasıdır. Savunduğu tekelci kapitalist ekonominin halk yararına işleyeceği koca bir yalan olduğu gibi, emperyalist mali oligarşiye bağımlılıktan çıkılamayacağı da gün gibi açıktır.

İP'in “Milli Hükümet Programı” antiemperyalist midir? Değildir. Onun antiemperyalizm adına ortaya koydukları, Kürt ulusal sorununda, Güney Kürdistan'ın statüsünde, Kıbrıs'ta, AKP hükümetine yaklaşımda veya AB'ye yapısal uyumda faşist generaller ile ABD arasında gerici çıkarların uyuşmamasına dayanan kimi çelişkilerin ifadesinden başka bir şey değildir. Yani İP, ancak Amerikancı generaller kadar “antiemperyalisttir” Onun NATO'dan çıkılacağına, Amerikan üslerinin kapatılacağına, BOP'a karşı durulacağına, IMF ile ilişkilerin kesileceğine dair söylemleri, tüm bunların başlıca savunucusu olan Genelkurmay'a dizdiği methiyeler karşısında tuzla buz oluyor. İP, tarihi darbelerle özetlenen ve hepsi de kontracı Amerikalılar Okulu'nun tedrisatından geçmiş faşist generallerin önünde esas duruşa geçiyor; Şemdinli olaylarını ya da Hrant Dink suikastını “süperNATO”ya fatura ederek Büyükanıt'ın kontracı ekibini işin içinden sıyrıyor; Veli Küçük gibi ABD yetiştirmesi kontracı “vatansever”lerle işbirliği yapıyor. Dahası, uluslararası tekelci sermayeye, DTÖ üyeliğine, uluslararası finans sermayesinin borsadan çektiği spekülasyon karlarına karşı çıkmayarak, emperyalist-kapitalist dünyadan kopma arayışında olmadığını güvencesini veriyor. Ve o, “Putin'in vatan savunması siyaseti”ne ve Çin'in uluslararası tekellere entegre olmakta olan piyasa “sosyalizmi”ne hayranlığını ortaya koyarak, Türkiye'yi ABD yerine Çin ve Rus emperyalizmine, Şangay işbirliği örgütüne ya-

naştırmayı, aslında onların bağımlılığı altına sokmayı savunuyor. “Milli hükümet” kurma iddiasıyla girdiği seçimlerde “Bağımsız Türkiye” sloganını da bir çırpıda “Başı Dik Türkiye”ye çeviriveriyor...

İP'in “Milli Hükümet Programı” halkçı mıdır? Değildir. O, Türk orta burjuvazisinin gerici çıkarlarını yansıtıyor ve fakat uluslararası tekelci sermaye yatırımlarına ve işbirlikçi tekellerin egemenliğine itiraz etmiyor. “Millileştirme” balonu da, devlet mülkiyetine dayanan ve bölüşümü yoksul halk lehine düzenleyen bir ekonomiyi değil, egemen Türk burjuvazisinin özel mülkiyetine dayanan ve işçi sınıfı ile emekçilerin azami sömürsünü garantileyen tekelci kapitalist bir ekonomiyi ifade ediyor. Parasız eğitim ve parasız sağlık vaatleri ise, halkı “halkçılık” laflarıyla aldatmanın unsurları oluyor.

İP'in “Milli Hükümet Programı” demokratik midir? Değildir. Programın neredeyse hiçbir maddesinde, göstermelik olsa bile, herhangi bir demokratik talebe rastlanmıyor. Söz, gösteri, örgütlenme, basın, toplantı özgürlüğü yok; Kürtlerin ulusal demokratik hakları yok; Alevilerin, diğer dinsel/mezhepsel ve ulusal toplulukların demokratik hakları yok; seçim barajının düşürülmesi bile yok! Buna karşılık, faşist rejimin en sıkı savunusu, kontracı generallerin tavizsiz sözcülüğü programın her maddesine sinmiş durumda. İP, “yıkıcılığa, bölücülüğe, teröre karşı”, yani işçi sınıfı ve emekçiler ile Kürt halkının devrimci ve demokratik mücadelelerine karşı “caydırıcı bir savunma sistemi kurulacağını” beyan ediyor, pervasızca!

İP'in “Milli Hükümet Programı” kimin programıdır? O, siyaseten askeri bürokrasinin faşist çizgisinin programıdır. Aynı zamanda, emperyalist küreselleşme koşullarında ve Türkiye ekonomisinin emperyalist sisteme yeni tipte entegrasyonu dolayısıyla orta burjuvazinin erimekte olan kesiminin gerici çıkarlarını ve milliyetçi reaksiyonunu yansıtıyor. Bunun yanında, yıkıma uğrayan kentin ve kırın küçük burjuvazisinin öfkesini milliyetçi faşist cepheye arkalama amacını güdüyor. “Küçük ve orta sanayi işletmeleri desteklenecek”, “orta halli ve zengin köylülerin mülkiyeti korunacak”, “milli tüccar, esnaf ve zanaatkar korunacak” gibi maddeler bunun ifadesi. İP programı, ayrıca halklarımızda biriken ABD karşıtı tepkiyi milliyetçi faşist kanallara akıtmayı hedefliyor. Ve en sonu, Perin-

çek'in, generallerin sözcülüğüne soyunarak burjuva siyasette kendisine alan açma, devlet bürokrasisinin bir kesimiyle bağlar kurma arayışının ürünü oluyor.

Perinçek Gericiliğinin Son Perdesi

Aydınlık, '70'lerin başında küçük-burjuva reformcu bir çizgide politika yapıyordu. Daha ilk yıllarında Kemalizmin ve sosyal şovenizmin etkisi, faşizme karşı kararlı bir mücadeleden kaçınma ve reformculuk onun temel nitelikleriydi. Bu çizgisiyle, '71 devrimci atılımını nesnel olarak frenleme pozisyonundaydı.

'70'lerin ortalarından itibaren, sözde hem Sovyetler Birliği'ne ve hem de ABD'ye karşı; ama gerçekte Sovyetler Birliği'ne karşı bütün ülkelerin işçi sınıfı ve halklarının kendi burjuvazileriyle ve burjuva devletleriyle ittifakını öngören sınıf işbirlikçisi Üç Dünya Teorisi'ne sarılmasıyla, Aydınlık'ın politik çizgisi gericiliğe doğru evrilmeye başladı. Perinçek'in ağzından düşmeyen “milli devletin savunulması” anlayışı da, bu revizyonist teoriye dayanıyordu. Aydınlık, kontrgerilla saldırılarındaki tırmanışın başlangıcı olan '77 1 Mayıs katliamı karşısında, katliamın suçunu, “karşı devrimci ve provokatör” ilan ettiği devrimci harekete yüklemeye kalkıştı. Böylece karşı devrimci bir niteliğe bürünmüş oluyordu.

12 Eylül'ü önceleyen dönemde, bir yandan dergisinde devrimcileri hedef gösteriyor ve ihbar ediyor, bir yandan da devrimci harekete yönelik karşı devrimci şiddet eylemlerine başvuruyordu. Ama aynı dönemde, SB'ye karşı ABD'ci bir çizgide duran Demirel'i ve Erbakan'ı, “diri güçler” olarak nitelendirmekten de geri durmuyordu. 12 Eylül faşizminin mahkemelerinde Perinçek, tam bir açıklıkla orduya, devlete bağlılığını dile getiriyor ve 'terör'ü mahkum ediyordu.

1985'ten itibaren Perinçek, örgütlenmesine sol bir meşruiyet kazandırmak ve yeni güçler toplamak için, şimdi 'bölücü terörist' ilan ettiği PKK'ye yanaşıyor ve onu devrimci görüyordu. O yıllarda, Kürt halkına sıkılan kurşunların Türk halkına da sıkılmış olduğunu söylüyordu.

Fakat Perinçek'te ve Aydınlık çizgisinde herhangi bir ilkeli tutum aramak boşunadır. Nitekim, karşıdevrimci rotasındaki bu kısa yalpalama döneminin ardından, '90'lı yılların başında emperyalist küreselleşmeye karşı 'ulusal devlet'i

savunmaya, Kemalizmi propaganda etmeye ve yine Üç Dünya Teorisine tutunmaya yöneldi. Siyasal İslamı, Kürt ulusal hareketini ve devrimci hareketi içte başlıca düşmanlar olarak aldı. Perinçek, sömürgeci kirli savaşın '93 konsepti ile aynı paralele gelmişti. Gazi Ayaklanması'nı "SüperNato tertibi" ve onun tarafından kullanıldığını iddia ettiği devrimci örgütlerin 'provokasyonu' olarak yargılamak, devletin faşist katliamını akıyor ve bir kez daha karşı devrimci niteliğini ortaya koyuyordu.

28 Şubat darbesinin hararetli savunucuları arasında yer aldı ve faşist Türk burjuva ordusuna yönelik övgülerini yoğunlaştırdı. Ellere devrimci kanı bulaşmış İP, özellikle üniversitelerde devrimci öğrencilere saldırmaya devam etti. Türk işçi ve emekçilerini vatan ve bayrak fetişizmiyle, şovenizmle zehirlemeyi başlıca görev bildi. Ve artık açıktan darbe çıkırtkanlığına girişti. 27 Nisan muhtırasını ayakta alkışladı.

Geleneğindeki Kemalizm ve şovenizm, Üç Dünyacılık, faşist ordu kuyrukçuluğu ve devrimci düşmanlığı, İP'i bugünkü konumuna getiren yolu döşedi. İP, artık milliyetçi, ırkçı-faşist bir partidir:

*Kaderini, iktidar tekelinin sınırlandırmasına karşı çıkan faşist askeri bürokrasisinin politik çizgisiyle birleştirmiştir.

*Bütün kurumları ve kadrolarıyla faşist rejimi ve politikalarını savunmaktadır.

*İrkçı, militarist ve saldırgan karakterdedir; askeri faşist darbe ve sömürgeci savaş çağrısı yapmaktadır.

*Kürt halkına ve ulusal topluluklara düşmanlık beslemektedir.

*Her türlü demokratik talebe, ilerici olan her harekete düşmanlık beslemektedir.

*Eriyen ve yıkıma uğrayan ara sınıfların öfkelerini, laik-şeriatçı ikilemi ile; şovenizmle alıklaştırdığı işçi ve emekçileri "ulusalcılık" bayrağı altında, burjuvazinin bir bölümüne ve faşizme yedekleme arayışındadır.

Hitler'in Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi'ni incelemek, yolları Perinçek'in İşçi Partisi ile kesişen dünyanın demokrat ve antiemperyalist aydınları ile emekçiler açısından yararlı olur. Çünkü İP, artık

sol jargonlu bir MHP versiyonudur. Ve devrimin "Tunç Yasası"ndan söz edilecekse, o yasa en başta faşistlerin tepelenmesidir!

Dipnotlar

1- Doğu Perinçek'e ait sözlerin tümü, Teori'nin 203. sayısında yayınlanan "7. Kongre Raporu Halkçı Devlet Milli Hükümet" başlıklı yazısı ve 206. sayısında yayınlanan "20. yüzyıl devrimlerinin Tunç Kanunu: Vatan Savunması" başlıklı yazısından alınmıştır.

2- Lenin, Seçme Eserler Cilt 5, Emperyalizm s, 128-129, İnter Yayınları

3- Belgeler, 3. Enternasyonal Komünist Enternasyonal Programı, s. 150, Belge Yayınları

4- Lenin Seçme Eserler Cilt 4, Militan Militarizm ve Sosyal-Demokrasinin Anti-Militarist Taktiği, s. 337, İnter Yayınları

5- Belgeler, 3. Enternasyonal, Lenin Milliyetler ve Sömürge Sorununa İlişkin İlkeler, s. 43, Belge Yayınları

6- Lenin, Seçme Eserler Cilt 6, Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine, s. 35, İnter Yayınları

7- Lenin, Seçme Eserler Cilt 7, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky, s. 187, İnter Yayınları

8- Programa dair alıntılarının tümü, "İşçi Partisi Milli Hükümet Programı" adlı belgeden yapılmıştır.

9- Doğu Perinçek, Kıbrıs Sorunu Üzerine, Aydınlık Yayınları, Ocak 1976.

İşte bu kitaptan birkaç satır: "Hakim sınıfların ve revizyonist akımların çeşitli temsilcileri aynı şoven tutumunda birleştiler. Bunların hepsi, çeşitli bahane ve gerekçelerle Kıbrıs'a yapılan askeri müdahaleyi desteklediler. ...

Kıbrıs'ın işgali konusunda faşistlerle el ele verebilmek için, mutlaka revizyonist ve sosyal-şoven olmak gerekmektedir. ... Sırtını ABD emperyalistlerine dayayan Osmanlı fetih siyaseti... Kıbrıs topraklarının yarıya yakını Türkiye'nin işgali altındadır. ... Kıbrıs, bugün Türkiye'nin 68. vilayeti durumundadır...

Unutmamak gerekir ki, Kıbrıs müdahalesini yapan Türkiye Ordusu, NATO'ya bağlı bir ordudur. Ordunun teçhizat, istihbarat ve ikmal ABD emperyalistlerinin kontrolü altındadır. Bu nitelikte bir iktidar ve bu karakterde bir ordu bazı konularda ABD emperyalistlerinden bağımsız hareket etse dahi, eninde sonunda ABD emperyalistlerinin denetimine girmeye ve onun menfaatlerine hizmet etmeye mecbur kalmaktadır. Nitekim Kıbrıs meselesinde de durum böyle olmuştur."

Kapitalizm Ve Yoksulluk Teorileri

Günümüzde, insanlık, kendi toplumsal tarihinin en büyük toplumsal zenginlik birikimi-ne/yığılmasına tanık olmaktadır. Ama yoksulluk da o denli büyümüştür. İnsanlık, kendi toplumsal tarihinde bu denli yığılmış, büyümüş, kronikleşmiş, başta kapitalizmin metropollerine bağımlı ülkeler olmak üzere bütün yeryüzünü kaplamış, dünya nüfusunun yüzde 85'ini pençesine almış yoksulluğa ilk kez tanık olmaktadır.

Bir yanda bir avuç emperyalist devletin, birkaç yüz uluslararası tekelin, para spekülörünün birkaç bin ailenin elinde birikmiş ve birikmeye de hızla devam etmekte olan toplumsal zenginlik; öte yandan da dünya nüfusunun yüzde 85'inin açlığının, yoksulluğunun, işsizliğinin, maddi ve manevi yıkımının ve sefaletinin ana nedeni olmaya devam etmektedir. Bu tablo, beş yüz yıllık kapitalist üretim tarzının, özelde de yüz yıldan fazla devam edegelen kapitalist emperyalizmin eseridir. 1970'lerin ikinci yarısından itibaren gündemleşen ve son 20 yılda gelişimi daha çarpıcı biçimler alan emperyalist küreselleşmenin gereksinimlerine yanıt veren “neoliberal” saldırı politikalarıyla, yoksulluk olgusu, en keskin düzeyine sıçramıştır. Emperyalist merkezlerde “refah ekonomisi”, “sosyal devlet”, emperyalizme bağımlı yeni sömürgelerde ise “ulusal kalkınmacı”, “sosyal devlet” politikalarının adım adım tasfiyesi ile modern kapitalist sistemin modern barbarlık sistemi olduğu daha berrak ortaya çıkmış bulunuyor. Burjuvazinin ideolojik uşaklarınca “neoliberalizm” olarak lanse edilen sermayenin yeni değerlendirme biçim

ve alanları ile kapitalist emperyalizm, dünya yoksullarını gözden çıkardığını fütursuzca ilan etmiştir. Yeni kapitalist birikim ve saldırı politikaları ile yerküremiz, yeni baştan sömürgeleştiriliyor. Dünya, uluslararası tekellerin, mali sermayenin, para kapkaççılarının açık sömürgesi haline getiriliyor. Emperyalist sermayenin ekonomik, mali, ticari vb. dolaşımı ve soygunu için engel görülen her şey; o arada, yoksulların, proletaryanın, halkların, ezilen ulusların, sosyalizmin mücadelesiyle kazanılmış tüm ekonomik, sosyal, siyasal haklar tümenden tasfiye ediliyor ya da yeni baştan gasp ediliyor. Her şey sermaye için, tüm kaynaklar uluslararası tekeller için!..

Emperyalist dünya sisteminin değişik renk ve tondan temsilcileri, yoksulluk başta olmak üzere, kapitalist üretim tarzından ve kapitalist emperyalist sömürgecilikten kaynaklanan her türlü ekonomik ve sosyal adaletsizliği meşrulaştırmak için sayısız teori imal etmekte, devasa gerici propaganda aygıtı üzerinden piyasaya sürmektedirler. Hangi biçimde ortaya çıkarsa çıksın bütün bu teoriler kapitalizmi ve emperyalizmi kutsama, ezilen, sömürülen, horlanan milyarların bilincini iğdiş etme, antikapitalist, antiemperyalist toplumsal ve siyasal mücadelelerini boğma amacını gütmektedir. Yoksulluğun nedenini talihsiz coğrafyalara, aşırı nüfus artışına, tanrısal kadere, Hristiyanlığın benimsenmemesine, alt ırklara mensup olmaya, genetiğe, “ulus devlet”lere vb. bağlama ve izah etme sistemli propagandaları; işte yukarıda dikkat çektiğimiz tarihsel, sınıfsal, sosyal gerçeklerle bağlıdır.

Kapitalist emperyalizmin sömürü ve zorbalığın sınır tanımadığı, gerek tek tek ülkelerde zenginlerle yoksullar arasında, gerekse de zengin kapitalist uluslarla geri bırakılmış uluslar, ülkeler arasındaki yoksulluğun dağlar gibi büyüdüğü ve hızla büyümeye devam ettiği bir tarihsel kesitten, uluslararası sermayenin “tarihin sonu”nu, “ideolojilerin sonu”nu, “sınıflar mücadelesinin sonu”nu fütursuzca ilan etmesi de söz konusu tarihsel ve sınıfsal nedenlerle, gerçeklerle bağlıdır. Burjuvazi ve hizmetkarları tarihin vb. sonunu ilan ederken, gerçekte tarihin en büyük demagojisini yaptıkları gibi, proletarya ve halklara karşı en keskin biçimlerde sınıf mücadelesi yürütmekte, en büyük ideolojik saldırıları gerçekleştirmekte, 21. asırda tarihte görülmemiş derinlik, genişlik ve keskinlikte patlak verecek olan devrimlere, toplumsal ayaklanmalara ve sosyalizmin kaçınılmaz olan zaferine karşı kendi tarihinin en yetkin hazırlıklarını yapmaktadırlar...

“Zengin Batı, Yoksul Doğu” ya da “Zengin Kuzey, Yoksul Güney” kavramlarıyla da dillendirilen ve zenginliği, üstünlüğü, uygarlığı, kültürü, insani erdemleri, uygarlaştırma ve özgürleştirmeyi emperyalist devletlere; yoksulluğu, barbarlığı, zorbalığı, kültürsüzlüğü, geriliği vs. bağımlı çevreye özgü doğal ve tanrısal özelliklermiş gibi lanse eden, paketleyip sunan en önemli teorilere (!) yakından bakmakta yarar vardır.

Coğrafya Ve Yoksulluk...

Emperyalist propaganda merkezlerinde üretilip gezegenimizin dört bir yanında pazarlanan bir “teori”ye göre, sömürge ve yeni sömürge ülkelerin halklarının yoksulluğunun nedeni, yaşadıkları coğrafyanın “uygarlık” ve “kalkınma” için yoksul ve talihsiz bir coğrafya oluşudur. Tarihsel ve bilimsel gerçeğe aykırı bu gerici burjuva propagandaya inanacak olursak, Batılı emperyalist devletler zengin, verimli vb. bir coğrafyada yaşadıkları için hem şanslı, hem de zengindir.

Her toplum ve topluluk, kaçınılmaz olarak belli bir coğrafyada yaşar. Coğrafya, toplumların maddi yaşam koşullarının vazgeçilmez bir parçasıdır. İnsan toplulukları belli bir coğrafya üzerinde yaşar, maddi üretimlerini gerçekleştirirler. Dolayısıyla, elverişli coğrafya ya da elverişsiz coğrafya toplumların gelişmesi üzerinde etkili olur. Bu etki, toplumsal gelişmeyi hızlandırabilir ya da yavaşlatabilir. Örneğin yeraltı zenginliğine, bol akarsulara, bereketli topraklara, or-

manlara vb. sahip bir coğrafya ekonomik gelişme için bir avantaj sunarken, bu doğal zenginliklerden yoksun coğrafya ve iklim koşulları da bir dezavantaj oluşturur. İlkel toplumların “doğal ekonomi”si için bu ne denli doğruysa; sömürüye, başkasının emeğine ve toplumsal zenginliğine zorla el koymaya dayalı toplumlarda o kadar yanlıştır. Özellikle kapitalizmin dünyaya bir ahtapot gibi yayılmasıyla tarımın yerini sanayiye, köylünün yerini işçiye bırakmasıyla; sermaye birikiminin diğer bütün servet biçimleri üzerindeki egemenliği ile verimli tarım alanları, yeraltı zenginlikleri değil, sermaye birikiminin düzeyi “zenginliğin ölçüsü” olmuştur.

Örneğin, yeraltı madensel zenginleri pek olmayan, hammadde, petrol vb. zenginlikler bakımından dış pazarlara bağımlı olan emperyalist Batı dünyası fakir değil, aksine en zengin ülkeler topluluğunu oluşturmaktadır. Oysa madensel ve diğer coğrafi zenginliklerin anayurdu olan kıtalar ve ülkeler (en başta da Afrika!) yoksullaşmaktan kurtulamamıştır. Ve dünya yoksullarının %90-95'i bu ülkelerde yaşamaktadır. Coğrafi olarak doğal zenginlik kaynaklarına sahip oldukları için değil, kapitalist-emperyalist devletler kuzeyde yoğunlaştığı için Kuzey zengin ve Güney fakirdir. Aynı şey Batı-Doğu ayrımı için de geçerlidir. Dünyanın en zengin yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahip ülkeler Güney ve Doğu'da olmalarına karşın, bu ülke ve bölgeler yoksulluk sıralamasında en önde gelmektedirler.

Daha güncel bir örnek üzerinden soruna bakabiliriz. Emperyalist Batı dünyasının sanayileri, ama yalnızca emperyalist ülkelerin değil, dünya kapitalist sanayi ve ekonomilerinin can damarlarında dolaşan enerji kaynağı petroldür. Ama petrol zenginliği, başta Arap Müslüman ülkeler olmak üzere emperyalizme bağımlı ülkelerde bulunmaktadır. Bu olağanüstü avantaja karşın, petrol ve doğal gaz zenginlerine sahip ülke halkları yoksulluktan gözlerini açamazken, petrole ve doğalgaza bağımlı olan emperyalist ülkeler fakir değil, zengin ülkeler durumunda. Üstelik petrol ve doğalgazı denetleyerek, sömürüden aslan payını alan da emperyalist ülkelerdir. Petrol zengini ama halkları fakir olan ülkelerin, Batı işbirlikçisi yerli egemen sınıfları, bu doğal zenginliği emperyalist Batılı sömürgeci devletlere ve tekellere peşkeş çekmekte, kendileri de bu ihanetten nemalanmaktadırlar. Söz gelimi Arap ülkelerinin emperyalist Batı dünyasına

olan toplam borcu 400-500 milyar dolar civarındadır. Oysa emperyalist ülkelerin kasalarına yatırılmış ve bir avuç Arap zengin aileye ait para miktarı/petro-dolar 1 trilyon doları aşmaktadır...

Tek başına bu örnek bile, yoksul ülkelerin yoksulluğunun nedeninin coğrafya değil, emperyalizme bağımlılık olduğunu, bu ülkelerin emperyalist sermaye ve devletler tarafından sömürge ve yeni-sömürge yağmasına ve sömürüsüne maruz kaldıkları için yoksul kaldıklarını; emperyalist ülkelerin zenginliğinin ana kaynaklarından birisinin de dünya ülkelerinin ezici bir çoğunluğunu oluşturan geri ülkelerin yağmalanması olduğu gerçeğini çıplak bir tarzda ortaya koymaktadır.

Kapitalist/emperyalist Batı, zenginliğini, halklarını zorla mülksüzleştirmekle, işçi sınıflarının artıemeğine (bedava emek) el koymakla, Doğu'yu sömürgeleştirmekle, Doğu'nun toplumsal zenginliğini gaddarca yağmalamakla elde etmiştir.

Nüfus Ve Yoksulluk

Kapitalist/emperyalist Batı dünyasının yoksulluğu sözde açıklayan bir "teori" ve tezi de, yoksulluğun aşırı nüfus artışından kaynaklandığı tezidir. Buna göre, "Doğu", aşırı nüfus artışından dolayı yoksuldur, yoksul kalmıştır, "kalkınmamakta"dır vs.

Yoksulluğu aşırı nüfus artışına bağlayan bu sözde tezi sistematik bir tarzda geliştiren; Protestan papaz Robert Malthus'tur. Bay Malthus'a göre, üretim aritmetik diziyle (1-2-3-4-5...) artarken, nüfus geometrik diziyle (2-4-8-32-64...) artmaktadır. Bu durumda, yoksulluk, açlık, işsizlik kaçınılmazdır. Savaşlar, salgın hastalıklar yoksulluğu azaltmanın/çözmenin tarihsel ifadesidir. Devlet, Tanrı'nın işine karışmamalı, yoksulları koruyucu tedbirler almamalı, işçi ücretleri yükseltmemeli, salgın hastalıklar önlenmeli, savaşlar kutsanmalıdır. Yoksulları insandan saymayan, aşağılayan, kitlesel yok edilmesini savunan Malthus, yoksulluğu ve yoksulların yok edilmesini ilahi adaletin tecellisi olarak görür. İngiliz Hint Kumpanyası'nın emireri durumunda olan, zenginlik içinde yüzen Malthus'a göre, besinler ve nüfus Tanrı tarafından düzenlenmektedir. Zenginlik içinde yaşamayı, refah, lüks ve şatafat içinde yaşaması da yoksulların sefalet içinde yaşaması ve ölmesi de son derece doğaldır. Kapitalizmin "bırakınız yapsınlar" politikası, Malthusçu nüfus teorisi ile "bırakınız ölsün-

ler" politikası ile tamamlanmıştır.

Bilim ve insanlık düşmanı bu Malthusçu teori, ortaya çıktığından bu yana, burjuvazinin proletaryaya, emperyalizmin ezilen halklara karşı aşırı gerici bir propaganda savaş aracı olarak kullanılmıştır. Kapitalist üretim biçiminin kaynağı olduğu yoksulluğun vebali, böylece ezilen, sömürülen, aşağılanan sınıf ve tabakalara ve halklara yıkılmıştır. Bu yoldan; ırkçı, sömürgeci Batı kapitalizminin ve emperyalizminin yoksul bıraktırmış Doğu halklarını ve uluslarını yağmalaması ve horlaması meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. (Bizde de aynı propagandanın Kürtlere dönük yapıldığını, bu amaçla raporlar vb. yayımlandığını ise herkes bilmektedir).

Özellikle de klasik sömürgeciliğin ulusal kurtuluş savaşları sonucu hızla çöktüğü 1945-50'ler sonrası Malthusçuluk, yeni-Malthusçuluk biçiminde yeniden üretilerek pazarlanmaya başlanmıştır.

Yeni-Malthusçuluk, uygarlıktan, kültürden, demokrasiden, insan haklarından yoksun "yoksul ülkeleri kalkındırma", bunun için de "nüfus planlaması" yoluyla nüfus artışını kontrol altına alma demagoji ve manipülasyonuyla ortaya çıkar. Burada bir kez daha emperyalizm tarafından sömürülen, yağmalanan, yoksullaştırılan ülke halkları yoksulluğun nedeni olarak lanse edilmiş, yoksulluk aşırı nüfus artışına bağlanmış; bu ülkeler ve halkları uygar, kültürlü, üstün ırkın ve üstün dininin (Hristiyanlık) akıllı ve yetenekli liderleri ve devletlerinin alicenaplığı sayesinde kurtarılacak, "kalkındırılacak" zavalılar, ilkeller vs. ilan edilmiştir. Gerçekte, burada, yoksul halklar iğrenç bir ırkçı ideolojik ve siyasi saldırıyla kuşatılırken, iktisadi açıdan da sağlık sektöründe yoğunlaşmış emperyalist tekelere yeni pazar alanları açılmış, yanı sıra istihbari amaçlı sızmanın da araçlarından biri olarak bu durum kullanılmıştır.

Malthusçuluk ve yeni Malthusçuluk teoriler, hiçbir bilimsel içeriğe sahip değildir. "Neoliberal küresel saldırı" ile bir kez daha ırkçı, sömürgeci kampanyanın argümanlarından biri olarak gündemleştirilen Malthusçuluk, tarih ve bilim tarafından yeniden ve yeniden mahkum edilmeye devam edilmektedir.

İnsanın üretimi iki yönlüdür. Birincisi, insanın/insan topluluklarının maddi üretimidir; ikincisi, insanın kendi neslini üretmesidir. Ve üre-

timin bu iki yönü, insan toplumunun ortaya çıkışından bu yana kesintisiz süregelmiş ve süregidecek insani etkinliğidir.

Nüfus, belli bir nüfus yoğunluğu ve nüfus artışı toplumların maddi yaşamının vazgeçilmez koşullarından birisidir. Dolayısıyla nüfusun niceliği ve nüfus artışı, toplumların gelişmesini hızlandırabilir de, yavaşlatabilir de. Bu yadsınamaz gerçeklerden birisidir.

Ama her nüfus ve nüfus artışı, tarihsel bakımdan belirlenmiş somut bir maddi üretim tarzı (örneğin köleci, feodal, kapitalist, sosyalist) temelinde, çerçevesinde gelişir, gerçekleşir. Dolayısıyla toplumların tarihsel maddi hareketinden ekonomik ve toplumsal sistemlerden kopuk bir tarzda nüfus artışını incelemek, tanımlamak vb. anti-bilimseldir. Nüfus artışını ırkçı teorilerle, tanrısal iradeyle, cahillikle, ilkelikle vs. açıklama çabası özellikle de burjuvazinin, kapitalist sömürgeciliğin aşağılık maharetidir. Burada amaç, üzüm yemek değil, bağcı dövmeğdir...

Beş yüzyıllık kapitalist tarihe baktığımızda nüfus değil, üretici güçler, üretim ve üretim verimliliği geometrik ölçülerde, dahası ondan da öte yüksek bir üretkenlik kazanarak gelişmiştir. Bugün üretici güçlerin, bilimin, tekniğin gelişme düzeyi ve emeğin üretkenlik düzeyi ve birikmiş toplumsal zenginlikleri düşündüğümüzde, gerçekte, 6 milyarı aşmış olan toplam dünya nüfusunu beş-on kat doyuracak, her türlü yoksulluğu ortadan kaldıracak kadar; dahası toplam nüfusun birkaç katını kolayca refah içerisinde yaşatacak kadar büyük bir doğal ve toplumsal zenginliğe sahiptir insan soyu. Ama ne yazık ki, bu zenginlikler insanlığın elinde ve hizmetinde değil, bir avuç asalak emperyalist devletin, uluslararası tekelin, para kapkaççısının, birkaç bin ailenin hizmetinde ve elinde bulunmaktadır. Sorunun ana nedeni de zaten budur.

Neden peki? Çünkü kapitalist toplumda üretim, insanların maddi ve manevi gereksinimleri için, bu gereksinmelerin doyurulması için değil, kar ve daha fazla kar için yapılmaktadır ve temel üretim araçları (toprak, maden, fabrikalar, üretim aletleri vb.) toplumun değil, bir avuç kapitalistin ve toprak beyinin özel mülkiyetinde bulunmaktadır. Üretim toplumsal karaktere sahip olduğu ve git gide daha toplumsal hale geldiği halde, toplumsal üretimin ürünlerine -emek ürünlerine- bir avuç burjuva el koymaktadır...

Beş yüzyıllık kapitalizmin tarihi boyunca, bütün toplumsal zenginlikler kapitalist sömürü ve sömürgecilik yoluyla tek tek ülkelerde toplumun onda birinin elinde ve küresel çapta ise bir avuç gelişmiş kapitalist ve emperyalist barbar devletin elinde birikmiştir. Bugün toplam dünya nüfusunun yüzde 85'i yoksul olduğu için gözden çıkarılmışsa, bunun nedeni emperyalist kapitalizmdir. Neoliberal saldırı ile bu süreç ve olgular daha göz çıkaracak duruma gelmiştir.

Dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ine sahip zengin ülkeler, dünya gelirinin yüzde 85'ine el koyarken, geri kalan yüzde 85, toplam dünya gelirinin ancak %15-20'lik dilimini alabilmektedir.

Dünya nüfusunun en zengin yüzde 5'lik kesimi, dünyadaki tüm mal varlığının yüzde 86'sına, dünya pazarının yüzde 82'sine, dış yatırımların yüzde 68'ine sahiptir.

Dünyanın en zengin yüzde 20'lik kesimiyle en yoksul yüzde 20'lik kesimi arasındaki fark,

1960'larda 1'e 30 iken, bu eşitsizlik bugün 1'e 82'ye yükselmiştir.

Dünyanın en zenginlerini oluşturan 358 dolar milyarderinin toplam serveti, dünya nüfusunun yarısını oluşturan 3 milyar insanın toplam servetine eşittir.

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan 3 milyar insanın günlük geliri 2 doların, 1.5 milyar insanın günlük geliri ise 1 doların altındadır.

1960/70'lerde yoksul tanımına giren insan sayısı sadece 200 milyonken bugün, artık yoksul insan sayısı milyarlarla anılıyor. Oysa bugün dünyanın en zengin üç kişisinin toplam serveti, en yoksul 48 ülkenin toplam servetinden fazladır. Ve bu 48 yoksul ülkede toplam 600 milyon insan yaşamaktadır.

Her yıl yüzlerce milyon insan açlıktan, hastalıktan, işsizlikten, yoksulluktan ölürken, sadece silahlanmaya 1 trilyon dolardan fazla harcama yapılmakta, bir avuç silah tekeli ve emperyalist devlet silahlanmadan tekel karı vurarak kanlı kasalarını hızla şişirmeye zevkle devam etmektedir.

Yoksul olmaları aşırı nüfus artışına bağlanan geri bıraktırmış ülkelerin ("Doğu", "Güney" ülkeleri) emperyalist dünyaya mali köleliği her geçen gün arttıkça artıyor. Bugün bu ülkelerin

toplam borcu 2 trilyon doları geçmiş bulunuyor. Ve sadece son 15 yıl içinde, yoksul ülkelerden gasp edilerek zengin devletlere taşınan servet 1.5 trilyon doları aşmış bulunmaktadır.

Dünya Bankası'nın verilerine göre, 1980 ile 1994 arası dönemde toplam dünyadaki üretim %134.4 artarken, nüfus artışı %26.5'te kalmıştır. 1990-2000 yılları arası dünyanın toplam geliri 2,5 kat artarken, yoksul sayısı da aşırı oranda artmıştır. Gerçekte üretim artışının yanında nüfus artışı düşük düzeylerde kalmaktadır. Buna rağmen yoksulluk büyük bir hızla artmaktadır.

Yoksulluk, salt emperyalizme bağımlı yeni-sömürge ülkelere mahsus değildir. Yoksulluk, emperyalist devletlerde de hızla artıyor. Ciddi bir nüfus artışı olmadığı, nüfus yaşlandığı vb. halde, üstelik bu ülkenin bankaları, tekelleri, devletleri dünyanın kanını, emeğini, alınterini emdikleri ve sınırsız bir zenginliğin üstüne oturdukları halde bu ülkelerde yine de yoksulluk artmaktadır. Hele de sosyal devlet uygulamalarının tasfiyesinden sonra bu daha belirgin bir olguya dönüşmüş bulunuyor. Bu ülkelerde bir avuç patron daha hızlı zenginleşirken, ezilen bir çoğunluk da daha hızlı ve kitlesel olarak yoksullaşılıyor. Bu olgu da yoksulluğun aşırı nüfusla vb. ilgisi olmadığını çıplak bir şekilde kanıtıyor.

Sermaye, birikmiş artı-değerdir. Sermaye birikiminin kaynağında artı-emeğin gasp edilmesi vardır. Artı-emeğin gaspının bir biçimi, proletaryanın kapitalist maddi üretim sürecinde ürettiği artı-emeğin (bedava emek), dolayısıyla artı-değerin gasp edilmesidir. Kapitalist üretim tarzının, sermaye birikiminin temelinde artı-değer gaspı vardır. Dolayısıyla sermaye birikimi artı-değerin gaspıyla büyür ve büyümektedir. Sermaye, kar getiren kapitalist bir ilişkidir. Sermaye birikiminin gaspının bir diğer kaynağı da sömürge, yarı-sömürge ülkelerinin artı-emeğinin, artı-değerinin, toplumsal zenginliklerinin gasp edilmesidir.

Bir kutupta servetin, zenginliğin, refahın, lüks yaşamın, diğer kutupta ise yoksulluğun, sefaletin, işsizliğin, açlığın birikmesi kapitalist üretim tarzının tipik sonucudur. Bir uçta zenginlik diğer uçta yoksulluğun birikmesi sermaye birikiminin gelişme yasasıdır. Ve Marx bu yasayı, "kapitalist birikimin mutlak genel yasası" olarak tanımlar. (Kapital, c1, s. 661) Bu yasa, hem kapitalizmin metropollerinde, hem de emperyalizme bağımlı ülkelerde bir gelişme yasası ola-

rak ekonomik- toplumsal yaşama damgasını vurmaktadır. Dolayısıyla dünyanın her yerinde yoksulluğun nedeni nüfus, genetik vs. değil, kapitalist üretim tarzının ta kendisidir. Yani, yoksulluğu yeryüzünden yok etmek için kapitalizmi yeryüzünden tasfiye etmek gerekir. Emperyalizmin himayesindeki "sivil toplum" sloganının yükselttiği "Yoksulluğu tarih yapın" sloganının yerini, "Kapitalizmi tarih yapın" sloganı almalıdır.

Kapitalist Nüfus Yasası

Kapitalist nüfus yasası, kapitalist üretim tarzına özgü bir yasadır. Bu yasa, kapitalist sermaye birikiminin ve toplumsal zenginliğin artmasına bağlı olarak, çalışan nüfusun, üretici emekçilerin, işçilerin kaçınılmaz bir biçimde üretimden dışlanmasını, yoksulluğa ve işsizliğe mahkum edilmesini ifade eder. Üretimden dışlanan bu kesim, kapitalizmin "nispi nüfus fazlası"nı oluşturur. "Aslında, bu nispi aşırı emekçi nüfusu, yani sermayenin kendisini genişletmesi için gerekli olandan çok daha fazla bir emekçi nüfusu, bu yüzden de bir artı-nüfusu kendi enerjisi ile ve büyüklüğü ile doğru orantılı olarak durmadan üreten şey, kapitalist birikimin ta kendisidir." (Kapital, c.1, s. 647)

Bu nispi nüfus fazlalığı, kapitalizmde yedek işsizler ordusunu oluşturur. Yedek işsizler ordusu, kapitalistlere aşırı sömürü yapma, proletaryayı iç rekabete sürükleyerek birliğini parçalamaya, işgücü fiyatını ucuzlatma vb. imkanını sunar. "Emekçi artı-nüfus, birikimin ya da kapitalist temele dayanan zenginliğin gelişmesinin zorunlu bir ürünü olduğu gibi, tersine olarak da; bu artı-nüfus, kapitalist birikimin kaldırıcı ve hatta bu üretim biçiminin varlık koşulu halini de alır." (Age, s. 649)

Bugün dünyada açık ve gizli biçimleriyle işsiz sayısı bir milyardır. Ve bu işsizlerin ezici çoğunluğu emperyalizme bağımlı yeni sömürge, yoksul, geri bıraktırmış ülkelerde yaşamaktadır. Günümüzdeki işsizlik ise Marx'ın zamanındaki yedek işsizler ordusu kategorisinin de ilerisine sıçrayarak kronik kitlesel işsizlik derecesine çıkmıştır. Yedek işsizler ordusu, artık kendini kronik kitlesel ve daha hızlı tempoda büyüyen işsizlik ve "fazla nüfus" olarak gerçekleştirmektedir.

Bu tablo içerisinde kapitalizmin gelişmesi temelinde ve '70'lerden bu yana uygulanagelen neo-

liberal saldırı politikaları ile birlikte daha da keskin, daha çıplak ortaya çıktığı gibi, proletaryanın mutlak ve nispi yoksullaşması yasası daha güçlü bir şekilde tepkime göstermeye başlamıştır. Bütün ülkelerde işçi sınıfının (ve emekçi sınıfların) ulusal gelirden aldığı pay hızla azalırken, zengin sınıfların payı hızla artmaktadır (nispi yoksullaşma). Öte yandan da, aynı şekilde, işçi sınıfının (ve emekçi sınıfların) yaşam standardı, iş ve yaşam koşulları mutlak olarak kötüleşmektedir. İşsizliğin, açlığın, yoksulluğun, konutsuzluğun kronikleşmiş, vergi yükünün ağırlaştırılmış olması, gerçek ücretlerin mutlak ve yüksek oranlarda düşmüş olması, mutlak yoksullaşmanın su götürmez kanıtıdır.

Din, Uygarlık Ve Yoksulluk

Başka bir dine mensup olmak, örneğin bugün Hristiyan değil de Müslüman olmayı; Batılı yaşam tarzını benimsememiş olmayı, onların değerleriyle 'uygarlaşmamış' olmayı; yoksulluğun nedenlerinden biri olarak göstermek, bütün sömürücü toplumlar gibi kapitalizmin de temel propagandalarından biridir. "Uygarlaştırmak", "gerçek dine" kazanmak sömürgeciliğin en başat gerekçelerinden biri olagelmiştir. "Uygarlaştırma" ve "Hristiyanlaştırma" tarihi -ki bu Japonya için Budizm olarak karşımıza çıkar- kapitalist barbarlığın da tarihidir aynı zamanda.

"Vahşileri kutsal dine kazanma", "barbarları, ilkelleri uygarlaştırma", "geri kalmış ülkeleri kalkındırma", "özgürleştirme", "terörist devletler", "medeniyetler çatışması" vb. propagandalar dünden bugüne kapitalist ve emperyalist sömürgeciliğin propagantif söylemi olmuştur, olmaya da devam etmektedir.

Hristiyanlık konusunda uzman W. Howitt, Hristiyanlık bayrağı altında örgütlenen sömürgecilik sistemi hakkında şöyle diyor: "Hristiyan denilen bu soyun, dünyanın dört bir yanında boyundurukları altına alabildikleri halklara karşı gösterdikleri vahşet ve zulmün bir benzerine, hiçbir çağda ne kadar yabanıl, ne kadar kaba ve ne kadar merhametsiz ve utanmazca olursa olsun, başka hiçbir soyda rastlanmaz." (Aktaran Kapital, c. 1, s. 770)

Afrika, Amerika ve Asya'nın kapitalist sömürgeci Batı dünyası tarafından sömürgeleştirilmesi, soykırımlardan geçirilmesi, yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin yağmalanması, toplumsal zenginliklerinin gasp edilmesi, kapitalist üretim

tarzının hizmetine girmesiyle birlikte Hristiyan dininin de kanlı tarihi olagelmiştir. Burada Hristiyanlık, kapitalist sömürgecilik tarihinin kana batmış örtüsü olmuş ve olagelmiştir.

Kapitalizmin ilkel birikim dönemi başta gelmek üzere kapitalist tarihin bir döneminde, kapitalist ilk birikimin aracı olan sömürgeciliğin ırkçı argümanlarından birisi de "vahşileri kutsal dine", "cennete kazanma" motifi olmuştur. Amerika kıtasının sözde keşfiyle, gerçekte fethiyle birlikte kıtaya ilk ayak basan Avrupa sömürgecilerinin ilk yaptıkları şey; Güney Amerika'nın gümüş ve altın yataklarını yağmalamak ve Batı Avrupa'ya taşımak olmuştur. Colomb'un 1492'de kıtaya/karaya çıktığı dönemde toplam dünya nüfusunun 450 milyon, kıtada yaşayan yerli nüfusun ise 60 milyon olduğu tahmin ediliyor. Aradan 40 yıl geçtikten sonra kıtada kalan nüfus sadece 10 milyon idi. Yani birkaç on yılda "vahşileri kutsal dine kazanmak" gibi ulvi(!) bir amaç güttüklerini iddia eden Hristiyan kapitalist dünyasının sömürgecileri tarafından 50 milyon yerli soykırımlarla, altın, gümüş ocaklarında aşırı çalıştırmayla, Avrupa'dan taşıdıkları salgın hastalıklarla yok edilmiştir.

Kapitalist Batı sömürgeciliğinin biçimlerinden birisi de "modern", "uygar" köle ticareti olmuştur. Sadece Afrika'nın sömürgeleştirilmesi sürecinde bir rakama göre 60 milyon çocuk, genç, güçlü, sağlıklı seçme yerli zenci Amerika'ya kaçırılmış ve satılmıştır. Bu iğrenç ticaret sırasında milyonlarca zenci köle yollarda, maden ocaklarında, köle plantasyonlarında ölmüş ve öldürülmüştür. Kölecilik, Afrika'nın üretici güçlerinde derin bir tahribat yaratmış ve kıtanın mahkum olduğu yoksulluğun temellerini atmıştır.

Bu gerçekler bugün de zengin, "uygar", "kültürlü", "hümanist", "modern", emperyalist sömürgeci dünyanın özsel gerçekleri olmaya da devam etmektedir. Yani başımızdaki Irak'ın işgali, yerle bir edilmesi, 1991 Körfez Savaşı'ndan bu yana toplam 600 bini çocuk olmak üzere 2 milyon Iraklı'nın katledilmesi örneğinde olduğu gibi.

Herhangi bir ülkenin, kıtanın zenginliği de fakirliği de, toplumların zengin ve fakir sınıflara bölünmesinin nedeni de din, dinler değildir. Aksine, her din, belli tarihsel, iktisadi, toplumsal temelde ortaya çıkan toplumsal bilinç biçimlerinden birisidir. Toplumsal bilinç biçimlerinden, üstyapının öğelerinden biri olan din olsa maddi-ekonomik temelin ürünü olarak, bu

temeli olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. Ama hepsi bu kadar. Tarih, sınıfların ortaya çıkışından bu yana, sınıflar mücadelesi tarihidir. Din de sınıfsal içeriğe sahip bir ideoloji ya da ideolojik formlardan birisidir. Dolayısıyla, tarafsız, sınıflar üstü bir dinden bahsedilemez

Batı kapitalizmi ve emperyalizminin zenginliğinin nedeni, kapitalist üretim tarzının kapitalistçe soyguncu, yağmacı, sömürgeci karakterinde yatar. Hristiyanlık “uygar” bir din olduğu için Batı zengin vs. değildir. Hristiyanlık, uzun asırlardan beridir dünyanın kanını emen kapitalist Batı'nın dinsel kamuflijıdır.

Ya da tam tersi olarak Müslüman halkların, Hinduların ya da başkaca birçok dine mensup toplulukların yoksulluğu, bu dinlere mensubiyetlerinden değil, kapitalist emperyalistlerin sömürge ya da yarı sömürgeleri olmalarından, toplumsal zenginliklerin kapitalistlerce yağmalanmasından gelir.

İrk Ve Yoksulluk

Kimi teorisyenlere göreyse Batı, üstün beyaz ırkı oluşturduğu için zengin, Doğular ise alt ırkları, aşağılık ırkları oluşturdukları için fakirdir. Sarı, siyah vb. derili ırklar insani, tarihsel ve toplumsal bakımdan bir değere sahip değildirler, olamazlar da. Beyaz ırk, dünyayı yönetmek için zenginlik ve lüks içerisinde yaşamak için doğmuştur ya da yaratılmıştır vs.

Antikapitalist, antiemperyalist, antisömürgeci mücadelelerin, SSCB ve sosyalist blokun yürüttüğü büyük mücadelelerin sonucu olarak kaba biçimiyle bu tip ırkçılık, savunulamaz hale geldi. Ama bu ırkçı teori(ler) giderek inceltilmiş bir biçimde her halükarda ırkçı içeriğini koruyarak, hala propaganda edilegelmektedir. İrkçı faşist Hitler Almanya'sının Stalin önderliğinde SSCB tarafından ezilmesinden sonra kapitalizmin ürünü olan ırkçılık ve emperyalizmin ürünü olan faşizm, unutulmaz bir şamar yedi. Dolayısıyla açıktan savunulamıyor. Ama istisnasız tüm emperyalizm savunucuları inceltilmiş binbir biçimiyle ırkçılığı pompalamaya devam etmektedirler.

Kendi yoksulları da dahil tüm ezilen, sömürülen insanlığa, o arada sarı ve siyah ırklara da “zenci” muamelesi yapan kapitalist ve sömürgeci Batı'nın ideolojisinin niteliklerinden biri olan ırkçılık, kapitalist dünyanın insanlık dışı karakterini de çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

“Ari ırkın”, “Anglosaksonların”, ABD'nin insanlığın kurtarıcısı, üstün ırkın temsilcisi olduğu propagandası; beyaz ırkın uygarlığın, kültürün, bilimin, demokrasinin, insan haklarının kaynağı olduğu propagandası eşliğinde sürmektedir. Yeni bir emperyalist ırkçılık, ABD'nin “ilahi yazgısı”, “dünyaya özgürlük götürme misyonu” vb. ırkçı palavralar etrafında örgütlenmektedir. Fransa'da Sarkozy, Afrikalı halklara yönelik ırkçılığı örgütlemektedir. İrkçılığın sivri ucunda ise petrol kaynaklarının üzerinde yaşayan Arap-Müslüman halklar bulunmaktadır. Keza Latin Amerika hispanik halkları da bu ırkçı saldırıdan nasibini almaktadır.

“Beyaz ırk”, yani kapitalist/emperyalist Batı ya da Kuzey devletleri üstün ırkı oluşturdukları için değil, dünyayı yağmaladıkları için zengindirler. Yoksul Doğu ya da Güney'de “düşük/aşağılık” ulusların yaşadığı bir coğrafya olduğu için değil, sömürgeci Batı kapitalizmi/emperyalizmi tarafından yağmalandıkları için yoksul bırakılmıştır. Tarih ve birikim bunu kanıtlıyor. Derinin rengi, tarihte hiçbir zaman ve hiçbir yerde toplumların, ulusların, halkların yoksul ya da zengin olmasını belirleyen bir neden olmamıştır. Uygarlıkların gelişiminin nedeni, toplumların tarihsel hareketine yön veren belirleyici neden daima üretim tarzları, toplumsal maddi üretim ve bu üretimin gerçekleşme biçimi olmuştur. İrklara dayalı tarih yazıcılığı, kapitalizmin ve burjuvazinin, sömürgeci devletlerin aşağılık işi olmuştur daima. Temelde de kapitalist sömürgeciliği meşrulaştırma görevi görmüştür ve görmektedir.

Yoksul ve geri bırakılmış halkların vahşi, uygarlaştırılması gereken, kendilerini yönetme yetisi taşımayan ilkeller, barbarlar olduğu; bunların Batı'ya hizmet etmesinin bir doğa yasası ve tanrı buyruğu olduğu, onları “uygarlaştırmak” ve “kalkındırmak” (!) gerektiği propagandası ile bu ülkelerin toplumsal zenginliklerini çaldıklarını gizlemeye örtülemeye vs. çalışmışlardır. Aşağıdaki şu gerçekler, meselenin bütün özünü ve özetini ortaya koymaktadır.

“...Batı'nın sanayileşmesinin finansmanında Latin Amerika'nın zenginliğinin Avrupa'ya taşınması, fetihler sonrasında sömürge ve köle emeği kan ve gözyaşı önemli bir yer tutmaktadır. İhtiyatlı bir tahmine göre Latin Amerika talanı sonucunda 1492-1800 arasında Avrupa'ya

taşınan servetin değeri, 1914 öncesi altın/dolar kuruna göre 6 milyar dolara ulaşıyordu. Ki bu rakam, 1800 yılında Avrupa'da sanayiye yatırılan toplam sermayeye aitti.” (H. Koning, akt. Fikret Başkaya, Avcılar ve Aslanlar, ÖÜF, sayı 11, s. 112-113)

“Amerika'da altın ve gümüşün bulunması, yerli halkın kökünün kazınması, köleleştirilmesi ve madenlere gömülmesi, Doğu Hint Adalarının ele geçirilmeye ve yağmalamaya başlanması, Afrika'nın kara-deri ticaretinin av alanı haline getirilmesi, kapitalist üretim çağının pembe renkli şafak işaretleriydi. Bu pastoral gelişmeler, ilkel biriminin belli başlı adımlarıydı.” (Marks, Kapital c. 1, s.769)

Kapitalizmin 500 yıllık tarihinin daha ilkel birim aşamasında sömürgeci vahşet ve yağma vardır. Bu 500 yıllık tarih ırkçılıkla da örülmüş, sarıp sarmalanmış bir sömürge tarihidir aynı zamanda. Kapitalist sömürgecilik, Hristiyanlık, ırkçılık, uygarlık, iç içe süregelmiştir.

Bugün gerek Afrika'dan Avrupa'ya, gerek Latin Amerika'dan Kuzey Amerika'ya yönelen göç katarlarının arkasında bu tarih vardır. Ortadoğu-Orta Asya halklarına yönelik sömürgeci saldırı ise, bu tarihin günümüzdeki bir uzantısıdır.

Sosyal Darwinizm Ve Yoksulluk

Zenginlerin zengin, yoksulların yoksul olmasını “bilimsel”, “entelektüel” kılıf geçirerek açıklayan bir teori de sosyal Darwinizm'dir. Bu teori, doğadaki evrim teorisini, toplumsal yaşamda kapitalizmin yarattığı adaletsizlikleri aklamak için kullanır. Darwin'in kendisiyle bir ilgisi bulunmayan bu teori, Darwin'in doğa yaşamını açıklamak için kullandığı kavramları sosyal yaşama taşır. Sosyal-Darwinizme göre, doğada ve hayvanlarda geçerli olan “doğal seçim”, “güçlü olanın ayakta kalması ve yaşaması”, “zayıf olanın yaşam hakkı olmaması” vb. toplumsal yaşamda da geçerlidir. Güçlü olan yaşar, yaşam onun hakkıdır. Güç, zenginlik, servet, para, yönetme kudreti ona, onlara doğa tarafından (ve Tanrı tarafından) bahşedilmiş bir ayrıcalıktır.

Yoksulların yoksulluğunun nedeni de onların genetik zayıflığıdır. Yoksullar genetik olarak seçilmemiş, doğaya, dolayısıyla topluma ayak uyduramayacak gereksiz, sözde insanlardır. Açlık, sefalet, işsizlik, hastalıklardan ölme, ezilme, sömürülme onların doğal kaderidir.

Buna göre, zenginlerin yoksulları, zengin devletlerin yoksul devletleri, zengin beyaz ırkın yoksul alt ırkları, burjuvazinin proletaryayı, güçlülerin zayıfları ezmesi doğa yasasıdır.

Bu “teori” ve propaganda bilimsel ve sosyolojik bir söyleme bürünerek kapitalizmi, sınıf sömürsünü, özel mülkiyeti, ırkçılığı, sömürgeciliği kutuyor. İnsana insan gözüyle bakılmadığını, insanın bilinçli toplumsal varlık, toplumun öznesi olmaktan çıkarmak istendiğini vb. kanıtlıyor.

Irkçılığın, burjuva sınıf egemenliğinin sonucunun yeni bir versiyonu olan sosyal-Darwinizm, ırkı ıslah etme, ırkın üstün özelliklerini taşıyanlardan arınmak aşırı gerici düşüncesiyle de iç içedir.

İnsan ırkını ıslah etme, topluma zararlı unsurlardan arındırma, şiddeti, serseriliği, uyuşturucu kullanımını, alkolizmi, hırsızlığı, isyankarlığı, terörizmi önleme vb. adı altında geliştirilen teori ve pratikler, burjuvazinin sınıf damgasını taşır. Toplumsal suçları bireysel gösterme, zayıf genlere yükleme tavrı açık ki, tümüyle demagogik ve insanlık dışıdır.

Örneğin, Nazi Almanya'sında onbinlerce insan, “Aryen ırkı”ndan olduğu halde sözde üstün ırkın “güçlü” fiziksel ve psikolojik özelliklerini taşımadığı için katledilmiştir. Çünkü onlar güçsüzdü ve yaşamaya hakları yoktu. Aynı ırkçılığın sonucu Nazi Almanya'sında, “4 bini kör ve sağır olmak üzere 375 bin kişi” kısırlaştırılmıştır.

Örneğin, “hür dünyanın lideri”, “özgürlükler ülkesi” Amerika'da “biyolojik olarak aşağı” olanların “zorla kısırlaştırılmasına dönük yasaların” ilki 1907 yılında çıkarılır. “1930'larla birlikte Amerika'nın 30 eyaletinde kısırlaştırma yasaları kabul edilmişti, tedavisi gerekli görülenler arasında alkolikler ve uyuşturucu bağımlıları ve hatta körlük ve sağırlığı da ekleyip genişleterek (Aklın İsyanı, Alan Woods-Ted Grant, s. 346), “1935 Ocak ayına kadar ABD'de öjenik amaçlarla 20 bin civarında zorla kısırlaştırma yapılmış”tır.

“Terörizmi”, “toplumsal başkaldırıyı”, “toplumsal şiddeti” çarpık genlerle, “bencil genle”, “beynin belirli bölümleriyle” izah etme, genlere ve beynin ilgili bölümlerine müdahale ederek etkisizleştirme üzerine başta ABD olmak üzere emperyalist ırkçı dünyada hararetli çalışmalar yapıyor.

Yaşayanlar bilir, 12 Eylül Askeri Faşist Darbe- siyle açılan dönemde bağımsızlık, özgürlük, sosyalizm için mücadele eden işçi sınıfı ve emekçileri, ilerici kesimleri, en değerli kadın ve erkek evlatları “terörist”likle suçlanırken, özgür- lük savaşçılarının genetik bozukluk sonucu sö- mürüye, zulme, toplumsal adaletsizliğe karşı başkaldırdıkları ileri sürülmüştü yıllarca... Yani uşaklar, efendilerini Türkiye'de de örnek almış- tılar ve hala da almaktadırlar.

Sosyal-Darwinizm'de ırkçı, bilim dışı, kapitalist sınıfı korumakla, kapitalist üretim tarzını meşru- laştırmakla ezilen insanlığın manipülasyonla bağlı bilim dışı bir propagandadır sadece.

Sosyal-Darwinizm, insanı ve insan toplumlarını hayvanlar dünyasına indirgemektedir.

İnsan, bilinçli, toplumsal varlıktır. İnsanı hayvan- lar dünyasından ayıran temel şey, bilinçli top- lumsal varlık olmasıdır. Doğa yasalarını, geneti- ğin yasalarını, doğal evrimin yasalarını bire bir insan toplumlarına, insana uyarlamaya çalışmak aşağılık burjuvaziye özgü bir maharettir ve tipik bir burjuva aldatmacasıdır. Kapitalist üretim tar- zının vahşi doğası, bencilce yırtıcılığı ve yıkıcılı- ğı, bireysel kar düzeni ve ahlakı gerçekte, insan- lığın insansal özüne ve amaçlarına aykırı, geçici bir tarihsel dönemin ürünüdür. Kapitalist top- lumda zenginler genetik üstünlüklerinden değil, temel üretim araçlarını özel mülkiyetlerinde bu- lundurdıkları için, toplumsal, sınıfsal üstünlüğü elde tutabilmektedirler. Toplumsal zenginliğin bir avuç asalak patronun ve zengininin elinde top- lanmasını, yoksulluğun ise diğer uçta, toplumun onda dokuzunun cepesinde toplanmasının ana nedenidir. Sömürücü kapitalist düzenden (ve burjuva sınıf hakimiyetinden) kaynaklanan yok- sulluğun, açlığın, işsizliğin, fuhuşun, uyuşturucu müptelâlığının, alkolizmin, lümpenliğin, bireysel kıyıcılığın, asalaklığın; yani her türden toplumsal kötülüğün nedeni evrim, genetik vs. değil tümüyle insanın insan tarafından sömürülmesi ve baskı altında tutulmasıdır. Kapitalist ekonomik ve top- lumsal sistemden kaynaklanan sonuçlardır. Kapi- talizmin suçunun insanlara, ezilenlere, yoksullara yüklenemeyeceği ise açıktır...

Toplumsal kötülüklerin suçu ne olmayan Tanrı'ya ne de doğaya ve evrim teorisine ve genetiğe yük- lenemez. Toplumsal kötülükler son vermek, pro- letaryanın özlü görevidir. Kapitalizmi ebediyen yeryüzünden silmek, sosyalist ve komünist dün- yayı kurmak da bunun tek yoludur.

Yoksulluk Ve Ulusal Devlet

Yoksulluğu “ulus devlet”lerin varlığına bağla- yan burjuva kozmopolitizmi, bugün “neoliberal” emperyalist küreselleşmeci bir akım olarak re- vaçta bulunmaktadır. Savaşları, militarizmi, sefaleti, insan soyunun maddi ve manevi yıkı- mını, ulusların hak eşitliğine, bağımsız ulusal egemenliğe, ulus devletlere bağlayan burjuva teori ve propaganda yeni değildir. Özellikle de klasik sömürgeciliğin çöktüğü, çok sayıda ulu- sal devletin ortaya çıktığı, sosyalist kampın dünya proletaryası ve ezilen halkların ulusları için bir çekim merkezi haline geldiği, Amerikan emperyalizminin emperyalist dünyanın patronu ve jandarması olarak ortaya çıktığı 2. Dünya Savaşı sonrasında burjuva kozmopolitizmi bir akım olarak güçlenmeye başladı.

O koşullarda, burjuva kozmopolitizmi Ameri- kan emperyalizminin dünya egemenliğini savu- nan, emperyalist, sömürgeci, ırkçı bir teori ve siyasal hareket olarak, halkların ve ulusların emperyalizmden kurtulmuş, ulusal bağımsızlık ve özgürlük eylemine ve sosyalist dünya siste- mine ve uluslararası proleter devrim hareketine karşı yönelmiş bir gerici düşünce akımı olarak ortaya çıkmıştı.

Bugün ise, burjuva kozmopolitizmi ulus devlet- lerin aşıldığı “ve aşılmaya başladığı” bir tarihsel kesite girildiği, sermayenin, emeğin, malların, fikirlerin özgürce dolaşımın “küreselleşme ça- ğının” tipik bir özelliği olduğu, kapitalist em- peryalizmin “aşıldığı” vb. gibi tez ve argüman- larla ortaya çıkmaktadır. AB oluşumu da bunun bir kanıtı olarak gösteriliyor.

Yeni biçimlerde dirilen ve geniş bir ideolojik tahribata ve tahrifata yol açan neo- kozmopolitizm, kapitalizmin uluslararasılaşma- sının (emperyalist küreselleşmenin), uluslararası tekellerin yönettiği günümüz emperyalizminin hizmetinde olan; emperyalist sermaye ihracının önündeki tüm engellerin kaldırılarak yeni tip emperyalist sömürgecilik için ideolojik-siyasi meşruiyet yaratmayı kendisine iş edinmiş, gerici bir burjuva akımdır.

Manipülatif ve demagojik bir tarzda “ulus dev- let”e saldıran bu akıma göre, kapitalist üretim tarzı ve gelişimi hızlanan emperyalist küresel- leşme iyi, ak ve paktır. Bütün sorun “ulus dev- letlerdedir. Yoksulluğun ve diğer toplumsal kötülüklerin kaynağı kapitalist üretim tarzı de-

ğil, “ulus devlet”tir. Bu yoldan, emperyalist sermayenin önündeki “ulusal” sınırlar ve duvarlar yıkılıyor. Tekellere tam uluslararası hareket özgürlüğü sağlanıyor.

Tabii ki aynı süreç, emekçilerin hareketi önündeki duvarları ise kaldırmak şurada dursun, daha da kalınlaştırıyor.

Yoksul coğrafyaların sancısını bir parça hafifleten göçün önüne ırkçı duvarlar, dikenli teller çekiliyor. Göçmenler toplama kamplarında toplanıyor.

Kapitalist, emperyalist, sömürgeci sömürü ve yağma ve bundan kaynaklanan yoksulluk burjuva ulusal devletlerden değil, kapitalist üretim tarzından, kapitalist emperyalizmden, onun azami kar yasasından kaynaklanmaktadır. Burjuva ulusal devletin görevi de işte bu üretim tarzını kapitalist ve sömürgeci sistemi korumak, güvence altına almak, kendini sürekli üretmesini sağlamaktadır.

Dolayısıyla, burjuva ulusal devlete karşı müca-

dele, burjuva devletin temsil ettiği, yıkılmasını her türlü yöntemle engellediği kapitalist üretim tarzına karşı düşmanlık ve tasfiye etme görüş açısı ve politik eylemiyle birleşmiyorsa, sahte ve demagojiktir.

Dünya proletaryası, ezilen halklar ve uluslar, dünyanın yoksulları, özdeneyimlerinin de etkisiyle yoksulluğun kaynağının kapitalizm, emperyalizm olduğunu; emperyalist küreselleşmenin uluslararası sermayenin ve yerli işbirlikçilerinin hizmetinde olduğunu git gide daha iyi anlıyor. Bunun sonucudur ki, bütün kıtalarda ve kapitalizmin ana vatanı, emperyalist ülkelerde milyonları kapsayan “anti-küreselci” hareket geliyor ve “başka bir dünya” bayrağını yükseltiyor ve daha da yükseltecektir...

İşte bu başka dünya özlemi ve mücadelesi er geç sosyalizmin zaferiyle gerçeğe dönüşecektir.

İnsanlığın, yoksulların tek kurtuluş yolu, kapitalist üretim biçimini yeryüzünden tasfiye etmektir.

Ufuk Çizgisi'nin Grupçu Ve Sosyal Şoven Sayıklamaları

O, gazete sayfalarında ne de keskin! Laf cambazlığında ne de yaman! En bayağı biçimlerde dükkancı rekabette ne kadar da hırslı! Çamur atma birinciliğini kimseye kaptırmamada ne kadar da kararlı! Fakat “küçük” bir kusuru var: Somut bir sorunu dürüstçe tartışma yeteneği gösteremiyor, çarpıtma ve demagojiden kendini alamıyor.

21. yüzyılı göğsünde tasfiyecilik madalyasıyla adımlamaya başladı. Bir “taktik”ti sahi! Ne var ki, “Bolşeviklerin geri çekilme taktiğinin” bu parlak uygulamasında kantarın ayarı birazcık kaçmış ve durum pratikte tasfiyeciliğe varmıştı! Yine de, o değil, “sol” ve “sağ” tasfiyecilerdi asıl sorun! O, derin, kapsamlı, evrensel değerde bir muhasebe ve birikimle, birkaç yıllık tasfiyeciliğin ardından gümbür gümbür gelmekteydi! “Ufuk Çizgisi” herkese kutlu olsun!

“Sarsıcı” açıklamalardan sonra akıp giden aylara ve yıllara rağmen gümbürtü bir türlü dergi sayfalarını aşamamış, sınıflar mücadelesinde bir varlık gösterememişti ama ne önemi vardı bunun! O, dünyanın ufkuydu!

İşte Atılım'dan, ESP'den bahsederken; “Sosyal liberalizm batağından (yeni toplumsal hareket olma, yaratma hayranlığı, taklitçiliği) neoliberal politikalara doğru bir geçiş noktasına varmıştır. (...) Kürt sorunundaki tutumu, bu geçişi en çıplak haliyle ortaya koyuyor. Bu aynı zamanda tarih sahnesinde hangi eksende yol alınacağına da bir eşiktir” sözlerini eden, bu “Ufuk Çizgisi”dir. (Ufuk Çizgisi, sayı 59)

1994 sonbaharından günümüze Marksist Leninist komünistlere dair çok fal bakan, kehanetlerde bulunan, şu veya bu gerekçeyle yıllardır, “tarih sahnesinde hangi eksende yer alacağına bir eşiktir” türü lafları, duaları bir kast ayinine dönüştüren Ufuk Çizgisi grubunun yüzünü, defalarca kızartının her tonuna boyadı hayat! Yine de ders almayı bilmediler. Çünkü grupçuluk, onların yaşam biçimine dönüşmüştür. 'Tasfiyecilikten çıkıyoruz' dedikleri son yıllarda ise adeta varlık gerekçeleri gibi grupçuluğa dört elle sarılmış durumdalar.

Atılım'ın 20 Ocak 2007 tarihli başyazından yola çıkan Ufuk Çizgisi, 2 Nisan tarihli 59. sayısında, “Atılım'ın tarz devrimciliği” başlıklı bir yazı yayımladı. Grupçulukla ve sosyal şoven sayıklamalarla malul bu yazı, gerek bir “Antifaşist-Antişovenist Platform” oluşturulması ve “Özgürlük Cephesi” yönünde adımlar atılması ihtiyacı, gerekse de sosyal şovenizme karşı mücadelenin artan güncel önemi nedeniyle yanıtlanmayı gerekli kıldı.

Antifaşist, Antişovenist Aydınlar Ve Atılım

Ufuk Çizgisi, Marksist Leninist komünistlerin şovenizme, ırkçılığa ve sömürgeci faşist diktatörlüğe karşı savaşımın bir parçası olarak, Türk halkımızın saflarında sömürgeci saldırıların durdurulmasını isteyen, Kürt ulusal varlığını ve ulusal haklarını tanıyan “barış” talepli bir mücadele geliştirilmesinin imkanları üzerine tartışma çabalarını “neoliberal politikalara yedek-

lenmek” olarak niteliyor. Dayanak olarak ise 20 Ocak tarihli Atılım'ın başyazısını gösteriyor.

Söz konusu başyazı, “Türkiye Barışını Arıyor Konferansı”nı eleştirel devrimci bir değerlendirmeye tabi tutuyor, önde gelen aydınların Kürt ulusal gerçeğini reddeden ırkçı politik odaklara (ki MGK'nın egemeni general partisi bunun merkezinde durmaktadır) karşı yüksek sesli itirazını, gerillaya “gerilla” deme ve Kürt halkımızın kimi ulusal demokratik haklarını savunma kararlılığını destekliyor, toplantının çözüm programını ise “burjuva demokratik” olarak niteliyordu.

Aynı makalede Güney Kürdistan'a saldırı ve bölgesel savaş olasılığına dikkat çekiliyor ve Türk halkımıza, “ya kardeşlik ya bölgesel savaş” seçenekleri arasında tercihle yüz yüze geleceği bir eşikte olduğu hatırlatılıyor ve yazı şöyle sonlandırılıyordu:

“Türk halkı, Türk işçisi, emekçisi, köylüsü artık bu konuda sözünü söylemek, taraf olmak zorundadır. Bu kirlili ve haksız savaşta Türk emekçi halkının hiçbir çıkarı yoktur. Aksine evlatlarını yiyen bu savaşın ekonomik yükünü de sırtlayacaktır. 'Ege köylüsüyle Kürt köylüsü kardeşdir' diyen Oktay Konyar'ın, 'Denizin çocuklarından dağların çocuklarına selam getirdim' diyen Kazım Koyuncu'nun, 'Ne mutlu Türküm diyebilme için Kürtlerin haklarını savunuyorum' diyen Vedat Türkalı'nın izinden Türk halk onurunu yükseltmek için ayağa kalkmalıdır. Generalerin savaş elini değil Kürt halkının barış elini tutmalıdır. Türk halkı karşı çıkarsa, evlatlarını kurban vermeyi reddederse, sokaklara meydanlara dökülürse, bu kirlili ve haksız savaşta çıkarı olanlar tecrit olacak, iflas edecektir Türk halkımızın ekmek gibi, su gibi muhtaç olduğu özgürlük ancak bu yoldan kazanılabilecektir.”

Ufuk Çizgisi, Atılım'ın başyazısındaki konferans değerlendirmesini, şu son paragrafın bile özünü okura yansıtma ve eleştirisini onun üzerine kurma dürüstlüğünü göstermek yerine, kişi adlarının geçtiği cümleyi alarak şu iddialarda bulunuyor:

“Sınıfsal bir kimlik ve bakış açısından yoksunluk, girilen kulvarın koşucusu olmak için yapılan hamleler, konferansa yaklaşımda da pespaye bir halk ve aydın dalkavukluğu olarak çıkıyor karşımıza. (...) Kürt ulusal sorununda duyarlılığı, şovenizmin panzehrini, aydınların öncülüğü-

ne bırakıyor. Bırakacaktır çünkü kendisi de o bileşenin geliştirdiği 'barış projesi'ne yedeklenmiştir.” Vah Ufuk Çizgisi vah!

Eleştirel devrimci zeminde, Türk halk aydınlarının ileriye doğru adımlarını desteklemek ve yöreklendirmek, Türk işçi sınıfının ve halkımızın beynindeki ve kalbindeki en büyük pranga olan şovenizmi paramparça etmek için tüm imkanları zorlamak, ne zamandan beri “halk ve aydın dalkavukluğu” oluyor! Türk halkımıza, faşist generallerin değil, Kürt halkımızın elinden tutmak çağrısında bulunmak, onu sömürgeci savaşa karşı sokağa, meydanlara davet etmek ne zamandan beri “Kürt ulusal sorununda duyarlılığı, şovenizmin panzehrini aydınların öncülüğüne bırakmak” oluyor! Ki, tartışılmakta olan mesele ırkçılığa, şovenizme karşı genel mücadele veya öncülük sorunları değil, somut bir konferans ve aydınların oradaki duruşlarından ibarettir.

Bırakalım komünist ve devrimci 'algıyı', işçi sınıfının, ezilenlerin, Kürt halkımızın faşist sömürgeci düşmanları bile, konferansın nesnel anlamını ve aydınların duruşlarını çok iyi kavramışlar, Türk halkımıza bir düşman hedef olarak sunmuşlardır. O günlerin burjuva medyasının ve 'demokrasi havarisi' geçinenleri dahil köşe yazarlarının Yaşar Kemal'i teşhir direğine çivilemesi şurada dursun, generaller partisi baş sözcüsünün 12 Nisan konuşmasındaki ve yine 27 Nisan muhtırasındaki kimi ifadeler bunun en açık kanıtıdır.

Ne var ki Ufuk Çizgisi gerçeklerle ilgili değildir. O, komünist ve devrimci gruplarla ideolojik mücadelede sık sık başvurduğu çarpıtma ve demagoji yöntemi için fırsat peşindedir. Böylelikle örneğin ele aldığımız konuda sosyal şoven günahlarını örtmeye ve hiçbir ilerici özelliği bulunmayan, en geri içerikteki grup zırhını sağlamlaştırmaya çalışmaktadır.

Mücadelenin Gücü Ve Talepleri

Atılım başyazısında, Türk ve Kürt aydınlarını konferansta buluşturan dinamiğin “Kürt halkının kahramanca mücadelesi” olduğunu söylüyor. Konferanstaki aydın duruşuna cesaret aşıl原因an olgular kentteki, kasabadaki, dağdaki ulusal direniş pratiğidir diyor. Yurtsever hareketin 2003'te Ankara'da toplamaya çalıştığı, fakat çağrıcılarının bile gelmediği konferansla kıyaslama yapıyor. Sonuçta tayin edici olanın Kürt halkımızın mücadelesi olduğunu ve bunun en

önemli bileşenin, gerilla hareketinin ise devleti köşeye sıkıştırdığını vurguluyor.

Ufuk Çizgisi bu görüşlerle de kavgaya tutuşuyor! Yine “Ufuk Çizgisi tarzı”yla, kent ve kasabalarda yürütülen ulusal direnişe, Şemdinli ve Amed serhıldanlarına varan ulusal kitle hareketine dair vurguları atlayarak, bunlarla birlikte aydın duruşuna icazet aşıladığı belirtilen gerilla hareketinin devleti köşeye sıkıştırmadığı gibi, aydınları da cesaretlendirip ileri itmediğini, tersine geri konumda kalmalarını koşulladığını savunuyor!

Ufuk Çizgisi'ne göre, “Gerillanın sistemden kırıntılar koparmasında dahi alanının olabildiğine daraltılmış olması; ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin bir dinamosu haline getirilmesi yerine, ufkunun güdük demokratik açılımlara sıkıştırılması, aydın duruşunun rengini de belirlemiştir. Bu sosyal, kültürel, siyasal özgürlükler mücadelesinin de gerisine düşen, 'hasmına, beni kabul et, senin çıkarların için bütün yetenek ve birikimlerimi sergileyeyim' pespayeliğine varan bir barış ilanıdır”. Şahit olarak da Diyarbakır MÜSİAD şubesi eski başkanını yardıma çağırıyor Ufuk Çizgisi; onun “Bölge, ekonomik açıdan Çin'in kalkınma potansiyellerine sahip” vurgusu, “Türkiye'nin elinin nasıl güçlendirileceğine dair bir işarettir” diyor!

Bunlar, sosyal şoven zehirlenmenin yol açtığı sayıklamalar değil midir?

Kürt ulusal mücadelesinin sosyal içeriği nedir? Ulusal varlığı inkar edilen, dili yasaklı ve sömürgeci boyunduruk altında tutulan bir halkın ezenlere karşı mücadelesi değil mi?

Ulusal öncünün, İmralı sonrası bir irade kırılmasına uğrayarak sömürgeci boyunduruğu yıkmakta somutlanan ulusal devrimci stratejinin ve programın yerine, inkarı ortadan kaldırmayı hedefleyen ulusal reformcu bir strateji ve programa bağlanması, sorunun sosyal içeriğini değiştirir mi? Gelecekte neler olabileceğine dair tezlerin arkasına saklanmakla bugünkü somut mücadele karşısındaki politik konumlanış belirlenebilir mi? Kürt halkının verili savaşımı, ezenlere karşı ulusal haklar mücadelesi değil midir?

Bunu, küçük burjuva ulusal demokratik hareketin barış koşullarında da oynayabiliriz. Neler isteniyor “barış” için?

1. Ulusal inkarın son bulması, Kürt ulusal varlığının tanınıp anayasal kayda geçirilmesi

2. Anadilde eğitim

3. Ulusal kimlikle örgütlenme ve politik faaliyet hakkı

4. Tüm tutsakların serbest bırakılması, gerilla güçlerinin hiçbir yasal kovuşturmayla uğramasızın kentlere dönmesi ve hiçbir politik haktan mahrum edilmemesi

5. Koruculuğun lağvedilmesi

6. Köye geri dönüşün önündeki yasal ve fiili her türlü engelin kaldırılması, köylünün zararlarının karşılanması...

Bunlar, ezilen ulusun faşist sömürgeciliğe karşı “ulusal demokratik” talepleri -hem de gerilla mücadelesini ve serhıldanlarını gerçekleştirecek önemde talepleri- değil midir? Bırakalım yürüyen bir mücadeleye desteği, bizatihi, komünist ve devrimci parti ve grupların, ulusal inkarın son bulması, anadilde eğitim, ulusal kimlikle örgütlenme ve politika hakkı gibi talepler uğruna mücadelenin öncülüğünü yapmaları gerekmez mi? Başka türlü, iki ulus gerçekliği altında, “ulusal kurtuluşun sosyal kurtuluşla birleştirilmesi” genel doğrusunun somutta ete kemiğe büründürülmesi mümkün olur mu? Veya tersi durumda tam bir sosyal-şoven ilgisizliğe sürüklenilmez mi? “Demokrasi okulundan”, daraltarak söylersek, Kürt halkının ulusal hakları ve özgürlüğü için mücadele okulundan geçmemiş bir işçi sınıfı, sosyal kurtuluşun önderliğini yapabilir mi? Ya da bu tipten sorunlar, politik mücadele arenasında, “devrim olunca herkes kurtulacak”a indirgenebilir mi? Vurgulanan taleplerin, Kürt halkımızın ulusal geleceğini belirleme hakkını kapsamadığı açıktır. Ne var ki, bir komünist veya devrimci partinin, grubun bu gerçeklik karşısındaki tutumu, söz konusu taleplerin mücadelesinden uzak durmak değil, onları en kararlı biçimde savunarak, daha ileriye gitme zorunluluğunu göstermek, ulusal inkara karşı savaşımı, kendi geleceğini belirleme hakkına vardır. Aksi halde lafta ne denirse densin, dergi sayfalarında ne yazılırsa yazılsın, pratikte sosyal şoven bir konuma mahkum olunur. Ufuk Çizgisi, sıralanan talepler için, “Sosyal, kültürel, siyasal özgürlükler mücadelesinin de gerisine düşen” diyerek teorize etmeye çalıştığı; içine düştüğü bu durumdur.

Bu yüzdendir ki Ufuk Çizgisi, “Gerilla hareketinin devleti köşeye sıkıştırmadığı” gibi gülünç tezleri savunacak bir noktaya varmıştır. Oysa

gerçeklik, söz tüketmeyi gerektirmeyecek kadar açıktır. Rejim krizini koşullayan asli olgunun Kürt ulusal mücadelesi olduğu ve serhıldanlara varan ulusal kitle hareketini de ateşleyen gerilimin bunda özel bir rol oynadığı herkesin gözleri önündeki bir olgudur. Gözler kapanınca, gerçekler yok olmuyor ki! (Gerçi Ufuk Çizgisi'ne sorarsanız, rejim krizi de söz konusu değil, o da ayrı mesele!..)

Barış Sorunu, Ulusal Kitle Hareketinin Güncel Barış Talebi Ve Atılım

Atılım'ı "barış hayalleri yayma seferberliğine soyunmak"la, "neoliberal barış projesine yedeklenmek"le suçluyor Ufuk Çizgisi; ne barış sorununu, ne de Atılım'ın görüşlerini somut biçimde tartışma kararlılığı taşıyor.

Atılım, yayın hayatına başladığı günden itibaren Kürt ulusunun kaderini tayin hakkı ajitasyonunu kesintisiz ve güçlü biçimde yürüttü. Ulusal inkarı ve sömürgeciliği teşhir etti. Şovenizme ve sosyal şovenizme karşı mücadelenin ön saflarında yer aldı. Ezilenin ezene karşı savaşımında, ulusal sorun etrafındaki tüm saflaşma ve muharebelere taraf oldu. Marksist Leninist öncü, adını saptarken, iki ülke olgusundan hareket etti. Ulusal sorunda eşit, özgür, gönüllü birlik çözümünü programında "Sovyet Cumhuriyetler Birliği" olarak somutlaştırdı. İnkara ve sömürgeciliğe karşı politik kitle ajitasyonunu, propaganda ve politik mücadeleyi kararlılıkla yürüttü. Barış sorununa ve Kürt ulusal kitle hareketinin güncel barış talebine yaklaşımının politik içeriği, bu çerçevede içinde anlam kazandı. Ufuk Çizgisi'nin bütün bunlardan haberi olmamış demek!

Devam edelim.

O, sözlerine Lenin'den bir alıntıyla başlıyor ve aslında "barış" kavramı etrafındaki sözlerin, ajitasyonun ve politik eylemlerin içeriğine bakmaksızın- ne kadar kötü, oportünist, egemenleri güçlendiren bir tutum olduğunu söyleyerek meseleyi çözüyor!

Ufuk Çizgisi, nedense şu soruları sormayı denemiyor: Kürt halkı inkarcı sömürgeciliğe karşı haklı bir ulusal savaş yürütmekte midir? Bu somut savaşta ezen ve ezilenin durumu nedir? Komünist ve devrimciler nasıl bir tutum içinde olmalıdır? Bu temelde ortaya bir barış sorunu çıkmışsa, bunun koşullarına dair söylenmesi gereken nedir?

Hayır, Ufuk Çizgisi böyle somut sorunlarla ilgilenmiyor. O, barış üzerine genel geçer laflar etmeyi tercih ediyor. Fakat genel geçer düzlemde bile sorunun Leninist kavranışına sahip olmadığı görülüyor.

Lenin, Ufuk Çizgisi'nin alıntı yaptığı, "Barış sorunu" başlıklı makalede meseleyi şöyle koyuyor! "Barış şiarı ya belirli barış koşullarıyla bağlantı içinde ya da hiçbir koşul olmadan, belirli bir barış uğruna mücadele olarak değil, aksine doğrudan doğruya barış için ileri sürülebilir. İkinci durumda sadece sosyalist olmayan bir şiar değil, aynı zamanda bir bütün olarak tamamen içeriksiz ve anlamsız bir şiarla karşı karşıya olduğumuz açıktır. Doğrudan doğruya barışı, mutlaka herkes savunur. Kitcher, Joffe, Hindenburg ve Kanlı Nikola dahil. Çünkü bunların her biri savaşa son vermeyi istemektedir -ancak işin püf noktası, bunların her birinin "kendi" ulusu yararına emperyalist (yani haydutça, yabancı halkların boyunduruk altına alınmasını hedefleyen) barış koşulları ileri sürmesidir. İleri sürülen şiarların anlamı, propaganda ve ajitasyonda kitlelere sosyalizmle kapitalizm (emperyalizm) arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi kavratmak olmalıdır, iki düşman sınıfı ve iki düşman politik akımı, çok farklı şeyleri "birleştiren" bir slogan yardımıyla uzlaştırmak değil.

Devam. Çeşitli ülkelerin sosyalistleri belirli barış koşulları etrafında birleştirilebilir mi? Eğer birleştirilebilirse o zaman bu koşullara mutlaka, tüm uluslar için kendi kaderini tayin hakkının tanınması ve her türlü "ilhak"tan, yani bir hakkın çiğnenmesinden vazgeçmek de dahil olmalıdır. Bu hak sadece bazı uluslara tanınırsa, o zaman bu belirli ulusların ayrıcalıklarında ısrar anlamına gelir, yani kişi milliyetçidir ve emperyalisttir; ama sosyalist değildir." (aç. Lenin, Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, s. 273-274, İnter Yayınları)

Açıktır ki, Lenin, "barış" kavramıyla, bu temelde bir politik ajitasyonu veya politik çalışmayla değil (Ekim Devriminin sloganları hatırlansın), barış koşullarıyla ilgilidir.

O nedenle de, "sosyalistlerin, kitlelerin yükselttikleri barış talebine kayıtsız kalamayacaklarını", kitlelere özledikleri barış koşullarını emperyalist devlet iktidarlarının sağlayamayacağını, bunu ancak bir dizi devrimle elde edilebileceklerini göstermek, görevini vurguluyor.

Emperyalist Paylaşım Savaşı somutundan hareket eden Lenin, 1915 yazında kaleme aldığı makalede (Ufuk Çizgisi'nin nedense yarısından başladığı paragrafta) şunları söylüyor:

“Bu, sosyalistlerin, gittikçe daha geniş kitleler tarafından yükseltelen barış talebine kayıtsız kalacakları anlamına mı gelir? Asla. İşçilerin sınıf bilinçli öncüsünün şiarları ile kitlelerin kendiliğinden talepleri iki farklı şeydir. Barış özlemi, savaşın 'kurtuluş' hedeflerine, 'anavatan savunması'na dair burjuva yalanlardan ve kapitalist sınıfın sade halka yönelik diğer aldatmacalarından dolayı başlamış olan hayal kırıklığının en önemli semptomlarından biridir. Sosyalistler bu semptomu en büyük dikkati göstermelidir. Tüm çabalar, kitlelerin barış ruh halinden yararlanmaya yöneltilmelidir. Fakat bunu nasıl yapmalı? Barış şiarını basitçe benimseyip tekrarlamak 'güçsüz' (evet çoğu zaman daha kötüsü: İkiyüzlü) 'lakırdıcıların işgüzarlığı'nı teşvik olacaktır. Şimdiki hükümetlerin, şimdiki egemen sınıfların, bir dizi devrimle “ders” almadan (daha doğrusu, ortadan kaldırılmadan), demokrasiyi ve işçi sınıfını bir dereceye kadar da olsa tahmin edecek bir barış sağlayabilecek durumda oldukları yanılışmasının uyandırılması, halkı kandırma olacaktır. Böyle bir aldatmacadan daha kötü bir şey olamaz. İşçilerin bakışını bulandırmanın, onlarda kapitalizmle sosyalizm arasındaki çelişkinin derin olmadığı yanıltıcı düşüncesini uyandırmanın daha iyi bir yolu yoktur, kapitalist köleliği şirin göstermek için bundan daha uygun bir şey olamaz. Hayır, barış ruh halinden yararlanarak kitleleri, barıştan bekledikleri iyi şeylerin bir dizi devrim olmadan olanaksız olduğu konusunda aydınlatmak zorundayız.” (aç. Lenin, Age. s. 275-276)

Mesele yeterince açık.

Peki Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da nedir durum? Atılım, bu konuda barış sorununu nasıl ortaya koyuyor, nasıl şiarlaştırıyor? Kitle çalışmasında hangi düşünceleri yayıyor?

Atılım, doğal olarak, bu konuda iki ulus gerçeğinden hareket etmekte ve aynı noktada buluşan farklı şiarlar ileri sürmektedir.

Kuzey Kürdistan'da, ulusal kitle hareketinin güncel barış talebine hak ettiği ilgiyi göstermekte, fakat “barıştan beklenen iyi şeylerin” ancak “özgürlük”le (kendi geleceğini belirleme hakkının kazanılmasıyla) elde edilebileceği temelinde

ajitasyon ve propaganda yürütmektedir. O nedenle barış koşullarını, “Kölece değil, adil, onurlu, demokratik barış”, “Barış için özgürlük, kardeşlik için eşitlik” şiarlarıyla somutlanmaktadır.

Türkiye'de ise, barış koşullarını, boğun eğme ve koşulsuz teslimiyet ya da alt kimliğin tek tek bireysel haklarının kabulü biçiminde tarif eden, barışın böyle sağlanacağını açıklayan faşist sömürgeciliğin etkisi altındaki Türk halkımıza ise, “İnkara son. Kürt ulusuyla demokratik barış”, “Kahrolsun sömürgecilik. Kürt ulusuyla demokratik barış” şiarlarıyla sesleniyor.

Görüldüğü gibi Atılım, kitlelerin barış talebi ve ruh haline gözlerini kapamak, onları sömürgeci veya burjuva barış koşullarına -hayallerine- terk etmek yerine, sorunu devrimci temelde gündemleştirmektedir. Bu şiarla yürütülen kitle ajitasyonu ve aydınlatma çalışmaları Türkiye'de inkara, ırkçılığa, şovenizme ve kirli savaşa karşı mücadelede, Kuzey Kürdistan'da ise ulusal soruna emekçi çözüm düşüncesini güçlendirmektedir.

Atılım'ın ulusal kitle hareketinin güncel “barış talebi” karşısındaki tavrı ve Türk halkımıza empoze edilmeye çalışılan, inkarcı-sömürgeci “iç barış” karşısındaki görüş ve tutumu böyledir.

Bunlardan Atılım'ın, “neoliberal barış politikalarına yedeklendiği”, “barış hayallerini yayma seferberliğine soyunduğu” gibi tezler üretmek - Marksist Leninist komünistlere karşı bilinen grupçu kini bir yana- Ufuk Çizgisi'nin sorunla ilgili düşüncelerinde, “Marksizmin, genelde devrimci ruhunun izinin bile” bulunmadığını gösterir.

Sonsöz

Marksist Leninist komünistler, ulusal sorunda temel Marksist Leninist ilkelerin ajitasyonunda, propagandasında ve politik mücadelesinde ilk günden itibaren duraksamadılar. Tersine bu konularda çoğu zaman “aşırılıkla” eleştirildiler. Ulusal baskıya karşı mücadelenin bir parçası olarak gündemleşen ulusal demokratik talepleri pratikte sahiplendiler. Son beş yılda, ulusal sorun gündemli birçok kampanya yürüttüler. Sömürgeci kirli savaşa ve linç saldırılarına karşı pratiklere giriştiler. Şemdinli ve Amed serhıldanlarının tutuşturduğu ateşin yayılması için bir adım öne çıktılar. Barış talebi ve şiarını bu çerçeve içinde ve buna uygun bir öзде gündemleştirdiler. Sesleri sırf İstanbul, İzmir veya Ankara'dan değil;

Amed, Mersin ve Van'dan da yükseldi. Tüm bunlar için ödedikleri bedeller biliniyor.

Peki son beş-altı yıllık dönemde Ufuk Çizgisi nerelerdedir? Kürt halkımızın ulusal demokratik talepleri için ne yapmıştır? Kürt ulusunun kaderini tayin için hangi kampanyayı yürütmüştür? Bırakalım bunları, ulusal demokratik hareket karşısında dayanışmacı bir duruş sergilediği

söylenebilir mi? Bu sorulara övünç duyulabilecek yanıtları var mı Ufuk Çizgisi'nin? Açık ki, hayır! O, sosyal şoven ilgisizlik ve sayıklamalarla, enternasyonalist devrimci pratiğe saldırıyı tercih etmiştir.

Ne diyelim, tercih onun. Bu tercihin muhtevasını, ruhunu sergilemek görevi de bizim!

Alternatif Tarih Okumaları II

İslam Komüncüleri: Karmatiler

Mağrip'ten (Fas, Tunus) başlayan, Kuzey Afrika boyunca uzanan; bir kolu Ürdün, Suriye, Irak üzerinden İran ve Azerbaycan'a, diğer kolu Arap yarımadasına açılan; halkların, kültürlerin, inançların harmanlandığı bölge... Bugün emperyalist paylaşım kavgasının kurtlar sofrasına düşürülen, ABD'nin "Büyük Ortadoğu" dediği coğrafya... Emperyalist saldırganlığa karşı direnişin boy verdiği, zinciri kıracak devrimlere gebe topraklar...

Emperyalist paylaşımıcılığın cetvelle çizilmiş sınırlarla parsellere böldüğü, birbirinden kopardığı bu toprakların ortak tarihi, yalnızca ege-menlerin tarihinden ibaret değildir.

Madalyonun diğer yüzünde bilinmeyen, az bilinen ya da tamamen çarpıtılmış, karalanmış bir halde sunulan ezilenlerin tarihi ve kurdukları düzenler vardır. Bunlar içerisinde, bu coğrafyaya baştanbaşa yayılan ve onlarca yıl hüküm sürmüş komünal düzenler kuran Karmati Hareketi, en çarpıcı olanıdır.

8. ve 9. yüzyıllar ve sonrası, Abbasi hakimiyetindeki İslam coğrafyasında Ortodoks İslamın, şeriatın iflas ettiği dönemlerdir. Batını mezhep ve fırkalarda örgütlenen ezilen halkların, inançların ve sınıfların devrimci, yıkıcı eylemlerinin Abbasiler önderliğindeki devleti temellerinden sarstığı bir dönemdir bu.

Batını hareketlerin en devrimci ve eylemci kollarından biri olan Karmatiler de bu dönemde

tarih sahnesine çıktı. Miladi 880'lerden itibaren Hamdan El-Karmati diye bilinen Hamdan bin Eşas adlı yoksul bir köylünün önderliğinde Abbasilere karşı İslam rejimini devirmek amacıyla ayaklanan Karmatiler, İslam düzenini dini, ideolojik, siyasi, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla sarsmış; takip eden 150 yıla damgasını vurmuştur.

Karmati Hareketinin Doğuşu

İslamiyetin daha ilk yüzyılı dolmadan, ona karşı toplumsal hareketlenmeler ve halk ayaklanmaları yükseldi. Doğrudan İslam rejimine yönelik bu hareketlenmelerin esin kaynağı, iktidar mücadelesinde yenilmiş, mazlum konumuna düşmüş Ehl-i Beyt idi. Ezilen, yönetilen, hakkı yenilen ve boyunduruk altında olduğundan mazlum sıfatını taşıyan tüm toplumsal kesimler, Ehl-i Beyt davası güden ve genel olarak Şia ve alt kollarındaki mistik/dini fırkalarda toplandılar. Bunların içinden, çeşitli dönemlerde ayaklanan, Ehl-i Beyt ve Kerbela davasını kendi amaçları için kullanan, İslamın Ortodoks inancını aşan, hatta kimileri tamamen karşı olan akımlar (Sebeiyye, Keysaniyye, Muhtariyye, Mansuriye vb...) çıktı. Bunlar, kurtuluş özlemlerini mehdilik/mesihlik öğretilerinde dillendirdiler ve propagandasını yaptılar.

Kendisi Ehl-i Beyt davası adına ortaya çıkan, Emevilere karşı yürüttükleri mücadelede ezilenlerle ittifak kuran Abbasiler, ezilen sınıflarla

mazlum halkların beklentilerini gerçekleştirmediler. Halka sırt dönüp, zalim bir sömürü düzeni kurdular. Despotik iktidarın meşruiyeti de İslamın en bağız yorumuyla perçinlendi. Bu süreç, halkın daha radikal eğilimler göstermesine sebep oluyordu. Muhalif hareketlerin genel bir potası haline gelen Şia ise reformcu/ılımlı ve radikal akımlar arasındaki ayrışmaya doğru gidiyordu.

8. yüzyılın ikinci yarısında, esasen Oortodoks İslama yönelik ılımlı bir yaklaşımı gösteren, Şia'nın 6. imam olarak bellediği İmam Cafer-i Sadık'ın ölümünden sonra Şia hareketinde ılımlı-radikal ayrışması yaşandı. İslama karşı tutum alan radikal İsmaili akımı ortaya çıktı. Şiilik olarak kalan ve sonraları oniki imamcılık olarak adlandırılan hareket, ılımlı kesimi oluşturdu. İsmaililer ve genel olarak Batını hareketler, bu ılımlı Şiiler tarafından reddedilmiş, Şiiler, Ortodoks İslam şeriatını savunmuşlardır. İmam Cafer-i Sadık'tan sonra, onun iki oğlundan İsmail'in -İsmail'in babasından önce ölmesine karşın- imam olduğunu savundu. Batını hareketin en güçlü damarı olan radikal İsmaili hareketi ise, doğrudan İslam şeriatını ve Abbasi yönetimini hedef almış; entelektüel, kültürel, siyasal ve felsefi yönden kendini geliştirmiş, donanımlı propagandacılar/davetçiler (Dai) vasıtasıyla, ezilenlerin yeni alternatifi olarak, yeni bir dünya ve nizam propagandası yaptılar.

Batınilik, dinlerin kutsal metinlerindeki yazılı ifadelerin bağlayıcılıklarından kurtulmak, felsefi-akılcı yorumlarla ele almak; görünür (zahiri) değil, içsel (Batını) anlamlar çıkarmak biçiminde ifade edilebilir. Batınilik, ayrıca, herkesçe otorite olarak kabul edilen edebi ve felsefi metinlerin içsel yorumlarını (tevil) da kapsar ve kökü antik uygarlıklara kadar gider. İslamda Batınilik ise, tahminen 3. Halife Osman döneminde ortaya çıkmış; 4. Halife Ali döneminde kavramlaşmıştır. Özellikle Hicri birinci yüzyıldan sonra yaygınlaşmıştır. Fiziksel arka planında eski İran, Anadolu, Mezopotamya, Hint ve Yunan felsefesi bulunur. Ayrıca Zerdüştlük, Mazdekçilik, Manilik, Brahmanizm, Budizm gibi inançların etkileri de görülür. İslam şeriatına ve baskıcı devlet mekanizmasına direnebilmek ve bastırılan kimliklerini koruyabilmek, geçmişteki eşitlikçi yaşamlarını kurabilmek, eski geleneklerini, kültürlerini ve inançlarını var edebilmek için halkların örgütlendiği ideolojik ve siyasal odaklar, Batını mezhepler ve fırkalar

olmuştur. Keza ekonomik, sömürü ve yıkım altındaki emekçiler; baldırıçıplaklar ve ağırlıklı olarak köylüler, Batını hareketlere sınıfsal talepleriyle katılmışlardır.

İsmaili hareketinde -diğer Batını akımlarda da- Mehdi/Mesihçilik baskındır. Gizli imam dedikleri “Kaim” veya “Sahib-ül Zanan”, Natık (konuşan) peygamberlerden biridir. Yedi tane natık peygamber vardır; Adem, Nuh, İbrahim, Musa, İsa, Muhammed ve Kaim. Her biri kendinden öncekinin şeriatını iptal etmiştir. Kaim gelince Muhammed'in şeriatını iptal edecektir. Yeni bir nizam kuracaktır. Bu yüzden kurtuluş umudu Kaim'e bağlanmıştır. Mehdi, kendine bir vekil imam tayin eder. O da ardılı görevlendirir. İmam, hareketin en tepesinde konumlanır; Dailer, halkı imamın çağrısına davet eder; İslam şeriatına ve zulmüne karşı örgütler.

Ortaçağ'da sınıf mücadelesinin ideolojik-siyasi tezahürü olarak ortaya çıkan Batını hareketler, dönemin devrimci halk hareketleridir. İslam şeriatı ve onun baskıcı rejimi tarafından sapkınlık, zındıklık olarak nitelenmeleri, korkunç katliamlar ve saldırılara maruz kalmaları da sınıflar mücadelesinin “doğası” gereğidir. Bu dönem, feodal İslam İmparatorluğunda sınıfsal çelişkilerin ve hareketlenmelerin yaygınlık gösterdiği bir dönemdir. Feodal iktidar sisteminin altında ezilen köylü yığınlarının eşitlikçi, dayanışmacı, sömürsüz bir düzen talepleri vardı. Kent ve kasabalarda zanaatçıların, esnafın, küçük tüccar ve diğer yoksul, ezilen kesimlerin hareketlenmeleri ve örgütlenmelerinin hızlandığı dönemdir. Keza yoğun ve zorba köleciliğin isyana zorladığı zenciler, artık eskisi gibi ganimet payı alamayan savaşı Bedevi kabileler çeşitli ayaklanmalar gerçekleştirdiler. Bunların belli başlıları arasında, doğrudan İslam düzenini de hedef alan ve Mazdek öğretesine uygun eşitlikçi/komünal düzen kurmayı amaçlayan Babek isyanı; tamamen sınıfsal taleplerle ortaya çıkan ve vahşi sömürüye karşı başkaldıran, özgürlük isteyen zenciler- köleler isyanı; kent ve kasabalarda milis örgütlenmeleriyle (Fütüvvet Ocakları) başlayan, zamanla Batını akımların etkisinde kalan “Ayyarun ve Şuttar” (Baldırıçıplaklar ve Serseriler) hareketi sayılabilir. Bu ayaklanmalar, Karmati Hareketini önceleyen toplumsal çalkalanmalardır. Karmatiler, bu atmosferde, Babek ve zenci ayaklanmalarının dersleri üzerine yükselen bir harekete öncülük ettiler.

Sınıfsal Yapısı

Babek isyanı, daha çok mazlum İran halklarının (Azeri, Kürt, Acem vb.) İslam egemenliğine karşı dinsel-etnik bir ayaklanmadır. Fars aristokratlarını ve Abbasileri hedefliyordu. Ancak, diğer ezilen tabakalarla buluşamadı.

Zenci ayaklanması, tam manasıyla sınıfsal bir ayaklanmaydı. Vahşi sömürü altındaki kölelerin başkaldırısı idi. O da köylü ve esnafı yanına çekemedi.

Ayyarun ve Şuttar otoriteye, servet sahiplerine ve özellikle büyük tüccarlara karşı bir ayaklanmaya dönüştü. Kent ve kasabalardaki küçük esnaf ve zanaatçıların dışındaki kesimlere ulaşamadı. Ana gövdesini kentli yoksullar oluşturdu.

Karmati Hareketi ise, bu isyanların yenilgilerinin sıcaklığı geçmeden, daha kitlesel ve halkçı bir karakterde şekillendi. Toplumsal yanı ağır basan, birçok mazlum halkı ve ezilen çeşitli sınıf ve tabakaları bir araya getiren bir halk hareketi örgütledi. Irak, Horasan, Azerbaycan, Şam/Suriye, Yemen, Kuzey Afrika gibi geniş bir alana yayılan hareket; köylüleri, Arap kabilelerini, Arap-İslam hakimiyeti altındaki halkları (İranlı, Kürt, Nabati; Süryani, Arami, Afrikalı, Berberi...) ve yanı sıra, aralarında esnaf, küçük tüccar, baldırıçıplaklar ve serseriler gibi şehirli kesim ile kırsal alandaki kabile yoksulları ve köylüleri, uzak bölgelerdeki Arap olmayan mazlum halkları ve Irak topraklarında angarya usulü çalıştırılan köleleri içeren geniş bir tabana yayılıyordu. Zalim Abbasi iktidarına, onlarla işbirliği yapan Fars aristokratlarına, büyük tüccar tabakasına, büyük toprak ağalarına ve onları koruyan Türk askerlerine karşı bir ihtilal hareketine dönüştü. Birçok bölgede komünal düzenler kurdu. Bu düzenlerin ömrü 100-150 yıl kadar sürdü. Bu nedenle, o döneme dek var olan kurulu düzenin tüm denge ve kavramlarını alt üst etti.

Irak'ta İslami inançlar pek itibar görmediği için, sınıflar (çiftçi, köylü, köle, esnafı, tarım emekçisi), halklar (Nabati, Arap, Kürt, İranlı) ve dinler (Zerdüştlük, Manilik, Mazdekçilik vs.) harmonize edildi. Herkesten ürettiğinin alındığı ve herkese ihtiyacı kadarının dağıtıldığı bir komünal düzen kuruldu.

Şam/Suriye bölgesinde Abbasilerin yanı sıra, kendileri gibi İsmaililikten gelen ve Mısır'da

devlet kuran Fatımilerle aynı imama biat eden Karmatiler, daha sonraki Fatimi önderlerinin kendilerini imam olarak atamalarına karşı çıkmışlardır. Bu siyasi ayrılık, zamanla Fatımilerin tutuculaşması ve askeri-gerici bir yapıya dönüşmesiyle Şam/Suriye ve Kuzey Afrika'da çatışmaya dönüştü.

Bahreyn ve Yemen'de bir asır süren Karmati düzeni, eski kandaş toplumu özleyen Arap Bedevi kabileleriyle, ortakçılık geleneğini sürdürmek isteyen köylülerden ve kölelerden taban oluşturdu. Etnik bakımdan Arap ağırlıklı komünal bir düzen kurdular. Ayrıca, Fas, Tunus, İran, Mısır bölgelerinde de etkili oldular. Bir süre Mekke'yi kontrol altına aldılar.

Örgütlenme Ve Çalışma Tarzı

Karmati Hareketi, Batını İsmaili hareketlerin devamıdır. Bu harekete fikirsiz ilhamı ve ilk itilimi veren de bir İsmaili propagandacısı (Dai) olan Hüseyin El-Ahvazi'dir. Hüseyin el-Ahvazi'nin örgütlediği Iraklı bir köylü olan Hamdan Karmati (Karmati adının Irak'tan Arap diline geçen ve köylü-çiftçi anlamına gelen 'Karamite'den türetildiği rivayet edilir), Irak bölgesinin Baş Dai'si olunca, geniş çaplı bir hareket olan Karmatiliğin tartışmasız lideri oldu. Hareketin ideolojik ve siyasi merkezleri İran'da Ahvaz, Irak'ta Kufe/Sevad, Suriye'de Selemiye'dir.

Hamdan Karmati, 3 kişilik bir ekip kurdu. Bu ekip, hareketin teorisyeni olan, Hamdan'ın kayın biraderi ve eniştesi Abdan; hareketin bir numaralı örgütçüsü ve eylem adamı, Hamdan'dan sonra lideri olan Ebu Said el Hasan bin Behram el-Cannabi ve İran topraklarını yöneten örgütçü İbn Zikreveyh bin Mihreveyn el-Dendani'den oluşmuştur. Ekip ve kadrolar arasında işbölümü yapılarak, bölgesel ve hiyerarşik bir örgütlenme oluşturuldu.

Karmatiler, İslam şeriatının kimi söylemlerini oportünistçe kullandılar. Çoğu zaman İslamı bir maske olarak kullanıp propaganda yapıyorlardı. Amaç, yandaş kazanabilmek, toplumsal muhalefeti örgütleyebilmek; dini söylemleri kullanarak şeriat düzenini ortadan kaldırmaktı. Bunun için de gizli imam eksenli Batını, metafizik bir söylem tutturdular. Din ile felsefe arasına köprü atıp, akılcı yorumlarla, kendi kuracakları düzenin propagandasını yaptılar; İslam şeriatının ve düzeninin iptali için teorik temel oluşturdular.

Kurulu düzeni yıkmak amacıyla yola çıkan Karmatiler gizli örgütlenir. Yasa dışı bir harekettir ve bütün gizlilik/illegalite kurallarını uygular. Buna uygun bir disiplin kurar. Hücreler biçiminde ve en tepede İmam'ın bulunduğu hiyerarşik yapıda gizli bir teşkilat oluştururlar.

Kadrolarını sıkı bir eğitime tabi tutarlar. Dai'leri öyle gelişigüzel değil, Dar-ül Hicra (Hicret evi) dedikleri eğitim merkezlerinde yetiştirdikleri kadrolardan seçerler. Kendilerine has ve hitap ettikleri kesimlere göre hazırlanmış propagandacıları ve örgütçüleri vardır.

Propagandalarının içeriği ve yöntemi diyardan diyara değişir. Kimi yerlerde şeriatı, İslamı yıkmak için kullanırlar; kimi yerlerde doğrudan İslamı hedef alırlardı. Kimi yerlerde etnik kimliklere, kimi yerlerde ise, eski inançlara vurgu yapılır, öne çıkarılırdı. Keza Ehl-i Beyt davası da propaganda araçlarından biriydi. Bütün bunlar rastgele bir “nabza göre şerbet” havasında değil, kontrollü ve mutlaka nihai amaçlarına götürecek bir biçim ve içerikte yapılırdı. Kadroları bu iş için sıkı bir eğitim alıyordu. Toplumu örgütlemek için adalet, eşitlik, özgürlük sloganını öne çıkardılar. İslamın kof adalet-eşitlik-özgürlük söylemine karşı ayaklanmaya çağırırlardı.

Örgütledikleri kesimleri ideolojik, teorik eğitimin yanı sıra askeri eğitime de tabi tutarlardı. Kadroların askeri bilgi ve becerilerini geliştirdiler. Yerel halk desteğine sahip ve bu bilgi ve becerilerle donanmış küçük askeri birlikleri kendilerinden kat kat fazla olan Abbasi ordularını yenilgiye uğratmıştı.

Örgütçüler, faaliyete başladıkları bölgelerde, halk arasında bir tür kamu bankası gibi işleyen dayanışma sandıkları kurmuşlardır. Kasaba ve kentlerde mesleki örgütlerde, loncalarda çalışma yürütmüşler; kimi yerlerde bu örgütleri bizzat kendileri kurmuş ve teşvik etmişlerdir. Ve her bölgede, aşamalı biçimde genişleyen bağış sistemi oluşturmuşlardır. Bunu, yalnızca bağış alma biçiminde değil, örgütlenmeye ve katılımcılığa dayanan teorik-siyasal bir eğitim olarak genişletmişlerdir. Zamanla bütün her şeyin ortaklaştığı/toparlandığı “Halkın Evi”, kurdukları komünal düzenin temelini oluşturmuştur. “Kurtarılmış Bölgeler”de komünal rejimler kurmuş, özel mülkiyeti kaldırmış, onu kutsayan İslam şeriatını iptal etmişlerdir. İslamın şeriatını temsil eden camileri yıkmışlardır.

Komünal Karmati Düzeni

Karmatiler, egemenlik kurdukları bölgelerde özel mülkiyeti ve özel mülkiyete dayanan, onu kutsayan bütün kurumları dağıtmışlardır. Sömürsüz, sınıfsız, komünal bir toplum düzeni kurmuşlar ve onyıllarca yaşatmışlardır.

Komünal Karmati düzeninde üretim her işin başı sayılmıştır ve kadın-erkek, yaşlı-genç, büyük- küçük herkes üretim faaliyeti içinde konumlandırılmış; herkesin mal/mülkiyet ortaklığına girmesi için siyasi/ideolojik faaliyet yürütülmüştür.

Bağış/vergi sistemiyle kurdukları dayanışma sandıkları, zamanla bütün mülkiyetin ortaklaştığı bir düzene dönüştürülmüştür. Toplumun bütün kesimlerinin elindeki mal ve mülk halkın malı haline getirilir. Zorlama değil, eğitim ve gönüllülük temelinde, “Halkın Evi” toplumsal mülkiyetin toplandığı merkez olur. Üretime katılanların elde ettikleri ürünler de ortaktır. “Herkesin yeteneğine ve gücüne-herkese ihtiyacına göre” yasası işler. Çalışmalar da kolektiftir.

Karmatiler, Ülfet (Muhabet) geceleri diye anılan toplantılar gerçekleştirirler. Dönemsel halk toplantıları, açık halk mahkemeleri işlerliği olan bu toplantılarda, toplumsal konular tartışılır, kararlar alınır; sosyal sorunlar halledilirdi. Toplantıların sonunda şenlikler, eğlenceler yapılırdı. Kadınlar da bu toplantılara eşit olarak katılırdı. Bu durum, bir saldırı, karalama konusu yapılmış, İslamcılar tarafından “mum söndü” biçiminde anti-propagandası yapılmıştır.

Kadınlar, dönemin koşulları içinde oldukça özgür ve erkeklerle her alanda eşitler. Kadınları köleleştiren geleneksel kurumlar (nikah, geleneksel aile vb.) kaldırılıyor. Kadının eş seçme, dileğiyle birlikte yaşama ya da ayrılma hakkı tanınıyor. Nikaha bağlı yaşam kaldırılıyor; çocuk bakımı, ev işleri vs. toplumsal iş haline getiriliyor. Kadınlar da doğrudan üretim faaliyetlerinde bulunuyorlar. Komün toplumunun ilerleyen aşamalarında bazı bölgelerde, eşitlikçi, kandaş, anaerkil kabile toplumlarındaki aile yapısının kurulduğu, “yarın dudağının da ortak” olduğu rivayet edilir.

İslam düzeninde geçerli olan bütün şeriat yasaları iptal ediliyor. Yerine insanı merkez alan bir felsefi yaklaşım oluşturuluyor. Yaygın bir eğitim faaliyeti örgütleniyor. Kimsenin inancına

karışılmıyor. Her inanca hoşgörüyüyle yaklaşıyor. Yalnız, İslam devletinin/şeriatının simgesi olan camiler yıkılıyor, bu düzeni (şeriatı) yeniden kurmayı amaçlayan faaliyetler yasaklanıyor.

Toplumun yönetimi altı yönetici ve altı yardımcı yöneticiden (vezir) oluşan kolektif bir organ tarafından yürütülürdü. Yöneticilerle sıradan insanlar arasında ayrıcalık farkı yoktu; aksine eşitlerdi.

Yöneticilere “seyit” denilirdi. Değirmen gibi kamuya hizmet veren kuruluşların hepsi, kamu yönetiminin/kolektif yönetimin idaresi altındaydı.

“Adalet, eşitlik, özgürlük” temelinde komünal bir düzen kuran Karmatiler, düşmana baskın amacıyla veya dış güvenlik için silahlı milis gücü oluşturmuştu. İç güvenlik için böyle bir örgütlenmeye gerek duyulmazdı, zira komünal toplum disiplini bunu gereksiz kılmıştı.

İslam coğrafyasının her yanına yayılan ve kurulu düzenin bütün kurumlarını yerle bir eden bu hareket, başlangıcından sonuna kadar düşmanlarının/egemenlerinin siyasi, ideolojik, askeri saldırılarına, hile ve entrikalarına, karalamalarına maruz kalmıştır. Bahreyn ve Yemen'de 100 yıl yaşayabilen komünler; geniş coğrafyada küçük komünal adacıklar halinde 150 yıl varlığını sürdürmüştür.

Yıkılışı

Bayrağında “adalet, eşitlik, özgürlük” yazan ve sınıfsız, sömürsüz bir düzen kuran Karmatiler, 400 bin civarında isyancıyı örgütlemiş; Irak, Suriye, İran, Yemen, Bahreyn, Mısır ve Fas'ta komünal yapılar kurmuştur. Ortaçağın devrimci köylü hareketi olan Karmatilik, sonraları gelişecek olan toplumsal/ideolojik akımların önünü de açmıştır. Fakat mevsimsiz açılmış çiçekler gibi kırılmış, ezilmiştir.

İdeolojik yönü dinsel/metafizikti. O koşullarda din ya da mezhep formunda ortaya çıkması da tarihsel koşullara uygundur. Yine de kurmak istedikleri/kurdukları komünal toplum ile metafizik söylem arasındaki ideolojik çelişki (özbiçim çelişkisi), komünal söylem lehine çözülemedi.

Toplumsal-ekonomik koşullar, üretici güçlerin gelişme düzeyi de özel mülkiyetin kaldırılabilceği bir düzeyde değildi. Üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişkinin, özel mülki-

yetin ortadan kaldırıldığı bir ekonomik-toplum modeli yönünde çözülmesi tarihsel olarak henüz gündeme girmemişti. Zira toplum, feodal aşamadaydı. O tarihsel ve ekonomik koşullardan komünal düzenlere sıçramak mümkün değildi; buna uygun ekonomik, sosyal alt yapı oluşmamıştı. Dolayısıyla, Karmati komünleri, ileri dönem tarih tekerinin altında ezilmiştir.

Belli bir zaman sonra Karmati hareketinde, reformcu-ilahiyatçı ve devrimci-komüncü ayrışması yaşanır. Reformcu kanat Fatimilere ve İslam inancına yanaşır. İsmaili/Batini bir akım olmasına karşın, kurulu düzeni zamanla yozlaşan, askeri; tutucu bir yapıya dönüşen Fatimiler, Mısır ve Suriye'de çatıştıkları Karmatileri dağıttılar. Yenilen Karmatiler, Abbasileri bir yana bırakıp, hatta yer yer Abbasilerle ittifak olup Fatimilere yönelince kendi tabanından da tepkiler aldı ve yıprandı. Bölgeler, komünler ile merkezler arasındaki bağlantılar da zayıfladı ve koptu.

Abbasilerin hile, entrika ve karalama yoluyla Karmatileri Müslümanlardan tecrit etme ve hareketi bölme faaliyetleri de yıkılmalarında önemli bir etkidir. Büyük Abbasi ordularının sürekli baskınları, katliam ve yıkımları da eklenince, Karmati hareketi sona ermiş oldu.

Sonuç

Genel olarak Batınilğin, özel olarak da İsmaililiğin uzantısı olan Karmatilik, ortaçağ devrimci köylü ayaklanmalarının siyasi, ideolojik zemin/odağı olmuştur. Kendilerinden sonraki sınıf mücadelelerinin esin kaynağı, ön açıcıları olmuşlardır. Anadolu Aleviliği, Nusayrilik, Dürzilik gibi heteredoks akımlar/inançlar ve çeşitli ayaklanmaların yeşerdiği toprağı hazırlamıştır.

Karmati Hareketi, dönemin fikir dünyasını da değiştirmiş, bilim, sanat, felsefe alanında önemli bir gelişimin kapısını aralamıştır. Kendisiyle aynı döneme denk gelen ve komünal manifesto niteliği taşıyan İhvan-ı Safa (Arınmış Kardeşler) Risalelerinin fikirsel ön açıcısı olmuştur. Burada bir parantez açıp, Karmatiler ve İhvan-ı Safa hareketleri hakkında kapsamlı bir çalışma yapan ve yazımıza da kaynaklık eden Faik Bulut'un eserlerindeki çelişkiyi vurgulamak gerekiyor. Faik Bulut'a göre Karmati Hareketi, İhvan-ı Safa Risalelerine uyararak komünal düzeni kurmuştur. Oysa ortaya çıktıkları dönemlere bakılırsa İhvani Safa Risaleleri, Karmati düzenleri-

nin sonuna doğru olan döneme denk düşer. Bu durumda İhvani Safa Risaleleri, Karmatilerin esini değil, bilakis Karmatilik İhvan-ı Safa Risalelerinin ilham kaynağı olabilir. Ya da aynı anlama gelecek biçimde, İhvan-ı Safa Risaleleri Karmatiler veya ardıllarınca yazılmış olabilir.

Karmati Hareketinin teorisyeni olan Abdan, el Belağat-ül Saba adlı yedi ciltlik eserinde, kurulması düşünülen komünal toplum modelini, yaratılmak istenen yeni insan tipinin hangi eğitim süreçlerinden geçirilmesi gerektiğini, dünyayı nasıl yorumladıklarını vs. ayrıntılı yazmıştır.

Karmati Hareketi ve nice toplumsal-sınıfsal başkaldırıları oluşturulan zifiri karanlığı yırtarak, ışığını günümüze dek ulaştırıyor. Yok sayılan, unutturulmaya çalışılan, tecrit edilen ezilenlerin tarihi, her çapta zulme ve sömürüye karşı ezilenlerin devrimci eylemleri olduğunu; sömürsüz bir dünya düşünüyorduklarını; ve dahası düşü gerçek kıldıklarını gösteriyor. Komüncü Karmati Hareketi, İslam coğrafyasında bunun en tipik, çarpıcı örneği ve ispatıdır.

Bugün aynı coğrafya emperyalist saldırganlığın hedefidir. Olmaz deneni olduran, bu coğrafyada düşü gerçek kılan Karmati Komüncüleri, programına demokratik/sosyalist Ortadoğu Federasyonu hedefini koyan komünistlerin keşfini bekliyor. Tarihi sondajlamaya, halklarımızın ortak mücadele geçmişlerinde, çağdaş düşleri gerçek kılarak izleri gün ışığına çıkarmak için “arkeolojik” çalışmaya devam.

***Karmati Liderinin Abbasi Halifesine Yanıtı**

Faik Bulut'un aktardığı bu belge, Abbasi Halifesi Muktedirbillah'ın, Karmati hareketinin “eylem adamı” Ebu Said el Cennabi'ye yazdığı tehdit mektubuna, Karmati komutanının yanıtını içeriyor. Karmatilerin siyasi duruşunu da kısmen yansıtan bu belgenin bir bölümünü aktarıyoruz:

“...Yemin ederim ki, (Ey Abbasoğlu), nefsin seni aldatmış; eremeyeceğin makama gözünü dikip tamah edersin ve bulamayacağın mertebeye sana hoş göstererek, seni hırslandırmıştır. Bunun için kalktın, katiplerinin hakkımda görüş birliği içinde söyledikleri şeyi alıp yazdırdın; beni, kötülüklerle andın, karalayıp lekeledin ve

çirkin sıfatlarla nitelendirip damgaladın...

Ey Abbasoğlu! Onlar adına benimle tartışmaya girip, davaya (güya) Kuran'dan delil getiren adam! Sen ki; (sarayda) her türlü içkiyi zıkkımlanırsın, çalgı çalıp çengi ve rakkaseler oynatırsın; yabancı erkeklerin karşısında çalıp oynamasına, gilmanların boynuna sarılıp kucağına oturmasına heveslenirsin; çeşit çeşit (cinsel sapıklık) fisk-u fücür ve bu arada livata (oğlancılık) ile vakit geçiren kişisin. Allah'ın hangi ayetinde bu tür işlere cevaz verilir meşru kılınmıştır?

Halbuki bu işleri yapanlar; tüyü bitmemiş yetimin hakkını gasp edip el koyanlar, sizin gibilerdir. Her türlü haram ve gayri meşru kazanç yollarına başvuranlardır.

İyi insanların camilerini yakıp yıktığımı söylüyorsun. Doğrudur; bu tür camilerin hepsini yakıttım. Çünkü o ibadet yerine gidenlerin çoğu, Allah karşısında yalan söyleyip riyakarlık yapıyordu. Her türlü yozluğu, sapıklığı buralarda kararlaştırıp Allah şeriatı diye gösteriyorlardı. Oralarda bizzat Allah'ın peygamberlerine iftira edilip, sapkın yollar meşru gibi gösteriliyordu. Böyle cami ve mescitlerden, yakılıp yıkılmaya ve viran olmaya daha layık ve müstahak hangi mekan olabilir ki? Güya “Muktedirbillah” unvanı taşıyorsun. Yani Allah'ın kudretine maliksin veya O'ndan güç kuvvet alıyorsun! Bak hele sen! Hangi orduyla savaşmış onu yenebildin; hangi düşmanı elde kılıç kovaladın? Dolayısıyla, sen değil Muktedirbillah olmak; olsan olsan Fasıkların (yozların, yobazların) emiri olursun. Müminlerin (yani halkın) emiri olmak sana yakışmaz çünkü.

Bir de bana bak; kabilesi ve yakınları arasından çıkmış biriyim. Hürmet ve itaat, onlar için yaptıklarımın kaynaklanıyor. Beni yüceltmiş, şan ve şeref vermişlerdir. Onlar sayesinde, onlarla birlikte yükseldim.

Ey Abbasoğlu, bir daha beni tehdit etmeye kalkma; şimşek çakar gibi korkutma yoluna gitme. Her neye azmetmişsen, sözünde dur. Görülecek hesabın varsa, gel de gör!”

(Faik Bulut, “İslam Komüncüleri”, *Berfin Yayınları*, 2. basım, 1998, s. 170-173, *Bilim ve Gelecek Dergisi*)